

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA KARLOVCA ZA RAZDOBLJE OD 2013. DO 2020. GODINE

PRIJEDLOG

Izdavač

Grad Karlovac

Uredništvo

Damir Jelić, Marina Kolaković, Dubravko Delić

Koordinator izrade

Razvojna agencija Karlovačke županije – KARLA d.o.o.

Daniela Peris

Radna grupa

Ivan Udbinac, Lidija Malović, Nikola Rogoz, Ljubica Tržok, Andreja Navijalić, Stjepan Mrežar, Vesna Ribar, Martina Furdek-Hajdin, Boris Naglić, Goran Jakšić, Andrea Vrbaneč, Željko Pakšec, Marina Grčić, Viktor Šegrt, Tihana Bakarić

Partnersko vijeće

Damir Jelić, Marko Vuković, Branko Waserbauer, Zlatko Kuzman, Milan Kruhek, Boris Morsan, Ana Stavljenić-Rukavina, Nedjeljko Strikić, Ivan Mrzljak, Stjepan Turković, Vlatko Ivka, Nada Štefanac, Ivan Polović, Davor Petračić, Alen Katić, Krešo Veble, Saša Svilar, Inoslav Latković, Aleksandra Slaćanin, Frida Bišćan, Hrvojka Božić, Domagoj Šavor, Marijana Pavičić, Mile Lulić, Marina Gojak, Marina Gojak, Biserka Hranilović, Blaženka Presečan, Denis Mikšić, Miroslav Rade, Željko Trezner, Boris Ožanić, Robert Babić, Davor Vinski, Božidar Cvitković, Željko Capan, Darka Spudić, Stanko Ćosić, Igor Horvat, Sanja Zanki, Milan Medić, Zdravko Marčetić, Miloš Đanković, Denis Francišković, Zvonimir Ilijić, Zvonimir Gerber, Krešimir Raguz, Josip Žunić, Marina Majoli, Aleksandra Podrebarac, Mirjana Pogačić, Jadranka Šutić, Robert Gorišek

Vanjsko vrednovanje (ex ante)

Regionalni razvojni edukacijski centar Primus Fortissimus

Bojana Markotić Krstinić

Naklada

Broj primjeraka

Priprema za tisak

Naziv poduzeća/obrt

Tisak

Naziv poduzeća/obrt i godina izdanja

Riječ gradonačelnika

Uvod

Zašto trebamo strategiju razvoja (strateški plan)

Ovakav plan će omogućiti Gradu:

- odgovor na procese promjena koje donosi ulazak Hrvatske u Europsku uniju,
- postupno ispunjavanje dugoročnih ciljeva i razvojne vizije,
- donošenje odluka unutar predstavničkih tijela grada i njegovih mjesnih odbora, u okviru šireg razvojnog koncepta,
- koordinaciju interesa i aktivnosti različitih razvojnih dionika Grada te učinkovito korištenje njihovih mogućnosti i resursa, kako bi se postigli zajednički razvojni ciljevi,
- jačanje i potporu javnih interesa, te proširenje izravnog uključivanja javnosti u razvoj Grada,
- pripremu kvalitetnih smjernica za planove održivog korištenja prostora i sektorske projekte.

Strategija razvoja (strateški plan) definira realan put za postizanje napretka i pozitivno okruženje, dok uvažava i razvija vrijednosti po kojima se Karlovac smatra jednim od najznačajnijih povijesnih gradova Hrvatske i Europe.

Osnovna polazišta

Pri izradi ove strategije korišten je slijedeći zakonski okvir i planski/programski dokumenti:

- Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 153/09)
- Uredba o indeksu razvijenosti (NN 63/10)
- Odluka o razvrstavanju JLS prema stupnju razvijenosti (NN 89/10)
- Strategija regionalnog razvoja RH 2011.-2013. (SRR)
- Program prostornog uređenja RH (NN 50/99)
- Nacionalni strateški okvir za razvoj 2006.-2013. (NSOR)
- Županijska razvojna strategija Karlovačke županije 2011.-2013. (ŽRS)
- Strategija razvoja Grada Karlovca 2001.- 2010.
- Prostorni plan Karlovačke županije – PPKŽ (GKŽ 26/01, 33/01 i 36/08)
- Prostorni plan uređenja Grada Karlovca - PPUGK (GGK 1/02, 5/10 i 6/11)
- Generalni urbanistički plan Grada Karlovca - GUP (GGK 14/07, 6/11)

Uloga strateškog plana u upravljanju Gradom

Strateški razvojni plan je sveobuhvatan programski dokument temeljen na pregovorima i zajedničkim zaključcima. On postavlja strategiju razvoja cijele zajednice, u svim sferama njegove provedbe, i za cijelo administrativno područje Grada, dok posebno naglašava važnost korelacije između predloženih ciljeva, politika i programa. Ovo je dokument koji definira dugoročne ciljeve za razdoblje od 7 godina. On nastoji postići ravnotežu između želja i mogućnosti, između optimističnih scenarija i realnog razvoja, uz zaštitu urbanih, kulturoloških i ekoloških vrijednosti. Strateški plan je dinamičan dokument, usklađen s razvojnim potrebama i uvjetima okruženja, što je i razlog njegova stalnog ažuriranja i praćenja u skladu s time.

Strateški plan kao program razvoja zajednice u cjelini

- Njegova priprema potaknuta je, i osigurana, od strane gradskih političkih predstavnika. Nakon odobrenja od strane gradonačelnika Grada Karlovca, 03. Prosinca 2010. strateški plan je omogućio svim lokalnim dionicima, mjesnim odborima, i upravnim odjelima koncentraciju na osmišljavanje osnovnih smjernica budućeg razvoja grada.
- Osigurati će lokalnim vlastima i upravnim odjelima strateški okvir za pripremu njihovih razvojnih planova koji moraju biti usklađeni s temeljnim načelima sveukupnog strateškog razvoja grada.
- Prvenstveno se temelji na potrebama građana Karlovca. Radna grupa razvojnih dionika i Partnersko vijeće, sastavljeno od predstavnika sektorskih razvojnih dionika – javnog, civilnog i privatnog, aktivno su bili uključeni u izradu strateškog plana.
- Važno je sredstvo komunikacije s regionalnim i nacionalnim tijelima. On je alat koji se može koristiti za buduće pregovore o zajedničkoj odgovornosti Grada i države pri sudjelovanju u daljnjem razvoju Grada – zakonodavstvo, financije i drugi oblici razvojne suradnje. Podloga je za koordinaciju razvoja Grada s Karlovačkom županijom i Republikom Hrvatskom, ali i dionicima iz zemalja okruženja.
- On je i temeljeni dokument za izradu regionalnih strateških razvojnih dokumenata, potrebnih za sudjelovanje grada u Strukturnim i drugim fondovima Europske unije.
- Poslovnom sektoru pruža smjernice dugoročnog razvoja grada, uključujući buduće poslovne mogućnosti i uvjete. Također, nudi partnerstvo i suradnju na implementaciji zajedničkih projekata.
- Definira osnovne ciljeve i načela gradskih sektorskih razvojnih politika (promet, infrastruktura i td.), dok, na općoj razini, osigurava koordinaciju i poveznice s drugim sektorima.
- Na razini prostornog plana, on služi kao osnovna razvojna smjernica planiranja upravljanja zemljištem. S druge strane, plan korištenja prostora, jedan je od ključnih alata za provedbu strateškog plana razvoja grada. On omogućuje koordinaciju dvaju najvažnijih razvojnih dokumenata – strateškog razvojnog plana i prostornog plana, stoga je od vitalnog značaja za budućnost Karlovca.

Ciljevima, programima i projektima, navedenim u Strategiji razvoja Grada Karlovca 2013.-2020., biti će dana prioritetnija razina važnosti od programa i projekata navedenih u drugim dokumentima. Oni će biti zasebno promovirani kao strateški razvojni prioriteti Grada Karlovca.

Postupak izrade strategije razvoja

Grad Karlovac je pokrenuo postupak izrade strateškog razvojnog koncepta još 2010-te, po isteku Strategije razvoja Grada Karlovca 2001.-2010. On se temeljio na sporazumu svih glavnih razvojnih dionika – lokalne vlasti, stručnjaka, poslovnog i civilnog sektora – o tome što grad namjerava postići u budućnosti, koji su njegovi prioriteti te kako namjerava postići rješavanje ključnih pitanja o budućem razvoju.

Postizanje konsenzusa o tako važnoj temi poput sudbine Grada, u demokratskom društvu postiže se samo putem pregovora i zajedničkih dogovora. To je i razlog zašto je izrada strateškog plana, od samog početka bila okrenuta javnosti i okupljanju svih sektora razvojnih dionika putem dijaloga između građana, njihovih udruga, poduzetnika, političara, stručnjaka i javne uprave. Rad na izradi strateškog plana odvijao se putem prikupljanja

informacija o stanju iz područja svih sektora, te velikog broja radionica, pri čemu se poseban naglasak stavljao na temeljna pitanja razvoja Grada. Velik broj sudionika, zajednički je tražio načine kako riješiti poznate ali i nove razvojne probleme poput privlačenja ulaganja, prijevoza, stanovanja, te ravnoteže očuvanja kulturne, povijesne i prirodne baštine s razvojem Grada. Mnoga pitanja o kojima se raspravljalo, uključivala su probleme obnove i razvoja infrastrukture, probleme okoliša i moguća rješenja, modernizaciju javne uprave, ekonomsku situaciju u Gradu i širem okruženju, sigurnost i obrazovanje. Karlovac je definiran kao Grad s izuzetnom prostornom pozicijom, koji želi biti uspješan, učinkovit, otvoren i prijateljski prema svojim stanovnicima i, jednako tako, sve brojnijim posjetiteljima.

U trenutku kada se krenulo u postupak definiranja strateških smjernica razvoja Grada, provedena je perceptivna anketa građana (istraživanjem obuhvaćeno 400 osoba) odnosno, što građani misle o svome Gradu i kako ga vide za desetak godina. Anketna pitanja odnosila su se na zadovoljstvo građana s uvjetima života u Gradu, vezano uz komunalnu infrastrukturu, škole, kvalitetu življenja, čistoće grada, održavanja, rada gradske uprave, ali i prioritete razvoja. Jedna od opcija u anketi bila je i da građani, sami, daju svoju definiciju vizije grada.

Prema navedenoj anketi, nezaposlenost predstavlja najveći problem građana, te neadekvatno rješenje grijanja stanova (stanje gradske Toplane, plinifikacija). Prema ocjeni građana, život u Karlovcu je dobar no nužno je potrebno uložiti snage u programe i sadržaje koji će motivirati mladu/mlađu populaciju stanovnika u kulturnom, sportskom i gospodarskom smislu. Najveće potrebe, ali i problemi, iskazani su u području infrastrukture, posebno naglasili potrebu za kino dvoranom i bazenom, kao i nedostatak zaobilaznice, nedovršenost željezničke postaje u Gradu, rješavanje nedostatka parkirnih mjesta. Posebno se ističe želja i potreba za revitalizacijom povijesne jezgre - Zvijezde. Perspektivu Grada građani vide u razvoju poduzetništva i turizma kao gospodarskih grana, s posebnim naglaskom na povratak proizvodnje. Zajednički stav anketiranih građana jest da Karlovac ima potencijal Grada ugodnog življenja s visokom razinom sigurnosti i kvalitete života. Mišljenja građana iz ankete bila su osnovna smjernica pri definiranju prioritetnih područja razvoja Grada.

Izrada strategije temeljila se na metodologiji Projektnog planiranja orijentiranog prema cilju (GOPP), koja se šire primjenjuje od 1980-tih, a predstavlja razvijeniji oblik ranije definiranog okvira logičkog pristupa problemima (LFA - koju je 1960. razvio USAID). Ovaj pristup je široko prihvaćen i razvijan te ima veliku praktičnu primjenu. Navedena metodologija se prihvaća i u procesu pripreme projekata koji će biti usmjereni na financiranje od strane EU i srodnih fondova. Teorijska i praktična vrijednost GOPP metodologije očituje se u sustavnom pristupu procesu identifikacije logičkih veza i odnosa definiranih strategijom razvoja. Integralni dio ovog pristupa je i primjena metodologije upravljanja projektnim ciklusom – PCM. Primjenom ove metodološke osnove moguće je, na transparentan način, osigurati ocjenu onih aktivnosti koje proizlaze iz procesa realizacije strateških opredjeljenja, a temeljenih na prihvaćenoj viziji i razrađenim ciljevima.

Očekivani rezultati se, stoga, mogu sagledati u kontekstu polazišnih vrijednosti, pri čemu se naglasak stavlja na izbor indikatora razvoja značajnih za realizaciju ciljeva. To se definira u procesu evaluacije i monitoringa na način da se ne sagledavaju samo ekonomske, nego i okolišne i društvene koristi prioritetnih projekata.

Ovakva metodologija rada predviđa i partnerstvo. Dakle, naglasak je na sveobuhvatnom uključivanju ciljnih korisnika iz političkog, gospodarskog, društvenog i javnog područja interesa, ali i svekolike javnosti.

U svim fazama pripreme strategije provodile su se konzultacijske radionice. Cilj radionica bila je procjena mogućnosti praktične primjene svih predloženih polazišta i usklađivanje interesnih skupina. Partnerstvo su, stoga, činili predstavnici političkih struktura; javne uprave (radni tim), te stručnjaci iz gospodarskog i društvenog života. Time je zadovoljena glavna teza GOPP osnove.

Korištenjem SMART koncepcije (specifično, mjerljivo, dostižno, relevantno te vremenski usklađeno) moguće je ocjenjivati rezultate svake faze izrade i provedbe strategije.

Uloga Partnerskog vijeća bila je ključna je u izradi, ali će biti još važnija u provedbi Strategije. Gradonačelnik Grada Karlovca je, 30. svibnja 2012., donio Odluku o osnivanju Partnerskog vijeća Grada Karlovca koje broji 52 člana, predstavnika javnog, civilnog i gospodarskog (privatnog) sektora. Partnersko vijeće osnovano je i kao savjetodavno tijelo Grada Karlovca s ciljem definiranja prioriteta na području Grada te predlaganja razvojnih projekata na razini Grada. Radna skupina (na operativnoj razini zadužena za izradu Strategije) konzultirala je Vijeće tijekom svih glavnih faza izrade Strategije.

Tijekom provedbe strateškog razvojnog dokumenta – osobito njegovih prioriteta i programa/projekata koji slijede nakon njegova usvajanja – potrebno je pratiti i vrednovati procese putem godišnjih izvješća monitoringa provedbenih tijela koja se dostavljaju odgovornim tijelima gradske vlasti i, u konačnici, Gradskom Vijeću. Sukladno zaključcima i preporukama izvješća, odobrenim od strane Gradskog Vijeća, strateški plan se može mijenjati i dopunjavati novim zadaćama. To, ujedno, osigurava visoku razinu otvorenosti i fleksibilnosti strateškog plana, te njegovu sposobnost na ubrzane promjene koje donosi razvoj urbane sredine u kontekstu uključivanja Hrvatske u Europsku uniju, ali i u globalna razvojna kretanja. Važno je naglasiti kako će se ovaj plan zasigurno revidirati i nadopunjavati sukladno smjernicama koje donosi ulazak Hrvatske u Europsku uniju i novi Nacionalni strateški razvojni okvir s pratećim Operativnim programima korištenja Strukturnih i Kohezijskih fondova.

Strategija razvoja Grada Karlovca nije samo politički dokument, ona je iznimno važan alat za upravljanje Gradom. Njezini prioriteti i ciljevi moraju se uvažavati pri donošenju gradskog proračuna i investicijskih programa, kako nalažu i nacionalne smjernice. Ona postaje i ključni ulazni programski dokument za izradu programskih dokumenata regije i Republike Hrvatske, temeljem kojeg Grad koristi financijska sredstva iz Strukturnih i Kohezijskih fondova Europske unije pri provedbi odabranih programa i projekata u narednom financijskom razdoblju 2013.-te, te 2014.-2020.

Prilike koje Strategija razvoja Grada Karlovca 2013.-2020. nudi cjelokupnoj zajednici, daleko su veće od dosadašnjih. To je i bio jedan od razloga zašto je Gradsko Vijeće podržalo ovaj plan. Još jednom se pokazalo kako metodologija javne rasprave i sudioničkih radionica vodi prema postizanju zajedništva u ostvarenju ciljeva. Radni sastanci više od 80 osoba, održavani tijekom 2011.-2012., razmatrali su i zaključke i ciljeve sektorskih strateških planova donesenih tijekom izrade strategije razvoja Grada, poput Strategije integralnog razvoja ruralnih područja Grada Karlovca 2011.-2015., kao inovativnog i prvog dokumenta ruralnog razvoja jednog grada u Republici Hrvatskoj, te Strategije razvoja turizma Grada Karlovca 2012.-2020., s kojima je potpuno usklađena, kao i sa strateškim razvojnim planovima nadređenih razina, poput Županijske razvojne strategije Karlovačke županije 2011.-2013. te s definiranim nacionalnim sektorskim razvojnim planovima za programsko razdoblje ove strategije.

Ova strategija uzima u obzir nove okolnosti razvoja Grada, posebno ulazak Hrvatske u Europsku uniju i u pripremljena je, obzirom na smjernice Strategije regionalnog razvoja 2011.-2013., ključnog nacionalnog dokumenta politike regionalnog razvoja, te trenutno poznatih smjernica razvoja Republike Hrvatske za naredno proračunsko razdoblje, kada budemo zemlja članica. Konačno, važno je napomenuti kako je Hrvatska na razvojnoj prekretnici i procesu detaljnog definiranja nacionalnih prioriteta za sedmogodišnje razdoblje, nakon 2014.-te godine. Ovaj strateški plan, nakon objave nacionalnih strateških ciljeva, prioriteta i mjera, biti će revidiran i potpuno usklađen kako razvojnim potrebama lokalne zajednice, tako i izvorima financiranja razvojnih programa i projekata koji mu budu na raspolaganju.

Slijedeći koraci

Strategija razvoja Grada Karlovca 2013.-2020. važan je korak u dugoročnom razvoju Grada. Međutim, ona nije nefleksibilan i završni dokument, već dokument koji će se stalno ažurirati i obnavljati. Koraci koji slijede, nakon njezina usvajanja od strane Gradskog Vijeća, su slijedeći:

- Oformiti Jedinicu za provedbu projekata koju čine pročelnici upravnih odjela. Ova Jedinica važna je radi osiguranja kontinuiteta, kako sadržaja, tako i partnerskog duha strategije. Očekuje se da će Jedinica za provedbu projekata (JPP) poštivati načela transparentnosti, partnerstva, koncentracije i supsidijarnosti. Jedinica za provedbu projekata bit će osnovana u sustavu Grada i biti direktno povezana s Razvojnomoj agencijom Karlovačke županije. Glavna zadaća Jedinice za provedbu projekata je utvrditi odgovarajuće postupke za upravljanje i koordinaciju, te osigurati da profunkcioniraju mehanizmi nabave u skladu s hrvatskim odredbama, odredbama EU-a, odnosno odredbama potencijalnih donatora. Jedinica za provedbu projekata bit će zadužena za učinkovito komuniciranje između Gradonačelnika/Gradskog v Vijeća, Partnerskog odbora, te drugih interesnih skupina u ovom procesu.
- Izrada akcijskog plana provedbe za razdoblje 2013., te, sukladno nacionalno definiranim smjernicama, za razdoblje 2014.-2020.
- Praćenje provedbe sukladno načelima utvrđenim u poglavlju Praćenje i vrednovanje strateškog plana.
- Evaluacija rezultata provedbe strateškog plana na polovici predviđenog trajanja strategije, sukladno evaluacijskom razdoblju programa i projekata nacionalne razine unutar sedmogodišnjeg proračunskog razdoblja.
- Priprema detaljne analize stanja u administrativnom području Grada Karlovca kao podloga za izradu njegova ažuriranja za razdoblje 2014.-2020., posebno ažuriranje obzirom na objavu kompletnih službenih rezultata Popisa stanovništva 2011.
- Amandmani strategije, vezani uz velike razvojne i gospodarske projekte čije konačno definiranje sada nije poznato, kako bi se osiguralo sufinanciranje ili sudjelovanje Grada u privlačenju fondova i ulaganja.
- Uključivanje šire javnosti u donošenje odluka i rješavanje problema vezanih uz razvojne probleme područja.

Sadržaj:

Riječ gradonačelnika	2
Uvod	3
1. OSNOVNA ANALIZA STANJA	11
1.1 Geoprometni položaj, zemljopisne, prirodne i kulturne značajke	11
1.1.1 Položaj, površina i značaj grada u odnosu na širi prostor	11
1.1.2 Geoprometni položaj – najvažniji prometni pravci	11
1.1.3 Teritorijalna i administrativna organiziranost.....	12
1.1.4 Kulturno- povijesna baština	13
1.1.5 Područja od posebnog državnog interesa	15
1.1.6 Minski sumnjivi prostori.....	16
1.1.7 Prirodne značajke	16
1.2 Stanovništvo i ljudski resursi.....	17
1.2.1 Obrazovna struktura stanovnika.....	18
1.2.2 Tržište rada.....	18
1.2.3 Poljoprivredno stanovništvo.....	20
1.2.4 Migracije.....	20
1.3 Fizička infrastruktura.....	21
1.3.1 Prometna infrastruktura	21
1.3.2 Javne telekomunikacije.....	23
1.3.3 Opskrba energijom.....	24
1.3.4 Vodoopskrba i odvodnja	25
1.4 Zaštita okoliša i prirode	27
1.4.1 Gospodarenje otpadom	28
1.4.2 Zrak.....	29
1.4.3 Buka.....	29
1.4.4 Zaštita prirodne baštine	29
1.5 Gospodarstvo	31
1.5.1 Poljoprivreda.....	35

1.5.2 Šumarstvo, lov i ribolov.....	37
1.5.3 Turizam.....	38
1.5.4 Obrtništvo.....	39
1.5.5 Poticanje gospodarstva na području Grada Karlovca.....	39
1.5.6 Poduzetničke zone.....	40
1.6 Društveni razvoj zajednice	41
1.6.1 Predškolski odgoj	41
1.6.2 Osnovnoškolsko i srednješkolosko obrazovanje	42
1.6.3 Visokoškolsko obrazovanje	43
1.6.4 Kultura	44
1.6.5 Sport.....	45
1.6.5 Zajednica tehničke kulture.....	46
1.6.6 Civilno društvo.....	46
1.6.7 Briga o osobama s invaliditetom.....	47
1.6.8 Zdravstvo	47
1.6.9 Socijalna skrb.....	47
1.7 Institucionalni okvir i financijski izvori za upravljanje razvojem	50
1.7.1 Djelatnost i ovlasti gradske uprave	50
1.7.2 Upravna tijela.....	50
1.7.3 Javne službe.....	50
1.7.4 Dokumenti prostornog uređenja	51
1.7.5 Prihodi i primici u proračunu Grada Karlovca.....	51
1.8 Međuregionalna i međunarodna suradnja	52
1.9 Razvojni planovi i programi	53
1.9.1 Institucije i nadležnost razvoja	53
1.9.2 Provedba strateških dokumenata i razvojnih projekata.....	54
2. SWOT analiza.....	55
3. RAZVOJNA VIZIJA, STRATEŠKI CILJEVI, PRIORITETI I MJERE	70
3.1 Vizija i Misija.....	70
3.2 Strateški ciljevi.....	71

3.2 Prioriteti i mjere.....	73
4. HORIZONTALNI CILJEVI	105
5. USKLAĐENOST STRATEŠKIH CILJEVA GRADA KARLOVCA S CILJEVIMA EU, NACIONALNIM I REGIONALNIM STRATEŠKIM CILJEVIMA.....	106
6. BAZA PROJEKTNIH IDEJA/PRIORITETNI PROJEKTI	108
6.1 Baza projektnih ideja	108
6.1.1 Struktura i sadržaj Baze projektnih ideja	108
6.1.2 Odabir projektnih ideja.....	110
6.1.3 Kriteriji za odabir razvojnih projekata.....	110
6.1.4 Preliminarni prijedlog strateških razvojnih projekata (Sažetak)	112
7. PROVEDBENI MEHANIZMI	119
7.1 Institucionalni okvir za provedbu	120
7.1.1 Ključni sektorski dionici provedbe	120
7.1.2 Odgovornosti za provedbu	121
7.1.3 Financiranje	122
8. PRAĆENJE I VREDNOVANJE	123
9. DODACI.....	126

Da je Karlovac na važnom prometnom čvorištu uvidjelo se još u 18. St, kada je počela gradnja suvremenih cesta koje su povezivale Karlovac s morem. Prve suvremene ceste su: Karolinska cesta ili Karolina koja je povezala Karlovac s Bakrom i Rijekom (105 km), Jozefinska cesta ili Jozefina (113 km) koja je povezivala Karlovac i Senj, te Lujzinska cesta ili Lujzijana koja je povezivala Karlovac s Rijekom (140 km).

Karlovac je smješten na trasi međunarodne željezničke prometne koridorske grane Vb (Rijeka-Zagreb-HR/H granica-Budimpešta, Paneruopski koridor V), a ujedno je i točka razdvajanja/spajanja (čvorište) europskih cestovnih pravaca E65 i E71. Spomenutim europskim cestovnim pravcem E71 ostvaruje se unutareuropska prometna veza, a preko E65, veza Sjeverne Europe i Azije.

Dominantni cestovni pravci državne mreže cesta Hrvatske, dijelom su tih značajnih E-cesta (cestovni Paneuropski koridor).

Ključna hrvatska i europska transversala, poveznica sjever-jug Hrvatske, autocesta (A1), državna cesta D1, kao i državni cestovni pravac D3 kojim se ostvaruje veza kontinentalnog i primorskoga dijela Hrvatske, presijecaju gradsko područje Karlovca. Nadalje, uski pojas karlovačkog područja omogućuje najkraću vezu između susjednih država, Slovenije i Bosne i Hercegovine.

Također, izgrađene željezničke pruge međuregionalnog i šireg povezivanja (Paneuropski koridor Vb) doprinose obilježju Karlovca kao prepoznatljivog tranzitnog prometnog čvorišta. Karlovcu je omogućena uloga distribucijskog čvorišta i u drugim ključnim infrastrukturnim projektima (glavni državni elektroprijenosni sustavi, jadranski naftovod, magistralni plinovodi, magistralne državne telekomunikacijske veze-svjetlovodni kabeli).

1.1.3 Teritorijalna i administrativna organiziranost

Temeljem Zakona o lokalnoj područnoj (regionalnoj) samoupravi, Karlovac pripada skupini velikih gradova Hrvatske. Prema Zakonu o područjima županija, gradova i općina u RH (NN br.86/06, 125/06, 16/07, 46/10, 145/10), **Grad Karlovac čine 52 samostalna naselja**: Banska Selnica, Banski Moravci, Blatnica Pokupska, Brezova Glava, Brežani, Brođani, Cerovac Vukmanički, Donja Trebinja, Donje Mekušje, Donji Sjeničak, Gornja Trebinja, Gornje Stative, Gornji Sjeničak, Gorščaki, Husje, Ivančići Pokupski, Ivanković Selo, Ivošević Selo, Kablar, Karasi, Karlovac, Klipino Brdo, Kljaić Brdo, Knez Gorica, Kobilić Pokupski, Konjkovsko, Koritinja, Ladvenjak, Lipje, Luka Pokupska, Mahićno, Manjerovići, Okić, Popović Brdo, Priselci, Rečica, Ribari, Skakavac, Slunjska Selnica, Slunjski Moravci, Šebreki, Šišljavić, Tušilović, Tuškani, Udbinja, Utinja, Vodostaj, Vukmanić, Vukoder, Zadobarje, Zagraj i Zamršje.

1.1.3.1 Gustoća naseljenosti

Prema popisu stanovništva iz **2011. na području Grada Karlovca živi 55.705 stanovnika**, pa je prosječna gustoća naseljenosti iznosila 136,63 stanovnika na km², što je više od 3,8 puta veća gustoća od županijskog prosjeka (oko 35,55 st/km²), odnosno dvostruko je veća od hrvatskog prosjeka (78,1 st/km²). Važna značajka ovog područja je velika koncentracija stanovništva u gradskom naselju Karlovac, gdje je, u vrijeme Popisa 2011-te, na 23,3% površine (93,87 km²) živjelo 46.833 stanovnika ili čak 84,07% svih stanovnika ove jedinice lokalne samouprave, s gustoćom naseljenosti od 498,91 stanovnika/km². U njegovoj okolini, na 76,7% površine Grada (307,83 km²), svega je 8.872 stanovnika, ili samo 15,9% stanovništva, s prosječnom gustoćom naseljenosti od svega 28,82 stanovnika na km². To ukazuje na izrazitu polarizaciju prostora na veliko gradsko naselje i, s druge strane, na brojna, mala, ruralna naselja. Od ostalih naselja u okolini gradskog područja, 23 naselja je imalo manje od 100 stanovnika (od kojih 1 bez stanovnika), 23 naselja je imalo između 100 i 500 stanovnika, a samo 6 samostalnih naselja imalo je više od 500 stanovnika. Posebno se pogoršalo demografsko stanje u jugoistočnom području Grada Karlovca.

1.3.1.2 Sustav središnjih naselja

Gradsko naselje Karlovac ima ulogu regionalnog središta - središta Karlovačke županije i središta jedinice lokalne samouprave - Grada Karlovca. U njemu je došlo do velike, gotovo pretjerane, koncentracije stanovnika, stanova, ali i gospodarskih subjekata te brojnih središnjih uslužnih funkcija, kako onih nižih kategorija koje koristi gradsko stanovništvo u njihovom okruženju, pa do onih srednjih i viših kategorija, koje koriste i stanovnici drugih naselja na području Grada, ali i iz drugih, susjednih, gravitirajućih područja. Na taj način Karlovac pripada temeljnoj mreži gradskih središta na prostoru Republike Hrvatske.

Karlovac je formirao svoju socioekonomsku regiju osamdesetih godina prošlog stoljeća u radijusu dnevnih migracija, pri čemu su gradovi Karlovac i Duga Resa, svojim urbaniziranim okolicama međusobno srasli i funkcionalno integrirali čineći zajedničku socioekonomsku regiju. Grad Karlovac je ujedno u zoni dnevne migracije grada Zagreba

Na sjevernom dijelu prigradskog, urbaniziranog, područja Karlovca, razvilo se u lokalno središte, naselje Mahično (522 stanovnika). Na prostoru karlovačkog Pokuplja razvila su se lokalna središta Šišljavić (457 stanovnika) i Rečica (538 stanovnika) koja dijeli funkcije s naseljem Luka Pokupska (360 stanovnika), a na Kordunskom pobrđu, prema jugoistoku, lokalno središte Skakavac (233 stanovnika). U njima su se razvile sve glavne, središnje, uslužne funkcije potrebne lokalnom stanovništvu u svakodnevnom životu (župni ured, pošta, osnovna škola, zdravstvena ambulanta i najnužnije trgovine, ali i neke druge središnje uslužne funkcije, odnosno neki drugi sadržaj i gospodarski subjekti).

U jugoistočnom dijelu razvilo se nekoliko pomoćnih središnjih naselja u kojima su samo neka od središnjih uslužnih funkcija, koje se nalaze u lokalnim uslužnim središtima. To su naselja: Cerovac Vukmanički (902 stanovnika), Tušilović (631 stanovnik) koji dijeli funkcije s naseljem Brezova glava (135 stanovnika) i Vukmanić (207 stanovnika). Među ostalim naseljima, 20-ak je naselja imalo pojedinačne središnje funkcije, dok je ostalih 20-ak naselja bilo bez središnjih funkcija.

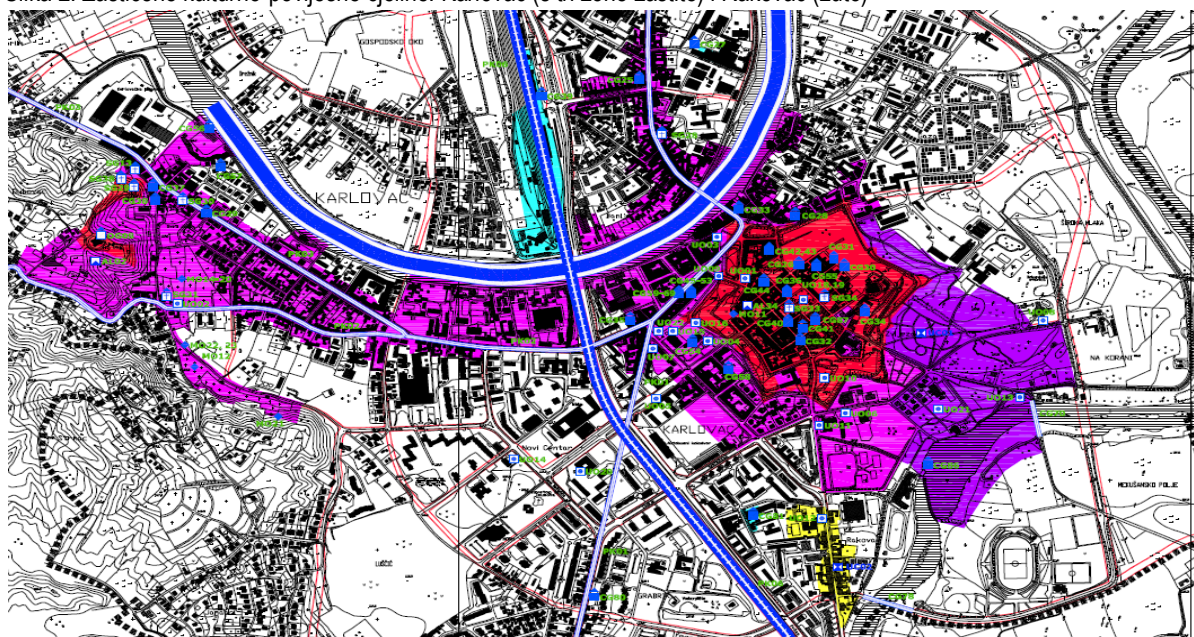
1.1.4 Kulturno- povijesna baština

Nepokretna kulturna dobra na području Grada Karlovca detaljno su utvrđena Konzervatorskom podlogom zaštite i očuvanja kulturnih dobara Ministarstva kulture - Uprave za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorskog odjela u Karlovcu, izrađenom 2009. godine, za potrebe izrade Izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja Grada Karlovca. Pri čemu je izrađen i prijedlog mjera zaštite (PMZ). Također je dan i prijedlog mjera zaštite (PMZ).

1.1.4.1 Povijesne graditeljske cjeline

Na ovom prostoru, najveću pozornost zavrjeđuje Karlovac - kulturno povijesna urbanistička cjelina, sa 3 zone zaštite: zonom „A“ (potpuna zaštita povijesnih struktura), zonom „B“ (djelomična zaštita) i zonom „C“ (ambijentalna zaštita). Na ovom prostoru, najveću pozornost zavrjeđuje Karlovac - kulturno povijesna urbanistička cjelina, sa 3 zone zaštite: zonom „A“ (potpuna zaštita povijesnih struktura – Zvijezda, Stari grad Dubovac), zonom „B“ (djelomična zaštita) i zonom „C“ (ambijentalna zaštita). Značajan je i zaštićeni potez ulice Rakovac u Karlovcu.

Slika 2. Zaštićene kulturno-povijesne cjeline: Karlovac (s tri zone zaštite) i Rakovac (žuto)

Izvor: Izvod iz Kartografskog prikaza 4.2. Izmjena i dopuna GUP- a grada Karlovca, 2011.

Zvijezda

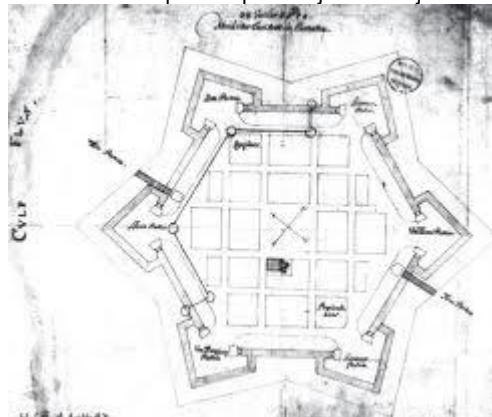
Najznačajniji dio kulturno-povijesne urbanističke cjeline Karlovca je područje unutar zone „A“ (crvena boja) koje obuhvaća najstariju jezgru grada, tzv. Zvijezdu, omeđenu vanjskim rubom šanca grada - tvrđave. Ona ima izuzetnu vrijednost jer je i prvi izgrađeni „idealni“ grad u duhu renesansnog shvaćanja obrambenog i životnog prostora, projektiran prema načelima renesansne arhitekture sa simetričnim kompozicijama primjenjenim na planiranje grada. Zajedno s kasnije izgrađenim gradovima Nove Zamky i Palmanova, predstavlja stilski čist primjer renesansne arhitekture u Europi i svijetu.

Gradnja strateške vojne tvrđave, radi obrane od prodora Turaka, započela je između rijeka Kupe i Korane 13. srpnja 1579. Godine, pod vodstvom graditelja Martina Gambona. Dan početka gradnje i danas se slavi kao rođendan Karlovca.

Tvrđava je izgrađena u obliku šesterokrake zvijezde s ortogonalnim rasterom 12 ulica, simetričnim stambenim blokovima oko centralnog trga s javnim funkcijama, obodnim zemljanim bedemima ojačanim na krakovima zidanim bastionima te okolnim šancem i glacisom, koji su prilagođeni obrambenim sustavima onovremene ratne tehnike.

Zvijezda je, do danas, zadržala konturu vanjskog fortifikacijskog sustava, sačuvana je stambena i javna namjena građevina unutar jezgre, kao i kasnije nastale povijesne ceste Karolina, Jozefina i Lujzijana koje su je povezivale s okolnim prostorom, a jugoistočno uz Koranu, širi se zaštićeno područje (dio zone „B“ i „C“) - zelena rekreacijska zona grada.

Slike 3. i 4. Prvi poznati plan Zvijezde i Zvijezda iz zraka danas.

Izvor: www.karlovac.hr

Izvor: www.croatia.hr, 2012.

Zbog urbanizacije Grada Karlovca i njegova širenja izvan povijesne jezgre, došlo je do depopulacije i propadanja građevinske strukture Zvijezde, ali je ona, tijekom cijele povijesti, pokazala svoj vitalitet. Najnovija razaranja pretrpjela je tijekom Domovinskog rata.

1.1.4.2 Povijesne građevine

Ova skupina graditeljske baštine najraznovrsnija je i najbrojnija. Obuhvaća, ukupno, 142 povijesne građevine (87 civilnih, 40 sakralnih, 5 obrambenih i 10 gospodarskih). Veliki dio nalazi se u zaštićenoj povijesnoj cjelini Karlovca, ali i u širem prostoru Grada.

Neke od istaknutijih povijesnih građevina, u širem području Grada Karlovca, su: Dubovac, utvrđeni grad na sjeverozapadnom dijelu Karlovca. Četverokutna kula sagrađena je, vjerojatno, u XIII. St.; Crkva Majke Božje Snježne s pavlinskim samostanom u Kamenskom, zaseoku na jugoistočnom dijelu Karlovca. Osnovala ih je 1404. god. grofica Katarina Frankopan Metlička. Crkva je, u izvornoj strukturi, gotička, dok je u kasnijem razdoblju barokizirana; Župna crkva sv. Ivana Krstitelja u Rečici, naselju 10 km istočno od Karlovca, jednobrodna barokna građevina sagrađena 1737. god.; Steničnjak, ruševine nekog velikoga utvrđenoga grada u Donjem Sjeničaju, jugoistočno od Karlovca. U Steničnjaku je održan zadnji odvojeni Sabor Kraljevine Hrvatske, 17. srpnja 1558., važan radi donošenja odluke o obrani zemlje od Turaka.

1.1.4.3 Etnološka i arheološka baština

Ratna razaranja u prošlosti i tijekom Domovinskog rata uzrokovala su dodatno iseljavanje stanovništva ostavivši neizbrisiv trag na kulturnoj baštini. Tijekom tog procesa smanjuje se, ili nestaje, i nematerijalna etnološka baština (način života i privređivanja, običaji, folklor i dr.). Najvrjedniji dio sačuvane etnološke baštine Grada Karlovca su 72 etnološke građevine - tradicijske kuće i tradicijske okućnice. Većina ih se nalazi u dolini rijeke Kupe, u selima Rečica, Luka Pokupska, Šišljavić, Zamršje, ali i u drugim područjima Grada Karlovca.

Istaknutiji arheološki lokaliteti na području Grada Karlovca su Gradac - Orlovac, Orlica - između naselja Vodostaj i Donje Mekušje, zona oko samostana u Kamenskom, te lokaliteti u Donjem Sjeniaku, u zoni starog grada Steničnjaka. Većina arheoloških lokaliteta, kao rezultat slabe istraženosti, a ne njihove važnosti i brojnosti, nema pravni status zaštite u smislu Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara. Arheološka baština smatra se ugroženom i najmanje zaštićenom.

1.1.4.4 Povijesne komunikacije

Na području Grada Karlovca utvrđene su slijedeće povijesne komunikacije: Karolinska cesta prema Bakru (danas Primorska ul.-Kalvarija), Jozefinska cesta prema Senju (danas Nazorova-Sarajevska-Riječka ul.), Lujzinska cesta za Rijeku (danas Marmontova aleja-Gornje Stative), stara cesta Karlovac - Zagreb, željeznička pruga Karlovac - Zagreb, te rijeka Kupa, od Karlovačke pivovare do ušća rijeke Korane u rijeku Kupu.

Povijesne komunikacije treba štiti kako bi se zadržale njihove trase, a ukoliko su ih imale, i drvoredi. Povijesni plovni put rijekom Kupom, do zaštićenog „žitnog magazina“ kod Karlovačke pivovare, trebalo bi oživjeti u prometnom i turističkom smislu.

1.1.4.5 Opće mjere zaštite kulturnih dobara

Među, ukupno, 303 nepokretna kulturna dobra na području Grada Karlovca² nalaze se 3 urbane cjeline, 1 ruralna cjelina, 6 povijesnih komunikacija, 5 obrambenih građevina, 40 sakralnih građevina, 10 gospodarskih građevina i 87 civilnih građevina. Značajke kulturnog dobra imaju 72 etnološke građevine, 22 objekta urbane opreme, 23 memorijalna obilježja i 34 potencijalna arheološka lokaliteta.

Mjere zaštite i očuvanja zaštićenih (Z) i preventivno zaštićenih (P) kulturnih dobara, po službenoj dužnosti, utvrđuje i provodi nadležno tijelo - Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Karlovcu.

Mjere zaštite i očuvanja evidentiranih (E) kulturnih dobara utvrđene su prostorno-planskom dokumentacijom Grada Karlovca, a Grad ih može i treba zaštititi gradskom odlukom, u skladu sa Zakonom o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara.

Povijesne građevine treba primjereno održavati, uključujući i zaštićenu neposrednu okolicu, radi zadržavanja ili uspostave izvornog ambijenta i organizacije prostora u kojem je kulturno dobro nastalo, te ih primjereno koristiti i prezentirati. Zbog alarmantne situacije, potrebno je izraditi i provesti program hitnih mjera zaštite etnološke baštine, uključujući i dokumentiranje stanja (fotografiranje, audio i video zapise, arhitektonsko dokumentiranje i sl.) kako materijalnih, tako i nematerijalnih kulturnih dobara. Program treba izraditi i provesti u suradnji s nadležnim tijelima Ministarstva kulture, u razdoblju ne dužem od 5 godina. Građevine koje su u dobrom stanju treba primjereno održavati. Sustavna arheološka istraživanja predstavljaju način kojim se mogu stvoriti preduvjeti za formalnu zaštitu prema Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara.

1.1.5 Područja od posebnog državnog interesa

Naselja Grada Karlovca, koja su pod posebnom državnom skrbi, pripadaju drugoj skupini – naselja koja su bila okupirana za vrijeme Domovinskog rata, a nisu određena u prvoj skupini. To su slijedeća naselja: Banska Selnica, Banski Moravci, Blatnica Pokupska, Brezova Glava, Brežani, Brođani, Cerovac Vukmanički, Donja

² Tabelarni prikaz unutar Konzervatorske podloge zaštite i očuvanja kulturnih dobara Ministarstva kulture-Uprave za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorskog odjela u Karlovcu, 2009.

Trebinja, Donji Sjeničak, Gornja Trebinja, Gornji Sjeničak, Ivanković Sela, Ivošević Selo, Kablar, Kamensko, Karlovac – dijelovi Gornjeg Mekušja, Sajevca i Turnja, te Klipino Brdo, Kljaić Brdo, Knez Gorica, Lipje, Manjerovići, Okić, Popović Brdo, Ribari, Skakavac, Slunjska Selnica, Slunjski Moravci, Tušilović, Udbinja, Utinja i Vukmanić, što čini 10% ukupne površine Grada Karlovca.

Ne postoje dostupni i sistematizirani podaci o financiranim programima i realiziranim projektima na području od posebne državne skrbi jer ne postoji organizirana baza podataka gdje se vode svi financirani projekti i sredstva dobivena od državnih institucija, a koja financijski potiču programe oporavka na slabije razvijenim područjima. Podaci iz Uprave za područja posebne državne skrbi, Regionalni ured Karlovac, govore da je po Programu za stambeno zbrinjavanje na PPDS-u, izgrađeno ukupno 24 objekta, 15 objekata i 10 građevinskih zemljišta darovano je korisnicima.

1.1.6 Minski sumnjivi prostori

Na području Grada Karlovca razminirani su svi stambeni i gospodarski objekti, kao i objekti komunalne infrastrukture, dok je još nerazminiran dio poljoprivrednog i šumskog zemljišta i to u naseljima:

- Goljaki i Zastinja (šumsko područje površine 49.182,00 m² i poljoprivredno područje pov. 46.000,00 m²),
- Gornje Mekuše i Sajevac (šumsko područje površine 326.000,00 m²),
- Lemić Brdo (poljoprivredno-šumsko područje uz šumu i dio šume Žorovica, površine 263.000,00 m²),
- Ribari (poljoprivredno-šumsko područje površine 150.000,00 m²).

Ukupna površina minski sumljivih prostora³ na području Grada Karlovca je 834.182,00 m², što je 0,834 km², odnosno 0,1 % u odnosu na sveukupni MSP Republike Hrvatske, odnosno, oko 0,2% površine Grada Karlovca. Važno je napomenuti kako HCR stalno provodi izvide i razminiranja, te se MSP kontinuirano smanjuje.

1.1.7 Prirodne značajke

1.1.7.1 Klimatske značajke

Klima karlovačkog područja je, kao i u najvećem dijelu Hrvatske, umjereno topla kišna klima izraženih godišnjih doba bez izrazito suhog razdoblja, uz manju količinu oborina tijekom zime. Srednja temperatura najhladnijeg mjeseca u godini je između -3 C° i 18 C°, dok je srednja temperatura najtoplijeg mjeseca u godini između 10 C° i 22 C°. Ovaj tip klime iskazujemo klimatskom formulom C_{fwb}, a uvriježeni naziv je klima bukve.

Srednja temperatura zraka najniža je u siječnju (-0,2 C°) a najviša u srpnju (21,3 C°). Apsolutni minimum od -25,2 C° zabilježen je u veljači, a maksimum 42,4 C° u srpnju. Trajanje sijanja Sunca je prosječno 1870 sati, slično kao i u drugim kontinentalnim gradovima, ali je magla česta pojava (prosječno, 78,1 maglovitih dana/godišnje).

1.1.7.2 Zemljopisne značajke

Na području Grada Karlovca ističu se dvije prirodne i gospodarske prostorne cjeline: niski i naplavno-močvarni dijelovi te rubna pobrda.

Niski i naplavno - močvarni dijelovi karlovačkog donjeg Pokuplja, južni rubni dijelovi Karlovačke kotline sa složenim hidrografskim čvorištem, čine sastavci dijelova rijeke Kupe te njezinih pritoka Kupčine (dijelom kanalizirane), Velike Utinje, Dobre i Korane sa svojim pritokama Mrežnicom i Radonjom. Većim dijelom se prostiru s lijeve strane i sjeverno od toka rijeke Kupe (108 - 121 m nadmorske visine), a manjim dijelom s desne strane i južno od Kupe (110 - 130 m nadmorske visine). Ovi prostori su, zbog svojih livada i pašnjaka, resursna osnova za razvoj mliječnog govedarstva, što je jedna od glavnih aktivnosti lokalnog stanovništva.

Desno i južno od toka rijeke Kupe, iznad pokupske nizine, prostiru se i izdižu brežuljci s terasastim zemljištem tzv. rubna pobrda. Ovo valovito, tercijarno rubno pobrđe, nadmorske visine ispod 400 m, sastavljeno je od mladotercijarnih sedimenata lapora, gline (sirovina za rad ciglane), pješčenjaka, šljunka i pijeska, a pretežno je pod šumom, vinogradima i voćnjacima.

³ HCR, 2011.

Ovo je područje seizmički i tektonski jako aktivno, naročito u prošlosti, na što ukazuju nestabilnost tla i prisutnost aktivnih termalnih i mineralnih izvora u rubnim naseljima Grada. To je zona VII° seizmičnosti prema MCS ljestvici.

Na teritoriju Grada Karlovca se, osim karakteristično urbanih dijelova (cjelovita i necjelovita gradska područja, industrijska područja) te dijelova pod infrastrukturnim objektima, mogu uočiti veća područja kultiviranih i poljodjelskih ili, većim dijelom, poljodjelskih cjelina i šume (uglavnom bjelogorične). Velika područja zauzimaju tzv. prijelazna područja šume, nastala zarašćenjem nekadašnjih pašnjaka, livada košanica ili poljoprivrednih zemljišta.

1.1.7.3 Hidrološke značajke

Područje Grada Karlovca karakterizira sliv rijeke Kupe koji čine porječja rijeka: Kupe, Dobre, Mrežnice i Korane. Sliv rijeke Kupe karakteriziraju nesimetričnost (70% pritoka smješteno je na desnoj obali toka rijeke Kupe) i koncentracija (glavne rijeke sliva - Dobra, Korana i Mrežnica, ulijevaju se u rijeku Kupu na vrlo uskom prostoru Grada Karlovca).

Na području Grada Karlovca prisutne su slijedeće površinske vode:

- ≈ rijeke: Kupa, Korana, Mrežnica, Dobra, Velika i Mala Utinja
- ≈ potoci južnih obronaka (Radonja) i jugoistočnih obronaka Donjeg i Gornjeg Sjeničaka
- ≈ vode stajačice: umjetna jezera, ribnjaci
- ≈ geotermalni izvori (Rečica)

Pozitivne značajke	Negativne značajke
- vrijedno kulturno-povijesno područje - znatan broj zaštićenih spomenika kulturne baštine - značajni prirodni resursi i vrijednosti - veliki hidrološki značaj, u nacionalnim okvirima - povoljan položaj grada (blizina drugih središta u HR i EU), na trasama važnim prometnih pravaca-pogodnost za budući razvoj - umjerena kontinentalna klima	- izrazita polarizacija na veliko, urbano/gradsko, i mala ruralna naselja 80% ruralnog područja sa svega 20% stanovnika - izražena depopulacija ruralnih naselja - depopulacija i propadanje Zvijezde - nedostatak sredstava za održavanje i obnovu kulturne i prirodne baštine
Razvojne potrebe	Razvojna ograničenja
- izrada prostorno-planske dokumentacije za revitalizaciju povijesnih građevina - zaštita kulturne baštine na definiranim područjima - razvijanje svijesti o značaju Zvijezde - mjere zaštite zbog seizmoloških i tektonski aktivnog tla	- redovno održavanje povijesnih građevina iziskuje značajna financijska sredstva - ne postoji baza podataka o programima oporavka PPD - degradacija graditeljske baštine gradnjom značajne/državne komunalne i industrijske infrastrukture

1.2 Stanovništvo i ljudski resursi

Grad Karlovac, prema Popisu stanovništva 2011., ima 55.705 stanovnika, odnosno 43,2% ukupnog stanovništva Karlovačke županije. U ukupnom stanovništvu Grada Karlovca veći udio imaju žene (53%, odnosno 29.543 osobe), dok je muškaraca 47% (26.162 osobe). Dobna struktura stanovnika ukazuje na mali udio djece i mladih (18,2% ili 10.191 osoba do 19 godina starosti), dok je stanovnika starijih od 60 godina 26,8% (14.942 osobe).

Jedan od osnovnih pokazatelja starosti stanovništva je i indeks starenja koji pokazuje omjer starog i mladog stanovništva. Indeks starenja za Hrvatsku, u 2011. godini, iznosio je 115, što ukazuje na ubrzani proces starenja stanovništva. Index starenja Grada Karlovca je 146,6, te ovo područje svrstava u „stara“ područja Republike Hrvatske, iako je ispod prosjeka Županije (149,0). Prosječna starost stanovnika je 43,8 godina (što je više od državnog prosjeka od 41,7, te ispod županijskog prosjeka od 44 godine). Koeficijent starosti stanovnika je 26,8, što je također više od nacionalnog prosjeka (24,1), te manje od županijskog prosjeka od 27,3. Prisutan je i negativni prirodni prirast (-270 stanovnika u 2010.) i on se, uz negativan migracijski saldo, smatra jednim od glavnih razloga depopulacije Grada Karlovca.

Radno aktivno stanovništvo (15-64 godine starosti), obuhvaća 36.833 osobe, odnosno 66,1% ukupnog stanovništva Grada Karlovca, odnosno 43,6% radno aktivnog stanovništva Karlovačke županije. U kontingentu radno aktivnog stanovništva Grada Karlovca 51% (18.819) čine žene, dok 49% (18.014) čine muškarci.

Prema narodnosti, najveći broj stanovnika Grada Karlovca su Hrvati (88,21% ili 49.140 osoba), dok se 9,8% osoba (6.565) izjasnilo pripadnicima neke od nacionalnih manjina. Najbrojnija je skupina srpske nacionalne manjine, 8,01% od ukupnog broja manjinskih predstavnika, dok, primjerice, Roma ima samo 0,04% (24 osobe su se izjasnile kao Romi⁴)⁵.

1.2.1 Obrazovna struktura stanovnika

Od ukupnog radno aktivnog stanovništva, prema podacima iz Popisa stanovništva 2001⁶.g., 33,38% osoba starijih od 15 godina ima završeno najviše osam razreda osnovne škole, od čega njih 15,27% ima nezavršenu osnovnu školu. Manja zastupljenost više ili visoko obrazovanih odražava se na negativne trendove u gospodarstvu i u zapošljavanju u Gradu Karlovcu.

Tablica 2. Stanovništvo Grada Karlovca prema razini obrazovanja 1981.-2001., usporedba s Karlovačkom županijom.

Broj stanovnika bez završenog osnovnog obrazovanja, od 1981. godine do 2001. godine									
	Bez završene osnovne škole, (aps.)			Bez završene osnovne škole, %					
	1981.	1991.	2001.	1981.	1991.	2001.			
KARLOVAC	21.525	14.958	8.831	38,48	24,48	17,33			
Karlovačka županija	78.881	57.086	31.915	52,29	37,48	26,32			
Stanovništvo prema razini završenog obrazovanja, od 1981. do 2001. godine									
	Srednja škola, %			Viša škola, %			Fakultet, %		
	1981.	1991.	2001.	1981.	1991.	2001.	1981.	1991.	2001.
KARLOVAC	35,36	39,92	50,62	3,88	5,58	5,02	4,33	6,14	8,24
Karlovačka županija	24,38	31,53	43,74	2,37	3,76	3,58	2,15	3,44	5,03

Izvor: Popis stanovništva i stanova 1981.: Tablogrami po naseljima, Republički zavod za statistiku, Zagreb; Popis stanovništva, domaćinstava, stanova i poljoprivrednih gospodarstava 31. ožujak 1991., Stanovništvo prema školskoj spremi, pismenosti i spolu po naseljima, dokumentacija 884,DZS, Zagreb, 1992.; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2001., 2. izdanje, CD, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2003. Rezultati po naseljima.

1.2.2 Tržište rada

Broj ukupno zaposlenih osoba u gradu Karlovcu, u 2010. godini, iznosio je 17.910 osoba, što predstavlja pad zaposlenosti od 4,22%, u odnosu na prethodnu godinu⁷.

Prema izvješću Državnog zavoda za statistiku, 2010. godine, najviše osoba zaposlenih u pravnim osobama u Gradu Karlovcu je u sektoru prerađivačke industrije 28,20% (5.051), koja predstavlja i najvažniju djelatnost Grada. Potom je velik broj osoba zaposlen u javnoj upravi i obrani 18,90%. Djelatnost trgovine zapošljava

⁴ Op.a. Romi u Karlovcu predstavljaju nacionalnu manjinu koja službeno prema popisu stanovništva iz 2011.god. broji dvadesetak pripadnika što nije u skladu sa stvarnim stanjem – stvarni broj pripadnika romske manjine u gradu Karlovcu je veći jer se veliki broj nacionalno ne izjašnjava kao Romi. Egzistira problem društvene integracije romske populacije u glavninu društva zbog slabe obrazovanosti, neuključenosti u formalne oblike rada, obrazovanja, specifičnog načina življenja te su u većoj ili manjoj mjeri marginalizirani ekonomski, prostorno, kulturološki i politički.

⁵ Izvor: Popis stanovnika 2011., DZS

⁶ Op.a. U trenutku izrade osnovne analize stanja nisu bili objavljeni svi rezultati podataka iz Popisa stanovništva 2011.g. zbog čega su u analizi navedeni jedini poznati podaci, iz Popisa stanovništva 2001.g., daljnjom objavom službenih podataka DZS-a, podaci će se revidirati.

⁷ Op.a. Analiza zaposlenosti prema podacima DZS izrađena samo za potrebe ovog strateškog plana, prosinac 2010., objavom službenih podataka DZS-a, podaci će se revidirati.

11,82% (2.117), dok djelatnosti zdravstvene zaštite, socijalne skrbi i obrazovanja zapošljavaju svaka oko 7% osoba.

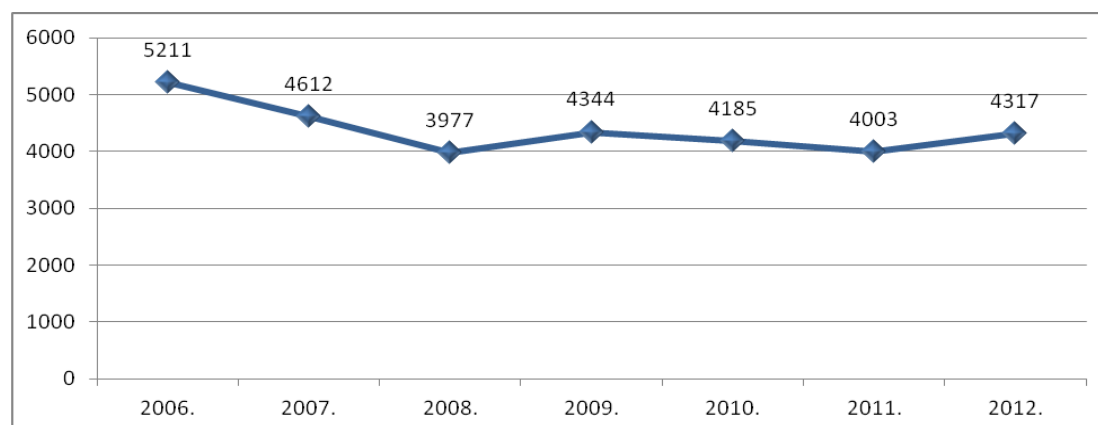
Promatrajući strukturu zaposlenosti u 2010. i 2009. godini, smanjen je udio žena u zaposlenom stanovništvu. Od ukupnog broja zaposlenih u 2010. godini 40% (7.318) su žene, a 60% (10.592) su muškarci.

Tablica 3. Zaposleni u pravnim osobama, prema NKD-u, u Gradu Karlovcu.

Sektori prema NKD-u:	Broj zaposlenih			
	2009.		2010.	
	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
UKUPNO	18.700	7.658	17.910	7.318
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	174	69	182	69
Rudarstvo i vađenje ruda	–	–	–	–
Prerađivačka industrija	5.158	1.518	72	52
Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	309	72	303	71
Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	357	52	352	55
Građevinarstvo	967	117	858	120
Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala	2.307	1.327	2.117	1.237
Prijevoz i skladištenje	928	169	832	138
Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	253	153	215	142
Informacije i komunikacije	206	59	188	49
Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	516	397	482	369
Poslovanje nekretninama	21	5	19	5
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	448	193	390	180
Administrativne i pomoćna uslužne djelatnosti	391	110	371	106
Javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje	3.508	1.011	3.386	982
Obrazovanje	1.370	1.068	1.375	1.063
Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	1.420	1.106	1.408	1.092
Umjetnost, zabava i rekreacija	233	136	230	126
Ostale uslužne djelatnosti	134	96	151	103

Izvor: DZS, 2010.

Stopa nezaposlenosti nije dostupna na gradskoj, već samo na županijskoj razini, a ona za 2011. iznosi visokih 17,9%⁸. Nezaposlenost u gradu Karlovcu ima trend pada od 2006. do 2008. godine kada se ponovno bilježi rast nezaposlenosti do 2012-te (Slika 5.).

Slika 5. Nezaposleni u Gradu Karlovcu na dan 31.prosinca u razdoblju 2006.-2012. (Izvor: HZZ)

⁸ HGK; Županijska komora Karlovačke županije, Gospodarska kretanja u Karlovačkoj županiji, 2012.

Prema podacima HZZ-a, na dan 31. prosinca 2012-te, u Gradu Karlovcu evidentirano je 4.317 nezaposlenih, odnosno 11,7% radno aktivnih stanovnika, što je ispod državnog prosjeka.

U ukupnom broju nezaposlenih 57,5% čine žene (2.486 osoba). Izuzetno velik udio u ukupnom broju nezaposlenih čine mladi, 29,6% (od toga je 55,1% mladih žena), te stariji od 45 godina, 40,2% (od kojih je 56,4% žena).

Obrazovna struktura nezaposlenih je loša, čak 86,6% ima završenu samo osnovnu ili srednju školu, što predstavlja jedan od ozbiljnih ograničavajućih faktora razvoja Grada Karlovca.

Tablica 4. Obrazovna struktura nezaposlenih Grada Karlovca.

Ukupno	Bez OŠ	OŠ	KV/VKV (3 g.)	SSS (4 g.)	VŠS	VSS
4.317	284	816	1.483	1.157	320	257
100%	6,5%	18,9%	34,4%	26,8%	7,4%	6%

Izvor: HZZ, stanje 31. prosinca 2012.

1.2.3 Poljoprivredno stanovništvo

Udio poljoprivrednog stanovništva na području Grada Karlovca je vrlo nizak. Prema podacima iz Popisa stanovništva 2001. godine, udio poljoprivrednog stanovništva iznosio je 2,15% (1.251) od ukupnog stanovništva, odnosno 3,33% ukupnog radnog stanovništva Grada Karlovca. Međutim, vidljivo je kako poljoprivredna djelatnost dobiva na značaju, budući je 18,92% kućanstava posjedovalo poljoprivredno gospodarstvo, što ukazuje na činjenicu da je poljoprivreda značajna dopunska djelatnost stanovništva, posebno u ruralnim naseljima⁹.

1.2.4 Migracije

Ukupne emigracije stanovnika Grada Karlovca u druge županije Republike Hrvatske, u 2009-toj su se smanjile za 22,39%, dok se emigracija u inozemstvo povećala za čak 71,62%. Ukupne imigracije su se smanjile uključujući imigracije iz drugih županija i imigracije unutar države.

Najizraženije su emigracije u gradove Zagreb i Rijeku. Sezonske migracije vezane su uz gradove uz Jadransku obalu. Bilježi se i intenzivniji priliv stanovništva u Karlovac iz susjednih županija (gradova) ali i država (Slovenija, BiH), dobrim dijelom i zbog obrazovnog programa (Veleučilište) i mogućnosti zapošljavanja određenih deficitarnih zanimanja (npr. farmaceuti, građevinski radnici).

Pozitivne značajke	Negativne značajke
- rastući sektori prerađivačke industrije, trgovine i ugostiteljstva - stanovništvo mlađe od županijskog prosjeka - raspoloživa radna snaga	- nepovoljna demografska kretanja i starenje stanovništva - visok udjel osoba bez ikakvog obrazovanja ili s niskim obrazovanjem - neusklađenost obrazovne strukture s potrebama gospodarstva
Razvojne potrebe	Razvojna ograničenja
- poticaji iz nacionalnih i EU fondova za financiranje socijalnih programa i programa poticanja zapošljavanja - uključivanje u programe nacionalne populacijske politike za poticanje rasta nataliteta	- emigracija obrazovanih i mladih osoba iz Grada Karlovca u Zagreb, Rijeku te inozemstvo - negativan demografski trend

⁹ Op.a. Detaljno stanje stanovništva u ruralnim područjima, te poljoprivrednog stanovništva, obrađeno je u Strategiji integralnog razvoja ruralnih područja Grada Karlovca 2011.-2015.

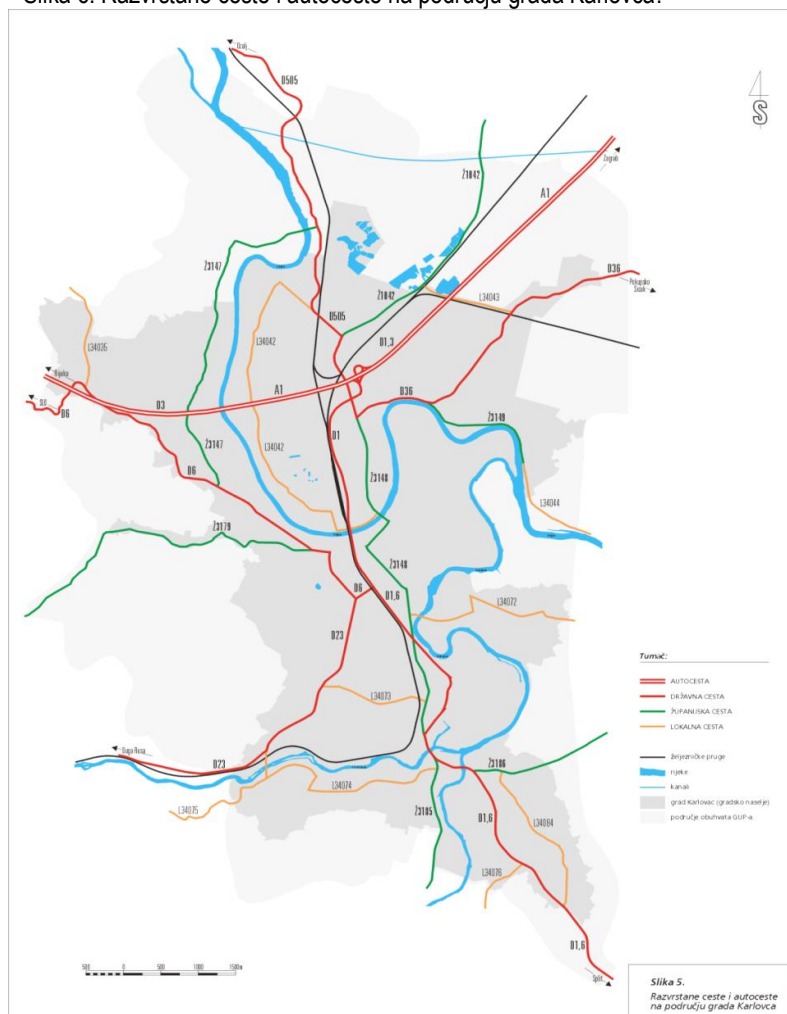
1.3 Fizička infrastruktura

1.3.1 Prometna infrastruktura

Prometna infrastruktura podrazumijeva ukupnu infrastrukturu koja uključuje sve grane prometa. Na području Grada Karlovca posebno se ističu cestovni i željeznički promet.

1.3.1.1 Cestovni promet

Slika 6. Razvrstane ceste i autoceste na području grada Karlovca.¹⁰

Cestovnu infrastrukturu čine: ceste, cestovni objekti, ulice, parkirališta i sve druge javne prometne površine koje su u funkciji korisnika.

Povoljan prirodni te prometno-geografski položaj rezultirao je infrastrukturnim koridorima od strateške važnosti za Republiku Hrvatsku, koji su, ujedno, i jedina veza kontinentalnog i primorskog dijela Hrvatske unutar njenih granica. Osnovnu mrežu cestovnih pravaca na području Grada Karlovca čine slijedeći prometni pravci:

Državne ceste:

- autocesta Zagreb - Bosiljevo (A1), (čvor Karlovac) - Rijeka (D1);
- brza cesta Karlovac - Slunj - Plitvice - Knin - Split (D6), jugoistočna obilaznica grada Karlovca; prema Strategiji prometnog razvitka republike Hrvatske (NN br. 139/ 99) - prva skupina prioriteta u mreži;
- brza cesta Karlovac - Sisak (D36) - treća skupina prioriteta;

Koridori županijskih i lokalnih cesta su, u pravilu, postojeći te je nužno podizati kvalitetu i unaprjeđivati prometno-tehničke i sigurnosne elemente na uspostavljenoj mreži županijskih cesta.

Dio gradske cestovne mreže Karlovca predstavljaju razvrstane ceste i autoceste. Autocesta A1 izgrađena je u punom profilu s fizički odvojenim kolnicima (dva vozna traka i zaustavni trak). Jedina veza autoceste A1 na ostalu cestovnu mrežu unutar gradskog područja ostvaruje se preko cestovne građevine s naplatom prolaska vozila (čvor Karlovac), no nedostatnog je kapaciteta, pa se planira izgradnja čvora Gornje Stative. Time je izbjegnuta mogućnost korištenja autoceste za unutargradska putovanja. Autocesta je u funkciji ulazno-izlaznog i tranzitnog prometa. Autocesta A1, na području Grada Karlovca, ujedno je i zajednička dionica razvrstanih

¹⁰ Izvor: Studija unapređenja regulacije prometnih tokova i parkiranja u gradu Karlovcu, 2004, Zagreb

državnih cesta D1 i D3 (iz smjera Zagreba do čvorišta Karlovac). U nastavku, od čvora Karlovac prema čvoru Bosiljevo, A1 je ujedno i D3.

Državna cesta D1, poprečna gradska prometnica, dijelom je izvedena s fizički odvojenim kolnicima. Širine kolnika su 3,5 m, a širina središnjeg razdjelnog pojasa je 1 m. Cestu D6 obilježava prikupljanje tranzitnog prometa u kojem sudjeluju teška teretna vozila koja prolaze samim središtem Grada.

Svojim prometnim značajem ističe se županijska cesta Ž3148 (u dužini od 5 km), a čine ju ulice Banija, Zrinski trg, Domobraska, Rakovac i Udbinja. Nova uvedena regulacija, kojom su tegljači s poluprikolicama i kamioni s prikolicama preusmjereni sa Ž1042 (Zagrebačka ulica) na autocestu, značajno je povećala kvalitetu življenja stanovnika uzduž županijske ceste, čime su postignuti povoljni učinci u smislu zaštite okoliša, sigurnosti prometa te sprječavanja degradacije kolnika.

Na području Grada Karlovca razvrstano je deset lokalnih cesta preko kojih se ostvaruje prometna veza unutar gradskih naselja. Sve lokalne ceste, na području Grada, izvedene su kao dvosmjerne, s dva kolnika. Sve županijske, lokalne i nerazvrstane ceste su u nadležnosti Grada Karlovca. Obveza Grada Karlovca je održavanje, zaštita, rekonstrukcija, izgradnja i upravljanje nerazvrstanim cestama.

2001., prema službenim podacima Policijske uprave karlovačke, Grad Karlovac imao je 20.287 registriranih vozila na motorni pogon, od kojih 16.580 osobnih vozila. Dakle, stupanj motorizacije na području Grada Karlovca tada je iznosio 413 motornih vozila na tisuću stanovnika, odnosno 1:2,4 (motorno vozilo/stanovnika). Stupanj automobilizacije je iznosio 338 osobnih vozila na tisuću stanovnika, odnosno 1:2,96 (osobno vozilo/stanovnika). Usporedbe radi, u Hrvatskoj je, 2000. god., stupanj motorizacije iznosio 1:3,44, dok je stupanj automobilizacije bio 1:3,89 (osobno vozilo/stanovnika). Poznavajući taj podatak, te vrednujući okvir za dimenzioniranje broja parkirališno-garažnih mjesta prema Generalnom urbanističkom planu (GUP), dolazi se do podatka da, trenutno, na području Grada Karlovca, nedostaje okvirno 3000 parkirališnih mjesta za osobna vozila, što predstavlja veliki potencijal, prvenstveno radi mogućnosti izgradnje javnih garaža.

Tablica 5. Parkirališta i garaže na području Grada Karlovca 2003. godine.

Namjena parkirališta:	Broj parkirnih mjesta i garaža
Parkirališta za osobna vozila	15.616
Parkirališta za teretna vozila i autobuse	121
Garaže	1.663
UKUPNO:	17.400

Izvor: Studija unapređenja regulacije prometnih tokova i parkiranja u gradu Karlovcu, 2004, Zagreb

Tablica 6. Parkirališta i garaže na području Grada Karlovca 2003. godine.

Način parkiranja:	Broj parkirnih mjesta
Izvanulično parkiranje	14.395
Ulično parkiranje	1.221
UKUPNO:	15.616

Izvor: Studija unapređenja regulacije prometnih tokova i parkiranja u gradu Karlovcu, 2004, Zagreb

Autobusni javni prijevoz putnika, na području Grada Karlovca, obavlja Autotransport Karlovac d.d. Autotransport Karlovac d.d., za održavanje svih autobusnih linija, koristi 9 gradskih, 13 prigradskih te 4 međugradska autobusa. Polazne postaje javnog prijevoza su: Autobusni kolodvor, tržnica i Korzo.

Organizacija i regulacija prometa u Zvijezdi

Postojeća prometna situacija u Zvijezdi normativno je uređena Odlukom o uređenju prometa na području Grada Karlovca, iz 2000-te, i utvrđenim (dvojakim) naljepnicama za ulaz u ovaj povijesni dio grada, no u praksi su razvidni problemi. Unatoč objektivno raspoloživom prostoru za parkiranje (dakako, uz određenu drugačiju organizaciju prometa), postoji problem prometa u mirovanju, ili jednostavnije rečeno, nema dovoljno parkirališnih mjesta obzirom na potrebe stanovnika i gospodarstva.

Nadalje, cijeli se prostor Zvijezde, barem prema prometnoj signalizaciji, tretira kao pješačka zona, premda je, istovremeno, kontinuirano dopušten ulaz i prolaz motornim vozilima - s naljepnicama.

Zvijezda je posebno zaštićen i atraktivan dio Grada Karlovca, koji se mora primjereno valorizirati odgovarajućim sadržajima. To bi morali biti sadržaji i objekti tercijarne ili kvartarne prirode – ugostiteljski objekti, specijalizirane trgovine, objekti kulture, obrazovanja, znanosti, istraživanja te razvoja i slično. Takvi će objekti, koji uglavnom nisu povezani s rezidentima već s onima koji tu dolaze i iz tih objekata odlaze, neminovno generirati novi promet – pješački, ali i motorni. Povećanjem količine svih tih prometnih tokova nastat će situacija koju je potrebno, cjelovito i konceptualno, drugačije riješiti. Drugim riječima, u Zvijezdu treba pustiti motorne tokove, ali na kontrolirani način te isključiti promet tranzitnog karaktera. Ukupna prometna infrastruktura trebala bi biti (pre)oblikovana tako da jamči nesmetano i sigurno kretanje pješaka, odnosno da prihvatljivo visoke, tj. niske brzine kretanja motornih vozila, neovisno o nekom "vanjskom" obliku nadzora i prisile nad brzinama kretanja vozila. Također se smatra, da bi sve, ili praktično sve prometnice u Zvijezdi, trebale biti jednosmjerne za kretanje svih vozila. Povećanjem količine svih tih prometnih tokova nastat će situacija koju je potrebno cjelovito riješiti te isključiti promet tranzitnog karaktera.

1.3.1.2 Željeznički promet

Strategijom prostornog uređenja RH (1997.), željeznička mreža ocijenjena je na niskoj tehničkoj razini kapaciteta te nedovoljnoj izgrađenosti. Stoga je planirano njezino uređenje sukladno europskim smjernicama (Paneuropski koridor V, ogranak Vb). Od novih koridora, definiran je novi pravac trase Zagreb – Karlovac – Rijeka tzv. "drežničkom" varijantom.

Na području grada Karlovca se nalaze dijelovi pruga:

- Zagreb – Rijeka, glavna magistralna pruga MG 1 C (77,98 km);
- Sisak – Karlovac, pruga drugog reda 212 – nije u uporabi;
- Karlovac – Ozalj – državna granica, pruga drugog reda 213 (28,9 km).

Od nabrojanih pruga, prioritetno se uređuje pravac prema Rijeci/ Splitu, dok se ostali pravci namjeravaju riješiti uz realizaciju posebnih ugovora sa lokalnom i regionalnom samoupravom.

1.3.3.3 Ostali oblici prometa

U okviru utvrđivanja koncepcije razvitka zračnog prometa u Hrvatskoj potrebno je odrediti lokaciju za izgradnju zračne luke 2C/1A kategorije na širem području Grada Karlovca.

Strategija (1997.) i Program prostornog uređenja Republike Hrvatske (NN br. 50/99) navode slijedeće vezano za riječni promet koji bi se odvijao i na području Grada Karlovca:

- potrebna su istraživanja o efektima ulaganja u infrastrukturu unutarnjih plovni putova, kako bi se preusmjerile pojedine vrste tereta na riječni promet, prvenstveno masovne robe i za veće udaljenosti te omogućila turistička plovidba (riječni jahting i sport),
- pravnom regulativom omogućiti razvojno uključanje malih gospodarskih sustava te korištenje ove vrste prijevoza (skelarstvo, riječno ribarstvo, šljunčarenje),
- prostorno-prometno povezivanje s ostalim vrstama prometa.
- u planskom razdoblju, planirano je povezivanje postojećeg riječnog pristaništa u Sisku, rijekom Kupom (što iziskuje regulaciju Kupe), sa budućom riječnom lukom u Karlovcu.

1.3.2 Javne telekomunikacije

Instalirani kapaciteti telekomunikacijskih (telefonskih) priključaka zadovoljavaju postojeće potrebe, kao što bi mogli zadovoljiti, uz neznatna proširenja, i sve buduće potrebe. Planirana je izgradnja međumjesnih svjetlovodnih kabela u cilju prstenastog povezivanja RSS-ova.

U budućnosti, telekomunikacijski operateri će korisnicima, osim klasične telefonije (prijenosa govora) nuditi usluge kabela TV kao i druge širokopojasne usluge. Zbog toga treba planirati postupno građenje širokopojasne infrastrukture.

Planirana je izgradnja svjetlovodne mreže s nazivom FTTR (*fibre-to-the-remote*), a, u budućnosti, daljnja izgradnja pasivnih svjetlovodnih mreža (*PON-passive optical network*) ići će preko raznih sustava: FTTZ, (*fibre-to-the zone/nit* do područja) FTTC (*fibre-to-the curb/nit* do blizine zgrade), FTTO (*fibre-to-the office/-nit* do ureda ili kućne centrale) FTTB (*fibre-to-the building/nit* do zgrade) do konačne ciljane verzije FTTH (*fibre-to-the home/nit* do stana). Na čitavom području Grada planirana je izgradnja kabela televizije i rekonstrukcija postojeće telekomunikacijske mreže (npr. na način da postojeći "zračni" priključci budu zamijenjeni podzemnim).

1.3.3 Opskrba energijom

1.3.3.1 Elektroenergetska opskrba

Opskrbu električnom energijom, za područje Grada Karlovca, pokriva HEP-DP Elektre Karlovac i pokriva područje od 4.300 km², na kojem živi, približno, 214.200 stanovnika.

Procjena vršnog opterećenja Grada Karlovca je cca. 42 MW. Trafostanice su sve gradske, osim jedne trafostanice (35/10 kV TURBINA) koja je u vlasništvu tvrtke „Energoremont“ i služi za napajanje proizvodnog kompleksa bivše „Jugoturbine“, današnje gospodarske zone Mala Švarča 155. Najveći dio 35 kV mreže izveden je nadzemno, kao dalekovod. Zadnjih deset godina gradi se samo podzemna kabelska 35 kV mreža. Kroz centar Grada položeni su 35 kV kabeli TS Ilovac-TS Dubovac-TS Mekušje.

Trafostanice su, najvećim dijelom, dotrajale, no veći problem predstavlja njihova preopterećenost. Revitalizacija i modernizacija provodi se sukladno financijskim mogućnostima HEP-a. Godišnji porast opterećenja i potrošnje od 2% iziskuje izgradnju novih trafostanica i dalekovoda u područjima gdje je rast potrošnje najveći.

1.3.3.2 Opskrba plinom

Magistralni plinovod Pula - Karlovac izgrađen je, i pušten u rad, u studenom 2006. godine. Dio tog plinovoda prolazi Karlovačkom županijom, od Bosiljeva do Draganića, gdje se spaja s magistralnim plinovodom Karlovac - Zagreb. Za potrebe napajanja plinskog distribucijskog sustava Grada Karlovca i susjednih općina, izgrađena je i mjerno redukcijska stanica u Karlovcu (MRS Karlovac).

Plinifikacija Karlovačke županije započela je 2001. godine kada su gradovi Karlovac, Ozalj, Slunj, Ogulin i Duga Resa te općine Barilović, Netretić, Draganić, Ribnik i Žakanje sklopili koncesijski ugovor s tvrtkom Montcogim-plinara d.o.o. Od tada se, uglavnom, radilo na gradnji distribucijske mreže i priključenju korisnika u Gradu Karlovcu. Do kraja 2008. godine, u Karlovcu su izgrađena 53 kilometra plinske mreže, s oko 800 potrošača i ukupnom godišnjom potrošnjom od oko 20 milijuna standardnih kubnih metara prirodnog plina. U Karlovcu je, koncem listopada 2008. godine, osnovano Županijsko povjerenstvo za plinifikaciju s ciljem ubrzanja izgradnje distribucijske plinske mreže na području cijele Županije. Od većih potrošača koji, kao energent, koriste prirodni plin, svakako treba izdvojiti Gradsku toplanu Karlovac (veljača, 2007.¹¹).

Do kraja 2011., duljina izgrađene plinske mreže iznosi 61km, na plinsku mrežu priključeno je 1.037 kućanstava, 161 poduzetnik, te 133 objekta zajedničkog stanovanja. Prosječna potrošnja plina po stanovniku/kućanstva iznosi 481 m³.

1.3.3.3 Opskrba toplinskom energijom

Na području Grada postoji sustav područnog (daljinskog) grijanja. Toplana Karlovac osnovana je, i puštena u rad, 26.12.1966. godine kada je grijala 190 stanova. Danas se u toplani proizvodi toplinska energija za zagrijavanje više od 7.600 stanova i 450 poslovnih prostora, dok se toplina predaje u 180 toplinskih stanica. Gorivo koje se koristi za proizvodnju toplinske energije je mazut. Glavna kotlovnica ima ukupni toplinski učin od 116 MW s ugrađena tri vrelovodna kotla.

Izdvojena kotlovnica, toplinskog učina 1,4 MW, smještena je u stambenom objektu na adresi Baščinska cesta 41 (Švarča) i služi za grijanje stambenog bloka. Toplovodi (razvodna mreža), koji služe za distribuciju toplinske energije do toplinskih stanica, ukupne su dužine 42 km. Skladištenje mazuta je u dva spremnika zapremine po 1.000 tona, što znači mogućnost skladištenja od cca. 1/5 ukupne godišnje potrošnje mazuta.

Početkom 2007. godine započela je modernizacija i plinifikacija zastarjelih kotlova na mazut te je kotao VKLM50 priključen na plinsku mrežu. Tako je učinjen pomak prema pogonu na plin koji ima velike prednosti u odnosu na mazut budući je ekološki čist, neagresivan u pogonu i ima visok stupanj iskoristivosti.

Prilikom modernizacije toplane, koja je u tijeku, moguće je predvidjeti tri različita scenarija:

1. zamjena starih i tehnički dotrajalih kotlova novim energetski učinkovitijim i zamjena goriva ekološki prihvatljivijim (plin),
2. ugradnja novih kotlova u kojima bi se kao gorivo koristila biomasa,
3. izgradnja kogeneracijskih postrojenja na biomasu¹².

Budući je izgradnja ovakvog postrojenja, u financijskom smislu, vrlo zahtjevna, od velikog je značaja uključivanje, uz Grad Karlovac, i Karlovačke županije

¹¹ Izvor: REGEA: Strategija održivog korištenja energije Karlovačke županije, Novi val d.o.o. Zagreb, str. 17

¹² Izvor: Ibidem, str.18

Ugrađene cijevi nemaju ugrađeni sistem za detekciju propuštanja prodora vlage u izolaciju. Tijekom ogrijevne sezone, radi dotrajalog pojedinih dionica cjevovoda, dolazi do propuštanja ogrijevnog medija u količini od oko 200 m³/h (kod maksimalnog toplinskog opterećenja), odnosno sustav ispušta cca. 77.000 m³ vode godišnje. Opskrba toplinskom energijom potrošača daljinskog grijanja osigurana je ugradnjom toplinskih stanica. Toplinske stanice služe samo za potrebe grijanja objekata i nisu predviđene za pripremu sanitarne, potrošne, tople vode.

1.3.3.4 Energetska učinkovitost

Sukladno Akcijskom planu energetske održivosti razvika Grada Karlovca 2010.-2020. (SEAP), definirane su mjere energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije u daljnjem razvoju grada. Glavni ciljevi provedbe Akcijskog plana su:

- smanjiti emisije CO₂ iz svih sektora provedbom mjera energetske učinkovitosti, korištenjem obnovljivih izvora energije, upravljanjem potrošnjom, edukacijom i drugim mjerama za više od 20%;
- u što većoj mjeri pridonijeti sigurnosti i diverzifikaciji energetske opskrbe grada;
- smanjiti energetske potrošnje u sektorima zgradarstva, prometa i javne rasvjete;
- povećati udio energije proizvedene iz obnovljivih izvora;
- omogućiti transformaciju urbanih u ekološki održiva područja.

Prema preporukama Europske komisije, Plan mjera i aktivnosti Akcijskog plana za grad Karlovac obuhvaća sektore zgradarstva, prometa i javne rasvjete, ali i sljedeća područja:

- lokalnu proizvodnju energije iz obnovljivih izvora (u vlasništvu Grada i drugih energetske tvrtke);
- planiranje korištenja gradskog zemljišta (urbanističko planiranje, planiranje razvika prometne infrastrukture, planiranje projekata izgradnje i rekonstrukcije zgrada na načelima održive gradnje);
- zelenu javnu nabavu (uvođenje zahtjeva energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije u proces javne nabave u Gradu);
- rad s građanima i dionicima na obrazovanju, podizanju svijesti i njihovom aktivnom uključenju u energetske održivi razvika grada (formiranje energetske savjetodavne i info centara, financijski mehanizmi za poticanje fizičkih osoba za pokretanje projekata energetske učinkovitosti, obnovljivih izvora energije i zaštite okoliša, promotivne i informativne akcije, ispitivanje javnog mišljenja i stavova i dr.).

Već samom izradom Akcijskog plana, Gradska uprava Karlovca je jasno pokazala svoju opredijeljenost i spremnost za vođenje i razvika energetske održivosti grada na načelima energetske učinkovitosti, korištenja obnovljivih izvora energije i zaštite okoliša, uz uključivanje što šireg kruga dionika, što je ugrađeno i u ovaj Strateški plan. Od 2013. godine Grad Karlovac će početi sa sustavnim praćenjem gospodarenja energijom svih javnih ustanova, poduzeća, škola u vlasništvu Grada Karlovca. Planira se i provedba projekata ukupne vrijednosti oko 10 miliona kuna godišnje, a koji bi do 2020. godine trebali rezultirati ostvarivanjem ciljeva iz Akcijskog plana održivog razvika grada Karlovca. (sufinanciranje ugradnje razdjelnika/kalorimetara topline i termostatskih ventila, sufinanciranje programa korištenja obnovljivih izvora energije u kućanstvima, te poticanje povećanja energetske učinkovitosti u obiteljskim kućama na području grada Karlovca).

1.3.4 Vodoopskrba i odvodnja

1.3.4.1 Vodoopskrba

Na području Grada Karlovca izgrađeni su najveći kapaciteti kako u pogledu cjevovoda, tako i u pogledu vodozahvata i kaptiranih količina. Opskrbljenost vodom iznosi visokih 97%, sa iznimkom par rubnih naselja koja još uvijek nemaju riješenu vodoopskrbu. Vodoopskrbnim sustavom, na navedenom području, upravlja Vodovod i kanalizacija Karlovac, dok se na rubnim dijelovima protežu ogranci sustava pod upravom komunalnih tvrtki i pogona iz susjedne općine Vojnić i Grada Duge Rese.

U užem dijelu Grada opskrbljenost vodom iznosi 100%, dok u okolnim naseljima imamo prosječnu opskrbljenost od 80 do 90 %, a to su:

- sjeverni dio: Tuškani, Zagraj, Gorščaki, Vukoder i Konjkovsko, Mahično, Priselci i Zadobarje,

- istočni dio: područje „Pokupske doline“, lijeva obala rijeke Kupe - Vodostaj, Donje Mekuše, Rečica, Pokupska Luka, Zamršje, Blatnica, Koritinja i Šišljavić, te na desnoj obali Kupe - Bronani, Brežani, Lipje, Slunjska i Banska Selnica, Kablari, Skakavac i Slunjski i Banski Moravci,
- u jugoistočnom dijelu: Vukmanić, Vukmanički Cerovac, Škrtić brdo, Goljaki, Knez Gorica, Popović Brdo i Lemić Brdo, Gornja i Donja Trebinja.

Tablica 8: Starost vodovodne mreže Grada Karlovca.

starost cjevovoda	Ukupna dužina/m	Lijeвано željezo/m	PEHD/m	Salonit/m	PVC/m	Alkatēn /m	Čelične poc./m	Čelik i ductil/m
Godine								
< 5	35.539	87	32.807	0	0	0	0	2.669
< 10	33.018	769	30.381	0	1.714	0	0	0
< 15	37.247	615	401	987	35.086	0	0	17
< 20	478	1.384	0	0	0	0	0	0
< 30	67.514	6.557	2.893	24.719	10.730	11.078	960	265
< 40	149.930	10.994	12.517	50.902	5.110	74.537	443	0
< 50	93.073	22.652	1.020	50.058	1.479	17.201	5.861	626
> 50	52.901	37.989	0	3.553	3.429	2.343	427	0
Ukupno bez priključaka	469.700	81.058	80.019	130.218	57.547	105.159	7.691	3.578

Izvor: Vodovod i kanalizacija d.o.o., Karlovac, 2011.

Sa 600 km vodoopskrbne mreže ostvareno je 14.855 vodoopskrbnih priključaka. Potrošnja vode po stanovniku iznosi 101 l/stan./dan. Trenutni gubitak vode iz vodoopskrbne mreže je 48,61%. Stoga je u slijedećem razdoblju nužno rekonstruirati dotrajale cjevovode na području Grada kako bi se gubici vode sveli na podnošljivu mjeru (max. 10%).

1.3.4.2 Odvodnja

Na području Grada Karlovca izgrađen je mješoviti i razdjelni sustav odvodnje. Mješovitim sustavom odvodnje odvođe se sve otpadne vode (sanitarne, industrijske i oborinske) istim kanalima, pročišćavaju se u uređaju za pročišćavanje otpadnih voda i ispuštaju u rijeku Kupu. Razdjelnim sustavom odvodnje zasebnim se kanalima odvođe oborinske vode, a zasebnim sanitarne i industrijske vode koje se dovode do uređaja za pročišćavanje otpadnih voda i nakon pročišćavanja ispuštaju. Izgradnjom i stavljanjem u funkciju uređaja za pročišćavanje sustav odvodnje nastavlja se rekonstruirati i razvijati kao razdjelni.

Sustav javne odvodnje Grada Karlovca ne pokriva ukupno administrativno područje. Pokrivenost kanalizacijskom mrežom iznosi 68%, čime je obuhvaćeno 40.331 stanovnika.

Gradski sustav odvodnje građen je od betonskih cijevi. U novije vrijeme, prilikom zamjene manjih dijelova sustava odvodnje i izgradnje novih kanala, korišteni su noviji materijali, ovisno o trenutačnim trendovima (azbest - cement, plastika). U starom dijelu Grada prevladavaju cijevi jajolikog profila, dok u područjima Grada, koja su se kasnije priključila na javni sustav odvodnje, prevladavaju cijevi okruglog profila. Dužina kanalizacijske mreže iznosi 117.526 km i na njoj je ostvareno 4.268 kanalizacijskih priključaka. Procjena infiltracije stranih voda u kanalizacijski sustav iznosi 35%. U sljedećoj tablici prikazana je starost kanalizacijske mreže.

Važno je naglasiti kako je Grad Karlovac u procesu provedbe ISPA¹³ projekta „Programa razvoja vodoopskrbe i odvodnje grada Karlovca“. Karlovačka ISPA je vrlo kompleksan projekt, koji se sastoji od nekoliko različitih segmenata. Oni su svi usmjereni na unaprjeđenje vodoopskrbe i odvodnje grada Karlovca, kroz izgradnju nove infrastrukture i kroz učinkovitije upravljanje cjelokupnim sustavom (jer te dvije stvari idu ruku pod ruku). Novi kolektorski sustav u potpunosti će »riješiti« otpadne vode Karlovca i Duge Rese, te četiri ovdašnje rijeke opet

¹³ Op.a. ISPA je naziv prepristupnog programa kojeg financira Europska komisija i namijenjen je zemljama kandidatkinjama za članstvo u EU-u. ISPA je skraćenica od engleskog naziva *Instrument for Structural Policies for Pre-Accession* ili Instrument strukturalnih politika za prepristup. ISPA pomaže zemljama kandidatkinjama u njihovim pripremama za pristup EU-u preko sufinanciranja infrastrukturnih projekata u područjima zaštite okoliša i transporta. Ovaj program priprema državu kandidatkinju za korištenje Kohezijskog fonda nakon pristupanja EU (Kohezijski fond je financijski mehanizam namijenjen zemljama članicama EU-a za financiranje velikih infrastrukturnih projekata u EU na području prometa i zaštite okoliša).

učiniti čistima. Projekt ima i veliku ekološku važnost jer su se izgradnjom uređaja za pročišćavanje otpadnih voda stavili van funkcije kanalizacijski ispusti kojima su se direktno ispuštale otpadne vode u karlovačke rijeke. Završena je izgradnja uređaja za pročišćavanje otpadnih voda koja, za sve korisnike rijeke Kupe nizvodno od Karlovca, ima veliko značenje. Ukupna vrijednost projekta je 36 milijuna Eura, od kojih je iz ISPA programa financirano 22,5 milijuna, 3,5 milijuna financirano je iz državnog proračuna, dok je 10 mil. Eura osigurano iz kredita EBRD-a. Krajnji korisnik karlovačkog ISPA projekta je Vodovod i kanalizacija d.o.o. (ViK) Karlovac.

Pozitivne značajke	Negativne značajke
• povoljan geoprometni položaj na nacionalnoj i EU razini – prometni koridori nacionalnog i europskog strateškog značaja • odličan pristup do luke Rijeka, gospodarskog prostora Zagreba i kontinentalne Hrvatske, mogućnost razvoja ostalih oblika prometa (riječni promet, zračni promet) • razvijen sustav kontrolirane vodoopskrbe • izgrađen uređaj za pročišćavanje otpadnih voda • donesena strategija energetske održivosti grada Karlovca • plinifikacija • postojanje infrastrukture za opskrbu toplinskom energijom	• velik broj nekategoriziranih cesta bez detaljnih podataka • teretni promet od nacionalnog značaja opterećuje urbane zone • nedovoljna izgrađenost i kapaciteti željezničke mreže • nedostaje valorizacija željezničkog kolodvora i buduće nizinske pruge (Paneuropski koridor Vb) • neodrživost osiguranja toplinske energije za područje grada, zastarjelost distribucijske mreže (veliki gubitci) • nepostojanje strateškog sustava (nacionalno i lokalno) za zbrinjavanje otpadnog mulja s prečištača
Razvojne potrebe	Razvojna ograničenja
- modernizacija i uključivanje željezničke mreže u europske koridore - parkirna mjesta za osobne automobile - regulacija i kontrola prometa u Zvijezdi - razvoj širokopojasne telekomunikacijske infrastrukture - rekonstrukcija i razvoj kanalizacijske mreže priključene na sustav pročišćavanja - razvoj energetske učinkovitosti	- sporo restrukturiranje i modernizacija Hrvatskih željeznica - nedostatak strateškog opredjeljenja za trajno rješavanje problema opskrbe toplinskom energijom - opterećenost cestovne mreže Grada Karlovca tranzitnim prometom

1.4 Zaštita okoliša i prirode

Okoliš je prirodno okruženje organizama i njihovih zajednica uključivo i čovjeka, koje omogućuje njihovo postojanje i njihov daljnji razvoj: zrak, vode, tlo, zemljina kamena kora, energija te materijalna dobra i kulturna baština, kao dio okruženja kojeg je stvorio čovjek; svi u svojoj raznolikosti i ukupnosti uzajamnog djelovanja. Zaštitom okoliša i prirode osiguravamo očuvanje biološke i krajobrazne raznolikosti, racionalno korištenje prirodnih dobara i energije na okolišno prihvatljiv način.

1.4.1 Gospodarenje otpadom

Komunalni otpad¹⁴ je otpad iz kućanstava te otpad iz proizvodne i/ili uslužne djelatnosti ako je po svojstvima i sastavu sličan otpadu iz kućanstava. Organiziranim odvozom otpada obuhvaćeno je 98% stanovnika Grada Karlovca.

Otpad se odvozi sa 13 specijalnih vozila, 9 autosmečara i 4 autopodizača. Na analiziranom području, korisnici odlažu otpad na različite načine i to u posude i kontejnere. Način sakupljanja komunalnog otpada je sljedeći:

- 66% u posudama volumena 120 lit.,
- 3% u posudama volumena 240 lit.,
- 29 % u kontejnerima volumena 700, 900 i 1.100 lit.,
- 2% u kontejnerima volumena 4, 5 i 7 m³

Sakupljanje i odvoz otpada obavlja se 6 radnih dana u tjednu. Odvoz komunalnog otpada iz domaćinstava provodi se 4x tjedno, u užem području grada, dok se sa šireg područja grada, otpad odvozi 1x tjedno. Iz gospodarstva, odvoz otpada provodi se 4x tjedno, a po potrebi i češće. Otpad koji nastaje na javnim površinama Grada Karlovca sakuplja se ručno i strojno.

Komunalni otpad i neopasni proizvodni otpad odlaže se na odlagalištu komunalnog otpada "Ilovac", od 1978. godine. Površina odlagališta je cca 18 ha. Sanacija i zatvaranje odlagališta komunalnog otpada Ilovac započela je 2000. godine temeljem „Studije o utjecaju na okoliš napuštanja, sanacije, rekultivacije i korištenja lokacije postojećeg deponija komunalnog otpada Ilovac u Karlovcu“ (Interplan d.o.o.). Kako sanacija i zatvaranje nije provedeno u Studijom predviđenom roku (2 godine), izrađivani su novi elaborati, studije, idejna rješenja zatvaranja, te, zadnje, elaborat kojim je predviđeno zatvaranje odlagališta nakon izgradnje regionalnog centra za gospodarenje otpadom na lokaciji Babina gora.

Prikupljen i odložen komunalni i drugi, neopasni, otpad prethodno se važe (od 2007. godine) te su danas poznate točne količine otpada dovezenog na odlagalište „Ilovac“.

Tablica 9. Procjena količina odloženog otpada na odlagalištu „Ilovac“ u razdoblju od 1978.-2010. godine

Vremensko razdoblje	Količina otpada/ t
1978 - 1988	100.167
1989 - 1999	233.937
2000 - 2010	384.542
Ukupno:	718.646

Izvor: PGO Grada Karlovca za razdoblje do 2015.

Za odvojeno sakupljanje pojedinih komponenti komunalnog otpada koriste se namjenski kontejneri raspoređeni na lokacijama po gradu – tzv. „zeleni otoci“, koji su se u gradu Karlovcu počeli postavljati 2003. godine. Do danas, u Gradu je postavljeno 50 „zelenih otoka“ i to u užem dijelu grada, te je potrebno postaviti još 20 „zelenih otoka“ u širem području grada.

Odvoz glomaznog otpada provodi se putem samopresnih kontejnera volumena 7 i 10 m³ postavljenih na javnim površinama, prema potrebama korisnika.

Koristan otpad (bijela tehnika, razni metali, kartonska ambalaža, i sl.) zbrinjava se kod ovlaštenih obrađivača.

Opasni otpad iz komunalnog otpada, izdvaja se na mjestu nastanka primarnom reciklažom i odlaže u za to namijenjene kontejnere (stari lijekovi, baterije, akumulatori, ambalaža onečišćena opasnim tvarima, mineralna ulja, otpadna otapala, boje, EE otpad i sl.) locirane uz objekte (ljekarne, trgovine i sl.) ili u sklopu organizacije reciklažnog dvorišta, sukladno zakonskim propisima.

Sustav gospodarenja otpadom uspostavljen je Strategijom gospodarenja otpadom RH i Planom gospodarenja otpadom Karlovačke županije. U skladu s navedenim dokumentima, Grad Karlovac je razradio sustav i izradio Plan gospodarenja otpadom te rješenja ugradio u dokumente prostornog uređenja.

Osnovni cilj gospodarenja otpadom je smanjivanje količina otpada koje se konačno odlažu na odlagalištu. U cilju smanjenja količina odloženog otpada, potrebna je uspostava sustava odvojenog prikupljanja različitih vrsta komunalnog otpada na mjestu njegova nastanka, odnosno, uspostava mrže „zelenih otoka“, gradnja reciklažnih

¹⁴ Izvor: Zakon o otpadu (NN 178/04, 153/05, 111/06, 110/07, 60/08, 87/09), Uredba o kategorijama, vrstama i klasifikaciji otpada s katalogom otpada i listom opasnog otpada (NN 50/05, 39/09)

dvorišta te stalna edukacija i senzibilizacija stanovnika o vrijednostima otpada i mogućnostima koje pruža njegova uporaba i odvojeno sakupljanje.

U tijeku je provođenje postupka i izrada dokumentacije za Centar gospodarenja otpadom Karlovačke županije „Babina gora“ nakon čije izgradnje će se sanirati i zatvoriti odlagalište komunalnog otpada Ilovac. Na lokaciji odlagališta Ilovac urediti će se reciklažno dvorište i pretovarna stanica.

Gospodarenje opasnim otpadom u nadležnosti je države. U tijeku je postupak sanacije odlagališta opasnog otpada na Lemić brdu, koje je identificirano kao jedna od „crnih točaka“ na području RH.

Broj divljih odlagališta otpada posljednjih se godina smanjuje. Nažalost, građani su navikli odlagati otpad na određenim lokacijama unatoč činjenici da u Gradu Karlovcu postoji organizirano prikupljanje otpada. Lokacije na kojima se divlja odlagališta stalno ponavljaju: 1. Drežnik – uz prugu ; 2. Kamensko – iza groblja; 3. Jelaši – u blizini šume Štekovac ; 4. stajalište uz Zagrebačku cestu prije kanala Kupa-Kupa; 5. bivše Izbjegličko naselje na Gazi; 6. Lemić brdo (uz glavnu cestu), 7. u šumi Kozjača.

1.4.2 Zrak

Praćenje kakvoće zraka na području Grada Karlovca počelo je 1975.godine na mjernoj postaji u Domobranskoj ulici, da bi se, 1980. godine, proširilo na još dvije mjerne postaje, na lokacijama u Ulici Banija 18 i Ulici Andrije Štampara 2. Na ovim mjernim postajama pratili su se pokazatelji: dim i SO₂, dok se ukupna taložna tvar pratila na dvije mjerne postaje. Mjerne postaje postavljene su u različitim zonama (stambena, stambeno-industrijska). Danas se kakvoća zraka mjeri na tri mjerne postaje, na lokacijama: Domobranska ulica 2, Banija 18 i Ulica dr. V.Mačeka 48 na pokazatelj sumporni dioksid (SO₂). Temeljem Izvješća o praćenju kakvoće zraka na području Grada Karlovca za 2010. godinu¹⁵ kakvoća zraka bila je I kategorije.

1.4.3 Buka

Za područje Grada Karlovca nisu izrađene strateške karte buke. Pojedinačna mjerenja, koja su provedena uz najveće prometnice, nisu dovoljna te je potrebno provesti i mjerenja na potencijalno konfliktnim područjima, kao i utvrditi razine buke koje se ne smiju prekoračiti u posebno osjetljivim dijelovima grada s velikom koncentracijom stanovnika i u zaštićenim povijesnim cjelinama.

1.4.4 Zaštita prirodne baštine

Značajka Grada Karlovca je visoko vrijedna biološka raznolikost koja je, radi svog međunarodnog značaja, uvrštena u međunarodnu mrežu prirodne baštine NATURA 2000 koja je ujedno i najveća koordinirana mreža područja očuvane prirode u svijetu. Međunarodna ekološka mreža NATURA 2000 obuhvaća područja koja su, primjenom stručnih kriterija, utvrđena kao područja važna za očuvanje ili uspostavu povoljnog stanja ugroženih i rijetkih stanišnih tipova i/ili divljih vrsta na europskoj i nacionalnoj razini. Za svako područje utvrđeni su ciljevi očuvanja i mjere zaštite prema Uredbi o proglašenju ekološke mreže (NN109/07). Od ukupne površine Grada Karlovca čak 14.014 ha (34,86%) nalazi se u mreži NATURA 2000. Područja Ekološke mreže na području grada Karlovca su: HR1000001 Međunarodno važno područje za ptice: Pokupski bazen; HR2000449 Ribnjaci Crna Mlaka; HR2000450 Ribnjaci Draganići; HR2000467 Čumbar; HR2000471 Draganička šuma – Preklatnice; HR2000593 Mrežnica –Tounjčica; HR2000595 Korana; HR2000620 Mala i Velika Utinja; HR2000621 Područje uz potok Gradnica; HR2000639 Dobra nizvodno od Trošmarije; HR2000642 Kupa; HR2000954 Cret Vukmanić; HR2000955 Cret Banski Moravci; HR2001141 Rečica – Veliko polje¹⁶.

Na području Grada Karlovca, zaštićena su tri područja:

Cret Banski Moravci, 1967. godine zaštićen je u kategoriji posebnog (florističkog) rezervata. Ovaj acidofilni cret, u vrijeme proglašenja zaštite, obuhvaćao je površinu od 2 hektara i predstavljao stanište za nekoliko ugroženih i rijetkih svojti. Površina današnjeg creta iznosi svega nekoliko metara što je uzrokovano jakom sukcesijom johe i nepovoljnim klimatskim uvjetima na ovoj geografskoj širini za razvitak cretova.

¹⁵ Zavod za javno zdravstvo Karlovačke županije, 2010.

¹⁶ Izvor: Državni zavod za zaštitu prirode, 2012.

Vrbanićev perivoj i Marmontova aleja, zaštićeni su u kategoriji spomenika parkovne arhitekture. Vrbanićev perivoj je zaštićen 1970. godine rješenjem Republičkog zavoda za zaštitu prirode Republike Hrvatske. Perivoj je podignut 1896., na poticaj tadašnjeg gradonačelnika Josipa Vrbanića. Dio perivoja bio je znanstvenog značaja sa svrhom botaničkog vrta, dok su se, u južnom dijelu, perivoja nalazile kupališne zgrade i hotel. Brojne, prvotno zasađene vrste, stradale su u ratnim devastacijama. U svrhu obnove perivoja izrađena je „Studija zaštite i obnove Vrbanićevog perivoja“, a na temelju nje i Projekt obnove i revitalizacije Vrbanićevog perivoja u Karlovcu. Na osnovu ovih dokumenata Grad Karlovac, zajedno sa Javnom ustanovom za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima Karlovačke županije „Natura viva“, obnavlja perivoj.

Marmontova aleja zaštićena je 1968. godine i upisana u Upisnik zaštićenih prirodnih vrijednosti. Aleja platana zasađena je na početku povijesne ceste, Lujzijane, 1809. godine kada je posađeno 112 stabala. Utjecajem štetnih biotičkih i abiotičkih čimbenika na urbano zelenilo, stare platane propadaju, ali se stalno zamjenjuju novima. Drvored danas ima stotinjak platana. U svrhu očuvanja što većeg broja platana izrađen je Program sanacije i revitalizacije drvoreda platana u Marmontovoj aleji u Karlovcu, te provedena istraživanja zdravstvenog stanja i statike stabala.

Osim zaštićenih područja postoji i niz evidentiranih vrijednih područja koja je potrebno očuvati, osigurati provođenje mjera revitalizacije te djelovati na proglašenju njihove zaštite:

- α Cret Vukmanić (posebni rezervat - floristički i botanički),
- α Borlin (posebni rezervat - floristički),
- α Cret potok Gradnica (posebni rezervat - botanički),
- α lipa pored samostana na Kamenskom (spomenik prirode - botanički),
- α Šabarić brdo (spomenik prirode - paleontološki);
- α značajni krajobrazi uz rijeke Koranu, Kupu, Dobru, Dolinu Velike i Male Utinje i uz potok Gradnicu;
- α park šume Dubovac (vrijedan prirodni krajobraz), Kozjača, Domačaja lug;
- α spomenici parkovne arhitekture - drvored divljih kestena uz rijeku Kupu, Karlovačka promenade, park uz kuriju Drašković u Rečici.

Na prostoru Karlovca nekoliko je točaka značajnih panoramskih vrijednosti krajobraza: Gornja Trebinja, vila Anžić, Kalvarija i Martinščak;

Na području grada Karlovca obitavaju ugrožene vrste sisavaca, ugrožene i strogo zaštićene ptičje vrste (Pokupski bazen), ugrožene vrste gmazova, kao i ugrožene i strogo zaštićene vrste vodozemaca, te veći broj ugroženih i zaštićenih ribljih svojti. Šire područje Karlovca, posebno šumski i šumoviti predjeli te prijelazi između livada i/ili pašnjaka u šikare i šume bogati su gljivljim vrstama, među kojima je velik broj strogo zaštićenih i zaštićenih svojti.

Grad Karlovac nosi epitet grada parkova. Usprkos nagloj urbanizaciji tijekom 20. stoljeća Karlovac je očuvao sliku grada u kojem se isprepliću izgrađeni gradski prostori, uređeni parkovni i perivojni prostori s prirodnim krajolicima u neposrednoj blizini. Krajem 19. i početkom 20. stoljeća, zasađeni su drvoredi i uređeni parkovi po obodu Zvijezde (Šetalište dr. F. Tuđmana tzv. „Velika promenade“, drvored uz Draškovićevu ulicu koji vodi prema „Crnoj promenadi“, park pored Veleučilišta, „Drveni plac“, parkovi uz Ruski put, parkovi u šancu). Arboretum Šumarske škole nastaje u razdoblju 1978.-1979., sadržava 1720 sadnica te više od 400 različitih biljnih vrsta. Novi dijelovi grada, većinom imaju travnate površine sa soliternim stablima ili u skupinama, te drvorede uz prometne površine, dok uređenje centralnog parka u Novom centru tek predstoji.

Pozitivne značajke	Negativne značajke
• 98% stanovništva u sustavu organiziranog prikupljanja otpada • Smanjen broj divljih odlagališta • Usvojen Plan gospodarenja otpadom Grada Karlovca • Kvaliteta zraka I.kategorije	• Odgođeno zatvaranje odlagalište komunalnog otpada Ilovac • Nepripremljen CGO Babina Gora

- Karlovac-grad parkova i visko vrijedne prirodne baštine

Razvojne potrebe	Razvojna ograničenja
- Senzibilizacija i edukacija javnosti o selekciji otpada - Panoramske i prirodne krajobrazne potrebno zaštititi i očuvati - Uređenje centralnog parka u Novom centru	- Nije usvojen Program zaštite okoliša Grada Karlovca - Nedostatak zelenih otoka i reciklažnih dvorišta te oporabe otpada

1.5 Gospodarstvo

Prema Uredbi o indeksu razvijenosti (NN 63/10)¹⁷ za Grad Karlovac izračunata je **vrijednost indeksa razvijenosti od 96,14%**, odnosno 3,86% ispod prosjeka Republike Hrvatske. Sagledavajući određena gospodarska kretanja u Gradu Karlovcu u odnosu na Republiku Hrvatsku, koja su se dogodila u drugoj polovici 2010. godine (izvoz-uvoz, broj nezaposlenih osoba, veća ekonomičnost poslovanja pravnih osoba) može se slobodno reći da je, u ovom trenutku, razvijenost Grada Karlovca veća od prosjeka Republike Hrvatske te, da se sada radi izračun, bio bi razvrstan u IV. skupinu razvijenosti. U usporedbi s drugim gradovima, približno sličnih karakteristika (po broju stanovnika, površini i geografskom položaju), pozicija Grada Karlovca može se sagledati iz sljedeće tablice:

Tablica 10. Usporedba indeksa razvijenosti Grada Karlovca s gradovima sličnih značajki.

Grad	Vrijednost indeksa razvijenosti	Skupina razvijenosti
Slavonski Brod	87,45%	III
Gospić	91,66%	III
Bjelovar	92,55%	III
Karlovac	96,14%	III
Krapina	97,14%	III
Čakovec	103,37%	IV
Sisak	104,38%	IV
Velika Gorica	110,18%	IV
Koprivnica	114,76%	IV
Varaždin	122,62%	IV

Izvor: Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU, 2010.

U odnosu na iskazane vrijednosti indeksa za devet gradova s kojima se Karlovac može uspoređivati razvidna je njegova niža razvijenost od većine, posebno gradova iz sjeverozapadnog i središnjeg dijela Hrvatske (Varaždin, V.Gorica, Koprivnica, Čakovec). Vrijednosti osnovnih pokazatelja Grada Karlovca, te njihova korelacija s nacionalnim prosjekom prikazana je u Tablici 11.

Tablica 11. Osnovni pokazatelji razvijenosti Grada Karlovca.

Osnovni pokazatelji razvijenosti:	Pros. dohodak per capita	Pros. izvorni prihodi per capita	Pros. stopa nezaposlenosti	Kretanje stanovništva	Udio obrazovnog st. u st.16-65 godina
Ref. godina	2006.-2008.	2006.-2008.	2006.-2008.	2001.-1991.	2001.

¹⁷ Op.a. Za iskazivanje stupnja razvijenosti pojedine jedinice lokalne samouprave, kao najvažniji pokazatelj, koristi se podatak o vrijednosti bruto domaćeg proizvoda. Kako službena statistika isti obrađuju samo na nivou Republike i Županije (zadnji podatak za županiju odnosi se tek na 2007. godinu) za ovu Analizu opredijelili smo se za korištenje INDEKSA STUPNJA RAZVIJENOSTI čiji postupak ocjenjivanja provodi Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva sukladno odredbama Zakona o regionalnom razvoju („Narodne novine“ br. 153/09) i Uredbe o indeksu razvijenosti („Narodne novine“ br. 63/10).

Vrijednost osnovnih pokazatelja	28.490	2.435	17,6%	81,9	72,6%
Vrijednost standardiziranih pokazatelja u odnosu na nacionalni prosjek	111,6%	72,6%	93,2%	85,8%	110,1%

Izvor: Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU, 2010.

Prema prosječnom dohotku per capita i udjelu obrazovnog stanovništva, Karlovac je iznad državnog prosjeka, dok su ostala tri pokazatelja ispod državnog prosjeka. Od tri pokazatelja koja su ispod državnog prosjeka, za dva pokazatelja, i to: kretanje stanovništva i stopa nezaposlenosti, predviđa se pozitivan trend u razdoblju 2009.-2010., budući se broj povratnika povećava, a stopa nezaposlenosti za Grad Karlovac, u 2010. godini, iskazuje pozitivan trend u odnosu na prosjek RH, koji ima negativne trendove

Tablica 12. Pokazatelji poslovanja poduzetnika Karlovca za razdoblje 2006.- 2009. i I-IX 2010. Godine, u 000 kn i %.

Br.	OPIS (naziv)	2006.	2007.	Indeks 07/06	2008.	2009.	Index 09/08	I-IX 2010.	Indeks I-IX 10/ I-IX 09.
		Iznos	Iznos		Iznos	Iznos		Iznos	
1.	Broj poduzetnika	-	966	-	-	999	-	1.011	-
2.	Broj zaposlenih na bazi sati rada (puni broj)	9.732	10.167	104,5	10.133	9.970	98,4	10.039	98,9
3.	Ukupni prihodi	5.005.422	5.522.799	110,3	5.852.131	5.630.717	96,2	3.992.592	94,1
4.	Ukupni rashodi	4.730.065	5.242.692	110,8	5.395.789	5.098.016	94,5	3.610.987	95,8
5.	Dobit prije oporezivanja	357.119	391.213	109,5	559.110	624.947	111,8	381.605	81,2
6.	Gubitak prije oporezivanja	81.761	111.127	135,9	102.777	92.246	89,8	*	*
7.	Porez na dobit	59.864	66.776	111,5	77.128	78.075	101,2	*	*
8.	Dobit razdoblja	298.127	324.801	108,9	481.736	542.931	112,7	*	*
9.	Gubitak razdoblja	82.633	111.489	134,9	102.532	88.306	86,1	*	*
10.	Neto dobit razdoblja (8.-9.)	215.494	213.312	99,0	379.204	454.625	119,9	*	*
11.	Izvoz	722.412	800.445	110,8	1.012.446	1.053.074	104,0	736.580	89,1
12.	Uvoz	744.063	850.390	114,3	750.802	641.373	85,4	*	*
13.	Trgovinski saldo (11.-12.)	-21.651	-49.945	230,7	261.644	411.701	157,4	*	*
14.	Investicije u novu dugotrajnu imovinu	335.560	461.986	137,7	302.622	277.603	91,7	283.638	117,9
15.	Prosječna mjesečna neto plaća po zaposlenom u kn	3.612	3.842	106,4	4.307	4.465	103,7	4.365	98,7

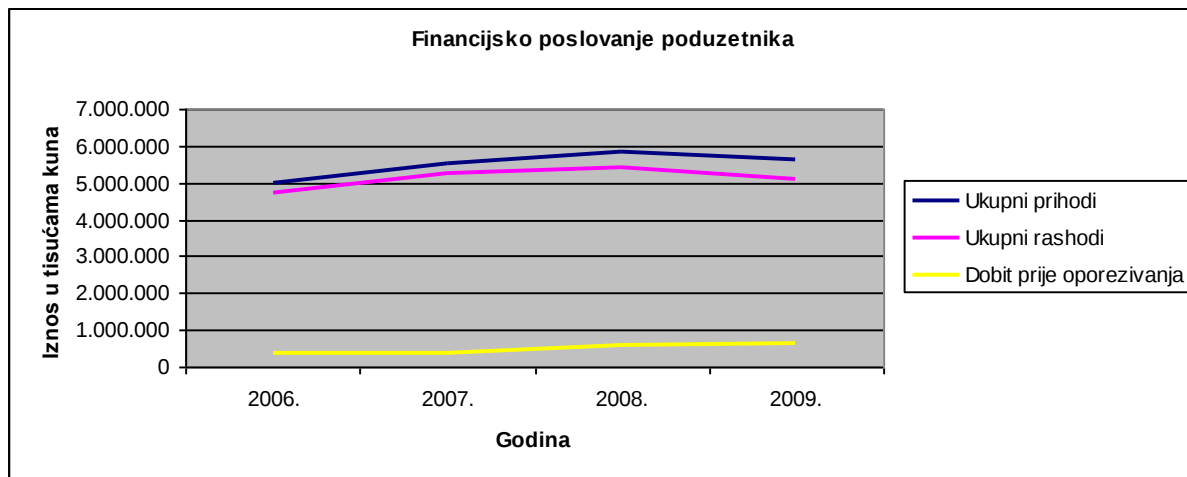
Izvor: FINA - GFI za 2007. godinu, 2009. godinu i za I-IX 2010. Godinu; Obrada: Upravni odjel za poduzetništvo i poljoprivredu, * podaci nisu dostupni.

Prema podacima FINA-e za 2009. godinu, od ukupno 999 poduzeća, najviše, tj. 977, je malih poduzeća, 18 je u kategoriji srednjih, dok je samo 4 u kategoriji velikih poduzeća. Iako po broju poduzetnika, najveći dio 97,8% otpada na male poduzetnike, ekonomsku snagu Grada Karlovca predstavljaju veliki i srednji poduzetnici. Veliki poduzetnici, njih 4, ostvaruju 35,2% ukupnih prihoda, 61,8% neto dobiti, 75,8% izvoza, u investicijama sudjeluju s 52,5% sredstava, a zapošljavaju 24,5% ukupne radne snage, na bazi sati rada, koji primaju plaću u iznosu od 5.731 kn po zaposlenom ili 33% veću od prosjeka svih zaposlenih. Sva četiri velika poduzetnika 2009. godine poslovala su pozitivno.

Srednje veliki poduzetnici, njih 18 ili 1,8% ostvarili su u 2009. godini 25,4% ukupnih prihoda, 30,3% neto dobiti i 14,4% ukupnog izvoza. U novim investicijama sudjeluju s 24,3% i zapošljavaju 23,9% ukupne radne snage gospodarskih subjekata Grada Karlovca koji primaju nešto veću plaću za 2,6% od prosječne.

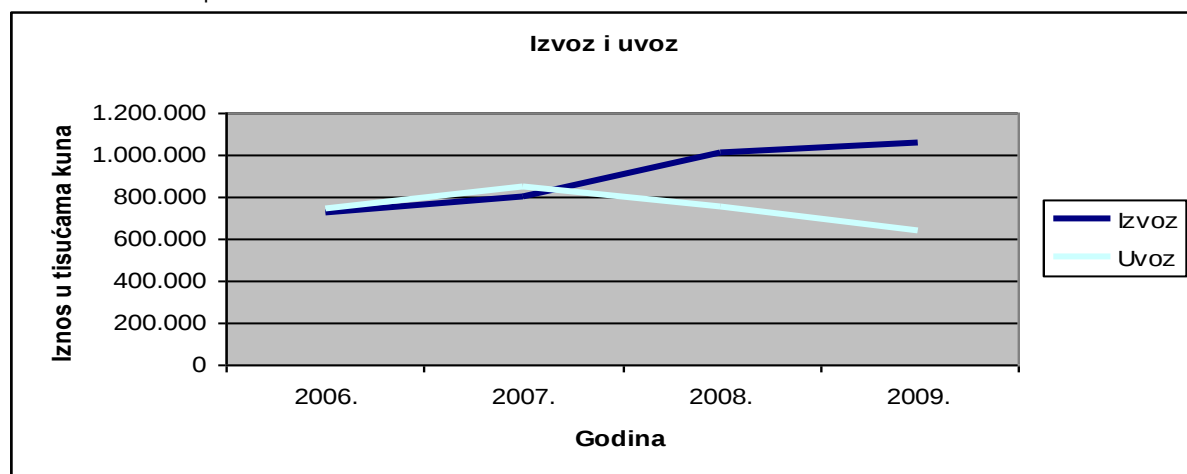
Značaj malih poduzetnika ogleda se u tome što oni generiraju najveću zaposlenost, 51,6% od ukupne zaposlenosti kod pravnih gospodarskih osoba. Većinom posluju pozitivno, ostvaruju negativni vanjskotrgovinski saldo, a mali broj njih investira u nabavu nove imovine. Radnici primaju znatno niže plaće od prosjeka gospodarstva, za 14,4%, iako troškovi osoblja čine skoro 20% ukupnih troškova. Da mali poduzetnici posluju u puno težim uvjetima od drugih poduzetnika, ukazuje podatak da akumuliraju cjelokupni iznos gubitka iznad kapitala čija vrijednost je, na dan 31.12.2009. godine, iznosila 163,4 mil.kn.

Slika 7.: Prihodi, rashodi i dobit prije oporezivanja poduzetnika u Karlovcu 2006. - 2009.

Izvor: FINA, 2010.

Slika 8.: Izvoz i uvoz poduzetnika u Karlovcu 2006. - 2009.

Izvor: FINA, 2010.

Osnovni pokazatelji poslovanja poduzetnika pokazuju relativno dobre rezultate poslovanja imajući u vidu da su 2009. i 2010. recesijske godine, a kriza će se, prema mišljenju nezavisnih stručnjaka nastaviti. Iako je, tijekom 2009., došlo do smanjenja ukupnih prihoda za 3,8%, smanjeni su i ukupni rashodi, ali u većem obimu, za 5,5%. Smanjenje poslovnih aktivnosti rezultiralo je i smanjenjem broja zaposlenih na bazi sati za 1,6%, kao i investiranje u dugotrajnu imovinu, za 8,3% u odnosu na 2008. godinu. Pretkrizna 2008. i krizna 2009. godina unijele su nove načine poslovanja pa su poduzetnici ostvarili neto dobit u 2009. godini u rekordnom iznosu od 454, 6 mil. kn što je poduzetništvu Grada Karlovca osiguralo 3. mjesto po veličini neto dobiti Hrvatske (samo su Grad Zagreb i Rovinj ostvarili veću neto dobit). Istovremeno, poduzetnici su se okrenuli stranim tržištima i od 2008. godine se kontinuirano ostvaruje pozitivna vanjskotrgovinska bilanca.

U 2007. godini trgovinski saldo bio je negativan i iznosio je 49,9 mil. kn, a u 2009. godini ostvarena je pozitivna vanjskotrgovinska razmjena s inozemstvom u iznosu od 411,7 mil. kn. Dobre rezultate poslovanja pratila je i isplata neto plaća zaposlenim kod poduzetnika koja se iz godine u godinu povećavala u nominalnom i realnom iznosu.

Da je ekonomska kriza zahvatila i gospodarstvo Grada Karlovca može se vidjeti kroz podatke za prvih devet mjeseci 2010. godine koji su tek parcijalno obrađeni za Grad Karlovac. Ukupni prihodi smanjeni su za 5,9% u odnosu na devet mjeseci 2009. godine, ali su se smanjili i rashodi za 4,2% čime je nastavljen trend ostvarenja konsolidirane dobiti (pozitivnog poslovanja) u iznosu od cca 380 mil.kn. Tako ostvarena dobit manja je za oko 20% u odnosu na realiziranu u istom razdoblju 2009. godine. Trend povećanja izvoza zaustavljen je i, po prvi puta nakon četverogodišnjeg kontinuiranog rasta, bilježi smanjenje za 10-tak posto. Pozitivno je da, iako je recesija dostigla vrhunac u 2010. godini, investicijska aktivnost ne stagnira već se povećala te su gospodarstvenici u novu imovinu uložili, u prvih devet mjeseci 2010., 283 mil.kn, što je za 6 mil.kn više sredstava nego u cijeloj 2009. Godini, čime se pridonijelo da se broj zaposlenih na bazi sati rada održava na razini od oko 10.000 radnika. Njihove plaće u nominalnom iznosu smanjene su za 1,3 postotna poena prema prethodnom razdoblju. Realno smanjenje je puno veće budući je visina isplata na razini 2008. godine.

Analizirajući poslovanje poduzetnika po granama jasno se može uočiti vodeća uloga tri djelatnosti u ukupnim aktivnostima: prerađivačke industrije, trgovine i građevinarstva. Značaj ove tri gospodarske grane vidljiv je po njihovom udjelu u ukupnom gospodarstvu Grada.

Tablica 13. Udjeli prerađivačke industrije, građevinarstva i trgovine u osnovnim pokazateljima gospodarstva Karlovca.

Gospodarska grana / pokazatelj poslovanja	Struktura u %			
	Prerađivačka industrija	Građevinarstvo	Trgovina	Ostali
Ukupni prihodi	54,3	9,1	22,4	14,2
Ukupni rashodi	53,4	9,6	24,2	12,8
Porez na dobit	67,7	9,3	10,9	12,1
Neto dobit razdoblja	88,2	3,4	4,0	4,4
Broj zaposlenih na bazi rada	53,9	10,2	14,4	78,5
Izvoz	97,5	0,4	1,4	0,7
Uvoz	72,6	0,6	23,4	3,4
Investicije u dugotrajnu imovinu	71,4	4,9	9,0	14,7

Izvor: FINA - GFI za 2009. godinu i za I-IX 2010. Godinu; Obrada: Upravni odjel za poduzetništvo i poljoprivredu..

Svakako, najdominantnija je uloga prerađivačke industrije (metalske i prehrambene) koja se, primjenom novih tehnologija razvila temelje tradicije jakog obrtništva iz 19. stoljeća. Vodeće uloge u prerađivačkoj industriji zauzimaju sljedeće četiri djelatnosti:

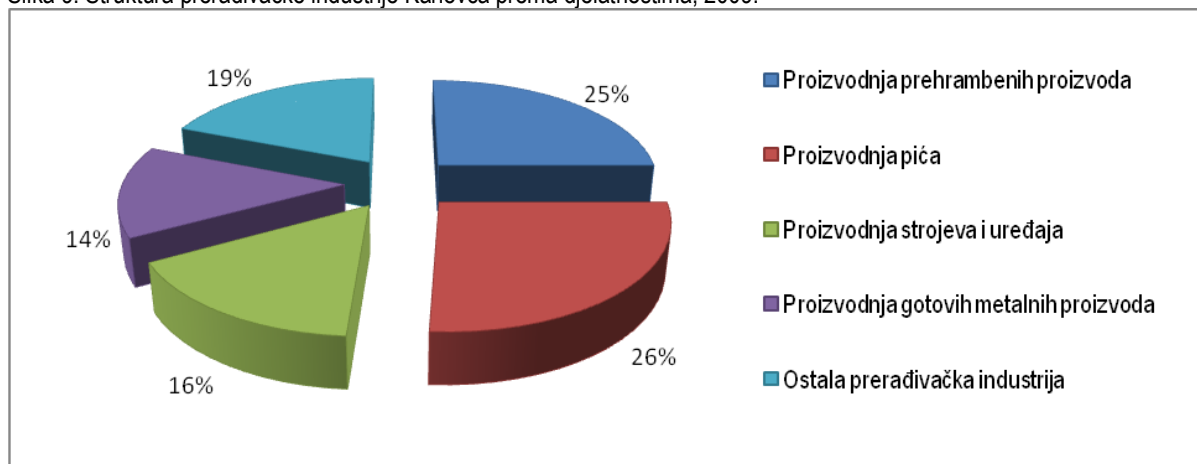
1. proizvodnja prehrambenih proizvoda,
2. proizvodnja pića,
3. proizvodnja gotovih metalnih proizvoda i
4. proizvodnja strojeva i uređaja.

Važnost navedenih prerađivačkih djelatnosti poglavito je izražena u zadnjih 10 godina od kada tekstilna industrija, industrija kože i obuće, drvna, kemijska i industrija građevinskog materijala, zbog subjektivnih i objektivnih okolnosti, postupno nestaje ili im se obim poslovnih aktivnosti smanjuje na razinu jedva prisutne opstojnosti s daljnjom tendencijom gašenja pojedinih gospodarskih subjekata.

Dugogodišnja tradicija, kvaliteta proizvoda, stalno ulaganje u usavršavanje kadrova i kontinuirana primjena novih tehnologija doprinijelo je, ne samo održivosti, već i daljnjem jačanju pozicija poduzetnika u proizvodnji hrane, pića, metalnih proizvoda, strojeva i uređaja na domaćem i stranom tržištu. Praktički, njihov uspješan razvoj zasnivao se na vlastitim snagama bez značajnije potpore lokalne i državne uprave, što se u buduću treba promijeniti radi očuvanja proizvodnje koja bi trebala ostati nukleus daljnjeg razvoja, kako njih samih, tako i drugih grana i djelatnosti.

Važnost postojeće metalske i prehrambene industrije u stvaranju novih vrijednosti za Grad Karlovac je nemjerljiv jer on inicira i sve druge aspekte života u Gradu. Nijedna druga gospodarska grana, u kraćem ili dužem razdoblju, ne može jamčiti i osigurati značajniji razvoj Grada.

Slika 9. Struktura prerađivačke industrije Karlovca prema djelatnostima, 2009.

Izvor: Podaci, FINA, 2009.

Pored ovih gospodarskih grana Grad Karlovac, na izravan i neizravan način, posebno potiče još dvije grane koje su od strateškog značaja za sadašnjost i budući gospodarski razvoj, a to su: poljoprivreda i turizam.

1.5.1 Poljoprivreda¹⁸

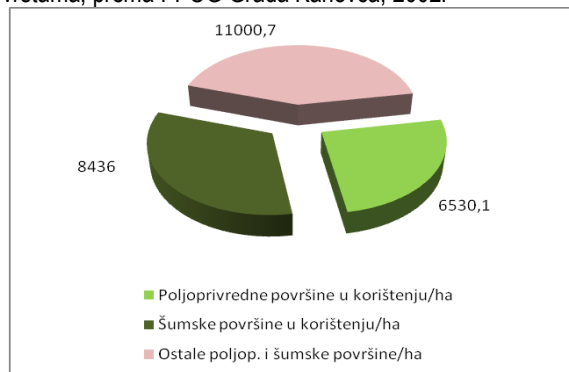
Na području Grada Karlovca postoje značajni resursi u vidu poljoprivrednog zemljišta. Ti resursi nisu dovoljno iskorišteni te se najveći dio poljoprivrednog zemljišta ne koristi za poljoprivrednu proizvodnju, a, iz godine u godinu, povećavaju se površine neobrađenog i zapuštenog poljoprivrednog zemljišta.

Tablica 14. Poljoprivredne površine prema kategorijama korištenja u Gradu Karlovcu.

Poljoprivredna površina	Ukupno (ha)
Oranice i vrtovi	3.714,52
Voćnjaci	114,57
Vinogradi	53,01
Livade	2.281,74
Ukupno obrađena površina	6.173,84
Pašnjaci	145,33
Ribnjaci	-
Trstici	-
Ukupno poljop. zemljište	6.309,17

Izvor: Popis poljoprivrede 2003., DZS

Slika 10: Struktura zemljišta na području Karlovca prema vrstama, prema PPUG Grada Karlovca, 2002.

Ukupno poljoprivredno zemljište na području grada zauzima površinu od 21.752 ha, što je 54,9% od ukupne površine grada, pri čemu je u korištenju svega 30% (Slika 10). Prema podacima Agencije za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju upisanih u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava na kraju 2011.god. bilo je 1.347 PG-a, od čega 1.093 PG-a posjeduje poljoprivredno zemljište površine 5.104,44 ha. U 2010.god. svega 582 PG-a podnijela su zahtjeve za državna poticajna sredstva (za biljnu proizvodnju), a koristili su poljoprivredno zemljište površine 2.593,01 ha (prosječno 4,45 ha poljoprivrednog zemljišta po PG-u, prosječna

¹⁸ Op.a Detaljno obrađena u Strategiji integralnog razvoja ruralnih područja Grada Karlovca 2011.-2015.

površina katastarske čestice je 0,28 ha). Važno je napomenuti kako se poljoprivredom, prema podacima iz 2011. bavi i 18 poduzeća u Gradu Karlovcu.

1.5.1.1 Stočarska proizvodnja

Najveći broj poljoprivrednih gospodarstava bavi se stočarskom proizvodnjom, od koje je najzastupljenija proizvodnja mlijeka, iako se već godinama bilježi stalni pad kako broja stoke, tako i broja OPG-a koja se bave tom proizvodnjom.

Prema podacima iz Popisa poljoprivrede 2003., 938 kućanstava bavilo se proizvodnjom mlijeka, a posjedovali su 3.246 krava i junica. 2010., prema podacima Upravnog odjela za poduzetništvo i poljoprivredu (na osnovu podataka o umjetnom osjemenjivanju goveda), 453 OPG-a posjedovalo je 1.794 goveda (krava i steonih junica), što je u odnosu na 2003., 40% manje goveda. Smanjenje se odnosi na mala gospodarstva do 5 grla stoke (iako je njihov broj još uvijek najveći, 68%), broj gospodarstava sa 6-20 grla ostao je gotovo isti, a porastao je broj gospodarstava sa više od 20 krava i junica. Prosječno isporučena količina mlijeka po poljoprivrednom gospodarstvu povećava se iz razloga što mali proizvođači odustaju od proizvodnje, a povećava se broj gospodarstava sa većim brojem krava. Otkupom mlijeka na području Karlovca bave se dvije mljekare Dukat d.d. (u čijem je sastavu KIM d.o.o.) i Vindija d.d.

Uzgoj pčelinjih zajednica u stalnom je blagom porastu, kako u broju pčelara tako i u broju pčelinjih zajednica. No pčelarstvo je dopunska djelatnost OPG-a. Iako naše područje obiluje vodama (četiri rijeke, potoci, bajori), nema registriranog uzgoja slatkododne ribe. Postoji nekoliko lokaliteta za sportski ribolov, koji je nekad (prije Domovinskog rata) bio mnogo zastupljeniji i donosio je značajne prihode kroz turističku ponudu.

1.5.1.2 Biljna proizvodnja

U biljnoj proizvodnji, koja je u najvećoj mjeri osnova stočarske proizvodnje, najčešća je proizvodnja žitarica i krmnog bilja za potrebe ishrane stoke na vlastitom gospodarstvu, a proizvodnja tržišnih viškova ovih kultura zanemariva je. Od žitarica najzastupljeniji je kukuruz.

Povrčarska i voćarska proizvodnja u proteklih nekoliko godina postale su sve intenzivnije, a razvile su se također i zbog poticajnih mjera Grada Karlovca. U okolnim naseljima, uz riječne doline gdje su tla pogodna za uzgoj povrća, a i zbog blizine vode neophodne za navodnjavanje, razvilo se desetak OPG-a koja se isključivo bave ovom proizvodnjom. Proizvodi se plasiraju na lokalnoj tržnici i dijelom putem trgovačkih lanaca. Na području Grada osnovano je nekoliko braniteljskih zadruga koje se već bave ili će se baviti ovom proizvodnjom, tako da će se zbog dobrih preduvjeta ovaj vid poljoprivredne proizvodnje sigurno i dalje širiti. Voćarska proizvodnja se zbog poticajnih mjera države, županije i grada, iz uglavnom ekstenzivne, podizanjem plantažnih nasada razvija u intenzivnu i, dohodovno, isplativu granu poljoprivredne proizvodnje. U proteklih desetak godina¹⁹ podignuto je 56 ha trajnih nasada, od čega je po površini najzastupljenija lijeska (26 ha), zatim šljiva (8 ha), jabuka (6 ha), a zastupljene su i druge voćne vrste (kupina, orah, breskva, trešnja, kruška, američka borovnica). Neki od proizvođača imaju vlastiti skladišni prostor (hladnjače). Najveći dio proizvodnje plasira se u svježem obliku na lokalno tržište, dok se manji dio prerađuje u voćne rakije, ocat, džemove i vino. Uzgojem jagoda bave se tri proizvođača koja stalno povećavaju proizvodnju i trenutno imaju ukupno preko 80.000 sadnica jagoda. U novije vrijeme podižu se nasadi ljekovitog i aromatičnog bilja (1,5 ha lavande) koji imaju vrlo dobre uvjete za daljnje širenje.

1.5.1.3 Poticanje poljoprivredne proizvodnje na području Grada Karlovca

Grad Karlovac, proračunskim sredstvima, potiče razvoj svih vidova poljoprivredne proizvodnje koji su zastupljeni na našem području, a iz godine u godinu povećava se iznos sredstava namijenjenih poljoprivredi, kao i broj programa i korisnika.

Broj korisnika direktnih potpora za poljoprivrednu proizvodnju u razdoblju od 2006. do 2012., porastao je za 34,5%, što pokazuje interes proizvođača. Poticaji poljoprivrednim proizvođačima odnose se na isplatu sredstava potpore za sve vidove poljoprivredna proizvodnje (uzgoj svinja, junadi, ovaca, koza, pčelinjih zajednica, voća, vinove loze, povrća, cvijeća, ljekovitog i aromatičnog bilja, gljiva), za sufinanciranje kalcizacije tla i uređenja zapuštenog poljoprivrednog zemljišta i za sufinanciranje polica osiguranja stoke, usjeva i nasada. Pod ostalim

¹⁹ Izvor: Upravni odjel za poduzetništvo i poljoprivredu Grada Karlovca.

aktivnostima smatra se sufinanciranje raznih promotivnih, edukacijskih i sl. aktivnosti udruga, zadruga i OPG-a, organizacija raznih manifestacija, sajмова, predavanja za poljoprivredne proizvođače, naknada štete od elementarnih nepogoda i dr.

Tablica 15. Proračunska sredstva Grada Karlovca za poticanje ruralnog razvoja i poljoprivrede, 2008.- 2012.

AKTIVNOSTI	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Razvoj poljoprivrede					
Subvencioniranje kamata	347.730	478.901	358.547	278.202	261.642
Sufinanciranje usluga	325.315	338.430	317.188	406.783	378.051
Poticaji poljoprivrednoj proizvodnji	1.018.446	1.118.365	1.159.689	877.619	664.190
Ostalo	64.901	43.553	29.200	0	0
UKUPNO:	1.756.393	1.979.249	1.864.624	1.562.604	1.303.883
Ruralni razvoj					
Subvencioniranje usluga	0	0	0	77.383	818.009
Ostalo	0	0	0	124.996	57.838
UKUPNO:	0	0	0	202.379	875.847

Izvor: Upravni odjel za poduzetništvo i poljoprivredu Grada Karlovca, 2012.

Slijedom prethodno navedenog može se zaključiti da je poljoprivredna proizvodnja značajan izvor prihoda velikom broju stanovnika iako je razina poljoprivredne proizvodnje daleko ispod realnih mogućnosti.

1.5.2 Šumarstvo, lov i ribolov

Od ukupne administrativne površine Grada Karlovca, 34 % su šumske površine²⁰. Prema podacima Hrvatskih šuma - Uprava šuma, podružnica Karlovac, na administrativnom području Grada Karlovca, ukupna površina pod šumama je 13.690 ha, dok podaci dobiveni iz Katastra navode površinu od 13.505 ha. Prema tumačenju Hrvatskih šuma do različitih podataka o površinama pod šumama dolazi zbog toga što se 185 ha površina u Katastru vodi kao poljoprivredno zemljište, dok je, u naravi, sukcesijom poprimilo. Veći dio šuma, odnosno 9.196 ha je u državnom vlasništvu, a manji dio, od 4.494 ha, je u privatnom vlasništvu. Državnim šumama upravljaju Hrvatske šume. U naturalnim pokazateljima, Hrvatske šume su, sa područja Karlovca, od 2006. do 2010. iskoristile 198.326 m³ drvne mase, što je prosječno 39.655 m³/godišnje. Šume, kao gospodarski resurs, uglavnom se promatraju u smislu proizvodnje drva kao sirovine u industrijskoj proizvodnji, no ne smije se zanemariti niti uloga šuma u ostalim gospodarskim granama kao što su lovstvo i turizam, te uloga šuma u održanju ekoloških sustava, a naročito u domeni pročišćavanja zraka i utjecaja na vode (tzv. opće korisna funkcija šuma).

Uz šume, neizbježno je povezano lovstvo. Velike površine pod šumom, obilje vode, raznolikost staništa, očuvanost okoliša te veliki dijelovi ruralnih područja predstavljaju dobru osnovu za razvoj lovstva. Specifičan geografski položaj od ravnice preko brdskih dijelova omogućava raznolikost lovne ponude. Na području Grada Karlovca nalazi se jedanaest lovišta, 2 državna i 9 županijskih, ukupne površine 49.187 ha. Glavne vrste divljači u ovim lovištima su srna, obični zec, divlja svinja, fazan, divlja patka i trčka skvržulja. Osim divljači, za lov su značajni i lovački objekti. U lovištima se nalazi 6 lovačkih kuća ili domova, te niz drugih objekata kao što su hranilišta za krupnu i sitnu divljač, hranilišta za fazane i trčke, solišta, prihvatilišta za sitnu divljač, čeke, osmatračnice, nadstrešnice, prelazi, lovne staze i drugo. Lovni resursi predstavljaju značajan potencijal koji je prije Domovinskog rata pokazivao izuzetno dobre rezultate, kada je Karlovac bio jedan od najjačih središta lova i lovnog turizma u Hrvatskoj. Ova djelatnost je, zbog posljedica rata, gotovo potpuno stala i do danas još nije

²⁰ PPUG Grada Karlovca, 2002.

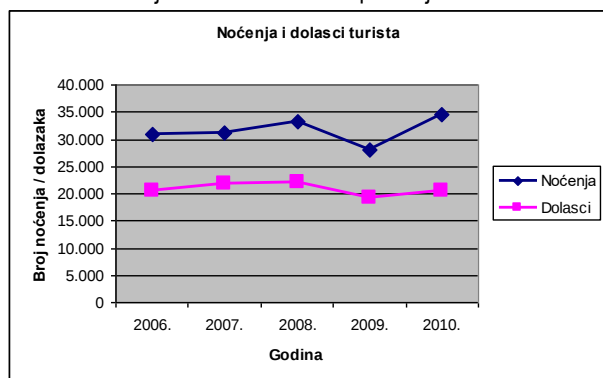
došlo do njenog oporavka u smislu lovnog turizma jer se lovom, kao rekreativnom djelatnošću, na našem području bave uglavnom lovci, članovi matičnih lovačkih udruga.

Osim preduvjeta za razvoj lovišta, Grad Karlovac ima četiri rijeke, jezera i niz manjih vodotoka na kojima je razvijen ribolov u smislu rekreacije, te kao dio turističke ponude. Jezera Šumbar posebno su omiljena kod ribolovaca, a bogata su šaranom, amurom, štukom, somom, grgečom, smuđem i bijelom ribom. Kakvoća vode u rijekama, u granicama je II. Vrste, s povremenim pogoršanjima, prvenstveno nizvodno od naselja koja su i najveći izvor onečišćenja. Vode nisu pretjerano opterećene fosfatima kao glavnim eutrofikantom vodenih ekosustava. Vodama koje se nalaze na području Grada Karlovca gospodari Klub športskih ribolovaca „Korana“ (KŠR „Korana“). Osim na području Karlovca, ovaj Klub ima upravu i nad vodama izvan područja Karlovca, te upravljaju s, ukupno, 688 ha površina ribolovnih zona. KŠR "Korana" utemeljen je davne 1923. godine, čime ne samo da spada u najstarije udruge u gradu Karlovcu, već u cijeloj Republici Hrvatskoj. Broj članova ovog Kluba je 2009. g. narastao na 1134 člana.

1.5.3 Turizam²¹

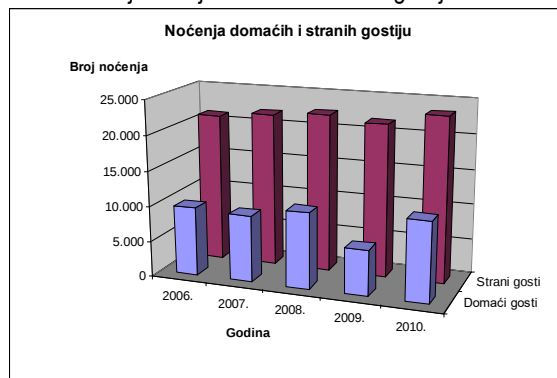
Precizne financijske podatke o turizmu vrlo teško je prezentirati iz razloga što se sustavno ne prate, odnosno skriveni su u nizu podataka za druge djelatnosti. Stoga će se naznake trendova pokušati utvrditi na bazi pokazatelja koji se odnose na broj dolazaka i broj noćenja turista. Sagledavajući turistički promet, u zadnjih pet godina, može se konstatirati da je u stagnaciji, s blagom tendencijom veće potražnje kod dolazaka i noćenja stranih gostiju. Dolazak domaćih gostiju smanjen je u 2010. Godini, u odnosu na 2006. Godinu, za 9,9%, dok je dolazak stranih gostiju porastao za 1,9%. U strukturi gostiju prevladavaju strani gosti koji, u prosjeku, borave 1,5 dana (2010. godina), dok se domaći gost zadržava skoro dvostruko duže odnosno, u prosjeku, 2,6 dana.

Slika 11. Noćenja i dolasci turista na području Karlovca.

Izvor: DZS, 2006.-2010.

Slika 12. Broj noćenja domaćih i stranih gostiju u Karlovcu.

Izvor: DZS, 2006.-2010.

U strukturi noćenja, prema državama od kuda turisti dolaze, najzastupljeniji su domaći gosti, zatim Nijemci i Poljaci, koji ukupno čine polovicu noćenja na području Karlovca.

Tablica 16. Broj noćenja turista u gradu Karlovcu prema zemlji prebivališta u 2010-toj.

Zemlja prebivališta	Broj noćenja	Struktura u %
Hrvatska	11.295	33
Njemačka	4.088	12
Poljska	2.471	7
Italija	1.755	5
Austrija	1.504	4
Francuska	1.357	4
Ostali	12.185	35
UKUPNO:	34.655	100

Izvor: TZ Grada Karlovca, 2011.

²¹ Op.a. Detaljno obrađen u Strategiji razvoja turizma Grada Karlovca 2012.-2020.

Iz predloženih podataka jasno se može zaključiti kako je Grad Karlovac tipičan primjer urbanog turističkog mjesta kontinentalne Hrvatske gdje se odvija tranzitni turistički promet, odnosno, kratka posjeta nekim lokalitetima ili odredište poslovnih posjeta. Potencijali za stvaranje turističkih proizvoda Karlovca su: Zvijezda, Stari grad Dubovac, Vojni kompleks Turanj gradskog muzeja Karlovac, Manifestacije (Ivanjski krijes, Dani piva, Rođendan grada Karlovca, Filmska revija mladeži, Four river film festival i Sajam vlastelinstva Dubovac), četiri karlovačke rijeke: Kupa, Dobra, Mrežnica i Korana (posebno se može istaknuti potencijal kupališta na rijeci Korani gdje je već sada uređeno Faginovo kupalište i registrirano kao prvo riječno kupalište u Hrvatskoj), parkovi i drvoredi.

1.5.3.1 Smještajni kapaciteti u turizmu

Ukupan broj ležajeva za smještaj gostiju u smještajnim objektima 2010. godine je 395 (51% se odnosi na hotele, 33% na privatni smještaj te ostalo na restorane i autokampove). Od ovog broja, 200 ležajeva nalazi se u tri karlovačka hotela. Jedan od ovih hotela je hotel s četiri zvjezdice i 47 ležajeva, dok su dva hotela s tri zvjezdice i sa po 80 i 73 ležaja. Restorani sa sobama raspolažu s 41-im ležajem, a privatni iznajmljivači soba raspolažu sa 129 ležajeva. Jedini autokamp na području Karlovca raspolaže sa smještajnim kapacitetom za 25 osoba. Primjećuje se nedostatak ulaganja u povećanje kvalitete smještajnih kapaciteta, kao i dodatnu ponudu. 2010., ukupan broj noćenja bio je 34.655, a broj kreveta 395, iz čega proizlazi da je, prosječno, svaki krevet bio popunjen 87,7 dana u godini odnosno 24,0%. Prema vrsti smještajnih objekata, najveću popunjenost kapaciteta imaju hoteli s 31,83%, u čemu je većinski udio stranih gostiju (77%). Restorani sa sobama imaju popunjenost od 28,3% s gotovo podjednakim udjelom domaćih i stranih gostiju. Privatni smještaj ima popunjenost od 14,7% gdje je malo veći udio domaćih gostiju (55%) u odnosu na strane goste (45%). Gosti autokampa su 100% stranci, no popunjenost kapaciteta je vrlo mala, samo 2,66%.

1.5.4 Obrtništvo

Grad Karlovac ima dugu obrtničku tradiciju. Međutim, očito je da se obrtnici nalaze u vrlo teškoj situaciji. Broj obrta se iz godine u godinu smanjuje, što nije samo posljedica krize unatrag dvije godine, već sustavnog zapostavljanja ovog vida gospodarskog djelovanja, ali i subjektivnog stanja u samom obrtništvu (nedovoljna suradnja s „velikim“ gospodarstvom, slaba unutarsektorska povezanost i nelojalna konkurencija).

Tablica 17. Broj aktivnih obrta registriranih na području Grada Karlovca.

Godina/Broj obrta	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Broj aktivnih obrta	1280	1273	1210	1142	1060	1031	964

Izvor: HOK - Udruženje obrtnika Grada Karlovca, 2012.

Struktura obrta ukazuje na nove trendove u obrtništvu Grada Karlovca. Dosad tradicionalni proizvodni i uslužni obrti vezani uz proizvodnju i ugostiteljstvo se zatvaraju, ali se povećava broj obrta osobnih usluga (frizeri, kozmetičari, njega tijela) kao i obrti iz skupine „ostalo“ (poljoprivrednici i ribarstvo), dok broj trgovačkih obrta stagnira usprkos dolasku sve većeg broja velikih trgovačkih lanaca. Nestajanje obrta uveliko se održava na financijsko stanje ukupnog gospodarstva Grada Karlovca, socijalnu sliku, smanjenje zaposlenosti i povećanje stope nezaposlenosti jer, u prosjeku, gubitak jednog obrta znači 2,6 radnih mjesta manje.

1.5.5 Poticanje gospodarstva na području Grada Karlovca

Grad Karlovac potiče gospodarstvo izdvajanjem određenih sredstava iz svoga proračuna. Veći dio tih sredstava se usmjerava u mjere i aktivnosti kojima se posredno utječe na poduzetničku klimu, a manji dio poticaja dodjeljuje se neposredno poduzetnicima, sustavom natječaja.

Prosječno izdvajanje od 1,54 mil. kn godišnje za poduzetništvo Grada Karlovca u posljednjih pet godina je na razini od 0,7 % visine prosječnog godišnjeg proračuna. Preporuka stručnjaka i iskustveni standardi govore da ova izdvajanja moraju biti na godišnjoj razini od najmanje 6 do 10% proračuna. Tako izdvojena sredstva pridonijela bi jačem angažmanu na izgradnji institucionalnih potpora (osnivanju poduzetničkih zona) i dugoročnije

bi osigurala povoljnije izvore financiranja, kao i mogućnost bržeg i većeg (samo)zapošljavanja ciljanih grupa nezaposlenih osoba (mladih, invalida, osoba starije dobi i žena).

U zadnjih pet godina iz sredstava proračuna financirali su se sljedeći projekti i programi u gospodarstvu (izuzev u poljoprivredi koja je zasebno obrađena), kako je navedeno u Tablici:

Tablica 18. Poticaji Grada Karlovca poduzetništvu, 2008. - 2012.

Opis poticaja	Iznos u kunama					UKUPNO
	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	
Sufinanciranje kamata na kredite poduzetnika	97.103	209.338	263.272	204.264	246.686	1.020.663
Sufinanciranje projekata poduzetnika	0	200.000	75.000	220.000	350.000	865.000
Djelomično oslobađanje od plaćanja komunalnog doprinosa kod izgradnje proizvodnih objekata	127.766	239.900	44.182	84.324,66	0	496.173
Uređenje poduzetničke zone	782.486	1.227.287	0	0	0	2.009.773
Sufinanciranje rada i projekata poduzetničkih potpornih institucija	720.000	384.621	357.511	618.680	1.271.901	3.248.755
UKUPNO	1.727.355	2.261.146	739.965	1.127.269	1.868.587	7.724.322
Udio u Proračunu Grada Karlovca/%	0,8	1,0	0,4	0,6	0,9	0,7

Izvor: Upravni odjel za poduzetništvo i poljoprivredu Grada Karlovca, 2012.

1.5.6 Poduzetničke zone

Na području Karlovca poduzetničku djelatnost obavlja nešto više od 2.000 subjekata s preko 12 tisuća zaposlenih. Velik broj tvrtki posluje na raznim područjima grada koja nisu utvrđena kao poslovno industrijske zone. Među utvrđenim poslovnim zonama najstarije su Zona Jug - Mala Švarča i Zona Banija - Ilovac. U zadnjih deset godina, Grad Karlovac je izgradio, i komunalno opremio, neizgrađene dijelove ovih zona, te su one sada, gotovo u potpunosti, izgrađene.

Tablica 19. Poduzetničke zone na području Grada Karlovca.

Naziv zone	Naselje	Površina/ha	Opremljenost
Gornje Mekušje 1	Karlovac	11,29	Zona u 100% vlasništvu Grada Karlovca, planirana u dokumentima prostornog uređenja, Postoji geodetska podloga i idejno rješenje
Gornje Mekušje 2		93,34	Djelomično popunjeno
Jug - Mala Švarča		38,49	Sve parcele su prodane, dio parcela još nije u funkciji
Mrzlo polje - Karlovac		13,34	Zona planirana u dokumentima prostornog uređenja
Pivovara		12,20	Privatno vlasništvo
PPK		26,10	Privatno vlasništvo
Banija-Ilovac		182,49	Prodano
Mahično	Karlovac/ Mahično	274,10	Zona planirana u dokumentima prostornog uređenja
Skakavac	Brođani	38,87	Zona planirana u dokumentima prostornog uređenja
Drežnik	Karlovac	19,03	Zona planirana u dokumentima prostornog uređenja
Hrnetić		21,60	Zona planirana u dokumentima prostornog uređenja
Selce-Gradac		45,83	Zona u pripremi
Ilovac		18,47	Zona je djelomično popunjena

Izvor: Upravni odjel za poduzetništvo i poljoprivredu Grada Karlovca 2012; PPUGK (GGK 1/02, 5/10 i 6/11)

Pozitivne značajke	Negativne značajke
- Nositelj gospodarstva je industrija, te velika i srednja poduzeća (prehambena, metaloprerađivačka) - Izvozno orijentirano gospodarstvo - Tradicija obrtništva - Poljoprivredne površine i uvjeti optimalni za razvoj ratarstva, povrćarske proizvodnje i stočarstva - Raznolikost lovne i ribolovne ponude – turistički potencijal te visoko kvalificiran kadar (studij lovstva)	- Nedostatna sredstva za razvojne planove - Zapušteno i neobrađeno zemljište - Nedostatak skladišnih i preradbenih kapaciteta - Smanjenje broja obrta - Ovisnost o velikim poduzetnicima - Neorganiziranost proizvođača poljop. proizvoda i neumreženost poljoprivrednog i poduzetničkog sektora
Razvojne potrebe	Razvojna ograničenja
- Identifikacija potencijala za stvaranje turističkih proizvoda - Revitalizacija lovnog i ribolovnog turizma, razvoj dr. selektivnih oblika turizma, posebno s naglaskom na poboljšanje održivog korištenja prirodnih resursa (selektivni oblici dodatne ponude u turizmu) - Nedostatak ulaganja privatnog poduzetničkog sektora	- Investicije u gospodarstvo vrlo skromne - Neadekvatne veličine poduzetničkih zona za potrebe privlačenja većih ulaganja - Nedostatak strateškog gospodarskog opredjeljenja i razvojnih projekata - Usitnjeno poljop. zemljište i nesređeno zemljišno vlasništvo - Nedostatno korištenje raspoloživih poljoprivrednih površina

1.6 Društveni razvoj zajednice

1.6.1 Predškolski odgoj

Dječji vrtić Karlovac i Dječji vrtić „Četiri rijeke“ ustanove su koje se bave njegom, odgojem i obrazovanjem djece predškolske dobi. Osnivač ustanova je Grad Karlovac. Rad se odvija u jedanaest objekata i ukupno 49 odgojnih grupa. U dječjim vrtićima grada Karlovca zaposleno je 150 djelatnika na neodređeno vrijeme, od čega je 98 odgajatelja, koji skrbe o više od 1.200 djece.

Dječji vrtići provode redovni desetsatni program, poludnevni četverosatni, trosatnu igraonicu i program preškole. Za vrtićku djecu i svu ostalu djecu nude se dodatni programi koje je Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta verificiralo, a odnose se na provođenje programa integracije djece predškolske dobi s motoričkim teškoćama u redovite odgojne skupine u Dječjem vrtiću Karlovac, likovnu radionicu, folklornu radionicu, kreativne radionice i dr.

Radno vrijeme dječjih vrtića prilagođeno je potrebama roditelja pa je uz jutarnju smjenu organizirana i poslijepodnevna smjena, a 80% vrtićkih objekata radi za vrijeme školskih ljetnih praznika.

Prema mjerilima Državnog pedagoškog standarda bilježe se odstupanja koja se prvenstveno odnose na prekapacitiranost dječjih vrtića za 20% kao i potreba za zapošljavanjem stručnih suradnika i tehničkog osoblja na broj postojeće djece u vrtićima. Uz prekapacitiranost grupa osnovni problem je i loše građevinsko stanje vrtićkih objekata.

1.6.2 Osnovnoškolsko i srednješkolsko obrazovanje²²

Djelatnost osnovnog obrazovanja u Gradu Karlovcu realizira 10 osnovnih škola u okviru kojih je 10 područnih škola, Glazbena škola Karlovac i Centar za odgoj i obrazovanje djece i mladeži. U osnovnim školama nastavu pohađa više od 4.000 učenika s 372 učitelja i 25 stručnih djelatnika. U prosjeku, svaki učitelj radi s 11 učenika, dok stručni djelatnik, u prosjeku, radi s 160 učenika. Djelatnost srednješkolskog obrazovanja u Gradu Karlovcu realizira se u 8 srednjih škola koje pohađa 3.370 učenika. U svim osnovnim školama provode se preventivni programi, rad s darovitim učenicima, različite slobodne aktivnosti (likovne grupe, dramske grupe, novinari, zadruge, zbarsko pjevanje, ples, sport i sl.). Program produženog boravka provodi se u 6 osnovnih škola u 10 grupa. Grad Karlovac sustavno ulaže u opremanje i modernizaciju kabineta za izvođenje nastave informatike, kemije, fizike, biologije te ostalih kabineta kako bi se prilagodili suvremenim oblicima izvođenja nastave.

Grad Karlovac osigurao je besplatan prijevoz za sve učenike te je na taj način pored zakonskog standarda, kroz program javnih potreba u školstvu osigurao i besplatan prijevoz učenika koji prema zakonu to nisu mogli ostvariti. Ukupan broj učenika koji koristi prijevoz je 1080. U OŠ Rečica i OŠ Skakavac više od polovice učenika putuje na nastavu, dok je u ostalim osnovnim školama veći broj učenika koji nisu putnici.

U osnovnim školama grada Karlovca školuju se i učenici s teškoćama u razvoju. Osnovna škola Braća Seljan i Osnovna škola Banija ima posebno ustrojene razrede za djecu s poteškoćama u razvoju, dok u ostalim se u ostalim školama školuju učenici prema individualiziranom programu, prilagođenom programu kao i programu s pomoćnikom u nastavi. U šk.god. 2012./2013. godini Grad Karlovac financira 6 pomoćnika u nastavi na području Grada Karlovca, a program se provodi u suradnji s udrugama osoba s invaliditetom.

Pored osnovnih škola u gradu djeluje i Centar za odgoj i obrazovanje djece i mladeži. U Centru za odgoj i obrazovanje djece i mladeži obrazuje se 68 djece na razini osnovnoškolskog obrazovanja i 75 polaznika srednjoškolskog obrazovanja. U Centru se obrazuju djeca umjerene i teške retardacije. Zbog specifičnih zdravstvenih teškoća polaznika Centra, Grad Karlovac im osigurava besplatnu školu plivanja u Hostel u Selce.

U predškolskim skupinama Centra za odgoj i obrazovanje upisano je ukupno 12-ero djece, od čega ih je osmero s područja Grada Karlovca. Riječ je o djeci s posebnim potrebama, a Grad Karlovac im osigurava prehranu i prijevoz.

U Glazbenoj školi Karlovac broj učenika varira između 300 i 450, a profesora oko 30. U školi se provodi stručna nastava u 6 odjela sa specijaliziranim učionicama opremljenim instrumentima za izvođenje individualne nastave. Škola ima dvije koncertne dvorane. Učenici godinama osvajaju nagrade na različitim natjecanjima.

Ukupan broj učenika u Gradu Karlovcu i Karlovačkoj županiji se smanjuje. U školskoj godini 2012./2013. na području Grada zabilježeno je 359 učenika manje u odnosu na šk.god. 2007./2008.

Smanjenje broja djece u školama implicirati će se na probleme s kadrovima u školstvu, kao i s održavanjem školskih objekata budući da se decentralizirana financijska sredstva, između ostalog, određuju prema broju učenika.

Tablica 20. Broj učenika u osnovnim školama Grada Karlovca, 2007.-2013.

Naziv osnovne škole	2007./2008.	2008./2009.	2009./2010.	2010./2011.	2011./2012.	2012./2013.
OŠ GRABRIK	807	781	772	750	728	745
OŠ DUBOVAC	793	799	772	777	765	759
OŠ DRAGOJLA JARNEVIĆ	602	561	570	565	554	519
OŠ BANIJA	594	558	534	522	523	513
OŠ BRAĆE SELJAN	480	470	461	432	402	381
OŠ TURANJ	458	463	484	437	447	431
OŠ ŠVARČA	300	294	290	306	318	323
OŠ MAHIČNO	194	178	183	182	191	191
OŠ REČICA	134	132	135	136	133	136
OŠ SKAKAVAC	91	94	95	101	96	96
OŠ KARLOVAC UKUPNO	4453	4330	4296	4208	4.157	4.094

Izvor: Upravni odjel za društvene djelatnosti., Grad Karlovac, 2012.

²² Izvor: Upravni odjel za društvene djelatnosti Grada Karlovca, 2011.

Tablica 21. Broj učenika u srednjim školama Grada Karlovca, 2007.-2013.

Naziv srednje škole	2007./2008.	2008./2009.	2009./2010.	2010./2011.	2011./2012.	2012./2013.
GIMNAZIJA	686	683	670	643	637	633
MEDICINSKA ŠKOLA	250	234	234	238	270	290
EKONOMSKO-TURISTIČKA	597	581	564	549	549	518
TRGOVAČKO-UGOSTITELJSKA	432	398	372	379	403	420
PRIRODOSLOVNA	322	237	226	197	186	201
MJEŠOVITA INDUSTRIJSKO-OBRTNIČKA	366	395	410	401	427	436
TEHNIČKA ŠKOLA	671	661	686	694	654	656
ŠUMARSKA I DRVODJELSKA	352	288	276	269	306	307
SŠ KARLOVAC UKUPNO	3676	3477	3438	3370	3432	3461

Izvor: Izvješće o upisima u osnovnoškolske i srednjoškolske ustanove u šk. god. 2007.-2012, Karlovačka županija.

Većina osnovnih i srednjih škola ima organiziranu nastavu u dvije smjene. Kako bi se sustav obrazovanja prilagodio Draznim pedagoškim standardima, potrebno je organizirati rad u jednoj smjeni, u svim školama. Prilagodba standardima iziskuje ulaganja u dogradnju postojećih ili izgradnju novih školskih objekata. Jednosmjenski rad omogućio bi organizaciju produženog boravka.

Uvjeti za provedbu nastave tjelesne i zdravstvene kulture, kao vrlo važnog segmenta u razvoju djece i mladeži, u posljednjih su nekoliko godina poboljšani ulaganjima u izgradnju školskih sportskih objekata, no još uvijek ima škola koje nemaju adekvatne uvjete.

Prilazne rampe za invalide nema niti jedna osnovna škola osim OŠ Grabrik koja ima i mogućnost ugradnje lifta. Potrebno je nastavne programe srednjih škola uskladiti sa potrebama gospodarstva. Poslodavci ne mogu pronaći određena zanimanja, mladima nisu poznate mogućnosti stipendiranja, ne žele se školovati za određena zanimanja i nisu upoznati sa stanjem na tržištu rada. Potrebno je razviti sustav stipendiranja sukladno potrebama gospodarstva, što zahtjeva stalnu i detaljnu komunikaciju s dionicima tržišta rada i utvrđivanja realnih potreba za kadrovima²³.

Na području Grada Karlovca već niz godina djeluje i privatna ustanova POUKA (Pučko otvoreno učilište u Karlovcu) koje ima velik broj verficiranih programa cjeloživotnog obrazovanja za stjecanje srednje stručne spreme i prekvalifikacije (10 programa), zatim programe stručnog usavršavanja (4), te programe stručnog osposobljavanja (18), te ECDL edukaciju i certifikaciju koju provodi u suradnji s učilištem Algebra iz Zagreba.

1.6.3 Visokoškolsko obrazovanje

Jedina visokoškolska ustanova na području Karlovačke županije je Veleučilište u Karlovcu, koje obrazuje studente u sljedećim programima:

- I. stručni studiji: ugostiteljstvo, lovstvo i zaštita prirode, strojarstvo, mehatronika, sigurnost i zaštita, sestrinstvo, tekstilna i prehrambena tehnologija;
- II. specijalistički studiji: poslovno upravljanje, studij strojarstva i studij sigurnosti i zaštite.

Veleučilište u Karlovcu iz godine u godinu bilježi porast broja studenata, te se postojeći prostori pokazuju kao nedostatni. Potrebno je stoga osigurati dodatne prostore za rad Veleučilišta te ih na adekvatan način opremiti. Poticanje razvoja Veleučilišta važna je mjera u cilju promjene obrazovne strukture stanovništva Grada i Županije, koja udjelom visokoobrazovanih znatno zaostaje za prosjekom kako Hrvatske tako i regije.

Veleučilište u Karlovcu raspolaže s moderno opremljenim predavaonicama i nizom specijaliziranih laboratorija koji omogućuju stjecanje praktičnog znanja i vještina potrebnih za cjelovito obrazovanje stručnjaka u navedenim

²³ Op.a. Izvor zaključaka su Ankete poslodavaca koje sustavno provodi HZZ, podružnica Karlovačke županije, na godišnjoj razini.

područjima. U okviru veleučilišnog prostora, smještena je i knjižnica u kojoj studenti imaju na raspolaganju potrebnu literaturu, te informatički kabineti s umreženim računalima i mogućnošću korištenja Interneta.

Isto tako, potrebno je istaknuti kako se u Gimnaziji Karlovac nalazi dislocirani trogodišnji studij za razvoj poduzetništva Ekonomskog fakulteta u Rijeci, koji školuje kadrove za zvanje ekonomista.

Tablica 22. Broj diplomiranih studenata na Veleučilištu u Karlovcu, 2006.-2012.

Studij/godina	2006./2007.	2007./2008.	2008./2009.	2009./2010.	2010./2011.	2011./2012.
Strojarstvo	18	14	24	17	9	25
Mehatronika	0	0	0	6	3	11
Prehrambena teh.	29	26	25	31	20	24
Tekstilstvo	7	8	1	2	1	8
Ugostiteljstvo	14	24	29	43	40	41
Sigurnost i zaštita	16	17	25	36	16	45
Sigurnost i zaštita-izv.	32	25	23	37	6	29
Sigurnost i zaštita-spec.						31
Lovstvo i zaštita prirodn.	40	33	29	31	16	47
Strojarstvo-spec.	24	36	17	13	15	31
Poslovno upravljanje-spec.	0	37	29	30	19	41
Sestrinstvo (disl. str. studij Medicinskog fakulteta, Rijeka)					36	41
UKUPNO	180	220	202	246	181	366

Izvor: Veleučilište u Karlovcu, 2012.

1.6.4 Kultura

Nepokretna kulturna dobra na području grada Karlovca sagledavaju se temeljem odredbi Zakona o očuvanju kulturnih dobara²⁴. Važno je izdvojiti najznačajniju nepokretnu kulturnu baštinu Grada Karlovca:

- Karlovačka „Zvijezda“ i bedem
- Stari grad „Dubovac“
- Vrbanićev perivoj i karlovački parkovi
- Franjevački samostan i Crkva Presvetog Trojstva
- Središnji gradski trg odnosno Trg bana Josipa Jelačića
- Kurija karlovačkog generala Vuka Frankopana na Strossmayerovom trgu
- Zgrada Hrvatskog doma
- Gradsko kazalište „Zorin dom“
- Pavlinski samostan Kamensko i Crkva blažene Djevice Marije Snježne
- Dvorac Janka Draškovića sa pripadajućim perivojem u Rečici
- Zaštićeni sakralni objekti na području Grada

Pokretna kulturna baština prema Zakonu o očuvanju kulturnih dobara je prepoznata kao zbirka predmeta u muzejima, galerijama, knjižnicama, drugim ustanovama, kao i kod drugih pravnih i fizičkih osoba.

Tablica 23. Zaštićena kulturno-povijesna baština.

Vrsta kulturnog dobra	Pokretno kulturno dobro			Nepokretno kulturno dobro			Nematerijalno kulturno dobro
	Pojedinačno	Zbirka	Muzejska zbirka	Pojedinačno	Kulturno-povijesna cjelina	Kulturni krajolik/krajobraz	
Grad Karlovac	8	3	0	62	2	0	3

Izvor: Registar kulturnih dobara Ministarstva kulture, prosinac 2012.

²⁴ Op.a. Nepokretna kulturna dobra na području Grada Karlovca detaljno su utvrđena Konzervatorskom podlogom zaštite i očuvanja kulturnih dobara Ministarstva kulture - Uprave za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorskog odjela u Karlovcu, izrađenom 2009. godine, za potrebe izrade Izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja Grada Karlovca. Pri čemu je izrađen i prijedlog mjera zaštite (PMZ). Također je dan i prijedlog mjera zaštite (PMZ).

Grad Karlovac osnivač je triju ustanova u kulturi, a to su:

- Gradski muzej Karlovac,
- Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“, Karlovac i
- Gradsko kazalište „Zorin dom“, Karlovac.

Redovna djelatnost ustanova se u najvećoj mjeri financira iz sredstava Proračuna Grada Karlovca, međutim za programsku djelatnost ustanove koriste i dio vlastitih prihoda i prihoda iz županijskog ili državnog proračuna. Ustanove predstavljaju okosnicu karlovačke kulturne djelatnosti.

Uz ustanove, u gradu Karlovcu djeluje Zajednica organizacija amaterskih kulturno-umjetničkih djelatnosti (ZOAKD) koja objedinjuje 24 udruge iz kulturnog amaterizma i kuplja više od 1000 građana.

Uz organiziranu zajednicu udruga, u Karlovcu postoji niz aktivnih samostalnih udruga u području kulture. Kulturna djelatnost tih udruga na godišnjoj razini, uz sredstva iz nacionalnog proračuna i donatorska sredstva, financira se Programom javnih potreba u kulturi iz Proračuna Grada Karlovca.

Jedna od velikih komparativnih prednosti i razvojnih resursa Grada Karlovca leži u činjenici kako se na popisu nematerijalnih kulturnih dobara Republike Hrvatske nalazi:

- Glazbeni izričaj rozganje
- Glazbeni izričaj guci
- Umijeće sokolarenja, koje je uvršteno i na UNESCO-vu listu živuće kulturne baštine

1.6.5 Sport

Prema broju i stanju sportskih objekata, brojem i uređenošću dječjih igrališta itd., kao i kroz rad Karlovačke sportske zajednice (KSŽ), prati se razvoj sporta i njegovog rekreativnog dijela gdje se radi na njegovoj prilagodbi za sve dobne skupine. Inicijativa za razvoj novih sportova obogaćuje sport u Gradu Karlovcu.

U 2010. godini KSŽ podržava rad 130 sportskih klubova kroz koje je omogućeno bavljenje sportom i rekreacijom za 5290 članova sportskih klubova. Postoje i tri vrste fondova koji podupiru sport u Karlovcu:

1. Fond za kvalitetni sport-prioritetni i prateći klubovi koji podržava se rad sportskih klubova koji su temeljem Pravilnika o kategorizaciji izdvojeni kao izuzetno kvalitetni,
2. Fond za rad sa mladima financira rada sportskih klubova koji rade sa mlađim selekcijama,
3. Programski fond provodi raspodjelu financijskih sredstava temeljem predanih programa i pratećih troškovnika.

1.6.4.1 Sportska infrastruktura

Tvrtka Mladost d.o.o. upravlja sportskim objektima u vlasništvu Grada Karlovca, a to su Školska športska dvorana, Sokolski dom, vanjsko igralište i klizalište Sokolski dom, nogometno-atletski stadion "Branko Čavlović-Čavlek", ŠRC Korana, Vunsko polje, Stari atletski stadion te Gradsko streljište Jamadol. Sportski objekti su u lošem stanju i u potpunosti ne zadovoljavaju potrebe korisnika, kao ni uvjetima i zahtjevima za održavanje natjecanja, kako na nacionalnoj, tako i na međunarodnoj razini. Sportske objekte nužno je obnoviti, jer se, od 2005. godine povećava njihovo korištenje, poglavito sportskih borilišta koja su u vlasništvu tvrtke Mladost.

U gradu postoje 24 dječja igrališta i to na lokacijama: Modrušanov park, Rakovac (vrtić) Rakovac (malo), Trg K. P. Svačića, Trg T. Ujevića, Naselje M. Marulića, Smičiklasova, Gaza (Hrvatske bratske zajednice), Gaza (P. Filipca), Sarajevska, Drežnik, Marina Držića, Hebrangova, Šestićeva, Vrazova, Grabrik, Švarča, Jamadol, Luščić 41/43, Zvijezda, Borlin, Gornje Mekušje, Smičiklasova - vrtić Novi centar i Zvonimirova.

Dvoranski prostor škola također je adekvatno iskorišten (11 dvorana osnovnih i srednjih škola). Od vanjskih terena, javnosti su dostupna 2 rukometna igrališta opremljena rasvjetom i univerzalnom umjetnom travom, na Dubovcu i Švarči, te obnovljeni Nogometni stadion „Branko Čavlović Čavlek“ koji zadovoljava uvjete Hrvatske nogometne lige. U sklopu stadiona je i nogometno igralište s umjetnom travom. Svaki nogometni klub u Karlovcu ima i svoje nogometno igralište tj. njih 11, sa svim pratećim objektima. Spomenimo još nekoliko manjih sportskih i rekreativnih dvorana i objekata u kojima se treniraju suvremeni ples, borilačke vještine, aerobici i drugi oblici rekreacije. 2009. godine rekonstruirana je i kuglana pri Domu OSRH, te je omogućeno i korištenje kuglane osobama sa invaliditetom, kao i slijepima, slabovidnima i gluhima.

Grad pruža pomoć i potporu u organiziranju brojnih turnira, memorijala, manifestacija i državnih natjecanja (Memorijal Brune Majolija - turnir za tenisače, Prvenstvo Hrvatske u mini rukometu za djevojčice i dječake, Sportske igre mladih - manifestacija koja se organizira od gradske do državne razine te Olimpijski festival dječjih vrtića). Potrebno je istaknuti kako su ukupna sredstva za razvoj sporta koja se izdvajaju iz gradskog proračuna u porastu u proteklih nekoliko godina.

Rekreacija je važan dio svakodnevnog života naših građana koji je u Karlovcu donekle zanemaren, posebice u zimskim mjesecima kada vremenski uvjeti ne dozvoljavaju korištenje vanjskih terena. Uređenje atletske staze i odbojkaškog igrališta te ponuda novih sadržaja na gradskom kupalištu „Foginovo“ obogatili su mogućnosti za bavljenje rekreacijom.

1.6.5 Zajednica tehničke kulture

Zadatak Zajednice je omogućiti i pružiti znanja koja bi zadovoljila potrebe građana Karlovca u bilo kojem obliku stjecanja tehničkih znanja, odnosno bavljenja nekom od tehničkih vještina. Kroz sve protekle godine Zajednica je pokazala svoju vrijednost, promicanje tehničke kulture, popularizaciju tehnike i njenih tvorevina, stručno osposobljavanje, stjecanje specifičnih vještina koje se ne mogu nigdje drugdje steći, ostvarivanje potreba za unapređenjem kvalitete života i vrednovanjem inventivnosti, a posebno pedagoški rad sa mladim naraštajima.

Udruge članice, također svoj rad prezentiraju i putem županijskih i državnih natjecanja. Prema djelatnosti rada sudjeluju u raznim akcijama spasilačkih i eko karaktera, edukacijskih ili prezentacijskih oblika. Članovi imaju velik raspon svojih djelatnosti. To su aktivnosti koje im pomažu u njihovom stručnom usavršavanju, kao i mogućnosti bavljenja tehničkom kulturom u slobodno vrijeme.

Zajednica tehničke kulture organizira tečajeve i radionice iz područja informatike, elektronike, zrakoplovnog modelarstva, maketarstva, robotike, elektronike i digitalne fotografije. Informatička škola Zajednice tehničke kulture Karlovac radi po odobrenju Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa na izvođenju programa za informatičko obrazovanje građanstva (ECDL), te svi koji završe školovanje, dobivaju uvjerenje koje se upisuje u radnu knjižicu.

Posebna pažnja posvećuje se pomlađivanju članstva, odnosno radu sa učenicima osnovnih i srednjih škola. Tijekom 2010. rad u klubovima mladih tehničara se udvostručio, što dovoljno govori o aktualnosti Zajednice. Osim stručnih osposobljavanja na području elektronike, elektrotehnike, informatike i robotike te aeromodelarstva i radio orijentacije, ovaj rad obuhvaća i sudjelovanje na raznim učeničkim natjecanjima, u čiju su se organizaciju zajedno uključivale gradska i županijska Zajednica tehničke kulture. Danas članstvo udruga Zajednice tehničke kulture broji preko 600 članova djece i mladih.

1.6.6 Civilno društvo

Na području grada Karlovca djeluje dobro razvijeno civilno društvo. Prema informacijama Ministarstva uprave, u prosincu 2012.-te, bilo je 666²⁵ registriranih udruga. Broj i struktura registriranih udruga mijenjaju se svakodnevno. Udruge se financiraju iz vlastitih izvora (prikupljanjem članarina, pisanjem projekata i/ili obavljanjem neke gospodarske aktivnosti) i iz donacija domaćih i stranih donatora. Grad Karlovac udruge financira putem natječaja i donacija te odlukom gradonačelnika za pojedinačne projekte i aktivnosti koji nisu financirani u okviru natječaja, ali su od značaja za ukupan razvoj Grada Karlovca.

Postoji potreba da se na razini Grada izrade Smjernice za financiranje udruga civilnog društva koje će obuhvaćati pravila sufinanciranja udruga i traženu dokumentaciju za sve upravne odjele gradske uprave i kojima će se definirati sufinanciranje rada udruga putem proračunskih stavki, natječaja i putem rješenja gradonačelnika. Postoje usvojeni kriteriji za financiranje udruga od strane Gradskog vijeća Grada Karlovca koji se zasnivaju na Kodeksu pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje financijske potpore programima i projektima udruga koje, 2007., donio Hrvatski sabor.

²⁵ Registar udruga; prosinac, 2012.

Izuzev sufinanciranja, Grad Karlovac je osigurao i mjesto edukacije i razvoja civilnog društva, te info-centar za mlade u Centru za mlade u Grabriku, u kojima udruge mogu koristiti sve prostorne i informatičke resurse za obavljanje svojih redovnih i programskih jelačnosti. Osim Centra za mlade u Grabriku djeluje i Centar za mlade na Gazi.

Jednom godišnje, Grad organizira Sajam udruga gdje organizacije civilnog društva prezentiraju svoj rad i ostvaruju promociju i umrežavanje. Grad je, vrlo često i partner organizacijama civilnog društva, te daje administrativnu potporu provedbi projekata koje udruge prijavljuju na različite natječaje stranih i domaćih donatora.

1.6.7 Briga o osobama s invaliditetom

Posebno područje u ovom strateškom planu posvećeno je osobama s invaliditetom na području Grada Karlovca. Prema vrsti invaliditeta, možemo razlikovati slabovidne i slijepe osobe, gluhe i nagluhe, osobe s tjelesnim invaliditetom i tjelesnim oštećenjima te osobe s intelektualnim poteškoćama. Prema socijalnom statusu osobe s invaliditetom, možemo podijeliti na zaposlene, nezaposlene, korisnike invalidske mirovine, osobne invalidnine i naknade za tjelesno oštećenje.

Broj osoba s invaliditetom u gradu Karlovcu je 5.213, što čini 8,76 % ukupnog stanovništva na području grada²⁶. Zdravstvena zaštita osoba s invaliditetom očituje se kroz prilagođenost ordinacija. Na žalost, izuzev bolnice i 1 ginekološke ambulante, pristupačnost zdravstvenim ustanovama osobama s invaliditetom je vrlo loša.

Briga o osobama s invaliditetom organizirana je u suradnji Grada s organizacijama civilnog društva (financiranje programa udruga iz gradskog proračuna) koje članovima pružaju stručnu pomoć u ostvarivanju prava i poboljšanju uvjeta života. Sredstva Grada usmjerena su, prije svega, u izgradnju kapaciteta udruga (zapošljavanje stručnih djelatnika i financiranje hladnog pogona) te omogućuju udrugama daljnji razvoj i korištenje drugih izvora sredstava.

1.6.8 Zdravstvo

Za zdravstvo, na lokalnoj razini, nadležna je Karlovačka županija, te ne postoje statistički podaci relevantni područje za Grada Karlovca. Prema slici zdravlja Karlovačke županije možemo zaključiti da se podaci koji vrijede za područje Karlovačke županije, mogu trendovski preslikati i na područje grada, sa manjim iznimkama.

Javno - zdravstveni prioriteti su:

- alkoholizam mladih, koji predstavlja sve veći zdravstveni i sociološki problem osnovnih škola i srednjih škola na području Karlovca,
- kardiovaskularne bolesti uzrokovani pušenjem, nedovoljnom tjelesnom aktivnost, krvnim tlakom, stresom, prehranom,
- karcinomi raka debelog crijeva, pluća, prostate, dojke, želuca. Veliki problem predstavlja kasno otkrivanje, i istovremeno, malen odaziv na Nacionalni program ranog otkrivanja raka debelog crijeva (svega 26% pozvanih građana).

Od javnih zdravstvenih ustanova, uz opću bolnicu i dom zdravlja, u Karlovcu je razvijen i ambulantni sustav - 9 ambulanti, od toga 4 ambulante opće medicine, 3 ambulante stomatološke zdravstvene zaštite, 1 ambulanta zdravstvene zaštite djece predškolske dobi, te 1 ginekološka ambulanta. Grad Karlovac ima i Ustanovu za zdravstvenu njegu u kući. Važno je napomenuti kako se privatni zdravstveni sektor sve više razvija i postaje sve zastupljeniji unutar gospodarskih pokazatelja Grada Karlovca.

1.6.9 Socijalna skrb

Grad Karlovac preko svojih socijalnih programa, pokazuje izuzetno visoku razinu društvene osjetljivosti. Preko Upravnog odjela za društvene djelatnosti redovito realizira Programe u području socijalne skrbi:

²⁶ Izvor: Popis stanovništva 2001, DZS

Program pomoći za podmirenje troškova stanovanja temeljem Zakona o socijalnoj skrbi;**Program subvencija troškova stanovanja i drugih oblika socijalne pomoći;****Programe u području zdravstva i međugeneracijske solidarnosti:**

- Jednokratna pomoć za svako novorođenče
- Pomoć u kući i dnevni boravak za starije osobe
- Liječenje branitelja od PTSP-a (sufinanciranje djelovanja Dnevne bolnice pri Općoj bolnici Karlovac)
- Rano otkrivanje zaraze hepatitisom C (povremeno se provodi kao anonimno testiranje za mlade)

Ostale aktivnosti:

- Projekt Skloništa za beskućnike u Karlovcu u suradnji s udrugom HVIDRA Karlovac brine se za 15-30 korisnika
- Sufinanciranje programa Obiteljskog centra Karlovac (briga o žrtvama obiteljskog nasilja);

Također, Grad proračunom ima predviđene i akcije prigodnih darivanja najugroženijih samaca i obitelji u povodu blagdana Uskrsa i Božića. Zdravstvenu njegu u kući putem socijalnog programa Grada, prima cca 20 građana godišnje, dok ih 130 prima neki oblik pomoći u prehrani (paket, topli obrok). Prema podacima za 2010. Godinu pojedine pomoći iz navedenih programa, **konzumiralo je oko 2.700 samaca i obitelji, odnosno domaćinstava**. Procijenjeno-**oko 4.600 osoba** (procijenjeni prosjek 1,7 članova domaćinstva), što čini **7,60% od broja stanovnika** na području Grada Karlovca. Posebnim odlukama i s posebne proračunske pozicije, pored redovnih, Grad realizira jednokratne financijske pomoći za prevladavanje posebno teških situacija socijalno ugroženih osoba.

Tablica 24. Raspodjela ukupno utrošenih sredstava za program socijalne skrbi prema namjeni (u kn).

Namjena	2009.	2010.	2011.	2012.
Subvencije troškova stanovanja	3.783.278	4.818.123	5.042.250	4.823.795
Pomoći namijenjene djeci i mladeži	713.550	1.004.627	932.782	870.487
Pomoći umirovljenicima i starijim građanima	3.563.503	2.623.692	2.355.494	2.189.637
Ostale pomoći i potpore	832.500	439.555	472.135	319.945
UKUPNO PROGRAM SOCIJALNE SKRBI	8.892.831	8.885.997	8.802.661	8.203.864
% učešća u rashodima UO za društvene djelatnosti	12,1%	13,4%	14,1%	12,1%

Izvor: Godišnje izvješće Proračuna Grada Karlovca, 2013.

Djelatnost socijalne skrbi u Karlovačkoj županiji obavljaju Centri za socijalnu skrb, te ostale ustanove socijalne skrbi i upravna tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u skladu sa Zakonom o socijalnoj skrbi. kroz osiguravanje sredstava za ostvarivanje prava na pomoć za podmirenje troškova stanovanja i socijalne programe u gradovima i općinama naše županije.

Dio socijalne skrbi provodi se i kroz Gradsko društvo Crvenog križa Karlovac koji provodi programe pomoći u kući, dostavlja pakete hrane starijim i nemoćnim socijalno ugroženim osobama te surađuju na provedbi projekta skloništa za beskućnike.

Ostale ustanove i oblici socijalne skrbi na području Karlovca

Obiteljski centar Karlovac	
Doma za starije i nemoćne osobe „Sv Antun“	kapacitet 195 korisnika
Dom za djecu „Vladimir Nazor“	kapacitet 50 korisnika
Dom za odgoj djece i mladeži	kapacitet 59 korisnika
Centar za rehabilitaciju i radnu terapiju Nada	kapacitet 194 korisnika

Osim gore navedenih ustanova na području Karlovačke županije briga i skrb o starijim i nemoćnim osobama razvija se i kroz vaninstitucionalne oblike poput dnevnog boravka za starije i nemoćne osobe, pomoć u kući starijim osobama, dostavom toplih obroka i sl.

Osim Državnog Doma za starije osobe „Sv. Antun“ u u Gradu postoje i i 3 privatna doma za starije osobe, te još 2 obiteljska doma za starije osobe, također u privatnom vlasništvu.

Pozitivne značajke	Negativne značajke
• zastupljenost preventivnih programa, programa rada s darovitim učenicima te produženog boravka u osnovnim školama • Veleučilište i Ekonomski fakultet Rijeka • povećanje broja diplomiranih studenata • Glazbena škola i Centar za odgoj i obrazovanje • visoka razina kulturnog amaterizma i sporta • brojnost dječjih igrališta • ulaganja u izgradnju školskih sportskih objekata • razvijen sustav zdravstvenih ustanova • organiziranost socijalne skrbi putem izvaninstitucionalnih programa • programi za žrtve obiteljskog nasilja - osnovan Obiteljski centar Karlovac • veliki broj registriranih udruga • razvijena partnerska suradnja javnog i civilnog sektora	• neprilagođenost javnih objekata osobama s invaliditetom • neusklađenost srednjoškolskih programa s potrebama tržišta rada • nedovoljna povezanost turističkog sektora i kulturnih ustanova • nedostatak specijalista obiteljske medicine • nedostatak smještanih kapaciteta i stručnih djelatnika u području socijalne skrbi • malo mobilnih timova za pomoć i njegu • nedostatak stručnih kadrova za rad sa ranjivim skupinama • mali broj aktivnih udruga sa razvijenim programima i aktivnosti značajnim za širu zajednicu • nedostatno razvijena kultura civilnog društva i volonterizma • nedostatno razvijena međusektorska suradnja svih razvojnih dionika (javni-civilni-privatni) • nedostatni ljudski kapaciteti organizacija civilnog društva za izradu i implementaciju programa i projekata od općeg društvenog interesa
Razvojne potrebe	Razvojna ograničenja
- Opremanje i modernizacija učeničkih prostora osnovnih i srednjih škola, te proširenje predškolskih kapaciteta i stručnjaka - Vanjski/unutarnji bazen i rekreacijski sadržaji - Kino/multimedijalni prostori - Stipendiranje deficitarnih zanimanja sukladno definiranim potrebama gospodarskog sektora - Preventivni programi informiranja, zaštite zdravlja i nabava kvalitetne dijagnostičke opreme - Daljnji razvoj izvaninstitucionalnih oblika socijalne skrbi, posebno udomiteljstva - Jačanje potpore programima civilnog sektora kroz proračunska sredstva - Uključivanje kulturnih i športskih udruga u turističku ponudu - Promoviranje volonterizma	- Smanjenje broja učenika u školama - Nedostatak sredstava za ulaganje u dogradnju postojećih ili izgradnju novih školskih i predškolskih objekata - Nedostatak sredstava za ulaganje i održavanje sportskih objekata i rekreacijskih sadržaja - Nedostaje zdravstvenih radnika na PPD - Financijska ovisnost društvenog sektora o državnom i gradskom proračunu - Staro stanovništvo - Nedostatak adekvatnog prostora i opreme za jačanje aktivnosti civilnog sektora - Nema sustava valorizacije volonterskog rada - Nedovoljna uključenost civilnog sektora u razvojno planiranje

1.7 Institucionalni okvir i financijski izvori za upravljanje razvojem

1.7.1 Djelatnost i ovlasti gradske uprave

Prema Zakonu o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi („Narodne novine“, br. 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08 i 36/09) Grad Karlovac spada među velike gradove koji su, ujedno, gospodarska, financijska, kulturna, zdravstvena, prometna i znanstvena središta razvitka šireg okruženja.

Tijela Grada Karlovca su Gradsko vijeće i Gradonačelnik. Gradsko vijeće je predstavničko tijelo građana grada Karlovca i tijelo lokalne samouprave koje, u okviru svojih prava i dužnosti, donosi opće i druge akte te obavlja druge poslove u skladu s Ustavom, Zakonom i Statutom. Gradsko vijeće ima dvadeset šest članova izabranih na način određen Zakonom. Gradonačelnik je izvršno tijelo Grada Karlovca.

Na području Grada Karlovca osnivaju se mjesni odbori i gradske četvrti kao oblici mjesne samouprave putem kojih građani sudjeluju u odlučivanju o poslovima od neposrednog i svakodnevnog utjecaja na njihov život i rad. Mjesni odbori i gradske četvrti su pravne osobe. Na području Grada Karlovca osnovano je 25 mjesnih odbora i 12 gradskih četvrti.

1.7.2 Upravna tijela

Za obavljanje poslova iz samoupravnog djelokruga i poslova državne uprave prenijetih na Grad Karlovac ustrojavaju se gradska upravna tijela.

Gradska upravna tijela, u okviru prava i dužnosti Grada Karlovca, izvršavaju zakone i druge propise, odluke i druge opće akte Gradskog vijeća i gradonačelnika, prate stanje u upravnim područjima za koja su osnovana, rješavaju u upravnim stvarima, provode nadzor, poduzimaju mjere na koje su zakonom ili drugim propisom ovlaštena, pripremaju odluke i druge opće akte te obavljaju i druge poslove.

Odlukom o ustrojstvu i djelokrugu upravnih tijela Grada Karlovca, od 09. srpnja 2010. godine, osnovani su upravni odjeli kao upravna tijela gradske uprave te je utvrđen njihov djelokrug rada u obavljanju samoupravnih poslova i poslova državne uprave prenijetih na Grad. Upravna tijela gradske uprave Grada Karlovca su:

1. Upravni odjel za poslove gradonačelnika,
2. Upravni odjel za proračun i financije,
3. Upravni odjel za komunalno gospodarstvo, prostorno uređenje i zaštitu okoliša,
4. Upravni odjel za poduzetništvo i poljoprivredu,
5. Upravni odjel za društvene djelatnosti,
6. Upravni odjel za opće i imovinsko-pravne poslove.

Danas je, u gradskoj upravi Grada Karlovca, ukupno 125 zaposlenih od čega 66% visoke stručne spreme. Od ukupno 125 zaposlenih 97 su žene (77,6%), a 28 muškarci (22,4%). Prosječna starosna dob zaposlenih je 44 godine. Na stručnom osposobljavanju, bez zasnivanja radnog odnosa, je 6 polaznika (volontera - vježbenika) koji nisu uneseni u naprijed navedene podatke.

1.7.3 Javne službe

U okviru samoupravnog djelokruga rada, Grad Karlovac osigurava djelatnost javnih službi koje zadovoljavaju svakodnevne potrebe građana na području komunalnih, gospodarskih i društvenih djelatnosti te drugih djelatnosti u skladu sa zakonom.

Grad Karlovac osigurava obavljanje komunalnih, gospodarskih i društvenih djelatnosti osnivanjem trgovačkim društvima, javnih ustanova i vlastitih pogona.

Tablica 25. Pregled tvrtki i ustanova u vlasništvu ili suvlasništvu Grada Karlovca, na dan 31.12.2012.

Redni broj	Tvrtka (naziv) trgovačkog društva / ustanove u vlasništvu	Udio u vlasništvu %	Visina osnivačkog kapitala u kn
1.	MLADOST d.o.o.	100,00%	9.329.600
2.	VODOVOD I KANALIZACIJA d.o.o.	100,00%	128.329.000
3.	GRADSKA TOPLANA d.o.o.	100,00%	7.500.000
4.	ČISTOĆA d.o.o.	100,00%	7.419.700

5.	ZELENILO d.o.o.	100,00%	2.399.500
6.	KARLOVAČKI TJEDNIK d.o.o.	100,00%	275.000
7.	HRVATSKI RADIO KARLOVAC d.o.o.	25,00%	1.142.000
8.	INKASATOR d.o.o.	87,48%	437.800
9.	CENTRAL d.o.o.	50,00%	9.255.400
10.	Hostel Karlovac d.o.o.	100,00%	20.000
11.	PLINARA d.o.o.	50,00%	648.000
12.	Razvojna agencija karlovačke županije	20,59%	186.000
13.	Centar za gospodarenje otpadom karlovačke županije	31,40%	400.000
14.	Dječji vrtić karlovac	100,00%	0
15.	Gradsko kazalište "Zorin dom"	100,00%	0
16.	Gradski muzej karlovac	100,00%	0
17.	Gradska knjižnica "I. G. Kovačić"	100,00%	0
18.	Osnovne škole	100,00%	0
19.	Centar za odgoj i obrazovanje djece i mladeži	100,00%	0
20.	Javna vatrogasna postrojba	100,00%	0

Izvor: Grad Karlovac, 2011.

1.7.4 Dokumenti prostornog uređenja

Prostorni plan uređenja Grada Karlovca (GGK 1/02, 5/10 i 6/11) - PPUGK, osnovni je strateški dokument prostornog uređenja Grada kojim se određuju usmjerenja za razvoj djelatnosti i namjenu površina te uvjeti za održivi i uravnoteženi razvitak u njegovim administrativnim granicama. Izrađen je u skladu sa strateškim dokumentima prostornog uređenja državne i područne/regionalne razine:

- "Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske" (27.06.1997.g. donio Zastupnički dom Sabora Republike Hrvatske),
- "Program prostornog uređenja Republike Hrvatske" (NN 50/99)
- Prostorni plan Karlovačke županije – PPKŽ (GKŽ 26/01, 33/01 i 36/08).

PPUGK je izrađen za vremenski period do 2015.g., pa će Grad uskoro započeti pripreme radnje za izradu novog plana.

U skladu s navedenim dokumentima višeg reda izrađen je i donesen Generalni urbanistički plan Grada Karlovca - GUP (GGK 14/07, 6/11), kojim se utvrđuje temeljna organizacija prostora, zaštita svih sastavnica prostora, korištenje te namjena površina na području urbanog dijela naselja Karlovac. Stupanjem na snagu Zakona o prostornom uređenju i gradnji GUP ostaje na snazi do 2017.godine.

Provedbeni dokumenti prostornog uređenja su: urbanistički plan uređenja (UPU), detaljni plan uređenja (DPU) i provedbeni urbanistički plan izrađen temeljem starog Zakona o prostornom uređenju - NN 30/94, 68/98, 61/00, 32/02 (PUP). Na području Grada na snazi je 11 provedbenih dokumenata prostornog uređenja od toga je 8 u obuhvatu GUP-a. *Dokumentima prostornog uređenja šireg područja utvrđena je obveza izrade još 81 provedbenog dokumenta prostornog uređenja. Obveza izrade većine planiranih provedbenih planova utvrđena je 2011.g. donošenjem izmjena i dopuna PPUGK i GUP-a. Navedeni dokumenti izrađivat će se po logičnim prioritetima demografskog i gospodarskog razvoja.*

Za potrebe praćenja stanja u prostoru, u skladu sa Zakonom o prostornom uređenju i gradnji izrađeno je četverogodišnje Izvješće o stanju u prostoru Grada Karlovca (GGK br.10/12) koje je temeljem analize stanja, trendova prostornog razvoja i provođenja dokumenata prostornog uređenja dalo ocjenu stanja te prijedloge za unapređenje prostornog razvoja s planom aktivnosti. Planom aktivnosti utvrđene su liste prioriteta izrade dokumenata prostornog uređenja i drugih razvojnih dokumenata/programa te prioritete aktivnosti u provođenju navedenih dokumenata.

1.7.5 Prihodi i primici u proračunu Grada Karlovca

Prihodi i primici proračuna se ostvaruju iz gradskih poreza, prireza, naknadi i pristojbi, kao i od imovine Grada Karlovca ili od stečenih imovinskih prava. Dio prihoda ostvaruje se od udjela u zajedničkim porezima, od sredstva pomoći koja su predviđena državnim proračunom i proračunima drugih JLPRS kao i iz drugih izvora u

skladu sa važećim propisima. Dio prihoda se također ostvaruje od koncesija i novčanih kazni. Nedostajuća sredstva mogu se ostvarivati zaduživanjem kod poslovnih banaka i drugih finansijskih institucija, izdavanjem obveznica, korištenjem lizinga i drugim oblicima pribavljanja finansijskih sredstava, sukladno propisima i praksi u Republici Hrvatskoj.

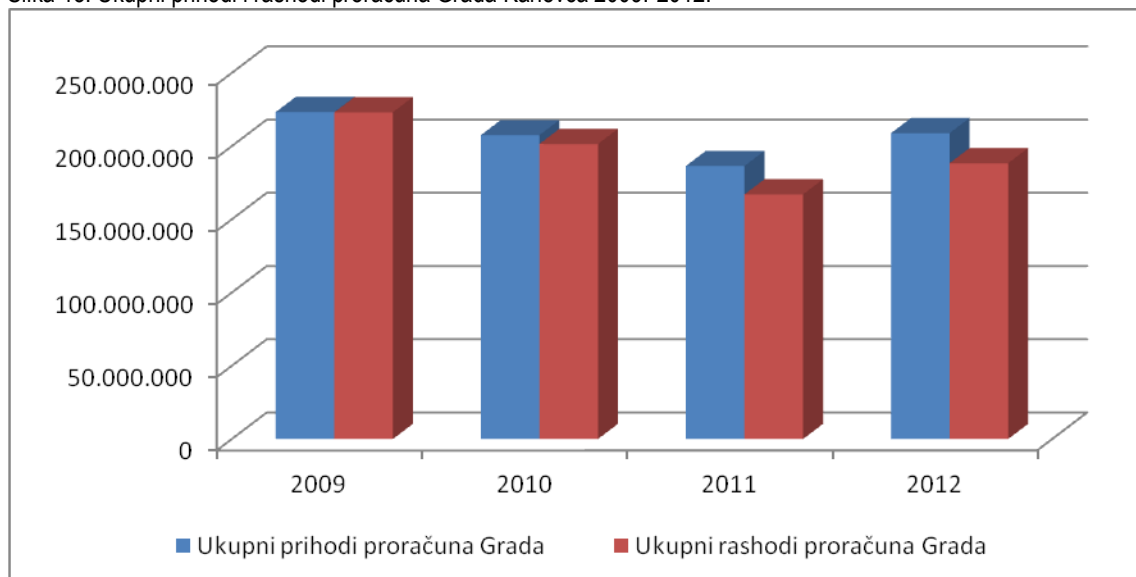
U strukturi prihoda i primitaka, najvišu stavku uglavnom čine porezni prihodi prosječno oko 55 %, a zatim slijede prihodi od administrativnih pristojbi i po posebnim propisima (oko 21 %), pomoći unutar opće države (14 %) te prihodi od imovine.

U strukturi proračuna su najveća pojedinačna izdvajanja za poslove razvoja zajednice i unapređenja komunalnih djelatnosti i stanovanja, prosječno oko 40%, ali se istovremeno (neposredno ili posredno) i za društvene djelatnosti izdvaja prosječno oko 40%, a za opće javne usluge prosječno oko 16%.

Rashodi su realizirani kroz programe, projekte i aktivnosti provedene u šest Upravnih odjela Gradske uprave. Najviše je utrošeno kroz Upravni odjel za društvene djelatnosti 38% ukupnih rashoda te Upravni odjel za komunalno gospodarstvo, prostorno uređenje i zaštitu okoliša 25% ukupnih rashoda.

Vrijednost ukupne imovine Grada Karlovca iskazane u bilanci sa stanjem na dan 31.12.2011. iznosi 560.843.785 kuna, što predstavlja povećanje za 56.731.718 kuna odnosno 11,25 % u odnosu na stanje 1. siječnja 2011 godine. Ukupna vrijednost obveza i vlastitih izvora Grada Karlovca na dan 31.12.2011. godine iznosi 560.843.785 kuna, pri čemu obveze iznose 46.535.273 kune, a vlastiti izvori 514.308.512 kuna. Planirani Proračun Grada Karlovca za 2013. godinu iznosi 256.708.469 kuna i za 47.994.743 kune ili 23 % je veći od ostvarenih prihoda u 2012. godini.

Slika 13. Ukupni prihodi i rashodi proračuna Grada Karlovca 2009.-2012.

Izvor: Upravni odjel za proračun i financije Grada Karlovca, 2013.

U 2010. godini ostvaren je, radi ekonomske krize, pad prihoda u odnosu na 2009. godinu u iznosu od 11.352.095 kuna ili 5,19%, a u 2011. godini pad prihoda je iznosio 20.896.961 kunu ili 7,1%. U 2012. godini su prihodi rasli za 11,95% u odnosu na 2011. godinu.

1.8 Međuregionalna i međunarodna suradnja

Grad Karlovac danas ima uspostavljene i održava prijateljske veze s gradovima Alessandrijom (Italija), Kansas Cityjem (SAD) i Budimpeštanskom samoupravom VII Okruga „Erzsebetvaros“ (Mađarska).

Ugovor o prijateljstvu s Alessandrijom potpisan je 04. listopada 1964. godine te se realizira kroz gospodarsku, kulturnu i sportsku suradnju i razmjenu. Značajna je bila humanitarna pomoć Vlasti i građana Alessandrije za vrijeme Domovinskog rata.

Protokol o uspostavljanju prijateljske i bratske suradnje između gradova Karlovca i Kansas Cityja potpisan je 20. lipnja 1977. godine. Suradnja se ostvaruje kroz: obostrane posjete predstavnika vlasti, gospodarstvenika i

iselenika, razmjenu mišljenja, iskustava i međusobnog informiranja o problemima iz različitih oblasti života i razvoja Kansas Cityja i Grada Karlovca, poticanje gospodarstvenika na uspostavu poslovne suradnje te prisne odnose između kulturnih i školskih ustanova. Velik broj iseljenika s područja Grada Karlovca i okolice živi u Kansas Cityju.

Sporazum o bratimljenju Grada Karlovca i Budimpeštanske samouprave VII okruga „Erzsebetvaros“ potpisan je 30. svibnja 2008. godine. Njime je predviđena suradnja na slijedećim područjima:

- Razmjena iskustava u svezi s upravom grada i pitanja u svezi s razvojem grada,
- Podržavanje demokratskih stavova i njihov razvoj,
- Potpomaganje uspostave gospodarskih i trgovačkih veza,
- Suradnja u izradi programa koje financira Europska unija i zajedničko sudjelovanje na natjecajima,
- Razvoj turističkih veza,
- Razmjena djece između škola, uzajamna ljetovanja,
- Uzajamno sudjelovanje na kulturnim i športskim priredbama,
- Godišnja razmjena kulturnih programa (glazba, zbor, plesovi),
- Razmjena iskustava unutar ustanova u svezi s nastavom,
- Potpomaganje smotri civilnih udruga.

Povelja o bratimljenju između Grada Karlovca i Kragujevca (Srbija) potpisana je 20. listopada 1968. godine i predviđala je razmjenu iskustava u razvoju gospodarstva, komunalne infrastrukture te na području zdravstva, školstva i kulture. Do međusobnih posjeta građana Karlovca i Kragujevca dolazilo je svake godine sve do izbijanja Domovinskog rata.

1.9 Razvojni planovi i programi

1.9.1 Institucije i nadležnost razvoja

Glavna uloga u upravljanju razvojem pripada gradonačelniku te Gradskom vijeću, koji čine izabrani zastupnici i donositelji odluka sa zadatkom promicanja razvoja Grada Karlovca. Također, kao nositelji razvoja izdvajaju se upravna tijela, odnosno upravni odjeli Grada Karlovca. Problemi s kojima se navedeni nositelji suočavaju jesu slijedeći:

- suradnja u oblikovanju i provedbi razvojne politike nije zadovoljavajuća;
- suradnja gradskih upravnih tijela s tijelima na centralnoj razini nije zadovoljavajuća;
- instrumenti upravljanja razvojem – proračun, strateški razvojni dokumenti – potreba za vertikalnom povezanošću strateških dokumenata od lokalne preko regionalne do državne razine, na čemu se počelo raditi.

Na području grada djeluje Veleučilište Karlovac, obrazovna institucija s pozitivnim utjecajem na ukupni razvoj u Županiji. Za upravljanje razvojem važna je i turistička zajednica, s obzirom na brojne lokalitete i pretpostavke za razvoj turizma na području grada.

Civilno društvo provodi velik broj projekata i aktivnosti važnih za razvoj Grada Karlovca. Ima važnu ulogu u razvijanju i promoviranju suradnje na razvojnim projektima, koji se pokazuju uspješnima u zadovoljavanju potreba zajednice s obzirom na to da omogućuju osnaživanje i uključivanje samih korisnika u njihovu provedbu. Privatni sektor je glavni pokretač razvoja i otvaranja novih radnih mjesta. Interese privatnog sektora zastupa Hrvatska gospodarska komora - Županijska komora Karlovac i Hrvatska obrtnička komora – Obrtnička komora Karlovac i Udruženje obrtnika Karlovac. Važno je i Lokalno partnerstvo za zapošljavanje u kojem su, uz Hrvatski zavod za zapošljavanje, Karlovačku županiju i gradove, škole, razvojnu agenciju i dr., uključeni i veći poslodavci. Privatnom sektoru nužno je omogućiti potreban okvir putem odgovorne i djelotvorne potpore javnog sektora, koja na taj način povećava konkurentnost lokalnog gospodarstva, a konkurentno gospodarstvo otvara nova radna mjesta.

1.9.2 Provedba strateških dokumenata i razvojnih projekata

Temeljni dokumenti, značajni za oblikovanje Strategije razvoja grada Karlovca su, prvenstveno, strateški dokumenti doneseni na razini Republike Hrvatske, Karlovačke županije ali i samog Grada. U okvirima tih dokumenata, posebno bi se mogla izdvojiti:

- Strategija i Program prostornog uređenja RH (NN 50/99)
- Županijska razvojna strategija Karlovačke županije 2011.-2013.
- Prostorni plan Karlovačke županije – PPKŽ (GKŽ 26/01, 33/01 i 36/08)
- Prostorni plan uređenja Grada Karlovca - PPUGK (GGK 1/02, 5/10 i 6/11)
- Generalni urbanistički plan Grada Karlovca - GUP (GGK 14/07, 6/11)

Uz navedene strategije i strateške dokumente, potrebno je obuhvatiti i one zakonske okvire kojima se pristupa operativnoj razradi navedenih strategija ili su s njima u najužoj korelaciji i značajne su za razvoj i Grada. Bez izrađenih strateških planova i njihove uzajamne povezanosti na području jedne regije koja ima zajedničke razvojne ciljeve, teško je očekivati i uspješno kandidiranje većih razvojnih projekata, što se automatski odražava na dinamiku gospodarskog razvoja.

Grad Karlovac ima strategiju razvoja koja je rađena za razdoblje do 2010. godine i Gradski program za mlade, kao specifičnu strategiju koja je usmjerena na prioritete i mjere koje mogu popraviti standard mladih na području Grada Karlovca, a koje je teško zadržati nakon što završe školovanje. Izrađena je i Strategija integralnog razvoja ruralnih područja Grada Karlovca 2011.-2015. te Strategija razvoja turizma Grada Karlovca 2012.-2020., a provodi se i brandiranje Grada.

Pozitivne značajke	Negativne značajke
• 2/3 zaposlenika gradske uprave ima visoku ili višu stručnu spremu • Usvajeni su strateški dokumenti prostornog uređenja (GUP i PPUGK) • Rast proračunskih prihoda od 2009. do 2012. • Uspostavljeni prijateljski odnosi u regiji • Sektorske strategije (turizam, okoliš, ljudski resursi) kao važni elementi lokalnog razvoja	• Nedostatna koordinacija i učinkovitost upravljanja ukupnim razvojem • Nedovoljna iskorištenost mogućnost međuregionalne i međunarodne suradnje • Nema valorizacije potpisanih povelja i sporazuma • Nedostatna znanja zaposlenika o upravljanju programima i projektima • Nedostatno praćenje provedbe strateških razvojnih planova i programa Grada
Razvojne potrebe	Razvojna ograničenja
- Podići razinu znanja i vještina za učinkovito upravljanje razvojem; - Poboljšati koordinaciju i protok informacija među upravnim odjelima i institucijama te popraviti suradnju na zajedničkim razvojnim programima - Intenzivnije uključiti gospodarsku i obrtničku komoru i druga strukovna udruženja i udruge pri osmišljavanju i raspravljanju o razvoju grada; - Intenzivirati suradnju na NUTS II razini po pitanju razvojnih programa i projekata; - Uspostaviti jedinstvenu bazu podataka o projektima u gradu te educirati korisnike informacijskog sustava;	- Smanjenje prihoda iz državnog proračuna i poreza - Mali vlastiti prihodi JLS - Nedovoljan broj razvojnih projekata spremnih za financiranje iz fondova EU - Mogućnost gospodarske suradnje i prijenosa znanja i iskustva nije prepoznat - Slabo korištenje mogućnosti koje omogućuje članstvo u međunarodnim institucijama - Mali broj djelatnika sudjeluje u radu Ureda u Bruxellesu - Ne postoji sustav praćenja provedbe i učinaka strateških dokumenata

- Razviti sustavnu politiku prema najslabije razvijenim dijelovima grada
- Prekograničnoj i međuregionalnoj suradnji dati značajno mjesto u okviru provedbe strategije
- Sustavno uvoditi praćenje i vrednovanje razvojnih programa i projekata;
- Omogućiti stalan protok informacija između svih ključnih ureda/institucija u gradu radi provedbe koordiniranih programa i dokumenata

2. SWOT analiza

SWOT²⁷ analiza predstavlja kvalitativnu ocjenu snaga i slabosti te prilika i prijetnji važnih za razvoj područja u cjelini. Snage Grada su vlastiti prostori, resursi i sposobnosti na koje se može osloniti ili ih koristiti u svom daljnjem razvoju, te koje imaju najveće mogućnosti za uspjeh, a daju mu i komparativnu prednost pred drugim područjima, dok slabosti ukazuju na ograničavajuće faktore unutar samog Grada (područja) koje mora riješiti vlastitim snagama koristeći prilike koje mu se pružaju, ali i paziti na prijetnje koje mogu ugroziti razvojne planove i projekte te se pripremiti za njih i uvažavati ih, jer su izvan njegova obuhvata djelovanja i utječu na sve aktivnosti, a time i ostvarenje ciljeva i vizije.

Metodu SWOT analize – vrednovanja gradskih snaga i slabosti, razvojnih mogućnosti i prijetnji koje mogu zaustaviti planiran razvoj, Grad Karlovac koristi, već niz godina, prilikom starteškog planiranja. Rezultati prethodnih, ukupnih i sektorskih, SWOT analiza, pregledavani su i ažurirani tijekom izrade ovog strateškog plana, kao i usuglašeni s nadležnim regionalnim, nacionalnim i europskim razvojnim mogućnostima. Prijetnje, navedene u ovoj SWOT analizi, odnose se na najveće rizike s kojima se suočava Grad Karlovac sada, i s kojima će se suočiti i u bliskoj budućnosti. One utjelovljuju negativne varijacije koje se mogu pojaviti u planiranom razvoju te ukazuju na potencijalne probleme koji će se pojaviti izostankom ispunjavanja planiranih starteških ciljeva. Obzirom na njezin direktni utjecaj na programiranje ciljeva, prioriteta i mjera, detaljnu sektorsku SWOT analizu je, s najvećom pažnjom, kroz nekoliko konzultativnih radionica, izradila Radna grupa i Partnersko vijeće. SWOT analiza temeljena je na nalazima osnovne analize stanja u području, trendova, odnosno razvojnih pokazatelja, te dodatnih podataka prikupljenih iz literature i nadležnih institucija. Pri izradi konačne SWOT analize korištena su i 2 pomoćna analitička modela: PRIMO-F, te PESTLE model, te je provedena i evaluacija svih ulaznih podataka.

I PRIRODNI (KULTURNI) RESURSI I INFRASTRUKTURA

SNAGE (sadašnje povoljne značajke Grada Karlovca)

element	obrazloženje
Povoljan geoprometni položaj u Hrvatskoj	Blizina Zagreba i Rijeke (najveća luka u HR i najdublje uvučena luka Mediterana u odnosu na srednju i srednje-istočnu Europu). Raskrižje Paneuropskih transportnih koridora (Vb). Blizina granice Slovenije i BiH. Položaj grada povoljan za razvoj gospodarstva orijentiranog izvozu. Blizina velikih regionalnih centara (Trst, Beč,

²⁷ Op.a. engleski: *Strengths, Weaknesses, Opportunities, and Threats*; Snage, Slabosti, Prilike i Prijetnje

	Graz, Ljubljana, Budimpešta). Omogućena uloga distribucijskog čvorišta nadređenim nacionalnim sektorskim strategijama.
Prometni i infrastrukturni koridori državnog i europskog značaja	Dobra prometna infrastruktura omogućuje unutारेuropsku povezanost (E71), te vezu Sj. Europa i Azija (E65). Uski pojas karlovačkog područja omogućuje najkraću vezu između susjednih država Slovenije i BiH, željezničko čvorište (Vb, spoj sa južnim dijelom Hrvatske).
Veliki hidrološki značaj – dobar vodeni potencijal	Preko 94% stanovništva opskrbljeno pitkom vodom. Širi prostor grada se rasprostire na hidrografskom čvorištu rijeka Kupe, Korane, Mrežnice i Dobre; uže promatrano, radi se o izuzetno atraktivnom prostoru, na važnom položaju unutar hrvatskog državnog prostora; Uz veće rijeke tu su i Radonja, Donji i Gornji Sjeničak, te vode stajačice pogodne za razvoj turizma, ribolova.
Razvijena telekomunikacijska infrastruktura	100% pokrivenosti nepokretnom i pokretnom mrežom.
Program za vode i otpadne vode grada Karlovca	Izgradnja sustava odvodnje otpadnih voda i uređaja za pročišćavanje otpadnih voda te unapređenje zaštite vodnih zaliha u skladu s Programom. Međunarodno sufinanciran projekt (ISPA).
Očuvani prirodni resursi i brojna posebna vrijedna zaštićena područja i cjeline zaštite	Veliko bogatstvo biološke i krajobrazne raznolikosti. Očuvanost okoliša i značajan vodni potencijal. Šumski resursi (sirovinska osnova pogodna za razvoj biomase) i poljoprivredni resursi (voćnjaci, povrtlarstvo, stočarstvo). Značajan broj lokaliteta i područja unutar ekološke mreže (NATURA 2000), te zaštićena područja u i oko Grada. Karlovac – grad parkova.
Mreža pokrivenosti odvoza otpada	Organiziranim odvozom otpada obuhvaćeno je 98% stanovnika Grada Karlovca.
Raspoloživost energetske i elektroničke infrastrukture	Distribucijsko čvorište ključnih nacionalnih i europskih infrastrukturnih projekata (glavni državni elektroprijenosni sustavi, magistralni plinovodi, svjetlovodni kabeli).
Bogata kulturno povijesna baština	Raznovrsnost kulturno-povijesne baštine. Na području grada postoji veliki broj zaštićenih i preventivno zaštićenih nepokretnih i pokretnih kulturnih dobara i arheološke baštine. Zaštićena nematerijalna baština.
Povoljni klimatski uvjeti	Prevladava kontinentalna klima koja omogućuje cjelogodišnju i diversificiranu turističku ponudu (pogoduje i građevinskoj sezoni). Područje Grada Karlovca pogodno je za rast i razvoj gotovo svih kultura koje se uzgajaju u kontinentalnom dijelu RH.

SLABOSTI *(sadašnje nepovoljne značajke Grada Karlovca)*

<i>element</i>	<i>obrazloženje</i>
Nedostatak dugoročnog strateškog opredjeljenja razvoja Grada	Ne postoji jasno određen plan daljnjeg razvoja u gospodarskom, društvenom, demografskom i prostornom smislu. Planski dokumenti izrađuju se i donose prema trenutnim potrebama bez dugoročnog sagledavanja (refleksija problema izostanka dugoročnih strateških smjernica na nacionalnoj razini).
Nedovoljna istraženost hidrološkog potencijala	Izvori termalnih i mineralnih voda na rubu/izvan područja Grada nisu dovoljno istraženi i nije poznat kapacitet i svojstva. Hidrološki potencijal (posebno geotermalni) nije dovoljno istražen. Potrebno je revidirati zone zaštite vodozahvata.
Postojanje minski sumnjivih područja	Iako je relativno mala površina minski sumnjivih i miniranih područja, uslijed nedovršenog procesa razminiravanja umanjena je raspoloživost poljoprivrednog zemljišta, te prisutna ugroženost kretanja tim područjima uz stvaranje negativnog psihološkog efekta.

Nepostojanje dokumentacije, sustava i instrumenata obnove kulturno-povijesne baštine i prirodnih vrijednosti	Za evidentirana kulturno-povijesna dobra i prirodne vrijednosti ne postoji dovoljno kvalitetno razrađena baza podataka niti dokumentacija za očuvanje i obnovu. Uzroci leže i u nedostatku financijskih sredstava za izradu podložnih studija i dokumentacije.
Nepostojanje katastra imovine grada i cjelokupne infrastrukture	Ne postoji cjelovita evidencija imovine Grada i osmišljen sustav praćenja promjena usprkos izrađenoj Strategiji upravljanja imovinom iz koje je razvidna neusklađenost postojećih i stvarnih podataka o nepokretnoj imovini. Nije izrađen cjelovit katastar infrastrukturnih mreža i građevina.
Neuravnotežen razvoj vodoopskrbne i kanalizacijske mreže	Područje grada uglavnom je pokriveno vodoopskrbnom mrežom, međutim, razvoj kanalizacijske mreže znatno zaostaje. Problem je naglašen prilikom privođenja gospodarskih zona namjeni budući pojedine površine Grada nisu u potpunosti opremljene komunalnom infrastrukturom. Izgradnja kanalizacijske mreže ima znatan udio u troškovima opremanja zemljišta.
Neodržavana i zastarjela komunalna infrastruktura	Usprkos provedbi kapitalnog projekta izgradnje sustava odvodnje otpadnih voda s uređajem za pročišćavanje, postojeća zastarjela i neodrživa infrastruktura u nedovoljnoj se mjeri obnavlja. Starost vodoopskrbno cjevovoda uzrokuje velike gubitke vode. Sustav odvodnje oborinskih voda nije cjelovito osmišljen i izgrađen. Neodrživa i zastarjela toplovodna mreža kojoj je potrebna hitna obnova.
Disperziranost gospodarskih zona	Postojeće gospodarske zone ne reflektiraju u potpunosti potrebe i opravdanost postojanja. Prostorno su male i, kao takve, odgovaraju primarno lokalnom mikro i malom poduzetništvu. Zone su, u odnosu na urbano područje Grada, rubno locirane, ali fizički nedovoljno povezane, što poskupljuje održavanje i upravljanje, te ne omogućuje proširenje. Ne postoji revizija budućim strateškim opredjeljenjima (Prostorni razvoj, sektorsko opredjeljenje). Opremljenost relativno zadovoljavajuća.
Nedovoljno razvijen sustav gospodarenja otpadom	Sustav gospodarenja otpadom razrađen je, i ugrađen, u dokumente prostornog uređenja. Izrađen je Plan gospodarenja otpadom Grada Karlovca do 2015., koji je usvojen od strane Gradskog Vijeća. Na razini Županije, osnovana je tvrtka Centar za gospodarenje otpadom Babina gora. Izgradnja građevina za gospodarenje otpadom na predviđenoj lokaciji tek je u pripremnoj fazi (priprema dokumentacije, ishođenje dokumentacije za građenje, razrada modela financiranja). Istovremeno je u tijeku sanacija i zatvaranje odlagališta Ilovac koje dostiže svoj maksimalni predviđeni kapacitet i krajnje roke korištenja.
Nezadovoljavajuće stanje zelenih površina	Karlovac je grad parkova koji se nalaze uglavnom u povijesnoj jezgri, no stari su i nedovoljno održavani. U novim, urbanim, dijelovima Grada postoje rezervirane zelene površine, ali nema novih, planski, uređenih parkova.
Disperziranost prostora naselja	Opremanje raspršenih građevinskih područja, malih površina, fizičkom i društvenom infrastrukturom, zahtijeva razmjerno veće troškove od potrebnih u područjima veće gustoće stanovanja i rada. Problem je i izgradnja, a posebno održavanje, tako razgranato postavljene mreže s malim "vršnim opterećenjem", koja nema svoju ekonomsku opravdanost.
Prometna preopterećenost urbanog područja	Veliki broj automobila po stanovniku nije praćen primjerenim razvojem prometne infrastrukture (obilazno vođenje prometa, alternativni pravci, promet u mirovanju) te uzrokuje opterećenost prometovanja u užem centru grada. Poseban problem predstavlja

	promet u Zvijezdi. Zvijezdu treba, u što većoj mjeri, osloboditi kolnog prometa i riješiti problem nedovoljnog broja neadekvatnih parkirnih mjesta.
PRILIKE (sadašnji i budući, mogući, pozitivni vanjski utjecaji)	
<i>element</i>	<i>obrazloženje</i>
Plovnost Kupe	Prostornim planom planiran je sustav riječnog prometa kroz uspostavu državnog plovnog puta II. Klase, do planirane riječne luke u gradu Karlovcu i pristaništa u zoni gospodarske namjene - Mekušje. Za uspostavu plovnog puta potrebne su korekcije postojećeg korita rijeke Kupe, a potrebno je izgraditi i programe izgradnje pristanišnih građevina. Ulaganje u infrastrukturu riječnih plovnih putova od interesa za Grad Karlovac potrebno je povezati s turističkim i sportskim programima. Ostale povezane gospodarske aktivnosti su riječno ribarstvo, "šljunčarenje", lučko-agencijski poslovi, špediterski poslovi i dr. Uređenje riječne luke Karlovac, i plovnog puta prema luci Sisak, omogućuje uključivanje u glavne plovne putove državnog i međunarodnog značenja. Time se otvaraju mogućnosti za različite poslovne aktivnosti u prijevozu roba i putnika te drugi plovidbeni poslovi vezani uz područje Grada i Županije.
Revizija postojećeg toplinskog sustava te izgradnja novog s centralnim postrojenjem TE-TO	Revizija postojećeg toplinskog sustava. Izgradnja novog centraliziranog sustava za obračun potrošene toplinske energije ugradnjom opreme za daljinsko upravljanje toplinskih stanica (isplativost investicije u 10 god.). Potrebna je izrada gradske strategije toplinarskog sustava (izgradnja novog toplinskog sustava s centralnim postrojenjem TE-TO, korištenje obnovljivih izvora energije, opcionalno razmatranje izgradnje sustava grijanja/hlađenja te opskrbe potrošnom toplom vodom – PTV).
Obnova sustava odvodnje otpadnih i oborinskih voda	Potrebno je rekonstruirati dotrajalu kanalizacijsku mrežu, te izgraditi novu razdjelnu u djelovima Grada koja nisu još pokrivena kanalizacijskom mrežom, te priključiti na uređaj za pročišćavanje otpadnih voda.
Novi prostorni plan uređenja grada	Novim prostornim planom temeljenim na Strategiji razvoja Grada Karlovca definirat će se dugoročna, jasna politika uređenja i razvoja prostora. Prethodno je potrebno izraditi sektorske razvojne dokumente.
Priprema razvojnih programa/projekata za izvore financiranja (strukturni fondovi, JPP)	Izrada programa i projekata koji imaju razvojnu komponentu kroz unapređenje gospodarskih aktivnosti, rast zapošljavanja, strateške smjernice i opredjeljenja, povećanje kvalitete života. Razvojni projekti i programi na razini spremnosti pronalaska financijskih izvora realizacije (spremne potrebne studije-CBA, FS i sl.; suglasnosti, prostorno-planske dokumentacije...) i partnera. Kandidiranje strateških projektnih prijedloga na izvore financiranja za izradu dokumentacije potrebne za kandidiranje na strukturne fondove.
Financiranje razvojnih projekata kroz financijska sredstva EU	Povećani poticaji iz državnih i EU fondova za zaštitu okoliša, posebice slivnih područja koja se prostiru u susjedne županije i države, razvoj infrastrukture, porast turističkog i poljoprivrednog razvoja, npr. razvoj integrirane i organske poljoprivredne proizvodnje, te uporaba obnovljivih izvora energije. Stimuliranje marketinških aktivnosti, razvoj clustera, sufinanciranje sudjelovanja na nacionalnim i međunarodnim sajmovima i izložbama itd.
Revitalizacija vojne infrastrukture za	Prenamjene napuštenih vojarni u gospodarske i druge svrhe, u

potrebe razvoja lokalnih zajednica	skladu s dokumentima prostornog uređenja (iznimno velik potencijal Grada Karlovca). Nacionalno strateško opredjeljenje za revitalizaciju neiskorištene vojne infrastrukture korištenjem strukturnih fondova.
Jačanje prometne infrastrukture	Uključivanje željezničke mreže i ostalih oblika putničkog i teretnog prometa u europske i magistralne tokove. Potrebno je izgraditi novi čvor na autocesti, lokacijom i tehničkim karakteristikama primjeren sadašnjem i planiranom prometnom opterećenju. U slijedećoj fazi pokrenut izgradnju planiranog zapadnog ulaza (čvor Gornje Stative) u Grad.
Razvoj suradnje zaštite prirode s poslovnim sektorom, poticanje održivog gospodarstva i energetske učinkovitosti s ciljem zaštite okoliša	Promocija zaštite prirode i održivo korištenje putem zajedničkih projekata s drugim sektorima – posebno turizma i poljoprivrede. Poticajna sredstva iz strukturnih fondova za razvoj održivog turizma (razvoj selektivnih oblika – posebno ruralnog turizma) i poljoprivrede (NATURA 2000, agroekološke mjere) i obnovljivih izvora energije, posebno za potrebe gospodarskog i javnog sektora. Potrebno je istražiti i evidentirati energetske potencijale grada i definirati usmjerenja na pojedine izvore (biomasa, etanol, biodizel, geotermalne vode, male hidroelektrane, sunčeva energija i drugo).
Registar i valorizacija kulturne baštine – izvori financiranja održivog korištenja	Radi zaštite baštine izraditi registar svih vrsta baštine i izraditi studije valorizacije i revitalizacije (za potrebe održivog korištenja).
PRIJETNJE (sadašnji i budući, mogući, negativni vanjski utjecaji)	
<i>element</i>	<i>obrazloženje</i>
Nedovoljan utjecaj na tijela državne uprave i na druge institucije državne razine (nedovoljna provedba decentralizacije)	Većina infrastrukturnih sustava državnog značaja prolazi područjem Grada Karlovca, a njihove načelne trase i lokacije određuju se dokumentima državne, a nastavno i županijske razine (primjeri prolaska trase auto ceste i pruge velikih brzina, HE Lešće). Grad Karlovac nema značajan utjecaj (izuzev konzultativnog), već se odluke donose isključivo na nacionalnoj razini.
Otpadni mulj s uređaja za pročišćavanje	Nedovoljno razrađena legislativa koja se bavi zbrinjavanjem mulja s uređaja za pročišćavanje otpadnih voda.
Neusklađenost zakonske regulative s praksom u zaštiti okoliša	Neregulirane komercijalne turističke aktivnosti u nacionalnoj ekološkoj mreži (NET) i zaštićenim područjima, netransparentnost u davanju koncesija.
Upravljanje kulturno-povijesnom baštinom	Propadanje kulturno-povijesne baštine najčešće je uzrokovano neriješenim imovinsko-pravnim odnosima, neprimjerenom namjenom te izostanka kontrole i nadzora nad izvedenim zahvatima unutar kulturno-povijesne cjeline u odnosu na propisane mjere zaštite i obnove; nedovoljna je potpora nadležnih institucija (ljudski resursi, financijska sredstva) u odnosu na značaj kulturno-povijesne baštine (posebno povijesnih cjelina) te propisane zahtjevne mjere obnove i očuvanja.
Nerazvijena željeznička infrastruktura	Zastarjela željeznička infrastruktura (kolodvor, pruga nedovoljne učinkovitosti...), nepostojanje županijske mreže željezničkog prometa, nema dostupnosti gospodarskim zonama (industrijski kolosjeci); trasa pruge visoke učinkovitosti planirana je preblizu urbanom području grada što će posljedično rezultirati degradacijom kvalitete života stanovnika i vrijednih prirodnih krajobraznih područja koja su planirana u funkciji turizma, rekreacije i sporta.
Nepovoljan utjecaj „velikih voda“	Zbog nedovršenog sustava obrane od „velikih voda“ (naglo dizanje vode uzrokovano velikim vodnim valovima) privođenje planiranoj namjeni pojedinih područja grada (npr. gospodarska zona Selce) zahtjeva znatno veća ulaganja u pripremu zemljišta. Grad Karlovac ne sudjeluje u pripremi zahvata i izdavanju akata na vodotocima na

	lokacijama izvan Grada (odgovornost Hrvatskih voda i nadležnih ministarstava). Primjeri pokazuju kako nedovoljno pripremljeni zahvati (postupci procjene utjecaja na okoliš koji nisu provedeni ili su provedeni vrlo površno) značajno mogu, nepovratno, devastirati vrijedna područja uz karlovačke rijeke.
Neujednačeno razvijena elektroopskrbna mreža Grada	Zbog disperziranosti građevinskog područja i velikog prostornog obuhvata Grada Karlovca, elektroopskrbna mreža je vrlo razgranata te udaljenija područja nisu opskrbljena u skladu s potrebama.

II GOSPODARSTVO

SNAGE (sadašnje povoljne značajke Grada Karlovca)

element	obrazloženje
Tradicija inovatorstva	Uspješnost inovacija mjeri se, posebno u gospodarskom smislu, stupnjem njihove realizacije, što je ujedno i najvažnija karakteristika nagrađenih inovacija, tj. da su u primjeni i ostvaruju dohodak. Razlog tome je i taj što najveći broj dolazi iz najznačajnijih industrijskih poduzeća naše županije. Inovatorstvo gospodarskog (ali i civilnog sektora – Zajednica tehničke kulture) bilježi mnoge nagrade i priznanja na domaćim i međunarodnim izložbama.
Očuvano poljoprivredno zemljište	Poljoprivredno zemljište na području Grada zauzima 54,9% od ukupne površine. Povećavaju se površine neobrađenog poljoprivrednog zemljišta. Stočarstvo, koje je tradicionalno najzastupljenija grana poljoprivredne proizvodnje, ima sve preduvjete za razvoj. Klimatska pogodnost za ratarsku i povrčarsku proizvodnju. Jačanje poljoprivrednih proizvođača, zahvaljujući razvojnim programima i dotanim poticajnim sredstvima Grada za razvoj poljoprivrede.
Prerađivačka industrija najznačajnija gospodarska djelatnost	Ostvaruje najviše prihoda, zapošljava 30% ukupno zaposlenih (metaloprerađivačka industrija, drvna industrija, prehrambena industrija i kemijska industrija). Tradicija u industrijskoj proizvodnji.
Izvozno orijentirano gospodarstvo	Prerađivačka industrija generira 96% ukupnog izvoza, od čega je 58% izvoza u EU (Njemačka, Italija, Slovenija, Austrija), i u novije raste izvoz u SAD, i to iz sektora proizvodnje strojeva i uređaja; značajne su i proizv. motora i turbina, proizvodnja proizvoda od metal, proizvoda od gume i plastičnih masa, te tekstila i hrane.
Razvoj mikro, malog i srednjeg poduzetništva	Tradicionalno, mikro, srednje i malo poduzetništvo temeljeno na industrijskoj tradiciji (98% poslovnih subjekata predstavljaju mikro i mala poduzeća). Prisutan veliki broj dobavljača (graditeljstvo, trgovina na veliko i malo, poslovanje nekretninama, prerađivačka industrija). Generiraju najveću zaposlenost, 51,6% od ukupne zaposlenosti kod pravnih gospodarskih osoba mikro, malog i srednjeg poduzetništva.
Razvoj turizma i obrtništva	Geoprometni položaj grada pogoduje razvoju kontinentalnog turizma. Tradicija turizma prvenstveno se očituje u lovstvu i ribolovu. Selektivni oblici turizma doprinose višoj razini kvalitete života u regiji. Među najznačajnijim destinacijama kontinentalnog turizma u RH. Turizmom, kao gospodarskom djelatnosti bave se i obrtnici, te iznajmljivači soba. Povećava se broj obrta osobnih usluga (frizeri,

	kozmetičari, njega tijela) kao i obrti iz skupine „ostalo“ (poljoprivreda i ribarstvo).
Prisutna velika industrija	Ekonomsku snagu grada predstavljaju velika (i srednja) poduzeća. Metaloprerađivačka industrija je sektor koji ostvaruje najveći izvoz i zapošljava najveći broj ljudi, te raspolaže potrebnom infrastrukturom. Drugi najvažniji sektor je proizvodnja hrane i pića.
Ekoproizvodnja	Podsektor koji se intenzivno razvija. Sve brojniji proizvođači (OPG) i udruge koje djeluju na polju revitalizacije i razvitak vinogradarstva i vinarstva, pčelarstva, proizvodnje ljekovitog bilja, voćarstva i povrćarstva, proizvodnje i prerade mlijeka) – 7 OPG-a i 1 poduzeće u sustavu certificirane ekološke proizvodnje (10% certificiranih ekoloških proizvođača Županije).

SLABOSTI (*sadašnje nepovoljne značajke Grada Karlovca*)

<i>element</i>	<i>obrazloženje</i>
Ovisnost o velikim tvrtkama	Nekolicina velikih tvrtki nosi gospodarstvo grada i stvara se ovisnost njihovih dobavljača, kao i ovisnost o punjenju proračuna. Pad poslovne aktivnosti jedne od tvrtki imao bi, trenutni, negativni utjecaj na ukupnog gospodarsku aktivnost grada i zaposlenost.
Slaba ekonomska snaga mikro i malih poduzetnika	Iako preko 90% registriranih poslovnih subjekata u Karlovcu predstavljaju mikro, mala i srednja poduzeća ona nisu ekonomski dovoljno jaka zbog evidentnih otežavajućih uvjeta u kojima posluju u odnosu na velike i srednje (akumuliraju cjelokupni iznos gubitka iznad kapitala).
Nedostatak ulaganja u nove tehnologije	Pogotovo u velikim poduzećima zbog nerestrukturirane i prezadužene krupne industrije i izraženog utjecaja centralne razine. Velika zaduženost /opterećenost firmi i nedostatak poticaja za nove tehnologije, financijska nedisciplina. Izostanak ulaganja posebno izražen u ICT sektoru.
Pad proizvodne aktivnosti	Opadanje proizvodne aktivnosti posebno je primjetan u sektoru graditeljstva, drvne industrije i uslužnom sektoru (izuzev trgovine), djelomično uslijed globalne krize, ali većinom radi nedostatne akumulacije sredstava.
Nepostojanje jasno definiranih brandova	Nedostatak lokalno nastalih - nacionalno i internacionalno poznatih brandova (poput Karlovačkog piva).
Neravnomjeran razvoj grada	Južni dijelovi Grada zaostaju u razvoju u odnosu na druge dijelove, uslijed posljedica ratnih djelovanja na tim prostorima (PPDI).
Neorganiziranost i usitnjenost poljoprivredne proizvodnje	Unatoč poticajnim sredstvima grada za razvoj poljoprivrede, nedovoljno je razrađen sustav mjera za poticanje otkupa. Nedostatak sektorske i međusektorske povezanosti. Otpor proizvođača prema udruživanju.
Nepostojanje turističkih atrakcija i neiskorišteni turistički resursi	Nisu definirane atrakcije koje bi zadržale tranzitne turiste dok postojeći resursi nisu u dovoljnoj mjeri komercijalizirani. Proizvodi lokalnih proizvođača ne plasiraju se kroz turističku ponudu.
Nedostajanje razvojnog centra za nove tehnologije	Nema sustava/“centralnog mjesta“ za poticanje industrije razvoj i uvođenja novih tehnologija i zelene energije.
Model upravljanja poduzetničkim zonama ne daje očekivane rezultate	Izostanak upravljanja – prisutna je samo prodaja parcela u poslovnim zonama.

PRILIKE (*sadašnji i budući, mogući, pozitivni vanjski utjecaji*)

<i>element</i>	<i>obrazloženje</i>
Potpora daljnjem razvoju poduzetničkih zona	Nacionalna razina podupire širenje i opremanje poslovnih i industrijskih zona (izgradnja poslovnih i industrijskih zona u

	gradovima, potpora proizvodnji i transferu novih tehnologija, razvoj proizvoda, potpora tehnološkoj prilagodbi, itd.) u cilju razvoja prerađivačke industrije.
Pozitivni turistički trendovi	Kontinentalni turizam postaje sve atraktivniji. Razvoj dobre turističke ponude, tranzitne turiste velikih tržišta i nacionalnih parkova (posebno Plitvičkih jezera) može usmjeriti i zadržati na području Karlovca.
Promicanje uslužnog sektora	Turistički potencijali i postojeći kapaciteti stvaraju turistički proizvod i obogaćuju turističku ponudu u cilju produženja boravka turista i unapređenja kontinentalnog turizma i upravljanja destinacijom. Geoprometni položaj omogućuje razvoj skladišnih kapaciteta i distribucijske djelatnosti.
Potpora razvoju mikro, malog i srednjeg poduzetništva, obrta i poljoprivrede	Država podupire razvoj mikro, malog i srednjeg poduzetništva, te obrta, kroz programe za stvaranje klastera, zadruga, mreža i udruženja, posebno u cilju smanjenja troškova i povećanja izvoza.
Mogućnost proizvodnje kvalitetne hrane za lokalno tržište	Postoje lokalni proizvođači koji mogu, vrlo kvalitetnim proizvodima, snabdijevati hotele, restorane i tako doprinijeti poboljšanju kvalitete uslužnog sektora (ugostiteljstvo, turizam). No potrebno je povezati ih i dodatno educirati u smislu etičkog poslovanja.
PRIJETNJE (sadašnji i budući, mogući, negativni vanjski utjecaji)	
<i>element</i>	<i>obrazloženje</i>
Povećanje izloženosti međunarodnoj konkurenciji	Gospodarstvo se ne prilagođava dovoljno brzo slobodnom tržištu europskog gospodarstva. Ulaskom Hrvatske u EU, potpuno se primjenjuje načelo slobodnog kretanja roba.
Centralizacija na većini razina	Odljev kadrova, investicija i poduzetnika (Zagreb/Rijeka). Izostanak uključivanja lokalnih planova u planove višeg reda.
Nedostatak jasne gospodarske strategije nacionalne razine	Nema nacionalne, dugoročne, strategije razvoja, kako ukupne tako i sektorskih.
Siva ekonomija	Izloženost nelojalnoj konkurenciji, slabost zakonskog sustava.
Neravnomjeran razvoj Županije	Južni dijelovi županije vidljivo odskoču (zaostaju) u prosječnom razvoju uslijed ratnih djelovanja na tim prostorima (PPDI), što opterećuje i područje Grada Karlovca.
Poduzetničkom sektoru otežan pristup kapitalu	Bankarski sustav – ograničavajući uvjeti za financiranje gospodarstva (hipotekarna osiguranja, visoke kamate) i neosjetljivost na razvojne potrebe i trendove, posebno mikro i malih poduzetnika i obrtnika.

III LJUDSKI RESURSI (STANOVNIŠTVO I DEMOGRAFIJA)

SNAGE (sadašnje povoljne značajke Grada Karlovca)

<i>element</i>	<i>obrazloženje</i>
Raspoloživost radne snage za prerađivačku industriju	30% ukupno nezaposlenih su starosti od 20-30 godina, 32% starosti od 35-50 godina. Veliki broj nezaposlenih nk = izvor jeftinije radne snage za radno intenzivne aktivnosti u odnosu na npr. Sloveniju, Mađarsku i dr.

Kvalitetan ljudski potencijal	Kao relativno snažan industrijski centar, Karlovac je stvorio potrebu za obrazovanijom radnom snagom. Radna snaga dostupna i prilagodljiva za razvoj gospodarskih grana (visoka specijalizacija u metaloprerađivačkoj industriji, tekstilnoj industriji, prehrambenoj industriji).
Brojnost srednjoškolskih programa, utjecaj Veleučilišta, privatni sektor u području cjeloživotnog obrazovanja	Osiguravaju ljudske resurse, obrazovanje kao ključ za ubrzani razvoj, više od 300 diplomanata godišnje (Veleučilište + ekonomski studij Ekonomskog fakulteta u Rijeci), širok spektar programa. Kvalitetno poznavanje stranih jezika (engleski, talijanski, njemački), tehnička znanja. Razvoj novih kurikuluma. POUKA – programi prekvalifikacije i cjeloživotnog obrazovanja.
Razvijena turističko – ugostiteljska tradicija	Baza radne snage za turističko ugostiteljski sektor.
Kvaliteta življenja	Grad Karlovac je grad ugodnog i sigurnog življenja s relativno niskom stopom kriminaliteta, parkovima i rijekama, s gospodarskom aktivnosti i infrastrukturnom opremljenosti koja najvećim dijelom zadovoljava potrebe građana i obitelji tijekom cijele godine. Grad prilagođen obiteljskom životu. Manja cijena nekretnina u odnosu na Zagreb, uz neposrednu blizinu i dobru prometnu povezanost.

SLABOSTI (sadašnje nepovoljne značajke Grada Karlovca)

<i>element</i>	<i>obrazloženje</i>
Nepovoljna demografska kretanja	Naglašena depopulacija ruralnih sredina. Starenje stanovništva Grada je izrazito vidljiv trend koji dovodi do smanjenja ukupno aktivnog stanovništva i povećanja ekonomski ovisnog stanovništva.
Nepovoljna dobna piramida stanovništva	Negativni prirast stanovništva. Veliki % stanovništva stariji od 65 godina. Osim opterećenja mirovinskog sustava starenje stanovništva dovodi do brojnih socijalnih problema te će budućem razdoblju biti potrebno razviti dodatne programe pomoći starijim osobama. Prosječna starost stanovništva je 41 god.
Koncentracija stanovnika i radne snage u urbanoj sredini	Pomanjkanje raspoložive radne snage izvan urbanih sredina. Neravnomjerna gustoća naseljenosti (80% u gradu, 20% u ruralnim područjima)
Visoka stopa nezaposlenosti	Prosječna nezaposlenost Karlovačke županije u 2011. je 17,9% . Grad Karlovac, u prosincu 2012., bilježi 4.317 nezaposlene osobe što čini visokih 38% od ukupnog broja nezaposlenih Karlovačke županije. Visok postotak mladih nezaposlenih (29,6%) te starijih od 45 godina (40,2%) imaju i nižu stručnu spremu. Negativni trendovi zapošljavanja žena uzrokovana su promjenama u strukturi gospodarstva (obučarska i tekstilna industrija).
Neodgovarajuća kvalifikacijska struktura radne snage	Postoji relativno dobro kvalificirana radna snaga, ali ima onih zanimanja koja ne odgovaraju razvojnim potrebama gospodarstva, posebno u metaloprerađivačkoj industriji, te je prisutan nedostatak kvalificirane radne snage u ostalim sektorima (zdravstvo, turizam, društvene djelatnosti, socijalna skrb...).
Mala mobilnost radne snage	Nepostojanje motivacije za odlazak iz urbanih područja, neefikasan sustav motivacijskih mjera za rad u ruralnim područjima. S druge strane, veliki broj (stručnog) kadra migrira u Zagreb ili u inozemstvo.

PRILIKE (sadašnji i budući, mogući, pozitivni vanjski utjecaji)

<i>element</i>	<i>obrazloženje</i>
Razvitak i unapređenje sustava cjeloživotnog učenja	Kroz mrežu postojećih obrazovnih ustanova provoditi «tailor made» programe obuke i usavršavanja kojima se otvara pristup i stvaraju

	uvjeta izbora na tržištu rada.
Podizanje kvalitete radne snage	Korištenje državnih potpora za prekvalificiranje i pristup tržištu rada, Poticaji za zapošljavanje, samozapošljavanje i programi za edukaciju/prekvalifikaciju radne snage (poticanje iz nacionalnih i EU izvora).
Provođenje populacijskih mjera	Korištenje nacionalne populacijske politike i programa na državnoj i lokalnoj razini za poticanje rasta nataliteta i privlačenje (naseljavanje) stanovništva u ruralna područja.
Daljnji razvoj obrazovnog sustava	Državna politika usklađivanja obrazovanja prema potrebama tržišta rada (Bolonjska deklaracija). Kvalifikacijski okvir i razvoj sustava odobrenja novih kurikuluma (+ EU izvori financiranja razvoja i implementacije).
PRIJETNJE (<i>sadašnji i budući, mogući, negativni vanjski utjecaji</i>)	
<i>element</i>	<i>obrazloženje</i>
Crno tržište i siva ekonomija	Postoji rad na crno, minimalno 10% od ukupno zaposlenih i nepoznatog broja umirovljenika, što može izazvati određene turbulencije u ponudi radne snage i dohodaka. Umirovljenje radno sposobnih stanovnika, sudionika rata, dodatno opterećuje mirovinski sustav i isključuje njihove mogućnosti legalnog sudjelovanja na tržištu rada.
Negativan demografski trend	Proces starenja stanovništva uzrokuje povećanje radno neaktivnog stanovništva, odnosno broja umirovljenika, što dodatno opterećuje mirovinski sustav.
Nedostatak koordinacije između institucija višeg obrazovanja i gospodarstva	Neadekvatni profili zanimanja u odnosu na trenutne potrebe sektora kao što je graditeljstvo i sl.
Depopulacijski proces u Hrvatskoj	Manjak demografskog impulsa razvoju.

IV UVJETI RAZVOJA PODUZETNIŠTVA I INSTITUCIJE, MEĐUREGIONALNA I MEĐUNARODNA SURADNJA, RAZVOJNI PLANOVI, IZVORI FINANCIRANJA

SNAGE (<i>sadašnje povoljne značajke Grada Karlovca</i>)	
<i>element</i>	<i>obrazloženje</i>
Institucionalna potpora za poduzetničke aktivnosti	Postojanje potpornih institucija i odjela u javnoj upravi (usluga HITRO.hr, HGK, HOK, Razvojna agencije, Veleučilište Karlovac)

Gospodarske zone	13 poslovnih zona na području grada Karlovca
Konkurentne cijene stanova, poslovnih prostora i zemljišta na atraktivnim lokacijama	Prednost je blizina Zagreba a znatno niže cijene za 15 do 20% (Zagreb sa svim relevantnim institucijama udaljen svega 20 minuta vožnje do Karlovca i cca 1 sat vožnje, autocestom, do Rijeke)
Razvijen sustav za specijalističko osposobljavanje	Zajednica tehničke kulture omogućuje stjecanje tehničkih znanja, odnosno bavljenje nekom od tehničkih vještina. Programi Veleučilišta i Sveučilišta Rijeka (Nastavni centar Ekonomskog fakulteta Rijeka u Karlovcu) daju profile potrebne za metaloprerađivački, turistički, ekonomski, lovni/zaštita okoliša i prehrambeni sektor.
Razvojni planovi i programi	Izrađen ROP kao prvi strateški dokument u skladu s EU metodologijom, te ŽRS. Izrađene sektorske studije u ruralnom razvoju, turizmu, okolišu, energetici i ljudskim resursima kao važan element lokalnog i regionalnog razvitka.
Nacionalni centar razvoja kadrova	ISPA centar za obuku kadrova - kako bi se povećala efikasnost i smanjili troškovi u obavljanju djelatnosti u vodnom gospodarstvu.
Institucionalizirana međuregionalna i međunarodna suradnja	Potpisani sporazumi o suradnji s pokrajinama i razvojnim institucijama šire regije i zemalja EU. Aktivna uloga u planiranju razvoja NUTS II regije.
Usklađenost podataka katastarsa i zemljišnih knjiga u naselju Karlovac	Usklađivanje, tj. Reambulacija – provedena za uže područje naselja Karlovac.
SLABOSTI (<i>sadašnje nepovoljne značajke Grada Karlovca</i>)	
<i>element</i>	<i>obrazloženje</i>
Neriješeni imovinsko-pravni odnosi i zemljišne knjige ukupnog administrativnog područja Grada	Sporost pravosuđa, nedovoljno razrađena procedura i nepostojanje iskustva iz prakse u provedbi urbane komasacije i mogućnosti završetaka projekata državne važnosti. Usklađivanje zemljišnih knjiga i katastra provedeno samo za naselje Karlovac.
Nedovoljna suradnja Veleučilišta i gospodarstva	Obrazovni sustav, u potpunosti, ne prati potrebe gospodarstva i potražnju na tržištu rada, te je proces prilagođavanja obrazovnog sustava potrebama gospodarstva izraženo spor, iako je to uzrokovano i sporosti odobrenja na nacionalnoj razini, ali i nedostatnog strateškog razvoja gospodarskog sektora.
Nedovoljno razvijen marketing grada	Nekoordinacija aktivnosti Grada, gradskih i drugih institucija, negativno se odražava na razvoj i prepoznatljivog regionalnog „imagea“ koji bi privlačio ulagače, goste, turiste; a ,ujedno, smanjuje potporu stvaranja zajedničkih projekata, gospodarske i kulturne ponude i suradnje.
Niska razina primjene strateškog upravljanja	Izražen je problem nedostatka upravljanja provedom sektorskih strateških dokumenata, odnosno mjera i programa/projekata za njihovu realizaciju. Ne postoji sistematiziranost podataka o financiranju programa i realiziranim projektima. Nepovezanost razvojnih planova sa strateškim dokumentima više razine. Nedostatak strategije gospodarskog razvoja grada, ujedno je uzrokovan i nedostatkom strategije gospodarskog razvoja nacionalne razine (što je ujedno i prijetnja razvoju Grada Karlovca).
Nedostatak financijskih sredstava za razvojne planove	Mali broj projekata spremno za financiranje. Ne udružuju se sredstva za zajedničke projekte. Nemogućnost stvaranja namjenskog fonda sredstava za razvojne planove i projekte.
Nedovoljna konkretizacija međunarodne i međuregionalne suradnje	Osim aktivne uključenosti u razvoju NUTS II regije i sudjelovanja u prekograničnim projektima, suradnja na međunarodnoj i međuregionalnoj razini nedovoljno iskorištena za konkretne projekte.

PRILIKE (sadašnji i budući, mogući, pozitivni vanjski utjecaji)	
<i>element</i>	<i>obrazloženje</i>
Obnova poslovne suradnje sa susjednim i drugim državama	Mogućnost povrata ranije izgubljenih tržišta.
Institucionalna potpora gospodarstvu	Jačanje razvojnih institucija (agencije, komore, inkubatori i dr.) koje će pružati potporu u procesu osnivanja poduzeća, postizanja poslovnih kontakata s potencijalnim tržištima, iznalaženju odgovarajućih lokacija, poslovnih prostora, radne snage, financijskih izvora i savjeta, itd.
Jačanje privlačenja ulaganja	Identifikacijom vlastitih sektorskih mogućnosti razvoja te uređenjem imovinskih i informacijskih standarda stvaraju se preduvjeti za promoviranje Grada u cilju privlačenja ulaganja i razvijanja lokalnog gospodarstva. Nacionalni prioritet.
Nastavak usklađivanja podataka katastarskog operata i zemljišnih knjiga	Zbog ubrzavanja postupka investiranja. Nacionalni prioritet.
Razvoj strateških partnerstava	Korištenjem EU fondova umrežavati lokalne i regionalne strategije razvoja, povezivanje s regionalnim i prekograničnim strategijama, ulagati u PPDI/ruralna područja.
Stvaranje financijskog okvira za razvojne planove	Umrežavanje sredstava RH, Županije i Grada za izradu i provedbu zajedničkih razvojnih projekata, posebno za Strukturne fondove.
Razvoj javno-privatnog partnerstva	Državna politika podržava JPP model - Grad/Županija + privatni partner što otvara mogućnosti za dobivanje različitih koncesija (na hotele, prirodne resurse, ceste i sl.).
PRIJETNJE (sadašnji i budući, mogući, negativni vanjski utjecaji)	
<i>element</i>	<i>obrazloženje</i>
Sporost sudova	Naročito u stečajnim postupcima (nacionalna razina)
Birokratiziranost i sporost djelovanja	Otežano dobivanje različitih dozvola.
Smanjenje prihoda iz državnog proračuna i poreza	Smanjena gospodarska aktivnost i utjecaj globalne krize, kao i širenje sivog tržišta uzrokuju smanjenje prihoda države kroz koje se financiraju ili sufinanciraju razvojni projekti/programi.
Neriješeni imovinsko-pravni odnosi	Nema zakona o urbanim komasacijama i nema mogućnosti za dovršetak projekata nacionalnog značaja.
Nedostatak strateškog opredjeljenja razvoja na nacionalnoj razini	Nema razrađenih prioriteta razvojnih projekata niti su poznate dugoročne strateške odrednice. Država ne osigurava dovoljno poticaja i sredstava za regionalne i lokalne razvojne projekte. Ulaskom Hrvatske u Europsku uniju, po prvi puta će se stvoriti dugoročni nacionalni strateški razvojni okvir (sedmogodišnje razdoblje), te će ova prijetnja biti otklonjena.

V DRUŠTVENE DJELATNOSTI I CIVILNO DRUŠTVO, ZDRAVSTVO, SOCIJALNA SKRB

SNAGE (sadašnje povoljne značajke Grada Karlovca)	
<i>element</i>	<i>obrazloženje</i>
Razvijeno civilno društvo	Veliki broj registriranih udruga s naglaskom na sportske, gospodarske i kulturne asocijacije. Prema vrsti udruga dobro su

	pokrivene potrebe građana.
Velik broj sportskih udruga i klubova	Okupljaju različite dobne skupine, upotpunjuju ponudu za provođenje slobodnog vremena i rekreacije te natjecateljskog sporta. Posebno posvećuju pažnju razvoju mladih.
Razvijen sustav potpore sportu i rekreaciji	Kroz Karlovačku sportsku zajednicu: plaće profesionalnih trenera, donacije klubovima, ulaganje u sportske objekte.
Postojanje sportsko-rekreacijske infrastrukture	Vanjski sportski i rekreacijski tereni i sportske dvorane u sklopu škola omogućuju bavljenje sportom tijekom cijele godine, klizalište je dodatni sportski teren u zimskim mjesecima. Prvo opremljeno gradsko kupalište (rijeka Korana) – točka privlačenja stanovništva u ljetnoj sezoni.
Razvijena tradicija amaterskog i kulturnog kazališta, dobra društvena infrastruktura	Dobra pokrivenost mrežom kulturnih institucija (Gradski muzej, kazalište – Zorin dom, Gradska knjižnica i dr.), centara i udruga u gradu; razvijena mreža škola i raznovrsnost obrazovnih programa i programa cjeloživotnog obrazovanja i hobija. Velik broj kulturnih udruga koje čuvaju tradicijsko nasljeđe Grada Karlovca (posebno u ruralnim naseljima).
Razvijena tehnička kultura civilnog sektora	Više od 600 članova, prostorni, informatički kapaciteti, zaposlena stručna osoba na mjestu tajnika, dobro podržani inovatori i inovatorstvo, nove tehnologije.
Razvijen predškolski i školski sustav	Strateški raspored 11 vrtića po gradu ekipiranih stručnim osobljem i novim programima. Osnovno školstvo ima kvalitetan program i programe koje provodi Grad. Zastupljenost učenika po razredima zadovoljavajuća (20 učenika po razredu). Jednosmjenski rad u 2 škole, ostale se sustavno prilagođavaju standardima Zajednice, sukladno mogućnostima.
Srednjoškolski program	Dobro razvijen i sustavno se usklađuje s potrebama tržišta rada, sukladno mogućnostima. Visoko razvijena svijest zaposlenika o potrebama usklađenja kurikuluma s tržištem rada.
Sustav zdravstvene i socijalne skrbi dobro razvijen	Zdravstvene i socijalne ustanove i brojnost socijalnih i zdravstvenih udruga na području grada prate potrebe socijalno i zdravstveno ugroženih skupina građana. Iz socijalnih programa adekvatno se prate potrebe ciljanih skupina putem razrađenih oblika pomoći. Kreativni programi i aktivnosti u okviru kluba za starije osobe. Razvijen program pomoći u kući. Pomoć za opremanje novorođenčadi, Postoji sklonište za beskućnike
Briga o mladima strateški određena Gradskim programom za mlade 2008.-2012.	Postoje prostorni kapaciteti za razvoj civilnog društva koje se bavi mladima CZM Grabrik i Centar za mlade u Gazi. U pripremi novi gradski program za mlade.

SLABOSTI *(sadašnje nepovoljne značajke Grada Karlovca)*

<i>element</i>	<i>obrazloženje</i>
Nedovoljno razvijeni upravljački kapaciteti civilnog društva	Financijska ovisnost udruga o proračunu Grada. Veliki je broj registriranih udruga, zbog čega sredstva nisu dostatna za ispunjavanje osnovnih uvjeta rada (prostor i oprema) i obavljanje djelatnosti. Vodstvo i upravljanje udrugama u rukama pojedinaca s nedovoljnim znanjem i iskustvom u upravljanju neprofitnim organizacijama.
Nedostatak bazena i nedovoljni kapaciteti za dvoranske sportove	Neracionalno korištenje termina u sportskim dvoranama, neravnomjerno zastupljeni dvoranski sportovi u terminima, prednost masovnih i natečajeljskih sportova u odnosu na tzv. „male“ sportove, nedostatak bazena - nemogućnost razvoja sportova vezanih za vodu, kao i plivanja i ostalih oblika vježbanja u vodi u rekreativne i lječilišne svrhe. Nedovoljna sredstva potpora svih

	potreba u području sporta i rekreacije.
Nedovoljno prepoznata i valorizirana kulturna dobra	Od strane građana grada Karlovca ali i u turističke svrhe.
Nedovoljni kapaciteti infrastrukture u školstvu	Unatoč postojanju 11 vrtića na području grada, još uvijek postoji izražena potreba za dodatnim kapacitetima. Neke škole nemaju adekvatno riješene uvjete za sportsko-kulturne aktivnosti posebno za razvoj potreba zajednice (sportske i kulturne udruge u naseljima).
Nedostatak jednosmjenskog rada u većini osnovnih škola na području grada	Većina škola radi u dvije smjene što znači da još uvijek ne ispunjava pedagoške standarde nacionalne razine.
Visoki troškovi održavanja imovine i opreme (društvena infrastruktura)	Starost školskih i zdravstvenih objekata i opreme uzrokuje znatne financijske izdatke za financiranje stalnih ulaganja u održavanje, dok se samo manji dio sredstava koristi za modernizaciju i opremanje.
Nedostatak jaslica	Predškolski odgoj nema mogućnosti uključivanja djece mlađe od 12 mjeseci.
Nedostatni kapaciteti za skrb ranjivih skupina	Smještajni kapaciteti za starije i nemoćne su popunjeni i postoji velika potreba za novima. Vaninstitucionalni programi socijalne skrbi ne pokrivaju potrebe svih ranjivih skupina. Ruralna područja grada su nedovoljno zastupljena u programima skrbi za starije i nemoćne osobe. Društvena infrastruktura prilazima većinom neprilagođena osobama s posebnim potrebama. Nepostojanje javne kuhinje, nepostojanje hospicija, nedovoljno valoriziran društveni i volonterski rad na području brige o starijim i nemoćnim osobama.
PRILIKE (<i>sadašnji i budući, mogući, pozitivni vanjski utjecaji</i>)	
<i>element</i>	<i>obrazloženje</i>
Razvoj i unapređenje sustava cjeloživotnog učenja	Kroz mrežu postojećih obrazovnih ustanova provoditi «tailor made» programe obuke i usavršavanja kojima se otvara pristup i stvaraju uvjeta izbora na tržištu rada, kao i dodatnog, vaninstitucionalnog usavršavanja kadrova svih razvojnih sektora.
Podizanje kvalitete radne snage	Korištenje državnih potpora za prekvalificiranje i pristup tržištu rada, posebno za osjetljive skupine društva (nacionalni i EU izvori). Poticaji za zapošljavanje i programi za edukaciju radne snage
Provođenje populacijskih mjera	Korištenje nacionalne populacijske politike i programa na državnoj i lokalnoj razini za poticanje rasta nataliteta i privlačenje (naseljavanje) stanovništva u ruralna područja.
Daljnji razvoj obrazovnog sustava	Državna politika usklađivanja obrazovanja prema potrebama tržišta rada (Bolonjska deklaracija).
Razvoj socijalnih usluga kroz suradnju sa udrugama i socijalno poduzetništvo	Senzibilizacijom svih društvenih slojeva može se postići podizanje kvalitete života zajednice kao i ciljanih skupina. Mogućnost pojave novih socijalnih usluga i deinstitucionalizacije. Ulaganje u dodatne smještajne i skrbničke kapacitete. Infomiranost građana o socijalnim pravima, unapređenje udomiteljstva. Razvijanje volonterizma. Razvoj socijalnih poduzeća koja zapošljavaju osobe s
Novi Zakon o socijalnoj skrbi	Za Grad je prilika jer zbog strožih uvjeta može doći do smanjivanja broja korisnika socijalnih programa, pogotovo onih korisnika koji su dio radno sposobnog stanovništva i mogu se uključiti u programe prekvalifikacije i cjeloživotnog obrazovanja, kao i socijalnog poduzetništva.

Umrežavanje civilnog i poslovnog sektora	Sportske i kulturne udruge su potencijal za turističku ponudu, međusobno umrežavanje postojećih udruga na razini grada, ali i povezivanje s poslovnim sektorom u dopuni djelatnosti i aktivnosti dozvoljenim neprofitnom sektoru.
Suradnja između ustanova i institucija	Koordinacija između ustanova socijalne i zdravstvene skrbi, Grada, civilnog sektora i drugih subjekata u pružanju socijalno-zdravstvenih usluga. Stvaranjem baze podataka o pružateljima socijalnih usluga na području grada, omogućuje se kvaliteta koordinacije aktivnosti i bolje korištenje resursa.
Unapređenje vještina rukovođenja	Poticati usvajanje znanja i iskustva u vođenju neprofitnih organizacija, promoviranje volonterizma, usklađivanje financiranja organizacija civilnog društva prateći stvarne potrebe i programe udruga. Usklađivanje s primjenom Kodeksa o prioritetima financiranja nevladinih organizacija definiranim na nacionalnoj razini.
Osnivanje privatnih vrtića	Osnivanjem privatnih vrtića stvoriti će se mjesta za djecu koja su ostala bez mjesta u gradskim vrtićima, rasteretiti će se grupe, ponuditi će bolja raznovrsnost programa te lakše zadovoljiti standardi. Programi edukacije i poticanja samozapošljavanja, posebno žena.
Razvoj insitucionalne i izvaninstitucionalnih oblika socijalne skrbi	Ulaganje u dodatne smještajne i skrbničke kapacitete. Informiranost građana o socijalnim pravima i socio zdravstvenim uslugama, unapređenje udomiteljstva i usluga zbrinjavanja žrtava obiteljskog nasilja. Unapređenje kroz specijalizaciju i usavršavanje djelatnika, posebno na PPD/ruralna područja.

PRIJETNJE (sadašnji i budući, mogući, negativni vanjski utjecaji)

<i>element</i>	<i>obrazloženje</i>
Financijska ovisnost o državnom proračunu	Socijalne i zdravstvene institucije svoju učinkovitostu radu i rješavanju sektorskih problema, uz zadane zakonske okvire, djelovanje i aktivnosti prisilno prilagođavaju sukladno proračunskim sredstvima države.
Nedostatno financiranje društvenih djelatnosti	Ne postoji sustav vrednovanja djelovanja civilnog društva, kao ni valorizacija volonterizma. Nacionalna razina provodi razmjerno financiranje udruga što uzrokuje nedostatak financijskih sredstava za prioritetne i vrijedne projekte / djelatnosti. Način, kriteriji i rokovi odobrenja projektnih prijedloga te dodjele sredstava iz programa EU, na decentraliziranoj razini RH, netransparentni su, nejasni te često demotivirajući za lokalne neprofitne organizacije.
Negativan demografski trend	Proces starenja stanovništva uzrokuje povećanje radno neaktivnog stanovništva odnosno broja umirovljenika što dodatno opterećuje mirovinski sustav.
Novi Zakon o socijalnoj skrbi	Zbog strožih uvjeta odobravanja pomoći građanima u potrebi, manje građana će dobiti pomoć od Zavoda za socijalnu skrb. Povećati će se opterećenje proračuna Grada.
Rastuća nezaposlenost i osiromašivanje građanstva, povećanje broja umirovljenika s malim mirovinama	Sve veći pritisak na socijalni program Grada Karlovca uz sve manji priljev prihoda.
Utvrđen pedagoški standard	Radi nedostatka stručnih kadrova i kapaciteta, nije ga moguće ispoštovati u zakonskom roku, što može uzrokovati sankcije i zatvaranja ustanova.
Smanjivanje decentraliziranih sredstava	Smanjenje priliva sredstava iz centralne države dodatno opterećuje proračun Grada.

Smanjenje broja djece u školama	Uzrokuje tehnološki višak zaposlenika škola.
Sport i rekreacija	Nekontinuitet politika, pritisak natjecateljskog sporta na rekreativni sport.

3. RAZVOJNA VIZIJA, STRATEŠKI CILJEVI, PRIORITETI I MJERE

3.1 Vizija i Misija

Proces strateškog planiranja razvitka započinje određivati prioritete identificiranjem strateških pitanja, tj. pitanja koja su važna za postizanje željene buduće vizije Karlovca i pokazala su se važnima u analizi. Strateško pitanje traži načine da se utječe na slabe strane, gradi na jakim stranama reagira na prijetnje i iskoriste mogućnosti kako bi se postigla vizija. Vizija razvoja je sažeta i jasna zamisao o željenom i predvidljivom postignuću u razvoju Grada. Definirana je na osnovu rezultata osnovne analize, SWOT analize, razvojnih trendova u užem i širem

okruženju te idejama o budućnosti. Vizija razvoja Grada Karlovca za razdoblje 2013.-2020. godine, identificirana konsenzusom, usvojena unutar radnih skupina i Partnerskog vijeća Grada Karlovca je:

VIZIJA
Karlovac je idealni Grad Zvijezda - Grad susreta temeljen na visokim gospodarskim i društvenim vrijednostima.

Misija je osnova ili okvir prema kojem Grad definira željenu sliku budućnosti ili viziju o tome što i kako želi ostvariti.

MISIJA
Grad Karlovac će do 2020. godine stvoriti uvjete za razvoj jakog i stabilnog gospodarstva te društvenu odgovornost temeljenu na načelima održivog razvoja i energetske učinkovitosti.

Kao prva razina konkretizacije vizije predložena su 3 strateška cilja. Strateški ciljevi razvoja Grada su konzistentan i sažet opis namjeravanih ishoda razvoja, jasno izraženih i mjerljivih, a vremenski su povezani s razdobljem trajanja strategije. Kvaliteta strateških ciljeva ovisi o tome koliko oni odražavaju trendove i procese u Gradu i široj regiji. Strateški ciljevi doprinose ostvarenju vizije, a temelje se na osnovnoj analizi i SWOT analizi. Važno je napomenuti kako su strateški ciljevi usklađeni s istaknutim prioritetima i potrebama građana iskazanim u anketi provedenoj na samom početku procesa strateškog planiranja. Strategijom razvoja Grada Karlovca definirani su i opisani sljedeći Strateški ciljevi:

STRATEŠKI CILJ 1
Konkurentno gospodarstvo
STRATEŠKI CILJ 2
Poboljšanje kvalitete života
STRATEŠKI CILJ 3
Revitalizacija gradske Zvijezde

3.2 Strateški ciljevi

Strateški cilj 1: KONKURENTNO GOSPODARSTVO
<i>Objašnjenje cilja</i>
Jačanjem konkurentnog gospodarstva Grada Karlovca stvara se dugoročno održiv model privređivanja koji će osigurati, uz adekvatno makroekonomsko okruženje u Hrvatskoj, sustav u kojem će se efikasno i produktivno raditi, proizvoditi i izvoziti. U skladu sa takvim gospodarskim razvojem, potrebno je, osim industrijske politike (s tehnološkom i obrazovnom politikom), razvijati tercijarne (turizam, trgovina, distribucija, logistika, promet) i kvartalne djelatnosti, te aktivno primijeniti politiku zaštite okoliša i obrazovanja mladih za buduće tehnologije. To

bi moralo osigurati željene razvojne ciljeve. Poslovne zone su mjesta koja dugoročno rješavaju potrebe poduzetnika za poslovnim prostorom te omogućuju zajedničko korištenje infrastrukture i pospješuju njihovo međusobno povezivanje. Zone predstavljaju nezaobilazan segment razvoja i napretka svake moderne regije te, kao takve, postaju pokretačka snaga gospodarstva. Osnivanjem i razvojem poslovnih zona potiče se konkurentno gospodarstvo čiji je cilj povezivanje u europski i globalni sustav tržišnog natjecanja.

Grad Karlovac, sa svojom gospodarskom osnovom, obrazovanom radnom snagom i potencijalom, gospodarski razvoj mora graditi na novim iskoracima vezanim uz svojevrstne inkubatore, tj. tehnološke parkove, u kojima se osigurava koncentracija znanja, primjena visokih tehnologija, obrazovanja i povezanosti s nacionalnim i svjetskim obrazovnim institucijama ali vezanim na već dijelom korištenu i razvijenu resursnu osnovu (kao što su nove tehnologije na području metalne industrije; tehnologije koje podržavaju obnovljive izvore energije, inovacije i sl.). Formalno obrazovanje građana preduvjet je gospodarskog razvitka Grada, a usklađenost sustava obrazovanja s potrebama privrednih subjekata mjera je njegove učinkovitosti. Formalni sustav obrazovanja započinje u dječjim vrtićima a završava na fakultetima. Cjelokupni sustav pod ingerencijom je države, ali su neki njegovi dijelovi (predškolsko i osnovno obrazovanje), prema novim načelima rada lokalne samouprave, pod izravnom upravom Grada. Ovo znači da Grad ima obavezu i pravo osmisliti taj dio formalnog sustava obrazovanja u skladu sa svojim mogućnostima i potrebama šire zajednice. U suradnji sa Županijom, Grad je u mogućnosti, u velikoj mjeri, utjecati na sustav srednjoškolskog obrazovanja, posebno kada se radi o posebnim programima koji su u interesu privrednim subjektima Grada i šire regije. Djelujući kao izravni izvor resursa (što je Grad u slučaju predškolskog i osnovnog obrazovanja) te kao katalizator (u slučaju srednjoškolskog obrazovanja), Grad može takvo svoje djelovanje nastaviti i na visoko školsko obrazovanje. Osiguravajući potrebna materijalna i financijska sredstva te kvalificirane ljudske resurse, Grad treba utjecati na oblikovanje studijskih programa atraktivnih za privredne subjekte u gradu i široj regiji. Osim formalnog obrazovanja, za napredak sredine treba razvijati i potrebu za cijeloživotnim obrazovanjem. Proces cijeloživotnog (permanentnog) obrazovanja i razvoj Grada neposredno su povezani. Cijeloživotno obrazovanje potrebno je poticati radi prilagođavanja promjenama u tehnologiji koje su posebno izražene razvojem informacijskih znanja.

Strateški cilj 2: POBOLJŠANJE KVALITETE ŽIVOTA

Objašnjenje cilja

Prema potrebama koje su naglašene u osnovnoj analizi stanja i SWOT analizi, a uzimajući u obzir rezultate ankete građana, odnosno njihove percepcije života u Gradu Karlovcu, razvitak Grada, u slijedećih 8 godina, biti će usmjeren na nekoliko prioritetnih područja koja će doprinijeti unapređenju kvalitete života. Zajednički nazivnik mjera i aktivnosti koje će se provoditi za poboljšanje kvalitete života građana Grada Karlovca je razvitak energetske učinkovitosti, komunalne, društvene i socijalne infrastrukture, a razlog i objašnjenje tome slijedi u nastavku.

Uključivanjem u sport i sportsku rekreaciju što veći broj građana, osobito djece, mladeži i studenata, osoba s invaliditetom i osoba treće životne dobi stvaraju se navike za zdrav način života i podiže svijest javnosti o značaju sporta i rekreacije kroz osmišljeno i sadržajno korištenje slobodnog vremena. Dostupnost otvorenih i zatvorenih sportskih građevina svim građanima rezultira i osnaživanjem amaterskog sporta, povećava turističku ponudu Grada (slijedom organizacije domaćih i međunarodnih sportskih i rekreativnih priredaba, poboljšanjem uvjeta za sportsku edukaciju, te povećanjem broja građana uključenih u sustav sporta i sportske rekreacije). Tako se kvaliteta života i u javno-zdravstvenom smislu. Javno-zdravstveni sektor za cilj ima unaprijediti zdravstvene usluge i osigurati kvalitetnu zdravstvenu zaštitu koja obuhvaća cjelovit sustav društvenih i individualnih mjera za očuvanje i unapređenje zdravlja svih građana.

Unapređenjem uvjeta za rad, kvalitetu i raznolikost u sustavu odgoja i obrazovanja stvaraju se uvjeti za cjelovit razvoj djece u skladu s njihovim mogućnostima, potrebama i interesima kroz odgojno obrazovne programe, organizaciju i uvjete života te potporu stručnjaka i nadležnih institucija. Potrebno je osigurati/povećati kapacitete odgojno obrazovnih ustanova te povećati obuhvat djece od 6 mjeseci do polaska u školu. Također, cilj je osigurati uvjete za veći obuhvat učenika osnovnih škola programom produženog boravka, osigurati rad u jednoj smjeni, razviti i diferencirati integracijske programe za djecu s posebnim potrebama, omogućiti programe i rad s nadarenom djecom. U srednjim školama osigurati raznolikost programa sukladno potrebama tržišta rada. Razvojem tehničke kulture omogućuje se uključivanje djece i mladih u različite oblike stjecanja tehničkih znanja i vještina, nužnih za uspješno uključivanje u svijet rada. U tom procesu sudjeluju odgojno obrazovne institucije, organizacije civilnog društva, privatni sektor, mjesna samouprava, gradska upravna tijela i službe.

Na području Grada Karlovca značajni su kulturni resursi koji, u svakodnevici, doprinose ugodnijem življenju

građana. Potrebna je valorizacija tih resursa i aktivnije korištenje istih radi stvaranja dodatnih sadržaja, građenja prepoznatljivosti i dizanju svijesti građana o vrednotama tih resursa koji imaju potencijal prilagođavanje tržišnim uvjetima („komercijalizaciji“). Krajnji rezultat bio bi povećana dostupnost kulturnih sadržaja na čitavom području Grada, sadržajna raznolikost, uključenost većeg broja građana u konzumaciju kulturnih sadržaja i programa, raznoliki oblici kulturno-umjetničkog amaterizma, klupskog djelovanja, te povećanje broja gostiju Grada zahvaljujući kulturnoj ponudi. Grad Karlovac obiluje i prirodnim vrijednostima koje predstavljaju nacionalnu baštinu i moramo ih štititi jer predstavljaju identitet i imaju veliki potencijal za razvoj različitih oblika turizma i promocije Grada. Idealno je epovezivanje kulturne i prirodne baštinu i zajednička prezentacija kroz turizam, jer je turizam korisnik i promotor te baštine. Identitet moramo zasnivati na očuvanju prirodnih vrijednosti i osmišljavanju novih sadržaja i atrakcija. Turistički valorizirane prirodne vrijednosti moraju biti odrednica dugoročnog razvoja Grada Karlovca. Prirodna područja su potencijal za međunarodnu suradnju i za prezentaciju lokalnih proizvoda. Poboljšanje kvalitete života ostvarit će se i jačanjem civilnog društva koje daje značajan doprinos kvaliteti življenja građana. Civilno društvo ima značajnu ulogu u razvoju partnerstva s građanima i dionicima razvoja. Cilj tih partnerstava je jačanje kapaciteta civilnog društva za sudjelovanje u upravljanju razvojem, osobito u području društvenog, ali i gospodarskog života u kojima su nedovoljno prisutni javni i privatni sektor. Važno je pri tome aktivno i odgovorno uključiti tj povećati sudjelovanje građana. Održivost i najznačajniji utjecaj na kvalitetu življenja imaju razvijena i kvalitetna infrastruktura. Ranije je već obrađena društvena i socijalna, kao važan segment boljitka, no preduvjet za nadogradnju kvalitete su izgrađena komunalna, prometna i energetska infrastruktura koja predstavljaju prioritetna područja intervencija i ulaganja grada do 2020. Godine. Gospodarski i društveni razvoj mora se temeljiti na kvalitetnom upravljanju prirodnim resursima pod određenim uvjetima. Upravljanje predstavlja različite vještine i znanja iz područja društvenih i prirodnih sfera te međusektorsku suradnju. Kvalitetnim upravljanjem osigurava se dugoročno korištenje prirodnih vrijednosti i resursa koje imamo, te istovremeno jača identitet Grada u smislu zaštite prirode te stvara brand „zelenog grada“ odnosno „ekološki osviještenog grada“.

Strateški cilj 3: REVITALIZACIJA GRADSKO ZVIJEZDE

Objašnjenje cilja

Zvijezda je zanimljiva i iznimno značajna povjesna cjelina, identitet Grada Karlovca, koji se mora primjereno valorizirati odgovarajućim sadržajima. To bi morali biti sadržaji i objekti tercijarne ili kvartarne prirode – ugostiteljski objekti, specijalizirane trgovine, objekti kulture, obrazovanja, znanosti, istraživanja te razvoja i slično. Takvi će objekti, koji uglavnom nisu povezani s rezidentima već s onima koji tu dolaze i iz tih objekata odlaze, neminovno generirati novi promet – pješački, ali i motorni. Povećanjem količine svih tih prometnih tokova nastat će situacija koju će trebati cjelovito i konceptualno drugačije riješiti.

Ona ima izuzetnu vrijednost jer je prvi izgrađeni „idealni“ grad u duhu renesansnog shvaćanja obrambenog i životnog prostora, projektiran prema načelima renesansne arhitekture sa simetričnim kompozicijama primjenjenim na planiranje grada. Zvijezda je, do danas, zadržala konturu vanjskog fortifikacijskog sustava, sačuvana je stambena i javna namjena građevina unutar jezgre, a jugoistočno uz Koranu, širi se zaštićeno područje - zelena rekreacijska zona grada.

Radi sustavne zaštite i revitalizacije kulturno povijesne cjeline Karlovca, a naročito Zvijezde, koja se s promjenjivim uspjehom u duljem vremenskom periodu provodila pojedinačnim aktivnostima, najvažnije je što skorije izraditi odgovarajuću prostorno-plansku dokumentaciju predviđenu GUP-om.

3.2 Prioriteti i mjere

Za svaki strateški cilj utvrđuju se strateški prioriteti kao strateški pravci djelovanja (strategija djelovanja) koji doprinose ispunjenju pojedinog dugoročnog strateškog cilja. Za svaki strateški prioritet utvrđuju se provedbene mjere koje osiguravaju ostvarivanje strateškog prioriteta. Provedbene mjere ostvaruju se planskim aktivnostima koje se, u implementaciji, oblikuju kao konkretni projekti. Razrada strateških prioriteta i provedbenih mjera zasnivala se, s jedne strane na viziji i strateškim ciljevima, te, s druge strane, na ključnim razvojnim izazovima. Razvojni izazovi usmjeravaju strategiju djelovanja, odnosno prioritete, a formirani su tijekom procesa strateškog planiranja, pri utvrđivanju i obradi postojećeg stanja, pri izradi SWOT analize te kroz duge partnerske konzultacije.

Sažetak strateških ciljeva, prioriteta i pripadajućih mjera provedbe:

C 1			
C1-P1	C1-P2	C1-P3	C1-P4
Uređenje poslovne infrastrukture, prostora i osiguranje poticajnog okruženja	Razvoj konkurentnog poduzetništva, poljoprivrede i turizma	Razvoj ljudskih potencijala za potrebe tržišta rada	Razvoj ruralnih područja
C1-P1-M1	C1-P2-M1	C1-P3-M1	C1-P4-M1
Jačanje kapaciteta gradske uprave i uspostava sustava strateškog upravljanja razvojem	Revitalizacija prerađivačke industrije	Jačanje edukacije poduzetničkog sektora	Razvoj diversifikacije djelatnosti u ruralnim područjima
C1-P1-M2	C1-P2-M2	C1-P3-M2	C1-P1-M2
Potpora razvoju i učinkovitom upravljanju poslovnom infrastrukturom	Uvođenje novih tehnologija i inovacija u gospodarstvo	Razvoj suradnje obrazovnog i gospodarskog sektora	Razvoj ruralnog turizma i tradicijskih obrta u ruralnim područjima
C1-P1-M3	C1-P2-M3		
Unaprijeđenje investicijskog okruženja (poduzetničke i ulagačke klime)	Razvoj konkurentne poljoprivrede i akvakulture		
C1-P1-M4	C1-P2-M4		
Potpora jačanju i umrežavanju mikro, malog i srednjeg poduzetništva, obrta i OPG-a, razvoj socijalnog poduzetništva	Jačanje razvoja turizma		
	C1-P2-M5		
	Očuvanje, revitalizacija i jačanje prepoznatljivosti kulturno-povijesne i prirodne baštine		
C 2			
C2-P1	C2-P2	C2-P3	C2-P4
Unapređenje zaštite okoliša i energetske učinkovitosti	Razvoj komunalne infrastrukture i usluga	Razvoj društvene i socijalne infrastrukture i usluga	Jačanje sustava organizacija civilnog društva
C2-P1-M1	C2-P2-M1	C2-P3-M1	C2-P4-M1
Valorizacija i korištenje prirodnih resursa	Razvoj i učinkovito korištenje prometne	Unapređenje kapaciteta, kvalitete i raznolikosti u	Jačanje kapaciteta organizacija civilnog

temeljenih na načelima održivog razvoja	infrastrukture i usluga	sustavu odgoja i obrazovanja	društva
C2-P1-M2	C2-P2-M2	C2-P3-M2	C2-P4-M2
Razvoj i uspostava sustava gospodarenja otpadom	Razvoj vodoopskrbe	Unapređenje kapaciteta i kvalitete sportsko-rekreacijskih sadržaja	Umrežavanje organizacija civilnog društva s javnim/gospodarskim sektorom i intersektorsko povezivanje
C2-P1-M3	C2-P2-M3	C2-P3-M3	C2-P4-M3
Razvoj i unapređenje energetske infrastrukture	Razvoj odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda	Unapređenje preventivnih programa i jačanje standarda socijalnih usluga	Razvoj neformalnih oblika obrazovanja
C2-P1-M4	C2-P2-M4		
Razvoj energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije	Razvoj male komunalne infrastrukture		

C 3	
C3-P1	C3-P2
Uspostava integriranog modela upravljanja Zvijezdom	Podizanje razine svijesti o Zvijezdi kao kulturnom dobru i potencijalu za gospodarski razvoj
C3-P1-M1	C3-P2-M1
Izrada UPU Zvijezda	Organizacija i provedba kontinuirane promocije Zvijezde
C3-P1-M2	
Izrada i provedba plana upravljanja povijesnom cjelinom Zvijezda (integriranog plana upravljanja)	

Kako se strateški ciljevi ostvaruju radom na provedbi prioriteta, tako se i prioriteti ostvaruju djelovanjem u sklopu mjera koje su za još jednu razinu provedbeno/operativno "konkretnije". U nastavku se nalazi grafički prikaz hijerarhije strateških ciljeva, prioriteta i mjera ŽRS-a, a potom se svaka od mjera detaljno opisuje navođenjem cilja mjere, glavnih aktivnosti, nositelja, korisnika i na kraju indikatora mjere.

Cilj 1	Konkurentno gospodarstvo
Prioritet 1	Uređenje poslovne infrastrukture, prostora i osiguranje poticajnog okruženja
Mjera 1	Jačanje kapaciteta gradske uprave i uspostava sustava strateškog upravljanja razvojem
Cilj mjere	Razvoj učinkovitog sustava strateškog planiranja u funkciji razvoja Grada Karlovca. Učinkovitom upravom i sposobnosti upravljanja razvojem i strateškog planiranja želi se povećati kvaliteta, kako u planiranju tako i u provedbi strateških razvojnih programa, posebno u kontekstu implementacije programskog planiranja uvjetovanog dostizanju

	standarda zajednice. Upravu je potrebno ojačati u operativnosti na dnevnoj razini, uvesti sustavne promjene metodologije rada i unaprijediti dosadašnja dobra iskustva u radu. Upravljanje prostorom grada, planiranje razvoja i zaštita prostora mora se temeljiti na ažurni, cjelovitim podacima. Potrebno je operativno implementirati cjelovit sustav za pregledavanje, analizu, razmjenu i distribuciju prostornih i projektnih podataka u cilju općeg razvoja i razvoja infrastrukture za potrebe gradske uprave, gospodarstva i građana. Ažurna i tehnički suvremena osnova za vođenje prava na nekretninama, tržište nekretninama, prostorno planiranje, projektiranje i održivi razvoj. Unaprijediti zemljišne evidencije (katastar) na administrativnom području Grada Karlovca, povećati dostupnost informacija i transparentnost procedura te ubrzati investicije.
Aktivnosti	• jačanje ljudskih i tehničkih resursa gradske uprave (edukacija zaposlenika, rukovođenje, organizacija) • uvođenje ISO standarda u rad gradske uprave / razviti sustav pokazatelja za mjerenje rezultata rada, implementacija financijskog upravljanja i kontrole • uvođenje i razvoj sustava dobrog upravljanja i e-uprave • razvoj sustava upravljanja projektima/projektnim ciklusom i javne nabave • programsko planiranje i praćenje/razvoj i implementacija sektorskih strategija • povezati strateško i proračunsko planiranje u jedinstveni programski okvir • jačanje međunarodnih i regionalnih odnosa • cjelovito planiranje prostornog razvoja • unapređenje sustava upravljanja podacima o prostoru i stanovništvu Grada • unapređenje zemljišnih evidencija i primjena aktivne zemljišne politike Grada • izraditi i ažurirati višenamjenske i sektorske skupove prostornih podataka (topografska osnova, korištenje zemljišta, planirana namjena prostora...) • izraditi provedbene dokumente prostornog uređenja u skladu s prioritetima iz četverogodišnjeg dokumenta - Izvješće o stanju u prostoru • razviti lokalnu infrastrukturu prostornih podataka GIS (katastar infrastrukture, nekretnina u gradskom vlasništvu, zelenih površina, podaci o komunalnoj naknadi, i sl.) • baza podataka o imovini Grada / sustav održivog upravljanja imovinom
Očekivani rezultati	Učinkovita gradska uprava prilagođena zahtjevima suvremenog društva i upravljanja projektima i prostorom. Kvalitetnije prostorno planiranje i projektiranje, održivo gospodarenje prostornim resursima, povećanje dostupnosti podataka o nekretninama, ubrzana i operativna provedba javnih investicija. Doprinos povećanju korištenja razvojnih resursa, održivom razvoju, povećanju operativnosti i konkurentnosti, životnog standarda i poboljšanju uvjeta života građana. Provedba razvoja Grada u skladu s dokumentima prostornog uređenja, brža i jeftinija gradnja i uređenje javnih građevina i površine. Međusobno usklađeni, ažurni i dostupni podaci o nekretninama (zemljištu i zgradama) Poboljšani kapaciteti za strateško upravljanje i planiranje u svim upravnim odjelima Grada uspostavljen sustav strateških programa, mjera i praćenja provedbe strateških programa, mjera i projekata kojima se realiziraju; sustav planiranja proračuna prilagođen mjerama iz razvojne strategije. Urbanistički i imovinsko pravno uređene čestice za izgradnju ili uređenje javnih objekata i površina. Osiguravanje zemljišta potrebnog za izgradnju ili uređenje javnih objekata/površina. Podaci o prostoru ažurni, cjeloviti i dostupni za potrebe uprave, gospodarstva i građana.
Nositelji	Grad Karlovac
Korisnici	Državna uprava i javna poduzeća, trgovačka društva i ustanove, organizacije civilnog društva, poslovni sektor, građani
Indikatori	- Omjer rashoda i vlastitih prihoda Grada - Naplaćeni porezi - Izvorni prihodi kao postotak ukupnih prihoda

	- Kapitalna ulaganja kao postotak ukupnih rashoda - % žena zaposlenih u upravi u odnosu na ukupan broj zaposlenika - Broj djelatnika educiran u području strateškog planiranja i u području pripreme i provedbe razvojnih projekata, javne nabave i dr. - Broj i vrsta pokatatelja i procedura za mjerenje rezultata u ostvarivanju razvojnih ciljeva, prioriteta i mjera - Uveden sustav dobrog upravljanja i e-uprave - Pokrivenost gradskog područja višenamjenskim i sektorskim skupovima prostornih podataka (%) - Broj skupova podataka u okviru geoportala, ažurnosti i tehničkih oblika - Broj upita i izdanih odgovora - Površina prigradskih naselja kao postotak površine užeg gradskog središta - Praćenje stanja u prostoru redovitom izradom izvješća o stanju u prostoru - Postotak čestica za koje je poznato vlasništvo
Cilj 1	Konkurentno gospodarstvo
Prioritet 1	Uređenje poslovne infrastrukture, prostora i osiguranje poticajnog okruženja
Mjera 2	Potpora razvoju i učinkovitim upravljanju poslovnim infrastrukturom
Cilj mjere	Daljnje jačanje i osnivanje novih institucija (Tehnološko inovacijskog centra, inkubatora) i gospodarskih (poslovnih) zona – za potporu poslovanju, intenzivnijem razvoju proizvodnje i sustavnom korištenju znanja i inovacija te tehnološkog razvoja od strane poduzetnika, posebno malih i srednjih, kojima je potreban prostor za daljnji razvoj i koji nisu u mogućnosti sami organizirati istraživanje i razvoj. Karlovac karakteriziraju poduzetnički duh stanovništva i razvijeni sektor malih i srednjih poduzeća. Ono što nedostaje za daljnji razvoj poduzetništva, a identificirano je prilikom kreiranja Strategije, su napredne usluge poduzećima. Također je potrebno stvoriti uvjete za inkubaciju novih na znanju utemeljenih poduzeća kao i logističku potporu poduzetničkom sektoru. Značajnija potpora postojećih institucija poduzetništvu putem novih programa i projekata rezultira jačanjem ukupne gospodarske slike.
Aktivnosti	• revizija postojećih gospodarskih zona i prema procjeni (utvrditi jedinstvene kriterije) ukidanje onih za koje je izvjesno da se neće moći privesti namjeni • planiranje i izgradnja novih poslovnih zona, sukladno iskazanim potrebama gospodarskog sektora • izgradnja poslovnog inkubatora, tehnološkog parka • izgradnja prometne infrastrukture u funkciji razvoja uslužnih djelatnosti – logistika, distribucija, skladištenje (formiranje intermodalnog transportnog centra) • izgradnja sustava obrane od velikih voda • održavanje i opremanje postojećih poslovnih zona • razvijanje institucionalne potpore (sustava održivog upravljanja poduzetničkim/poslovnim zonama)
Očekivani rezultati	Stvoreni preduvjeti za funkcioniranje gospodarskih zona i za izgradnju infrastrukturnih objekata. Olakšan početak i nastavak razvoja poduzetničke aktivnosti te poboljšani uvjeti za razvoj novih tehnologija i proizvoda.
Nositelji	Grad Karlovac, HGK, HOK, KARLA
Korisnici	Grad Karlovac, KARLA, poduzetnici
Indikatori	- broj korisnika u poslovnim zonama - broj zaposlenih i prihodi poduzeća u poslovnim zonama i poduzetničkim centrima/inkubatorima - opremljenost zona - dostupnost prostora za poduzetničke projekte - broj „start up“-ova

Cilj 1	Konkretno gospodarstvo
Prioritet 1	Uređenje poslovne infrastrukture, prostora i osiguranje poticajnog okruženja
Mjera 3	Unaprijeđenje investicijskog okruženja (poduzetničke i ulagačke klime)
Cilj mjere	Karlovac kao grad razvijenog poduzetništva i vrlo povoljnog geografskog položaja, na sjecištu mnogih važnih europskih koridora, idealan je za prihvat investicija, kako stranih tako i domaćih. Značajnija potpora postojećih institucija poduzetništvu putem novih programa i projekata rezultira jačanjem ukupne gospodarske slike Grada Karlovca. Ulaganja stranih i domaćih investitora pridonose ukupnom gospodarskom rastu Karlovca (razvoju proizvodnje i usluga s većom dodanom vrijednosti te povećanju ukupne razine obrazovanja). Porast gospodarske aktivnosti i razine zaposlenosti te veća konkurentnost Grada. Unaprijediti rad postojećih institucija poduzetničke infrastrukture, poboljšati rad uprave u funkciji stalnog poticanja razvoja poduzetništva i rasta njegove konkurentnosti. Povećati dostupnost i poboljšati uvjete financiranja za mikro, male i srednje poduzetnike, posebno početnike. Pridonijeti povećavanju mogućnosti za rast poduzeća i lakše pokretanje novih poduzeća, poboljšati i pokrenuti i nove programe za potporu poduzetnicima, poticati proizvodnju s većom dodanom vrijednosti, poticati jačanje sektora u razvoju. Promovirati lokacije spremne za ulaganja kroz sveobuhvatno upoznavanje potencijalnih investitora s uvjetima i mogućnostima ulaganja. Promovirati mogućnosti za ulaganja u karlovačka poduzeća, grupe poduzeća i gospodarske zone. Osigurati stalnu i educiranu/organiziranu potporu ulagačima. Iako postojeće institucije i gradska uprava daju značajan doprinos potpori poduzetništvu, potrebno je kontinuirano unapređivati poduzetničko okruženje, jačati suradnju između institucija, osmišljavati nove programe potpore poduzetništvu, itd.
Aktivnosti	• privlačenje stranih i domaćih ulaganja • uvođenje potpora za inovacije • stvaranje baze podataka o zemljištima, nekretninama, imovini • promocija Karlovca kao dobre i povoljne lokacije za ulaganje i poslovne aktivnosti • smanjenje birokratizacije na lokalnoj razini • formiranje tima za implementaciju i praćenje ulaganja s potrebnim znanjima o lokalnim, regionalnim, nacionalnim i EU poticajima za ulaganja • poticanje otvaranja novih poduzeća • unapređenje „meke“ poduzetničke infrastrukture - osposobljenost gradske uprave i potpornih institucija, usmjerenost ka poduzetniku i projektu
Očekivani rezultati	Lakše i brže procedure ulaganja u razvoju poduzetništva, olakšanje početka poduzetničke aktivnosti, povećanje prihoda iz poduzetništva, povećanje broja zaposlenih
Nositelji	Grad Karlovac, KARLA, poduzetnici
Korisnici	Poduzeća, obrti, zadruge, Grad, HGK-ŽKK, HOK-OKK, Udruženje obrtnika
Indikatori	- detaljna analiza stanja u poduzetništvu Grada Karlovca (sektorska i strukturna) - broj i vrsta poduzetničkih programa potpore - broj novih programa i projekata - broj programima obuhvaćenih poduzetnika - broj polj. gospodarstva preusmjerenih na poduzetništvo - financijska vrijednost programa - ocjena uspješnosti programa - broj i vrsta kontakata s potencijalnim investitorima - broj potencijalnih investitora koji su posjetili Grad - broj tip i vrijednost novih ulaganja

	- učinci na zapošljavanje, prihod lokalne zajednice, na povezivanje s lokalnim poduzećima
Cilj 1	Konkurentno gospodarstvo
Prioritet 1	Uređenje poslovne infrastrukture, prostora i osiguranje poticajnog okruženja
Mjera 4	Potpora jačanju i umrežavanju mikro, malog i srednjeg poduzetništva, obrta i OPG-a, razvoj socijalnog poduzetništva
Cilj mjere	U Karlovcu postoje brojna kvalitetna poduzeća koja, zbog svoje male veličine i nedovoljne financijske snage, nisu u mogućnosti samostalno konkurirati na širem tržištu. Interesno povezivanje gospodarskih subjekata predstavlja nužnost u suvremenom poslovanju jer omogućuje proširenje poslovne suradnje, bolji pristup resursima, te povećava fleksibilnost, brzinu i kvalitetu poslovanja. Poslovnim povezivanjem stvaraju se novi poslovni kontakti, otvaraju nova tržišta i omogućuje upoznavanje sa novim tehnologijama, dobavljačima ili partnerima u zajedničkim ulaganjima, što sve doprinosi jačanju konkurentnosti gospodarstva. Cilj ove mjere je povezati, unutar sektorski i međusektorski poduzetnike, ojačati njihove pozicije na tržištu, konkurentnost, smanjiti troškovi poslovanja, poticati poduzetnike na proizvodnju s većom dodanom vrijednosti, na uvođenje nove tehnologije i inovacije. Omogućiti povezivanje i umrežavanje malih sa srednjim i velikim poduzećima. Ojačati «kulturu» povezivanja, suradnje radi prevladavanja duha «razdrobljenosti» i atomiziranosti u gospodarstvu i stvoriti okvire za lakše umrežavanje karlovačkih poduzeća. Potaknuti i ubrzati uspostavljanje zadruga i klastera, s ciljem razvojnog, tehnološkog i poslovnog povezivanja te postizanja veće konkurentnosti. Unaprijediti uvjete i osigurati potrebnu podršku za osnivanje, rad i razvoj širokog raspona zadruga, malih i srednjih proizvođača, kao i za rad profesionalnih i interesnih udruga proizvođača, potrošača i korisnika usluga; pridonijeti poboljšanju položaja malih i srednjih poduzeća te povećanje konkurentnosti gospodarstva kroz uključivanje proizvođača u vrijednosni lanac. Cilj ove mjere je potaknuti i razvoj socijalnog/društvenog poduzetništva kao potpuno novog oblika poduzetničkog sektora čiji okvir se tek stvara u Republici Hrvatskoj, dok su u razvijenim zemljama EU, socijalna poduzeća jedan od motora razvoja manje razvijenih područja. Socijalna poduzeća u poduzetništvo uključuju socijalno ugrožene osobe, osobe iz marginaliziranih skupina i osobe s invaliditetom. Socijalni poduzetnici često rade u organizacijama civilnog društva, no isto tako mogu raditi u privatnom i javnom sektoru, čineći važnim svoj utjecaj na društvo. Socijalno poduzetništvo obuhvaća i neprofitne organizacije koje koriste poslovne modele za ostvarivanje svoje društvene misije, stvarajući profitne organizacije kojima je primaran cilj društvena promjena. Socijalno poduzetništvo se može koristiti za restrukturiranje postojećih komunalnih poduzeća i gospodarenje javnim resursima (voda, otpad, energija, gospodarenje stambenim fondom i sl.) na način da se postojeća (ili nova) komunalna poduzeća, u (su)vlasništvu Grada, transformiraju u socijalna poduzeća u kojima bi građani, udruge i ostali razvojni dionici imali udjele (slijedom brojnih EU primjera socijalnih komunalnih poduzeća koja gospodare javnim dobrima). To otvara mogućnost novog oblika javno-privatnih partnerstava u kojima upravni i civilni sektor pokreću zajedničke poslovne poduhvate (uz već poznati model JPP u kojem upravni sektor to pokreće za privatnim profitnim sektorom), a sve to podrazumjeva komercijalne poslove koji imaju u svojem poslovanju integrirane i društvene ciljeve, te kojima je utjecaj na društvo i/ili okoliš primaran cilj poslovanja. Socijalni poduzetnici stvaraju inovativna rješenja i rješavaju društvene probleme na nov, učinkovit i održiv način. Socijalnim poduzetništvom potiče se zapošljavanje/samozapošljavanje teško zapošljivih skupina i gospodarska aktivnost. Ono nadopunjuje ponudu javnih usluga u zajednici (socijalne usluge, zdravstvene, prijevoz, komunalije, pristup osnovnoj infrastrukturi) koje javne institucije ne mogu kvalitetno isporučiti, generira nove poslove u sektorima u kojima djeluju.
Aktivnosti	• poticanje zadrugarstva i klastera

	• specijalizacija u proizvodnji unutar zadruga i klastera, istraživanje i razvoj • razvoj programa suradnje • potpora razvoju i jačanju OPG-a • potpora umrežavanju poslovnih subjekata, neprofitnih organizacija i fizičkih osoba • poticanje obrtništva • poticanje socijalnog poduzetništva • poticanje umrežavanja drugih poduzetničkih sektora s organizacijama socijalnog poduzetništva (partnerstva) • promocija poduzetništva s posebnim naglaskom na mikro i socijalno poduzetništvo • restrukturiranje upravljanja javnim dobrima u smjeru socijalnog poduzetništva
Očekivani rezultati	Bolja povezanost poslovnih subjekata u pojedinim segmentima gospodarstva na način koji će im olakšati različite aspekte poslovanja i omogućiti veću konkurentnost na tržištu. Društvena promjena, korist za lokalnu zajednicu ili neku specifičnu društvenu skupinu kojoj prijeti socijalna isključenost. Usmjeravanje na goruće potrebe, koji su, iz nekog razloga zapostavljeni ili ignorirani od strane institucija. Nova vrijednost se može očitovati u višestrukim pozitivnim učincima na društvo, lokalnu zajednicu ili poboljšanje situacije za određenu ciljnu skupinu. Kad je riječ o dobiti, važno je napomenuti da se u slučaju socijalnog poduzetništva dobit koristi za postizanje društvenih/socijalnih ciljeva i distribuira dionicima poduzetničkog pothvata odnosno reinvestira u daljnji razvoj poslovanja ili lokalnu zajednicu. Dio komunalnih poduzeća restrukturirano (ili formirana nova) uz mobilizaciju kapitala građana putem socijalnog poduzetničkog modela. Formirane i implementirane poticajne mjere za poticanje i razvoj socijalnih poduzeća u vlasništvu neprofitnog sektora i udruga.
Nositelji	Grad Karlovac
Korisnici	Poduzetnici, obrtnici, HGK, HOK, Udruženja obrtnika, udruge, KARLA, zadruge, organizacije civilnog društva, neprofitne organizacije
Indikatori	- broj osnovanih zadruga/klastera - broj članova zadruga /klastera - broj zaposlenih u mikro, malom i srednjem poduzetništvu, obrtima, OPG-ima i socijalnim poduzetničkim inicijativama - prihodi u mikro, malom i srednjem poduzetništvu, obrtima, OPG-ima i socijalnim poduzetničkim inicijativama - izrađena analiza stanja i potreba za interesnim povezivanjem - odabrani i promovirani modeli poslovne suradnje koji će se poticati, osmišljeni modeli poticaja za umrežavanje - broj informiranih poduzetnika o potrebi i načinima interesnog povezivanja i umrežavanja - uspostavljena međuregionala suradnja zadruga i klastera - broj educiranih poduzetnika o modelima povezivanja, kao i upravljanja klasterima i drugim mrežama suradnje - broj restrukturiranih poduzeća/organizacija u socijalna poduzeća ili zadruge - broj novoosnovanih socijalnih poduzetničkih inicijativa - broj novoosnovanih socijalnih poduzetničkih inicijativa za pružanje socijalnih usluga - broj osoba iz marginaliziranih skupina društva zaposlenih u socijalnim poduzetničkim inicijativama
Cilj 1	Konkretno gospodarstvo
Prioritet 2	Razvoj konkurentnog poduzetništva, poljoprivrede i turizma
Mjera 1	Revitalizacija prerađivačke industrije
Cilj mjere	Zbog značajnog utjecaja na ukupni razvoj društva, te posebno zaposlenost,

	vanjskotrgovinsku bilancu i nacionalni BDP, industrija predstavlja jedan od najvažnijih gospodarskih prioriteta. Cilj ove mjere je doprinijeti restrukturiranju i modernizaciji industrije stvaranjem kapaciteta koji će proizvoditi proizvode visokog stupnja finalizacije i veće vrijednosti što će doprinijeti i povećavanju zaposlenosti u Gradu unapređivanje i tehnološku modernizaciju tradicionalnih proizvodnih sektora koji zapošljavaju većinu radne snage i stvaraju najveći udio u bruto nacionalnom proizvodu. To su uglavnom radno intenzivne industrije niske kapitalizacije kao što su drvna, tekstilna, kožna i metalna industrija i industrije više tehnološke razine na temelju kojih se ostvaruje značajan udio izvoza roba visoke tehnološke razine, kao što je industrija strojeva i uređaja i prehrambena industrija.
Aktivnosti	• poticanje ulaganja u razvoj novih i revitalizaciju postojećih prerađivačkih kapaciteta • poticanje stvaranja novih proizvoda više tehnološke razine • poticanje izvoza • jačanje konkurentnosti kroz modernizaciju opreme • smanjenje troškova proizvodnje • poboljšanje energetske učinkovitosti i zaštite okoliša • potpora stvaranju kapaciteta za proširenje proizvodnje i novo zapošljavanje • jačanje povezivanja prerađivačke industrije s lokalnim proizvodnim i uslužnim kapacitetima
Očekivani rezultati	Modernizacija prerađivačke industrije, stvaranje proizvoda s višom dodanom vrijednosti, maksimizacija održivog korištenja lokalnih resursa.
Nositelji	Grad Karlovac, poduzetnički sektor, HGK, HOK
Korisnici	Poduzetnički i javni sektor, nezaposleni, HGK, HOK
Indikatori	- broj novih i revitaliziranih proizvodno-prerađivačkih kapaciteta - broj novih proizvoda više tehnološke razine ponuđenih tržištu - broj projekata implementacije novih tehnologija, energetske učinkovitosti i zaštite okoliša - porast izvoza - porast dobiti sektora prerade i prihoda javnog sektora - broj potpornih projekata stvaranja kapaciteta za proširenje proizvodnje s brojem korisnika - broj novozaposlenih u prerađivačkom sektoru - broj projekata povezivanja prerađivačke industrije i lokalnih proizvodnih i uslužnih kapaciteta
Cilj 1	Konkurentno gospodarstvo
Prioritet 2	Razvoj konkurentnog poduzetništva, poljoprivrede i turizma
Mjera 2	Uvođenje novih tehnologija i inovacija u gospodarstvo
Cilj mjere	Postizanje pozitivnih ekonomskih učinaka na gospodarstvo jačanjem konkurentnosti i proizvodnju gotovih proizvoda visoke dodane vrijednosti na održiv i ekološki prihvatljiv način. Stvaranje poduzetništva temeljenog na inovacijama, te razvoju i primjeni suvremenih tehnologija i znanja u gospodarstvu, kroz povezivanje sa znanstveno istraživačkom i akademskom zajednicom, te inovatorima (civilni sektor). Pridonijeti povećanju konkurentnosti i dohotka gospodarstva razvojem gospodarstva zasnovanog na inovacijama, suvremenim tehnologijama i znanju. Uspostavljena suradnja između znanstvenih institucija, akademske zajednice i inovativnih poduzetnika. Podignuta razina inovativnosti i tehnološkog napretka. Daljnja promjena strukture gospodarskih djelatnosti u Gradu, veći udjel proizvodnje s većom dodanom vrijednosti, porast gospodarske konkurentnosti. Pridonijeti stvaranju poduzetništva temeljenog na inovacijama, te razvoju i primjeni suvremenih tehnologija i znanja u gospodarstvu, kroz povezivanje sa znanstveno istraživačkom i akademskom zajednicom. Pridonijeti povećanju konkurentnosti i dohotka gospodarstva razvojem gospodarstva zasnovanog na inovacijama.

Aktivnosti	• specijalizacija u proizvodnji • istraživački laboratoriji i centri • pogoni (strojevi i oprema) za proizvodnju inovativnih proizvoda i proizvoda visoke tehnologije • Fond za inovacije • Burza patenata
Očekivani rezultati	Poboljšani uvjeti za razvoj tvrtki, obrta, OPG-a, usmjerenih razvoju novih tehnologija i proizvoda temeljenih na visokoj dodanoj vrijednosti. Stvaranje partnerstava između gospodarskog, civilnog i akademskog sektora. Uspostavljena suradnja između znanstvenih institucija, akademske zajednice, inovatora i inovativnih poduzetnika. Podignuta razina inovativnosti i tehnološkog napretka. Osigurana potpora inovatorstvu u razvoju, komercijalizaciji i zaštiti inovacija.
Nositelji	Grad Karlovac, HGK, Ministarstvo gospodarstva
Korisnici	Poduzetnici, obrtnici, OPG-i, Veleučilište, HGK, HOK, Ministarstvo gospodarstva, Ministarstvo poduzetništva, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Razvojna agencija KARLA, Zajednica tehničke kulture i dr. organizacije civilnog društva
Indikatori	- količina novih visokotehnoloških strojeva, opreme i metoda - osnovan tehnološki park / razvojni centar - broj ugovora o suradnji i partnerstvu između znanstvenih institucija akademske zajednice, inovatora i gospodarskog sektora povećan za 60%. - povećan broj komercijaliziranih inovacija za 40% - izrađena 1 analiza stanja inovativne industrije - broj edukacija za primjenu novih tehnologija i broj polaznika (korisnika)
Cilj 1	Konkurentno gospodarstvo
Prioritet 2	Razvoj konkurentnog poduzetništva, poljoprivrede i turizma
Mjera 3	Razvoj konkurentne poljoprivrede i akvakulture²⁸
Cilj mjere	Okrupnjavanje posjeda i razvoj korištenja neiskorištenog poljoprivrednog zemljišta u cilju jačanja konkurentne poljoprivredne proizvodnje i prevladavanja dosadašnjih ograničenja u razvoju poljoprivrede prioriteti su i za razvoj poljoprivrede Grada Karlovca. Razvojem infrastrukture za potrebe poljoprivrede i akvakulture te razvojem usluga za potporu potaknut će se daljnji razvoj poduzetništva u sektorima poljoprivrede i akvakulture kao nositelja gospodarskog razvoja. Unaprjeđenje i razvoj komercijalnih proizvođača u poljoprivredi i akvakulturi i podizanje njihovog udjela u ukupnom BDP-u Grada; dostizanja standarda EU, s učinkovitijim i uspješnijim korištenjem dosadašnjih i novih poljoprivrednih površina/područja za razvoj akvakulture, temeljeno na procjenama pogodnosti poljoprivrednog zemljišta za pojedine kulture i područja za razvoj akvakulture te procjenama potreba tržišta. Poticanje uzgoja tradicionalnih sorti i pasmina i ekološke poljoprivrede te primjena u praksi koncepta održivog ribarstva i akvakulture. Razvojem marketinga, zaštitom i certificiranjem poljoprivrednih te proizvoda akvakulture osigurati očuvanje tehnoloških procesa, prepoznatljivost regionalnih proizvoda i njihovo pozicioniranje na tržištu te dostizanje standarda EU.
Aktivnosti	• Uključivanje u državne pilot-programe okrupnjavanja zemljišta, • analiza stanja te potreba i mogućnosti • izrada programa poticanja okrupnjavanja zemljišta • informiranje, dizanje svijesti i motiviranje poljoprivrednih proizvođača (vlasnika) o potrebi okrupnjavanja zemljišta • izrada i provedba programa mjera za korištenje neiskorištenog poljoprivrednog zemljišta u javnom i privatnom vlasništvu, te druge slične aktivnosti • analiza i procjena infrastrukturnih problema i potreba za razvoj poljoprivrede, i

²⁸ Op.a. Mjera je namijenjena implementaciji Strategije integralnog razvoja ruralnih područja Grada Karlovca 2011.-2015. Obzirom na postojanje sektorskog strateškog dokumenta, ovdje nije detaljno razrađena već je postavljen okvir za provedbu te istaknuti prioriteti i aktivnosti u domeni Grada.

	akvakulture • izgradnja sustava za navodnjavanje • unaprjeđivanje uvjeta za ulaganja u izgradnju suvremenih proizvodno-prerađivačkih i skladišnih kapaciteta u poljoprivredi i akvakulturi; • unaprjeđenje i razvoj savjetodavnih službi kako potpornih institucija te druge slične aktivnosti • analiza učinaka dosadašnjih programa i mjera poticaja • izrada i provedba programa za daljnje unaprjeđenje uvjeta (poticanje) korištenja novih tehnologija • informiranje i edukacija o novim tehnologijama • poboljšanje i širenje programa stjecanja stručnih znanja o novim tehnologijama korištenje novih tehnologija i suvremene organizacije, promicanje i osposobljavanje proizvođača i prerađivača za konkurentnu proizvodnju i preradu • unapređenje i provedba aktivnosti regionalizacije poljoprivredne proizvodnje i akvakulture jačanje njezine učinkovitosti i uspješnosti stvaranjem regionalne prepoznatljivosti na tržištu • poticanje i razvoj uzgoja tradicionalnih/autohtonih sorti i pasmina te ekološke poljoprivrede • izrada programa razvoja poljoprivredne proizvodnje i akvakulture sukladno prirodnim karakteristikama zemljišnih i klimatskih uvjeta i projekcijama tržišnih potreba te ostale slične aktivnosti • analiza dosadašnjih mjera i izrada programa novih poticajnih mjera za zaštitu i certificiranje proizvoda prema standardima EU • poticanje i provedba marketinških aktivnosti za podizanje konkurentnosti proizvoda informiranje i promicanje potrebe zaštite i certificiranja proizvodnje i proizvoda edukacija proizvođača i jačanje regionalnih potpornih institucija za provedbu marketinških aktivnosti regionalne proizvodnje, zaštite i certificiranja regionalnih proizvoda s ciljem stvaranja prepoznatljivosti regije i konkurentnosti regionalne proizvodnje te druge slične aktivnosti.
Očekivani rezultati	Razvijena konkurentna i održiva poljoprivreda na području Grada Karlovca.
Nositelji	Grad Karlovac, HPA, HPK, KARLA i druge potporne organizacije, HGK, HOK
Korisnici	Tvrtke i obrti, OPG-i, klasteri, zadruge
Indikatori	- prosječna veličina poljoprivrednih gospodarstava - trendovi udjela gospodarstava s površinom većom od 10 ha - broj i provedba programa raspolaganja državnim poljoprivrednim zemljištem - broj projekata okrupnjavanja zemljišta - broj novih poslovnih zona za razvoj poljoprivrede i akvakulture - broj novih pogona za skladištenje, proizvodnju i preradu u poljoprivredi i akvakulturi broj projekata i programa potpore razvoju poljoprivrede i akvakulture - broj komercijalnih proizvođača - broj proizvođača koji zadovoljavaju EU standarde - broj ekoloških proizvođača i proizvođača autohtonih sorti i pasmina - povećanje proizvodnje radno intenzivnih kultura - povećanje i poboljšanje proizvodnih i prerađivačkih kapaciteta - ulaganja u proizvodnju i tehnologiju - broj i vrsta edukacijskih programa - produktivnosti proizvodnje i prerade, njezina učinkovitost i udio na tržištu - broj certificiranih i zaštićenih regionalnih proizvoda te onih koji zadovoljavaju EU standarde - broj marketinških, informativnih i edukacijskih aktivnosti i programa, broj zajedničkih nastupa na tržištu

	- broj programa i projekata potpornih institucija i organizacija - broj udruženih poljoprivrednih proizvođača u udruge, zadruge i strojne prstene
Cilj 1	Konkretno gospodarstvo
Prioritet 2	Razvoj konkurentnog poduzetništva, poljoprivrede i turizma
Mjera 4	Jačanje razvoja turizma²⁹
Cilj mjere	Pozicioniranje turizma kao potencijala rasta, izvora blagostanja i rasta kvalitete života. Grad Karlovac u hrvatskim i europskim okvirima ima pretpostavke za stvaranje „image“-a i pozicioniranje na turističkom tržištu kao turistička destinacija s identitetom. Pozicioniranje Grada Karlovca kao poznate turističke destinacije, kroz razvijeno ugostiteljstvo, hoteljerstvo, kulturnih-izložbenih-gospodarskih-sportskih programa, te nametanje kao generatora budućeg razvoja u regiji.
Aktivnosti	• proširenje turističke ponude • povećanje broja i kvalitete turističke ponude • brendiranje Grada Karlovca • marketing turističke ponude
Očekivani rezultati	Prepoznavanje Grada Karlovca kao turističke destinacije te povećanje prihoda od turizma.
Nositelji	Grad Karlovac, Turistička zajednica Grada Karlovca, Turistička zajednica Karlovačke županije.
Korisnici	Turističke organizacije, kulturne-sportske-gospodarske ustanove i institucije, građani, posjetitelji, turisti.
Indikatori	- povećanje kvalitete i broja smještajnih kapaciteta - povećanje broja i raznolikosti turističke ponude - broj implementiranih selektivnih oblika turističke ponude - povećanje broja noćenja i dolazaka gostiju - povećanje direktnih prihoda od turističke djelatnosti - broj prijavljenih turističkih programa i projekata za sufinanciranje iz državnog proračuna i EU sredstava - povećanje broja zaposlenih u turističkim djelatnostima - broj edukacija za potrebe razvoja turizma - polaznika edukacija za potrebe razvoja turizma - brojnih marketinških ciljanih aktivnosti - izrađena studija i operativni program brandiranja Grada Karlovca - izrađena komunikacijska strategija branda Grada Karlovca - broj izdanja u okviru implementacije branda Grada Karlovca
Cilj 1	Konkretno gospodarstvo
Prioritet 2	Razvoj konkurentnog poduzetništva, poljoprivrede i turizma
Mjera 5	Očuvanje, revitalizacija i jačanje prepoznatljivosti kulturno-povijesne i prirodne baštine³⁰
Cilj mjere	Cilj ove mjere je identificirati, evidentirati, evaluirati, usustaviti i staviti na korištenje podatke o realnim i potencijalnim turističkim atrakcijama u vidu prirodnih vrijednosti i ekoloških proizvoda te utvrditi uvjete i instrumente za dugoročni održivi razvoj turizma u Karlovcu. Ova mjera namijenjena je poticanju jačanja održivog korištenja kulturno-povijesne i prirodne baštine u gospodarskom smislu, odnosno u svrhu održivog korištenja resursne osnove za stvaranje novih vrijednosti, novo zapošljavanje i

²⁹ Op.a. Mjera je namijenjena implementaciji Strategije razvoja turizma Grada Karlovca 2012.-2020.Obzirom na postojanje sektorskog strateškog dokumenta, ovdje nije detaljno razrađena već je postavljen okvir za provedbu.

³⁰ Op.a. Mjera je namijenjena implementaciji Strateškog plana Gradskog Muzeja Karlovac 2013.-2015., Strateškog plana upravljanja imovinom Grada Karlovca II faza (2007.), Karlovačke rijeke, upravljanje i zaštita; Lokalna agenda za karlovačke rijeke 2012.-2017., te ovdje nije detaljno razrađena već je postavljen okvir za provedbu.

	stjecanje prihoda. Grad Karlovac raspolaže prirodnim vrijednostima koje predstavljaju potencijal za stvaranje turističke ponude u smislu destinacije ali i u smislu stvaranja ekoloških poljoprivrednih proizvoda (med, sir, sokovi i sl.). Prepoznavanje prirodnih potencijala i vrijednosti koje, valorizacijom i održivim upravljanjem, mogu biti uporište za razvoj određenih gospodarskih grana. Stvaranje preduvjeta za razvoj turističkih proizvoda i ekoloških poljoprivrednih proizvoda čime se potiče samozapošljavanje kroz obrtništvo, OPG-ove te se valorizirane prirodne vrijednosti stavljaju u funkciju održivog razvoja. Osiguranje svim korisnicima jednaku dostupnost i korištenje kulturnih sadržaja, poticati dizanje opće kulturne obrazovanosti građana, korištenje kulturnih resursa u turističke svrhe i za obogaćivanje kulturnih sadržaja građanima i posjetiteljima, održavanje i primjena baštine u razvijanju novih kulturnih sadržaja dostupnih javnosti. Podignuta razina kvalitete života građana i svijest o vrijednosti kulture i kulturne baštine, razvijeni novi kulturni sadržaji i programi koji će promovirati Karlovac.
Aktivnosti	• valorizirati i inventarizirati prirodne i kulturne vrijednosti i atrakcije grada i staviti ih u funkciju razvoja različitih oblika ekološkog turizma: kulturni, znanstveni, edukativni. • osigurati preduvjete za stjecanje titule "europski grad kulture" • jačati institucije i organizacije koje se bave zaštitom prirode • poboljšati infrastrukturu na zaštićenim područjima u smislu interpretativnih tabli, vidikovaca, edukativnih centara i sl. kako bi se ta područja ustupila na korištenje široj javnosti • stalna edukacija javnosti, politike, medija i svih sektora o vrijednostima prirodnih resursa i mogućnostima koje one imaju za razvoj tog područja, osigurati kvalitetno upravljanje prirodnim vrijednostima povezujući sve sektore • osigurati lokalno uzgojenu, kvalitetniju i jeftiniju, hranu • uspješno upravljanje i koordiniranje aktivnosti javnih ustanova u kulturi • osigurati infrastrukturu za aktivno djelovanje stanovništva u kulturi • zaštititi kulturnu baštinu i raditi na njezinom prezentiranju u kulturno-obrazovne i turističke svrhe • organizirati tribine, koncerte, izložbe, festivale, radionice, predstave, projekcije, izdavaštvo i sl.
Očekivani rezultati	Prirodni resursi i vrijednosti valorizirane i stavljene u funkciju razvoja turizma i ekološke proizvodnje. Podignuta svijest o mogućnostima korištenja prirodnih vrijednosti za razvoj turizma i OPG-a. Povećanje dostupnost kulturnih sadržaja građanima i posjetiteljima Grada, uključenost građana u konzumaciji kulturnih programa i sadržaja, razvijanje različitih oblika kulturno umjetničkog amaterizma i klupskog kulturnog djelovanja.
Nositelji	Grad Karlovac, Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima „Natura viva“, javne ustanove u kulturi, TZ Grada Karlovca, TZ Karlovačke županije, Karlovačka županija, Ministarstvo kulture
Korisnici	Udruge civilnog društva, JU Natura, Razvojna agencija Karlovačke županije, OPG, obrtnici, građanstvo, obrazovne institucije i organizacije, javne ustanove u kulturi, nezavisna kulturna scena, udruge, KUD-ovi, tvrtke registrirane za kulturnu djelatnost, TZ Grada Karlovca, TZ Karlovačke županije
Indikatori	- broj proglašenih lokaliteta i područja - broj valoriziranih lokaliteta za turističke i ekološko-proizvodne svrhe - broj održanih edukativnih radionica, tribina s brojem korisnika - broj objavljenih članaka u medijima - iznos osiguranih sredstava za poticanje ekološke poljoprivredne proizvodnje - broj postavljenih interpretativnih tabli, uređenih vidikovaca - broj posjetitelja vidikovaca i prirodnih atrakcija/prirodnih lokaliteta - praćenje donošenja i provedbe programa sanacije upravljanja proglašenim

	prirodnim vrijednostima - broj kulturnih ustanova i aktivnih subjekata nezavisne kulturne scene - broj korisnika i sudionika programa - broj kulturnih programa/manifestacija-domaćih i međunarodnih - broj pripremljenih / apliciranih programa
Cilj 1	Konkretno gospodarstvo
Prioritet 3	Razvoj ljudskih potencijala za potrebe tržišta rada
Mjera 1	Jačanje edukacije poduzetničkog sektora
Cilj mjere	Olakšati poslovanje poduzetnika kroz osiguranje kvalitetnih obrazovnih programa koji pridonose većoj konkurentnosti gospodarskih subjekata. Unaprijediti kvalitetu postojećih programa i povećati zainteresiranost poduzetnika za pohađanje programa. Povećanje kompetencija poduzetnika.
Aktivnosti	• identificiranje potreba za „tailor made“ programima • identificiranje potencijalnih predavača i priprema programa • povećati sposobnost poduzetnika za pripremu projekata, apliciranje na natječaje za korištenje fin.sredstava • informirati o sadržaju obrazovnih programa • redovito ocjenjivanje polaznika obrazovnim programima
Očekivani rezultati	Povećanje broja i kvalitete obrazovanih programa, povećanje broja polaznika. Ojačane kompetencije gospodarskog sektora.
Nositelji	Grad Karlovac, KARLA, HGK, HOK, učilišta, Veleučilište
Korisnici	gospodarski sektor
Indikatori	- Broj novih obrazovnih programa, tailor made treninga i sl. - Broj polaznika
Cilj 1	Konkretno gospodarstvo
Prioritet 3	Razvoj ljudskih potencijala za potrebe tržišta rada
Mjera 2	Razvoj suradnje obrazovnog i gospodarskog sektora
Cilj mjere	Unaprijediti instrumente istraživanja ponude i potražnje na tržištu rada te ostvarivanje partnerstva između obrazovanja i osposobljavanja te poslovne zajednice. Potrebno je utvrditi potrebe tržišta rada i provedbene aktivne mjere za unapređenje znanja i vještina građana koji pristupaju ili već jesu na tržištu rada. Stvaranje kvalitetnog ljudskog potencijala za potrebe gospodarstva. Doprinos dugoročnom smanjenju strukturne nezaposlenosti uslijed pravovremenog razvoja odgovarajućih kompetencija.
Aktivnosti	• stvaranje modela prekvalifikacije u skladu s potrebama tržišta rada • edukacija nezaposlenih i poticanje zapošljavanja s posebnim naglaskom na mlade, žene i marginalizirane skupine • korištenje laboratorija i drugih tehničkih i kadrovskih potencijala strukovnih škola i Veleučilišta u poduzetničke svrhe
Očekivani rezultati	Prilagođenost obrazovnih programa potrebama poduzetnika i obrtnika u Gradu, te gospodarstvu općenito.
Nositelji	Grad Karlovac
Korisnici	KARLA, HGK, HOK, HZZ, Veleučilište, škole, učilišta, poduzeća, obrtnici
Indikatori	- redovna analiza potreba tržišta rada temeljena na stalnoj komunikaciji s gospodarstvom - broj modela prekvalifikacije - broj gospodarskih subjekata koji sudjeluju u programima - broj polaznika edukacija i krajnjih korisnika
Cilj 1	Konkretno gospodarstvo
Prioritet 4	Razvoj ruralnih područja

Mjera 1	Razvoj diversifikacije djelatnosti u ruralnim područjima³¹
Cilj mjere	Poticanje i unaprjeđenje diversifikacije djelatnosti u ruralnim područjima s ciljem zaustavljanja iseljavanja stanovništva, gospodarskog razvoja i kvalitete života u ruralnim područjima, sukladno programu razvoja ruralnih područja Grada Karlovca i Republike Hrvatske.
Aktivnosti	provedba strategije integralnog razvoja ruralnih područja Grada Karlovca unaprjeđivanje postojećih programa, uspostava i primjena programa povećanja specijalizacije/diversifikacije djelatnosti u ruralnim područjima, s daljnjom identifikacijom i valorizacijom resursa suradnja i jačanje Lokalnih akcijskih grupa te poticanje programa njihove međusobne suradnje poticanje razvoja gospodarskih djelatnosti u ruralnim područjima, te druge slične aktivnosti
Očekivani rezultati	Ruralna područja Grada Karlovca s raznolikim djelatnostima koje omogućuju primarne i dodatne prihode, smanjena depopulacija i povećana kvaliteta života lokalnih stanovnika.
Nositelji	Grad Karlovac, HPA, HPK, HGK, HOK, TZ Grada i Županije, KARLA i druge potporne institucije, obrazovno-znanstvene institucije, institucije u kulturi, LAG-ovi
Korisnici	Stanovnici, OPG-i, tvrtke, obrti, udruge, institucije, zadruge, klasteri
Indikatori	- broj programa, projekata i aktivnosti LAG-ova te njihove međusobne suradnje - broj novih poduzetničkih aktivnosti u ruralnim područjima - prihod Grada regije od razvoja gospodarskih djelatnosti u ruralnim područjima
Cilj 1	Konkurentno gospodarstvo
Prioritet 4	Razvoj ruralnih područja
Mjera 2	Razvoj ruralnog turizma i tradicijskih obrta u ruralnim područjima³²
Cilj mjere	Poticanjem razvoja ruralnog turizma i tradicijskih obrta u ruralnim područjima dati dodatni poticaj ukupnom gospodarskom razvoju i kvaliteti života u ruralnim područjima, sukladno programu razvoja ruralnih područja Grada Karlovca i Republike Hrvatske.
Aktivnosti	• analiza dosadašnjih i formiranje novih mjera za poticanje razvoja ruralnog turizma i tradicijskih obrta u ruralnim područjima zasnovanom na održivom korištenju prirodnih resursa s posebnim naglaskom na revitalizaciju i očuvanje tradicijske baštine i raznolikosti karakteristika mikro-cjelina • unaprijediti postojeću ponudu ruralnog turizma i tradicijskih obrta te potaknuti stvaranje novih • posebno poticati nove proizvode i ponudu na obiteljskim gospodarstvima te njihovo brandiranje i prodaju • revitalizacija izumrlih tradicijskih obrta • informiranje, marketinške aktivnosti i edukacija postojećih i budućih ponuđača i proizvođača tradicijskih obrtničkih proizvoda • izrada, uspostava i provedba programa umrežene turističke i tradicijske obrtničke ponude ruralnih područja • identifikacija i valorizacija resursa turističke ponude i tradicijskih obrta • poticanje certifikacije i razvoja kvalitete sveukupne turističke ponude u ruralnim područjima • poticanje razvoja prepoznatljivih obrtničkih proizvoda i dr. proizvoda ruralnih područja u cilju stvaranja prepoznatljivosti Grada Karlovca te druge slične aktivnosti
Očekivani rezultati	Ruralna područja s razvijenom turističkom ponudom povećanog broja sadržaja i

³¹ Op.a. Mjera je namijenjena implementaciji Strategije integralnog razvoja ruralnih područja Grada Karlovca 2011.-2015.Obzirom na postojanje sektorskog strateškog dokumenta, ovdje nije detaljno razrađena već je postavljen okvir za provedbu.

³² Op.a. Mjera je namijenjena implementaciji Strategije integralnog razvoja ruralnih područja Grada Karlovca 2011.-2015.Obzirom na postojanje sektorskog strateškog dokumenta, ovdje nije detaljno razrađena već je postavljen okvir za provedbu.

	kvalitet smještajnih kapaciteta, uz održivo korištenje prirodnih i tradicijskih resursa. Tradicijski obrti Grada Karlovca revitalizirani i dio turističke ponude Grada.
Nositelji	Županija, JLS, HGK, HOK, turističke zajednice, KARLA i druge potporne institucije, obrazovno-znanstvene institucije, institucije u kulturi, LAG-ovi
Korisnici	Stanovnici, OPG-i, tvrtke, obrti, udruge, turisti, institucije, zadruga, klasteri
Indikatori	- broj programa i projekata očuvanja tradicijske baštine i raznolikosti karakteristika mikro-cjelina ruralnih područja - broj revitaliziranih i održivih tradicijskih obrta - broj i kvaliteta smještajnih kapaciteta i - broj i vrste novih turističkih sadržaja u ruralnim naseljima

Cilj 2	Poboljšanje kvalitete života
Prioritet 1	Unapređenje zaštite okoliša i energetske učinkovitosti
Mjera 1	Valorizacija i korištenje prirodnih resursa temeljenih na načelima održivog razvoja
Cilj mjere	Unapređenje upravljanja prirodnim resursima, zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže Natura 2000 na način koji kvalitetno integrira valorizaciju, zaštitu i njihovo održivo korištenje.
Aktivnosti	• daljnja identifikacija posebno vrijednih dijelova prirode koji još nisu uključeni u posebni režim upravljanja te pružanje odgovarajuće zaštite prepoznatim prirodnim vrijednostima • primjena zaštite i održivog korištenja prirodne baštine kao resursa za gospodarski razvoj • jačanje kapaciteta za upravljanje zaštićenim područjima prirode te informiranje i podizanje svijesti javnosti o važnosti očuvanja prirodnih vrijednosti • korištenje novih tehnologija u sustavu upravljanja i interpretacije zaštićenih područja (digitalizacija, informatički sustavi praćenja i td.) • izrada stručnih podloga i dokumenata u svezi zaštite prirodnih vrijednosti • unaprijediti institucionalnu suradnju nacionalnih, područnih/regionalnih i lokalnih sudionika u upravljanju zaštićenim područjima (javnih ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode, nacionalnim parkovima i parkovima prirode te ostalim institucijama) te druge slične aktivnosti
Očekivani rezultati	Zaštita prirodnih resursa i održivo korištenje prirodnih resursa.
Nositelji	Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Karlovačke županije „Natura viva“, Karlovačka županija, Grad Karlovac
Korisnici	Stanovnici, JLS, tvrtke, obrti, OPG-i, zadruga, klasteri, udruge
Indikatori	- broj izrađenih dokumenata i stručnih podloga - broj planova upravljanja na područjima ekološke mreže NATURA 2000 - broj održanih edukacija/radionica/seminara na temu očuvanja i održivog korištenja prirodnih resursa - broj sudionika na edukacijama/radionicama/seminarima - broj projekata koji se odnose na prezentaciju i interpretaciju posebno vrijednih prirodnih područja - broj projekata u turizmu i ostalim sektorima koji uspješno primjenjuju načela zaštite prirode - broj kreiranih radnih mjesta u djelatnostima održivog korištenja područja/prirodne baštine
Cilj 2	Poboljšanje kvalitete života
Prioritet 1	Unapređenje zaštite okoliša i energetske učinkovitosti

Mjera 2	Razvoj i uspostava sustava gospodarenja otpadom³³
Cilj mjere	Stvoriti uvjete za sustavno koordinirano provođenje aktivnosti gospodarenja otpadom. 2012-te, Gradsko vijeće Karlovca usvojilo je Plan gospodarenja otpadom do 2015-te, u kojem su predviđene mjere odvojenog skupljanja komunalnog otpada, mjere za upravljanje i nadzor odlagališta za komunalni otpad, popis otpadom onečišćenog okoliša i neuređenih odlagališta, redoslijed aktivnosti sanacije neuređenih odlagališta i otpadom onečišćenog okoliša, izvore i visinu potrebnih sredstava za provedbu sanacije. Plan je usklađen s Planom gospodarenja otpadom Karlovačke županije i Planom gospodarenja otpadom Republike Hrvatske. Realizacijom ove mjere očekuje se smanjen pritisak otpada na okoliš i ljudsko zdravlje.
Aktivnosti	• smanjenje količina otpada • iskorištavanje korisnih svojstava otpada • razvoj potrebne infrastrukture i modela za prikupljanje otpada • provođenje odvojenog skupljanja korisnog otpada • izgradnja građevina za gospodarenje posebnim kategorijama i vrstama otpada (razvrstavanje, skladištenje, uporaba) • uspostaviti sustav gospodarenja biootpadom u suradnji s Županijom i nadležnim ministarstvima • uspostaviti sustav zbrinjavanja otpadnog mulja s uređaja za pročišćavanje otpadnih voda Grada u suradnji s Županijom i nadležnim ministarstvima • obrada i trajno odlaganje ostatnog dijela otpada • izgraditi CGO, reciklažno dvorište i mini reciklažna dvorišta • preispitati mrežu zelenih otoka i broj posuda za korisne vrste otpada • edukacija stanovništva o razvrstavanju otpada • zatvoriti i sanirati odlagalište Ilovac • izgraditi malu kogeneracijsku elektranu na odlagališni plin • izgraditi edukativni centar Ilovac • redovito sanirati divlja odlagališta • aktivnosti za postizanje EU standarda
Očekivani rezultati	Sprječavanje nastanka otpada, smanjivanje količina otpada, skupljanje, prijevoz, uporaba te nadzor nad tim djelatnostima i skrb za odlagališta.
Nositelji	Grad Karlovac, Karlovačka županija, Centar za gospodarenje otpadom Karlovačke županije „KODOS“ d.o.o.
Korisnici	Čistoća d.o.o., građani, Karla, Zelenilo d.o.o., ViK d.o.o., Karlovačka županija, JU „Natura viva“, udruge civilnog društva, Ministarstvo zaštite okoliša
Indikatori	- % stanovnika obuhvaćen redovnim odvozom otpada - ukupna količina sakupljenog otpada - % otpada obuhvaćen uporabom - prihodi iz uporabe i stvaranja novih proizvoda iz korisnog otpada - bilance komunalnog poduzeća - broj novih implementiranih tehnologija i metoda za dostizanje EU standarda
Cilj 2	Poboljšanje kvalitete života
Prioritet 1	Unapređenje zaštite okoliša i energetske učinkovitosti
Mjera 3	Razvoj i unapređenje energetske infrastrukture³⁴
Cilj mjere	Povećati energetske učinkovitost i smanjiti troškove energije u javnom i privatnom sektoru provedbom mjera energetske učinkovitosti. Povećanjem energetske

³³ Op.a. Mjera je namijenjena implementaciji Plana gospodarenja otpadom Grada Karlovca do 2015. Obzirom na postojanje sektorskog strateškog dokumenta, ovdje nije detaljno razrađena već je postavljen okvir za provedbu.

³⁴ Op.a. Mjera je namijenjena implementaciji Akcijskog plana energetske održivosti Grada Karlovca 2010.-2020. (SEAP),. Obzirom na postojanje sektorskog strateškog dokumenta, ovdje nije detaljno razrađena već je postavljen okvir za provedbu.

	učinkovitosti u javnom sektoru javnosti će se pružiti konkretni dokazi o isplativosti racionalnog gospodarenja energijom, kako za svakoga pojedinca kroz smanjenje troškova za energiju, tako i za društvo u cjelini kroz smanjenje emisija onečišćujućih tvari koje su rezultat proizvodnje i potrošnje. Održivost korištenja energije u neposrednoj potrošnji i poboljšanje kvalitete života putem povećanja sigurnosti energetske opskrbe i smanjenjem emisije stakleničkih plinova.
Aktivnosti	• izrada sveobuhvatne strategije iznalaženja izvora i pokrivanja energetske potreba grada • integralna analiza toplinarske energetske mreže (revizija toplovodnog sustava i pokrivenosti plinopskrbnom mrežom, prijedlozi poboljšanja ili novih sustava) • izgradnja toplane temeljene na načelima energetske i okolišne održivosti • aktivnosti za postizanje održivosti sustava i EU standarda
Očekivani rezultati	Pripremljene smjernice za povećanje sigurnosti i kvalitete opskrbe energijom te razvoj novih, čistih i efikasnih tehnologija
Nositelji	Grad Karlovac, REGEA
Korisnici	Građani, poslovni subjekti, javne ustanove i poduzeća
Indikatori	- broj prijedloga za poboljšanje energetskog sustava - broj provedenih mjera poboljšanja energetskog sustava - izrađena analiza toplinarske mreže - izrađena strategija energetske opskrbljenosti grada
Cilj 2	Poboljšanje kvalitete života
Prioritet 1	Unapređenje zaštite okoliša i energetske učinkovitosti
Mjera 4	Razvoj energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije³⁵
Cilj mjere	Poticati korištenje energije iz obnovljivih izvora (OIE) te olakšati uvođenje sustava koji koriste ovakvu energiju kroz stvaranje institucionalnih okvira i pokretanje programa subvencioniranja ugradnje ovih sustava te kampanje podizanja svijesti. Unapređenjem mehanizama za poticanje korištenja OIE u kućanstvima i razvojem dodatnih mehanizama za poticanje korištenja OIE u gospodarstvu ostvariti da se šira primjena OIE, a samim time i veća energetska održivost. Provedbom mjere da se povećati energetska učinkovitost u javnim objektima te u sustavu javne rasvjete kao velikim potrošačima energije. Povećana razina transfera tehnologija iz područja OIE. Uvođenje novih energetski učinkovitijih tehnologija. Provedbom ove mjere potrebno je: smanjiti emisije CO ₂ iz svih sektora provedbom mjera energetske učinkovitosti, korištenjem obnovljivih izvora energije, upravljanjem potrošnjom, edukacijom i drugim mjerama za više od 20%; u što većoj mjeri pridonijeti sigurnosti i diverzifikaciji energetske opskrbe grada; smanjiti energetske potrošnje u sektorima zgradarstva, prometa i javne rasvjete; povećati udio energije proizvedene iz obnovljivih izvora; omogućiti transformaciju urbanih u ekološki održiva područja.
Aktivnosti	• provesti sveobuhvatnu analizu mogućnosti za korištenje energije prirodnih resursa • implementirati mjere i aktivnosti (SEAP) za korištenje i primjenu obnovljivih izvora energije i kogeneracije • istraživanje mogućnosti primjene bušotina KA1 i KA 2 (Rečica) • poticanje izgradnje kapaciteta obnovljivih izvora energije
Očekivani rezultati	Pozitivni ekonomski učinci kao posljedica veće primjene energije iz obnovljivih izvora energije. Smanjenje troškova energije u javnom sektoru, podizanje svijesti o učinkovitom korištenju energije u javnom i privatnom sektoru, smanjenje negativnog utjecaja na okoliš.

³⁵ Op.a. Mjera je namijenjena implementaciji Akcijskog plana energetske održivosti razvika Grada Karlovca 2010.-2020. (SEAP),.. Obzirom na postojanje sektorskog strateškog dokumenta, ovdje nije detaljno razrađena već je postavljen okvir za provedbu

Nositelji	Grad Karlovac, REGEA
Korisnici	javni sektor, gospodarski sektor, kućanstva, šira javnost
Indikatori	- instalirani kapaciteti sunčevih kolektora za grijanje prostora i pripremu tople vode - instalirana snaga fotonaponskih sustava za proizvodnju električne energije - količina uporabe biomase za grijanje i toplu vodu - broj projekata ispitivanja i uporabe geotermalne energije - broj projekata energetske održive gradnje (niskoenergetski objekti/pasivne kuće) - povećanje udjela energetske potrošnje iz obnovljivih izvora - emisije CO₂
Cilj 2	Poboljšanje kvalitete života
Prioritet 2	Razvoj komunalne infrastrukture i usluga
Mjera 1	Razvoj i učinkovito korištenje prometne infrastrukture i usluga
Cilj mjere	Unaprijediti prometnu infrastrukturu grada kako bi se osigurali uvjeti za daljnji razvoj istovremeno vodeći brigu o zaštiti okoliša i kvaliteti življenja. Provedbom mjere se stvaraju preduvjeti za daljnji gospodarski razvoj Karlovca koji neće biti moguć ako ne dođe do unaprjeđenja i dogradnje postojećeg prometnog sustava. Kvalitetan prometni sustav preduvjet je daljnjeg gospodarskog razvoja županije i kvalitete življenja.
Aktivnosti	• izgradnja gradskog prometnog prstena (TEN-T mreža) • izgradnja nogostupa i autobusnih ugibališta • ponovno razmotriti i implementirati najbolja rješenja prometnih sustava grada (cestovni promet i promet u mirovanju, željeznički, riječni i zračni) • razvoj okolišno prihvatljivog transporta i promocija održivog urbanog transporta • Izgraditi novi čvor na autocesti, lokacijom i tehničkim karakteristikama primjeren sadašnjem i planiranom prometnom opterećenju te u slijedećoj fazi pokrenut izgradnju planiranog zapadnog ulaza (čvor Gornje Stative) u Grad.
Očekivani rezultati	Unaprjeđenje postojećih i izgradnja novih cestovnih prometnih pravaca (državnih i županijskih), bolja povezanost s nacionalnim i međunarodnim cestovnim i željezničkim koridorima, proširenje mreže lokalnih cesta i unaprjeđenje infrastrukture, poboljšanja protočnosti, iskorištavanja geoprometnog položaja (kamionski i drugi terminali, dostupnost gospodarskih zona isl.) i razmatranja mogućnosti razvoja ekološki održivih mreža gradskog i županijskog prometa.
Nositelji	Grad Karlovac, nadležna ministarstva i državne tvrtke za upravljanje cestama
Korisnici	Građanstvo, nacionalna i županijska uprava za ceste, Hrvatske željeznice, Ministarstvo prometa, poslovni subjekti
Indikatori	- km javnog prijevoza na 1000 stanovnika - km obnovljenih i novoizgrađenih željezničkih pruga - broj obnovljenih i novoizgrađenih autobusnih stajališta - broj parkirališnih mjesta - broj osobnih automobila po stanovniku - broj km gradskih cesta po stanovniku - broj prometnih nesreća na 1000 stanovnika - broj smrtno stradalih u prometnim nesrećama na 1000 stanovnika - broj novih implementiranih prometnih rješenja - broj implementiranih, okolišno prihvatljivih, oblika transporta
Cilj 2	Poboljšanje kvalitete života
Prioritet 2	Razvoj komunalne infrastrukture i usluga

Mjera 2	Razvoj vodoopskrbe³⁶
Cilj mjere	Cilj mjere je daljnji razvoj zaštite i podizanje kvalitete voda na širem području Grada Karlovca. Provedba mjera Programa za vode i otpadne vode Grada Karlovca (ISPA) i proširenje programa na cijelo područje Grada Karlovca. Cilj mjere je postići vodoopskrbu Grada Karlovca na 100% pokrivenosti, budući neka rubna naselja još uvijek nisu u sustavu kontrolirane vodoopskrbe (34 naselja). Isto tako, postojeću vodoopskrbnu mrežu je potrebno obnoviti kako bi se umanjili maksimizirala njezina iskoristivost.
Aktivnosti	• širenje vodoopskrbne mreže • obnova vodoopskrbne mreže • aktivnosti za potizanje EU standarda s naglaskom organizaciju monitoringa kvalitete pitkih voda (EU direktiva - implementacija smjernica za integrirano upravljanje vodama)
Očekivani rezultati	100% pokrivenost Grada Karlovca i obnovljena vodoopskrbna mreža.
Nositelji	Grad Karlovac i Vododvod i Kanalizacija d.o.o. Karlovac
Korisnici	Vododvod i Kanalizacija d.o.o. Karlovac, gospodarski sektor, građani Grada Karlovca
Indikatori	- % stanovništva obuhvaćenog sustavom za opskrbu pitkom vodom - potrošnja pitke vode po stanovniku - dužina obnovljene vodovodne mreže - kvaliteta pitke vode
Cilj 2	Poboljšanje kvalitete života
Prioritet 2	Razvoj komunalne infrastrukture i usluga
Mjera 3	Razvoj odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda³⁷
Cilj mjere	Cilj mjere je daljnji razvoj zaštite i podizanje kvalitete voda na širem području Grada Karlovca te sigurna opskrba pitkom vodom sukladno standardima EU. Provedba mjera Programa za vode i otpadne vode Grada Karlovca (ISPA) i proširenje programa na cijelo područje Grada Karlovca (sustav javne odvodnje Grada Karlovca ne pokriva ukupno administrativno područje). Pokrivenost kanalizacijskom mrežom iznosi 68%).
Aktivnosti	• zaštita izvora pitke vode te vodoopskrbnog sustava od onečišćenja • zaštita podzemnih voda od onečišćenja uzrokovanih infiltracijom otpadnih voda • podizanje kvalitete i modernizacija sustava kanalizacijske mreže • proširenje kanalizacijske mreže sa sustavom pročišćavanja • planiranje i izgradnja sustava odvodnje onečišćenih oborinskih voda • aktivnosti za postizanje standarda u skladu s EU direktivama za otpadne vode urbanih sredina (implementacija smjernica za integrirano upravljanje vodama)
Očekivani rezultati	100% zbrinjavanje otpadnih voda i onečišćenih oborinskih s kvalitetnom kanalizacijskom mrežom, sustavom pročišćavanja i drugim prihvatljivim načinima zbrinjavanja.
Nositelji	Grad Karlovac i Vododvod i Kanalizacija d.o.o. Karlovac
Korisnici	Vododvod i Kanalizacija d.o.o. Karlovac, gospodarski sektor, građani Grada Karlovca
Indikatori	- % stanovništva obuhvaćenog gradskim sustavom za prikupljanje otpadnih voda - % gospodarskog sektora obuhvaćenog gradskim sustavom za prikupljanje otpadnih voda - dužina izgrađene i obnovljene kanalizacijske mreže
Cilj 2	Poboljšanje kvalitete života

³⁶ Op.a. Mjera je namijenjena idaljnjoj implementaciji i fazi II Programa za vode i otpadne vode Grada Karlovca, Karlovačke rijeke, upravljanje i zaštita; Lokalna agenda za karlovačke rijeke 2012.-2017 te ovdje nije detaljno razrađena već je postavljen okvir za provedbu.

³⁷ Op.a. Mjera je namijenjena idaljnjoj implementaciji i fazi II Programa za vode i otpadne vode Grada Karlovca, Karlovačke rijeke, upravljanje i zaštita; Lokalna agenda za karlovačke rijeke 2012.-2017 te ovdje nije detaljno razrađena već je postavljen okvir za provedbu.

Prioritet 2	Razvoj komunalne infrastrukture i usluga
Mjera 4	Razvoj male komunalne infrastrukture
Cilj mjere	Pridonijeti unapređenju razvoja infrastrukture Grada u skladu s potrebama i prioritetima gospodarskog i socijalnog razvoja. Ravnomjerno infrastrukturno opremanje prostora Grada u skladu s prioritetnim potrebama stanovništva i gospodarstva, te brigom prema očuvanju okoliša i prirode, a u cilju maksimiziranja pozitivnih učinaka povoljne geostrateške pozicije potreban je integrirani pristup planiranju, izgradnji i održavanju infrastrukturnih sustava. Poboljšani uvjeti za brži i intenzivniji gospodarski razvoj uz podizanje kvalitete života, stvaranje uvjeta koji pogoduju i privlače domaća i strana izravna ulaganja. Uspostava mehanizma za oblikovanje zelenih površina kao neophodne, ekološke, društvene i krajobrazne sastavnice prostora i identiteta Grada. Stvoriti uvjete za učinkovito unapređenje i zaštitu zelenih površina na području Grada Prosperitet zajednice u odnosu na društveni, okolišni, prostorni i zdravstveni aspekt.
Aktivnosti	• uvođenje i korištenje optimalnih tehnoloških rješenja za organiziranje i distribuciju prirodnog plina i pružanja usluga potrošačima • gradnja komunikacijske mreže optičkih kabela • uvođenje sustava širokopojsnog bežičnog interneta • aktivnosti za prilagodbu klimatskim promjenama, posebno borbe protiv poplava (gradnja i obnova nasipa te implementacija sustava ranog upozorenja na poplave) • osigurati dovoljno prostora za razvoj groblja • uređenje parkova u novijim dijelovima grada Novi Centar, Grabrik i dr. • mapiranje zelene infrastrukture koristeći GIS • obnova postojećih parkova i drvoreda, posebno u Zvijezdi
Očekivani rezultati	Osigurani preduvjeti za komunikacijsku mrežu i primjenu tehnoloških rješenja za distribuciju plina. Unaprijeđenje sustava prilagodbe klimatskim promjenama (s naglaskom na borbu protiv poplava) Uređene zelene/javne površine.
Nositelji	Grad Karlovac
Korisnici	Montcogim – plinara d.o.o., Hrvatske vode, HEP, telekomunikacijske tvrtke, Zelenilo d.o.o., Zavod za prostorno uređenje, organizacije civilnog društva, građani, gospodarski sektor
Indikatori	- % stanovništva obuhvaćenog redovitom opskrbom električne energije - % stanovništva i gospodarskog sektora u sustavu opskrbe plinom - % pokrivenosti širokopojsnim bežičnim internetom - % pokrivenosti optičkim telekomunikacijskim mrežnim sustavom - Javne zelene površine u ha, na 1000 stanovnika - izrada programa i sustava prilagodbe klimatskim promjenama, posebno borbe protiv poplava (gradnja i obnova nasipa te implementacija sustava ranog upozorenja na poplave) - izrađeni planovi za proširenje groblja - izrađen plan upravljanja i održavanja zelenih površina Grada Karlovca (s GIS sustavom praćenja) - broj obnovljene i nove parkovne javne infrastrukture
Cilj 2	Poboljšanje kvalitete života
Prioritet 3	Razvoj društvene i socijalne infrastrukture i usluga
Mjera 1	Unapređenje kapaciteta, kvalitete i raznolikosti u sustavu odgoja i obrazovanja
Cilj mjere	Poboljšati uvjete za ostvarivanje prava i kvalitete življenja djece kroz raznolikost programa i usluga za djecu i mlade, kao i roditelje u odgojno-obrazovnim ustanovama. Pridonijeti učinkovitom podizanju kvalitete odgoja i obrazovanja u predškolskom, osnovnom i srednjem obrazovanju. Pridonijeti razvoju predškolskog, osnovnog i srednjoškolskog obrazovanja te jačanju postojećih i stvaranje novih ustanova u procesu osuvremenjivanja programa predškolskog, osnovnog i srednjoškolskog

	obrazovanja. Potaknuti opću razinu svijesti o potrebi ulaganja u odgoj i obrazovanje te ga učiniti dostupnim svima. Stvorene pretpostavke za cjelovit razvoj djece u skladu s mogućnostima, potrebama i interesima djeteta, a kroz odgojno obrazovne programe, organizaciju i uvjete života i potporu stručnjaka i institucija za ostvarivanje prava djece. Stvaranje preduvjeta za dostizanje standarda nacionalnog i EU obrazovnog sustava.
Aktivnosti	• izgraditi nove dječje vrtiće, škole i učeničke domove, unaprijediti postojeće odgojno-obrazovne ustanove prema pedagoškim standardima i po mjeri djeteta • sanacija građevinskog stanja objekata u kojima se odvija predškolski odgoj (vrtići) • izgraditi polivalentne dvorane i ograđena igrališta, vježbališta • razvijati mrežu odgojno-obrazovnih ustanova koje provode posebne programe • formirati centar za darovitu djecu • razvijati preventivne programe • poticati integraciju učenika s teškoćama u redovan sustav odgoja i obrazovanja • nabavljati opremu, didaktička sredstva, pomagala • razvijati i podupirati programe u funkciji prilagodbe potreba, a zaposlenih roditelja u vrtićima i OŠ • osigurati i podupirati stabilnost i razvoj stručnih timova za posebne programe u strukovnim školama • jednosmjenski rad • razvoj tehničke kulture • obrazovne programe uskladiti s potrebama gospodarstva i zahtjevima tržišta rada • financijski i organizacijski poduprijeti deficitarna zanimanja
Očekivani rezultati	Podignuta razina kvalitete sveukupnog pedagoškog standarda odgojno obrazovnih ustanova, kvalitetnija ponuda programa za djecu i roditelje prema iskazanim potrebama i interesima.
Nositelji	Grad Karlovac
Korisnici	Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Odgojno obrazovne ustanove, udruge civilnog društva, privatni sektor, roditelji/skrbnici, djeca i mladi.
Indikatori	- % djece koja završavaju osnovnu školu (u odnosu na broj upisanih) - % djece koja završavaju srednju školu (u odnosu na broj upisanih) - broj učenika/broj učitelja - broj djece obuhvaćene sustavom odgoja i obrazovanja - broj novih odgojno-obrazovnih ustanova, polivalentnih objekata, prostora, vježbališta - broj pripremljenih / prijavljenih projekata - broj i vrsta programa i njihovih korisnika - broj programa i sudionika uključenih u različite programe tehničke kulture i drugih sadržaja usvajanja novih znanja i vještina
Cilj 2	Poboljšanje kvalitete života
Prioritet 3	Razvoj društvene i socijalne infrastrukture i usluga
Mjera 2	Unapređenje kapaciteta i kvalitete sportsko-rekreativnih sadržaja
Cilj mjere	Unaprijediti i podizati kvalitetu života kroz unapređenje zdravog tjelesnog stanja građana i športske kvalitete u individualnom i kolektivnim sportovima i rekreaciji, uključujući i poboljšanje uvjeta za športsku edukaciju. Uključiti u sport i rekreaciju što veći broj građana, osobito djece, mladeži i studenata, osoba s invaliditetom i osoba treće životne dobi te ulagati u razvoj mladih sportaša radi stvaranje široke kvalitete osnove kao uvjeta daljnjeg napretka i očuvanja dostignute razine kvalitete sporta. Stvorene navike za zdravi način života i poboljšanje kvalitete života i zdravlja svih

	građana, posebno djece i mladih.
Aktivnosti	• poticati JPP prilikom izgradnje sportskih građevina u svim gradskih četvrtima i naseljima • razraditi odgovarajuće sportske i rekreacijske programe sukladno potrebama urbanog načina života • poticati sportski amaterizam i rekreaciju • prilagoditi sportsku i rekreacijsku infrastrukturu za osobe s invaliditetom i posebnim potrebama • obrazovati i usavršavati kvalitetan i visoko stručan trenerski kadar • organizirati i promovirati domaće i međunarodne sportske priredbe i natjecanja • obnoviti i osuvremeniti postojeće sportske objekte i izraditi i implementirati sustav održivog upravljanja
Očekivani rezultati	Povećan broj uključenih u sustav sporta i sportske rekreacije, osnažen amaterski sport, očuvana postojeća sportska kvaliteta i unaprjeđen profesionalni sport. Povećana dostupnost sportskih građevina (otvorenih i zatvorenih) svim korisnicima. Povećana turistička ponuda Grada organizacijom domaćih i međunarodnih športskih priredbi. Podignuta svijest javnosti o značaju športa i rekreacije, posebice djece i mladeži te osoba s invaliditetom.
Nositelji	Grad Karlovac
Korisnici	Športske udruge, klubovi, škole, sportski savezi, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta
Indikatori	- površina u m² javnih sportskih dvoranskih površina po stanovniku - površina u m² javnih sportskih otvorenih površina po stanovniku - opremljenost sport. građevina - otvorenih i zatvorenih - izgrađen vanjski i unutarnji bazen - izgrađeno zatvoreno klizalište - broj učenika i studenata (u odnosu na sadašnje stanje), korisnika sportskih sadržaja - broj aktivnih sportaša i sportaša s invaliditetom - broj rekreativaca - broj posjetitelja natjecanja i dr. aktivnosti povezanih sa sportom i rekreacijom
Cilj 2	Poboljšanje kvalitete života
Prioritet 3	Razvoj društvene i socijalne infrastrukture i usluga
Mjera 3	Unapređenje preventivnih programa i jačanje standarda socijalnih usluga
Cilj mjere	Unaprijediti sustav javnozdravstvene zaštite za svakog korisnika i društva u cjelini. Od iznimne je važnosti promicati zdravi način života, od pravilne i uravnotežene prehrane do kretanja i rekreacije, posebno zbog konstantno velikog broja kardiovaskularnih i kroničnih bolesti – medicinska struka stoga kao vrlo važnu komponentu smanjenja broja oboljelih i povećanja ukupne razine zdravlja naglašava preventivne aktivnosti u vidu promicanja zdravog načina života, te osigurati kvalitetnu, efikasnu i pravičnu zdravstvenu zaštitu koja obuhvaća sustav društvenih mjera i aktivnosti za očuvanje i unapređenje zdravlja. Unaprijeđeni preventivni programi preventivne zdravstvene zaštite te povećana svijest građana o značenju prevencije i zdravog načina života. Unaprijediti sustav socijalne skrbi u Gradu Karlovcu. Postići poboljšanje uvjeta života svih građana Grada Karlovca, a osobito siromašnih i socijalno isključenih pojedinaca i društvenih skupina. Poboljšani uvjeti i kvaliteta života svih građana, a osobito uvjeti života siromašnih i socijalno isključenih pojedinaca i društvenih skupina. Jača integracija socijalno marginaliziranih skupina i poboljšanje kvalitete njihovog života. Podizanje svijest o važnosti djelovanja u okviru lokalne zajednice, a radi podizanja razine blagostanja društva i smanjenja razine socijalno potrebitih. Svaka dobna skupna se može pojaviti kao socijalno ugrožena skupina, a da bi se to spriječilo, potrebno je

	pravovremeno naglasak staviti na unapređenje odnosa prema svim ciljnim skupinama (djeca, stariji, nemoćni, bolesni, siromašni). Izgradnja kapaciteta civilnog društva potrebna je radi uključivanja u sve segmente društva, a sve s ciljem poticanja partnerstva između javnog, privatnog i civilnog sektora, kako bi se podignula svijest o važnosti djelovanja u okviru lokalne zajednice, a radi podizanja razine blagostanja društva i smanjenja razine socijalno potrebitih. Briga za mlade, obitelj, te starije i nemoćne osobe još uvijek nije dovoljno prepoznata u društvu, a mora se sagledati u znatno širem kontekstu, ukoliko se želi osigurati visoka kvaliteta života, te govoriti o gradu viske socijalne osjetljivosti. Socijalno ugrožene osobe ostvaruju pravo na dopunsku materijalnu zaštitu, pomoći i potpore temeljem posebnih odluka o socijalnoj skrbi, o dopunskoj materijalnoj zaštiti vojnih i civilnih invalida rata i članova njihovih obitelji, sufinanciranju troškova prijevoza učenika, novčane pomoći za umirovljenike, novorođenčad i sl. Potrebno je raditi na podizanju profesionalnosti djelovanja svih institucija i dionika, te u preuzimanju odgovornosti za rješavanje problema i ostvarivanje rezultata, a temeljeno na primjeni standarda kvalitete, primjenjivih za javni sektor.
Aktivnosti	• poticati programe preventivne zdravstvene zaštite • povećati svijest javnosti o značaju prevencije i zdravog načina života • prevencija mentalnih poremećaja i rizičnih oblika ponašanja • unaprijediti skrb za najčešće kronične nezarazne bolesti (bolesti srca i krvnih žila, karcinoma, šećerne bolesti, kroničnih plućnih bolesti) • organizirati palijativnu skrb • osigurati transparentnost sustava za praćenje korisnika socijalne skrbi • koordinirati različite nositelje u sustavu socijalne skrbi • informatički umrežiti sustav • pratiti i ocjenjivati mjere socijalne skrbi • educirati i informirati stručni kadar • informirati građane o pravima i uslugama • razvijati sustav izvaninstitucionalnih usluga • poticanje udomiteljstva • provođenje edukacije za partnerstvo i roditeljstvo/predbračna savjetovališta • podizati svijest građana o borbi protiv nasilja u obitelji • poticati brigu o osobama koje su žrtve nasilja u obitelji te njihovu resocijalizaciju • poticati programe resocijalizacije bivših zatvorenika i njihov povratak u zajednicu • poticati programe podizanja svijesti o potrebi prevencije ovisnosti, osobito kod mladih te programe resocijalizacije ovisnika i njihov povratak u zajednicu • podizati svijest građana o ulozi civilnog društva za kvalitetu života i razvoj grada, posebno razvoj volonterizma
Očekivani rezultati	Unaprijeđena skrb za najčešće bolesti i razvijeni programi zdravstvene zaštite. Podignuta svijest javnosti o značenju prevencije i zdravog načina života kako bi se doprinijelo smanjenju pojave najčešćih bolesti. Proširena mreža socijalnih usluga, razvijen sustav izvaninstitucionalnih usluga, informiranost građana o pravima koja su im na raspolaganju. Kako bi se u konačnici poboljšala kvaliteta života socijalno marginaliziranih skupina, glavni preduvjet je modernizacija ili izgradnja nove socijalne infrastrukture, jer postojeći sustav ima određene manjkavosti (prevelik broj korisnika na jednog stručnjaka, nedostatak prostornih uvjeta. Kao nadogradnja socijalne infrastrukture potrebno je sustavno educiranje pružatelja socijalnih usluga. Civilno društvo ojačano za pružanje vaninstitucionalne potpore marginaliziranim skupinama društva.
Nositelji	Grad Karlovac

Korisnici	Hrvatski zavod za javno zdravstvo Karlovačke županije, Ministarstvo zdravstva, Ministarstvo socijalne politike i mladih, zdravstvene ustanove, organizacije civilnog društva, Centar za socijalnu skrb, građani.
Indikatori	- smrtnost djece do 5 godina na 1000 djece do 5 godina starosti - broj bolničkih kreveta na 1000 stanovnika - broj liječnika na 1000 stanovnika - prosječno očekivano trajanje života - podaci o novim kapacitetima zdravstvenih ustanova - broj pripremljenih/prijavljenih projekata i programa - broj stručnih skupova, seminara i dr.oblika usavršavanja zdravstvenih djelatnika i građana - % osoba koje su usvojile znanja, promijenili stavove i ponašanje - broj invalidnih osoba zbog najčešćih kroničnih nezaraznih bolesti - broj programa i projekata socijalne skrbi - broj realiziranih uspješnih programa socijalne integracije - broj korisnika programa, - broj uspješno provedenih kampanja za osvješćivanje javnosti o potrebama socijalno marginaliziranih skupina, - broj educiranih socijalnih djelatnika - broj novih socijalnih usluga - broj osoba iz marginaliziranih skupina aktivno uključenih u edukacijske programe - broj zaposlenih osoba iz marginaliziranih skupina društva - broj građana uključenih u civilne inicijative - broj programa za rješavanje udomiteljstva - osnovano predbračno savjetovalište - formirana palijativna skrb - broj korisnika programa zaštite i resocijalizacije - broj udomljenih osoba - broj volontera uključenih u provedbu socijalnih programa
Cilj 2	Poboljšanje kvalitete života
Prioritet 4	Jačanje sustava organizacija civilnog društva
Mjera 1	Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva
Cilj mjere	Poticanje razvoja civilnog društva, njegove uloge i doprinosa razvoju Grada te jačanje njegove uloge u privlačenju sredstava iz nacionalnih i međunarodnih izvora.
Aktivnosti	• analiza učinkovitosti sustava financiranja udruga s obzirom na njihove rezultate • analize stanja osposobljenosti udruga za upravljanje EU i nacionalnim projektima/programima • jačanje osposobljenosti udruga za upravljanje EU i nacionalnim projektima/programima • uključivanja udruga u razvojne inicijative, aktivnosti i partnerske projekte • uspostava i razvoj sustava učinkovitog i transparentnog financiranja rada udruga (uvodenje sustava kvalitete nevladinog sektora – SOKNO) • poticanje volonterstva te ostale srodne aktivnosti
Očekivani rezultati	Razvijeno i održivo civilno društvo Grada Karlovca.
Nositelji	Organizacije civilnog društva, Grad Karlovac
Korisnici	Stanovništvo, volonteri, Grad, organizacije civilnog društva, dr. institucije i organizacije, KARLA i druge potporne institucije
Indikatori	- broj razvojnih projekata u Gradu koje su izradile i provode udruge - broj novoformiranih aktivnih udruga - broj uključenih građana u aktivnosti i inicijative potaknute od strane udruga

	- broj udruga s istaknutim rezultatima - broj udruga s uvedenim sustavom kvalitete - broj provedenih aktivnosti jačanja kapaciteta udruga - broj stručnjaka zaposlenih u udrugama ili uključenih u aktivnosti udruga
Cilj 2	Poboljšanje kvalitete života
Prioritet 4	Jačanje sustava organizacija civilnog društva
Mjera 2	Umrežavanje organizacija civilnog društva s javnim/gospodarskim sektorom i intersektorsko povezivanje
Cilj mjere	Povećanje sudjelovanja civilnog društva u procesima donošenja odluka o gospodarskom i društvenom razvoju Grada Karlovca. Aktivno i odgovorno sudjelovanje građana u razvojnim projektima Grada Karlovca kroz povećanje sudjelovanja civilnog društva u području društvenog i gospodarskog života u kojima su nedovoljno prisutni javni i privatni sektor. Stvaranje društvene kohezije, bolje i učinkovitije upravljanje razvojem Grada.
Aktivnosti	• analize i ocjene dosadašnje suradnje udruga sa javnim i gospodarskim sektorom • razviti modele implementacije participacijskih procesa i metoda s poslovnim i civilnim sektorom, u pripremi i provedbi razvojnih projekata • izraditi programe suradnje, definirati teme zajedničkog interesa i oblike potpora (informacijska, stručna, financijska, infrastrukturna i dr.) • razviti sustavnu komunikaciju s udrugama civilnog društva
Očekivani rezultati	Unapređena suradnja poslovnog i civilnog sektora u promišljanju i provedbi projekata značajnih za društveno-gospodarski razvoj Grada, transparentnost sustava donošenja odluka i funkcioniranja i financiranja udruga, te učinkovitost provedbe projekata i programa.
Nositelji	Grad Karlovac
Korisnici	Organizacije civilnog društva, poduzeća i obrti, KARLA, poslovne asocijacije, udruge, zaklade, građani.
Indikatori	- broj novoosnovanih savjeta, mreža, itd., - broj partnerskih/suradničkih međusektorskih projekata, - povećanje (%) provedenih, kvalitetnih projekata, - broj uključenih građana i institucija u aktivnosti organizacija civilnog društva-a, - broj sudionika u provedenim edukacijskim programima. - broj pripremljenih i provedenih razvojnih projekata - broj ostvarenih partnerstava i zajedničkih aktivnosti s organizacijama civilnog društva i gospodarskim sektorom
Cilj 2	Poboljšanje kvalitete života
Prioritet 4	Jačanje sustava organizacija civilnog društva
Mjera 3	Razvoj neformalnih oblika obrazovanja
Cilj mjere	Cjeloživotno učenje postalo je preduvjet konkurentnosti na tržištu rada. Stoga je potrebno promicati i poticati taj koncept te kontinuirano usavršavanje na svim razinama učiniti dostupnijim. Unaprijediti formalno stečeno obrazovanje, znanja i vještine u svrhu jačanja kompetencija i konkurentnosti na tržištu rada. Pridonijeti kontinuiranom odgoju i obrazovanju građana svih stručnih sprema. Cjeloživotno učenje u cilju povećanja osobne fleksibilnosti i prilagodljivosti na tržištu rada. Poticati razvoj institucija za cjeloživotno učenje. Educirati i poticati građanstvo na samoinicijativno uključivanje u programe cjeloživotnog učenja. Doprinos konkurentnosti Grada uslijed jačanja kulture učenja i kontinuiranog osobnog razvoja.
Aktivnosti	• uspostava sustava potpore (financijske i dr) za stjecanje znanja i vještina u struci • motivirati stanovništvo i zaposlenie na stručno usavršavanje, kroz sustav cjeloživotnog učenja i formalnog, neformalnog i informalnog obrazovanja

	• stvaranje modela prekvalifikacije i osposobljavanja
Očekivani rezultati	Ojačana svijest o važnosti cjeloživotnog učenja, povećana informiranost o programima i povećana dostupnost.
Nositelji	Grad Karlovac
Korisnici	Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, nacionalna akreditirana tijela za provedbu programa cjeloživotnog obrazovanja, udruge civilnog sektora, KARLA, poduzeća i obrti, obrazovne ustanove, nezaposleni.
Indikatori	- broj novih programa i alata za poticanje neformalnih oblika učenja - broj nezaposlenih, uključenih u programe cjeloživotnog obrazovanja i usavršavanja - broj zaposlenih koji primjenjuju neformalne oblike učenja - broj poduzeća koja potiču cjeloživotno učenje - broj novih programa/zvanja za potrebe gospodarstva - broj polaznika/korisnika programa neformalnih oblika učenja - broj sufinanciranih programa - broj projekata/programa za izradu i provedbu neformalnih oblika obrazovanja

Cilj 3	Revitalizacija gradske Zvijezde
Prioritet 1	Uspostava integriranog modela upravljanja Zvijezdom
Mjera 1	Izrada UPU Zvijezda
Cilj mjere	Osiguravanje pretpostavki za ravnomjernu i cjelovitu obnovu Zvijezde u skladu s planskim ciljevima, mjerama i uvjetima; provedbu budućeg Plana upravljanja povijesne cjeline; pokretanje razvojnih i drugih projekata; izradu projektne dokumentacije za pojedinačne zahvate u prostoru. Obveza izrade UPU-a utvrđena je Zakonom o prostornom uređenju i gradnji obzirom da se radi o urbanoj obnovi zaštićene povijesne cjeline. Obveza izrade UPU-a utvrđena je i važećim Generalnim urbanističkim planom grada Karlovca kako bi se za prostor povijesne jezgre grada detaljnije odredio njen prostorni razvoj. Tijekom cijelog svog postojanja Zvijezda je izrazito živ prostor, odnosno prostor urbane transformacije koja se odvijala u skladu s odrednicama pojedinog vremenskog razdoblja. Stoga UPU povijesne jezgre treba utvrditi organizaciju namjena, i uređenja prostora za te namjene, na temelju ispitivanja sadašnjeg stanja, povijesnog razvoja i projekcije budućeg stanja, uz osnovnu pretpostavku da povijesna jezgra treba i nadalje zadržati polifunkcionalni karakter. UPU je podloga dugoročne urbanističke politike koja se ne može ostvariti bez stalne suradnje sa stanovnicima i drugim ciljnim skupinama. Ostvarenje osnovnih ciljeva UPU-a nezamislivo je bez aktivnog, pa i materijalnog sudjelovanja građana, odnosno bez prihvaćanja određene discipline koja ponekad može i ograničiti razne, parcijalne, kratkoročne interese, no zato treba osigurati dugoročniji razvoj i život grada u cjelini. Za postojeće zgrade nužno je utvrditi koji su zahvati dozvoljeni, a da se pri tome ne naruše ili izgube svojstva kulturnog dobra. Promet u Zvijezdi (regulacija, pješačke zone, parkiranje i garaže) je posebno osjetljiva tematika koja zahtijeva sveobuhvatnu analizu šireg prostora, kao podlogu planiranju urbane obnove povijesne jezgre i centra grada. Urbanističko planiranje još uvijek žive povijesne cjeline kao što je Zvijezda, treba temeljiti na multidisciplinarnom pristupu jer ga ne regulira jedan specifičan propis, već niz posebnih propisa, konvencija, proklamacija, kako nacionalnih i europskih, tako i međunarodnih, pa i globalnih. Zaštita, očuvanje, obnova i revitalizacija gradske jezgre uz zadržavanje njenog polifunkcionalnog karaktera, povratak u Zvijezdu funkcije stanovanja kao kohezivnog elementa urbanog prostora, obnova građevinskog fonda i infrastrukture, gospodarski razvoj, podizanje razine svijesti o Zvijezdi kao kulturnom dobru i potencijalu za gospodarski razvoj.

Aktivnosti	• izrada digitalne topografsko - katastarske podloge za UPU • izrada stručne podloge - graditeljsko obilježje s konzervatorskom dokumentacijom • izrada stručne podloge - prometno obilježje, kojom treba planirati prometni sustav, premještanje tranzitnog prometa iz Zvijezde, mrežu podzemnih garaža, te riješiti problem prometa u mirovanju i predložiti regulaciju prometa u povijesnoj jezgri • izrada stručne podloge - demografsko sociološko obilježje, koja treba obuhvatiti demografiju, stanovanje, djelatnosti, prostornu ambijentalnost i aktivnosti gradske četvrti • izrada stručne podloge - hortikulturno obilježje, koja treba analizirati zelene površine unutar Zvijezde i kontaktnog područja prema ostalim dijelovima zaštićene povijesne cjeline Karlovca, te predložiti mjere zaštite • izrada stručne podloge - ekonomsko obilježje, koja treba biti utemeljena na analizi vlasničkih odnosa, voditi računa o određivanju nedjeljivih cjelina pri provođenju zahvata u prostoru, provjeriti oblike ekonomskih modela ulaganja s aspekta održivosti, odnosno isplativosti, te definirati moguće izvore sredstava i oblike ulaganja • prikupljanje prijedloga, zahtjeva, podataka, planskih smjernica za izradu UPU • izrada stručnog rješenja UPU • uključivanje ciljnih skupina u postupak izrade UPU kroz provođenje više prethodnih rasprava ili radionica • izrada prijedloga plana • uključivanje ciljnih skupina u postupak izrade UPU kroz provođenje zakonom propisanog postupka javne rasprave o prijedlogu UPU • izrada Konačnog prijedloga UPU u skladu s rezultatima javne rasprave i suglasnostima/mišljenjima nadležnih tijela • donošenje UPU na Gradskom vijeću Grada Karlovca • provedba postupka za proglašenje Zvijezde kulturnom baštinom nacionalnog i međunarodnog značaja
Očekivani rezultati	Izrađen Urbanistički plan uređenja „Zvijezda“, ubrzano izdavanja akata za građenje planiranih zahvata u prostoru, osigurane prostorno planske pretpostavke za izradu i donošenje Plana upravljanja povijesnom cjelinom Zvijezdom. Zvijezda zaštićena kao nacionalna i međunarodna kulturno-povijesna cjelina.
Nositelji	Grad Karlovac
Korisnici	Građani, poslovni subjekti, javni sektor, stručna i najšira javnost.
Indikatori	- izrađen UPU „Zvijezda“ - ukupan godišnji broj izdanih akata kojima se odobrava građenje - na godišnjoj razini iskazan broj razvojnih projekata i pojedinačnih zahvata u prostoru koordiniranih od strane Grada Karlovca, za koje je izrađena projektna dokumentacija - Zvijezda na listi nacionalne i međunarodne kulturne baštine
Cilj 3	Revitalizacija gradske Zvijezde
Prioritet 1	Uspostava integriranog modela upravljanja Zvijezdom
Mjera 1	Izrada i provedba plana upravljanja povijesnom cjelinom Zvijezda (integralnog plana upravljanja)
Cilj mjere	Integralni plan upravljanja Zvijezdom treba definirati i uspostaviti primjerenu strategiju, ciljeve, projekte, aktivnosti i upravljačke mehanizme koji će osigurati očuvanje kulturne baštine, uravnotežiti različite namjene kulturno povijesne cjeline i odrediti je kao gospodarsku vrijednost. Integralni plan upravljanja Zvijezdom: ○ osigurava zaštitu, očuvanje i obnovu Zvijezde (uključujući sve dionike),

	○ omogućuje potpuno razumijevanje kulturno – povijesnog značaja Zvijezde i mogućnosti za gospodarsko korištenje kod svih dionika ○ definira ciklus planiranja, implementacije, monitoringa, evaluacije te sustav povratnog informiranja dionika ○ određuje način uključivanja partnera i dionika ○ sadrži plan potrebnih resursa (ljudski, materijalni, financijski) ○ sadrži plan izgradnje i jačanje institucionalnih kapaciteta ○ predstavlja odgovoran, jasan i transparentan opis funkcioniranja sustava upravljanja ○ određuje dugoročne, srednjoročne i dnevne aktivnosti usmjerene ka očuvanju, održavanju i obnovi Zvijezde ○ sustav monitoringa treba sadržavati: uspostavljen sustav izvješćivanja ○ uspostavljen sustav koordinacije upravljanja na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini ○ sustav upravljanja rizikom treba sadržavati i procjenu opasnosti od prirodnih katastrofa, procjenu opasnosti od ekoloških i gospodarskih uzroka ○ plan gospodarskog korištenja treba biti na način da korištenje bude ekološki i kulturno održivo Treba prepoznati široki spektar različitih potreba i legitimnih interesa svih dionika (stanovnika i korisnika prostora Zvijezde, kao i drugih dionika) u korištenju, zaštiti i investiranju u kulturnu baštinu, te osmisliti modele njihova uključivanja u procese donošenja odluka. Takav pristup osigurat će održivost procesa kontinuirano kroz duži vremenski period. Treba osmisliti akcijski plan s pojedinačnim akcijama i načinima provedbe koji će dobiti potporu javne vlasti i cijele zajednice, te način provedbe s naglaskom na jasno utvrđene izvršitelje i načine financiranja. Funkcionalni dijelovi fortifikacijskog sustava karlovačke Zvijezde se značajno razlikuju po stupnju zaštite, obimu i vrsti radova koje je potrebno provesti tijekom obnove, dionicima i potrebnim financijskim sredstvima. Na taj način se kao zasebne cjeline mogu izdvojiti: zaštićeni dijelovi prirode oko Zvijezde, elementi fortifikacije (bedemi, bastioni, šančevi), ulice i trgovi te zgrade unutar Zvijezde. Navedene dijelove će u određenom opsegu biti moguće obnavljati i prije donošenja cjelovitog Integralnog plana upravljanja. Tek nakon donošenja Plana bit će moguće pristupiti cjelovitoj i kvalitetnoj rekonstrukciji. Ova mjera treba potaknut opći razvoj grada, osobito gospodarski razvoj malog i srednjeg poduzetništva, te društvene i javne infrastrukture.
Aktivnosti	Pripremiti i donijeti Integralni plan upravljanja Zvijezdom. Osmisliti i operacionalizirati sustav upravljanja povijesnom cjelinom, poštujući slijedeće preporuke: • gradska politička vlast treba proglasiti povijesno nasljeđe Zvijezde političkim prioritetom Grada Karlovca kojem će podrediti druge sektorske prioritete, prepoznajući povijesnu baštinu kao priliku/mogućnost za razvoj • u praksi osigurati primjenu Plana upravljanja povijesnom cjelinom na način da se primijeni integralni pristup koji nadilazi sektorske interese, akcije i politike • postići zajedničko djelovanje političkog vodstva i vrhunskih menadžera grada kao tima koji je presudan za ostvarivanje vizije, kao integralnog dijela Plana upravljanja povijesnom cjelinom, s povijesnom baštinom kao glavnim prioritetom • treba prepoznati široki spektar različitih potreba i legitimnih interesa svih dionika (stanovnika i korisnika prostora Zvijezde, kao i drugih dionika) u korištenju, zaštiti i investiranju u kulturnu baštinu, te osmisliti modele njihova uključivanja u procese donošenja odluka • izraditi akcijski plan s pojedinačnim akcijama i načinom provedbe, uključujući i način financiranja, • uspostaviti procese praćenja i evaluacije kako bi se Plana upravljanja povijesnom cjelinom prema potrebi prilagodio promijenjenim okolnostima • iznaći i provjeriti održivi model povezivanja fizičke obnove zgrada s

ekonomskom revitalizacijom Zvijezde/grada Karlovca
Osmisliti i operacionalizirati sustav upravljanja povijesnom cjelinom, vodeći računa o integralnom pristupu u okviru različitih područja djelovanja:

- **Očuvanje kulturne baštine**

- očuvanje vizualnog integriteta
- identifikacija, evaluacija, vrijednosna i povijesno-kulturna procjena i dokumentiranje vrijednosti povijesne cjeline i pojedinih objekata – konzervatorska podloga
- očuvanje, obnova i održavanje autentičnog izgleda i prostorne strukture, tradicionalnih funkcija prostora i pojedinačnih objekata
- očuvanje nematerijalne kulturne baštine povezane sa Zvijezdom.
- osmišljena interpolacija (uvođenje novih struktura, materijala i funkcija u jezgru)
- inovativne tehnike restauracije
- unapređivanje javnih površina
- unapređivanje zastarjele infrastrukture
- priprema i provedba financijskih instrumenata za obnovu javnih i privatnih prostora

- **Zaštita okoliša**

- prilagodba materijalne kulturne baštine zahtjevima za očuvanje okoliša (energetska učinkovitost, korištenje obnovljivih izvora energije, smanjivanje negativnog utjecaja na okoliš, zaštita zdravlja ljudi)
- prilagodba obnove kulturnog naslijeđa zahtjevima za energetska učinkovitost i korištenje obnovljivih izvora energije
- ekološka rasvjeta
- poticanje hodanja, korištenja bicikla i drugih vrsta prijevoza koji imaju mali CO₂ otisak
- unapređenje urbane klime – vegetacijski otoci, parkovi, rekreacijske zone
- kvalitetna odvodnja oborinskih voda
- plan postupanja u slučaju elementarnih nepogoda, procjena rizika, postupci za očuvanje baštine

- **Demografski razvoj**

- kulturna baština- dostupna i prilagođena svim stanovnicima, dobnim i socijalnim skupinama
- stvaranje kulturnog identiteta zajednice
- uvođenje sadržaja za sve stanovnike u povijesnu cjelinu
- mogućnosti zapošljavanja u povijesnom centru
- kvalitetni sadržaji i objekti društvenog sadržaja
- stanovanje za sve socijalne grupe / generacije
- mobilnost / pristupačnost za sve stanovnike, osobe smanjene mobilnosti
- putevi, ulazi u objekte kulturne baštine prilagođeni osobama smanjene mobilnosti

- **Odgoj, obrazovanje i podizanje razine svijesti**

- stvaranje osjećaja zajedništva, kulturna kohezija zajednice, poštivanje kulturnog naslijeđa, poticanje stanovnika da aktivno sudjeluju u upravljanju kulturnom baštinom, kontinuirano djelovanje na podizanju razine svijesti kod različitih ciljnih skupina
- „Povijest uživo“ - kulturni događaji i manifestacije
- uključivanje građana u edukacijske projekte i informativne kampanje
- aktivnosti istraživanja i učenja prikladen za djecu i mlade
- komuniciranje povijesnih vrijednosti lokaliteta prema stručnoj i

znanstvenoj zajednici, turistima, stanovnicima susjednih regija

- **Znanost i istraživanje**

- poticanje znanstvenih istraživanja kulturne baštine, urbanističkog razvoja zajednice, primjena novih tehnološko – znanstvenih metoda za očuvanje i obnovu kulturne baštine
- znanstvena istraživanja (povijesna, restauratorska, demografska, arheološka, povijest vojne tehnike i građenja)
- daljinska istraživanja, moderna tehnološka rješenja
- istraživanje uspješnih modela upravljanja gradskom povijesnom cjelinom
- vođenje i priprema projekata
- tehničke inovacije

- **Prostorno planiranje i razvoj**

- jasne i jednoznačne smjernice za prostorno planiranje povijesne cjeline i šireg područja koje trebaju osigurati multifunkcionalnost i ujedno ravnotežu funkcija, očuvanja kulturne baštine i potreba građana
- uvođenje različitih funkcija: stanovanje, rekreacija, poslovni prostori, trgovina, kulturne ustanove
- javni prostori
- kvalitetna komunalna infrastruktura
- povezanost povijesne jezgre i ostalih dijelova grada
- izrada uputa za pravilno održavanje privatnih kuća kako bi se sačuvala povijesna baština

- **Turizam**

- stvaranje jedinstvenog identiteta povijesne cjeline koji donosi gospodarske i društvene koristi, a temelji se na ravnoteži zahtjeva i potreba stanovnika i posjetitelja
- stvaranje turističkog identiteta destinacije
- obogaćivanje destinacijske ponude (kvalitetniji sadržaji, usluge, atrakcije)
- održivi turizam

- **Gospodarski razvoj**

- privlačenje i zadržavanje različitih gospodarskih djelatnosti koje su potrebne lokalnom stanovništvu i posjetiteljima, a pri tome poštuju povijesno – kulturne značajke gradske jezgre
- poticanje ulaganja u poslovne prostore i poslove/ funkcije koje je gradska jezgra imala kroz povijest, uvođenje novih funkcija (umjesto vojne namjene) koji odgovaraju povijesnim zadanoštim lokacije
- javno-privatno partnerstvo
- stvaranje poticajnog okruženja za privatne ulagače (program poticaja i potpora)

Provođenje aktivnosti planiranih Planom upravljanja povijesnom cjelinom Zvijezdom. Prije donošenja Plana upravljanja mogu se pokrenuti pojedinačni projekti za koje je započeta ili dovršena dokumentacija:

- rekonstrukcija Radićeve ulice
- rekonstrukcija Oružane s izgradnjom podzemne garaže
- rekonstrukcija i uređenje Trga bana Josipa Jelačića s izgradnjom podzemne garaže
- rekonstrukcija zgrade Veleučilišta – „Atrij znanja“
- obnova građevina u vlasništvu Franjevačkog samostana
- obnova i izgradnja građevina u vlasništvu Eparhije Gornjokarlovačke
- rekonstrukcija pojedinačnih stambeno-poslovnih građevina u Zvijezdi
- rekonstrukcija infrastrukture nužne za realizaciju gore navedenih projekata

Očekivani rezultati	Izrađen i donesen Plan upravljanja povijesnom cjelinom Zvijezdom. Rehabilitacija i revitalizacija Zvijezde, korištenje povijesne cjeline kao pokretača razvoja Grada Karlovca.
Nositelji	Grad Karlovac
Korisnici	Poslovni subjekti, javni sektor, stručna i najšira javnost, Građani grada Karlovca i šire regije, stručnjaci, ostali europski utvrđeni idealni gradovi, nadležna nacionalna i EU tijela.
Indikatori	• donesen Plan upravljanja povijesnom cjelinom Zvijezdom • formiran sustav implementacije i nadzora provedbe Plana • broj obnovljenih zgrada • km uređene i obnovljene podzemne infrastrukture • km uređenih šančeva i bedema • broj novoposađenih sadnica u parkovima i km² uređenih javnih površina
Cilj 3	Revitalizacija gradske Zvijezde
Prioritet 1	Podizanje razine svijesti o Zvijezdi kao kulturnom dobru i potencijalu za gospodarski razvoj
Mjera 2	Organizacija i provedba kontinuirane promocije Zvijezde
Cilj mjere	Zaštita, obnova i gospodarsko korištenje Zvijezde iziskuju razumijevanje građana, čak i odricanje i odstupanje od nekih njihovih planova i interesa kako bismo u konačnici svi imali i dobili više. Stoga je potrebno podići razinu znanja o važnosti Zvijezde kao kulturnog spomenika svjetskih razmjera, dokaza našeg identiteta i trajanja na ovim prostorima, ali i jedinstvenog resursa za gospodarski razvoj i očuvanje identiteta Karlovca. Početna analiza dionika je napravljena u okviru prethodnih projekata i studija i u okviru rada pojedinih tematskih grupa i odbora. Navedene činjenice treba komunicirati i prema općoj javnosti, stručnoj javnosti, turistima i općenito stanovnicima susjednih regija budući da se Zvijezda sada ne percipira kao vrijedna kulturna baština (manje od 7% Karlovčana i manje od 1% stanovnika Hrvatske prepoznaju Zvijezdu kao vrijednu baštinu).
Aktivnosti	• izrada Komunikacijske strategije s akcijskim planom promocije važnosti i revitalizacije Zvijezde • distribucija i provedba komunikacijskog plana - informacija o Zvijezdi kao jedinstvenoj baštini svjetskog značaja trajno dostupna na mrežnim stranicama grada, partnerskih gradova i ustanova • ostvarena komunikacija s međunarodnim mrežnim stranicama koje objavljuju srodne sadržaje (vojna arhitektura, idealni gradovi) u cilju promocije Zvijezde • organizacija i provedba stručnih skupova i savjetovanja o revitalizaciji i održivom korištenju povijesnih urbanih cjelina od međunarodnog značaja
Očekivani rezultati	Zvijezda poznata na nacionalnoj i međunarodnoj razini kao posebno vrijedna i zaštićena nacionalna i svjetska baština.
Nositelji	Grad Karlovac, Gradski muzej, Turističke zajednice Grada Karlovca i Karlovačke županije
Korisnici	Građani (odrasli, mladi, djeca), stanovnici susjednih regija, znanstvena zajednica, posjetitelji i turisti, organizacije civilnog društva i neprofitne organizacije, gospodarski sektor.
Indikatori	- izrađena Komunikacijska strategija s akcijskim, provedbenim, planom - broj mrežnih stranica koje redovito objavljuju informacije o Zvijezdi - broj prevedenih studija i članaka koji su dostupni međunarodnoj zajednici, prisustvovanje na tematskim konferencijama, sudjelovanje u radu tematskih grupa - broj partnerstava ostvarenih s utvrđenim idealnim gradovima - vrsta i broj priređenih promo materijala za opću javnost i ciljne skupine - broj učenika i učitelja koji sudjeluju u projektu „Zvijezda u školi“

4. HORIZONTALNI CILJEVI

Osim srednjoročnih programskih ciljeva važni su i tzv. dugoročni, horizontalni, ciljevi, odnosno ciljevi koji bi se idealno trebali promicati u svim programima i projektima implementacije razvojne strategije, posebno onima financiranim iz fondova Europske unije. U nastavku se razmatra zastupljenost svakog od navedenih horizontalnih ciljeva u razvojnom scenariju razvojne strategije Grada Karlovca. Također, uz navedene ciljeve, postoji i poseban horizontalni cilj - razminiranje minski sumnjivih područja.

1. Razminiranje

Na području Grada Karlovca još je 0,834 km² ili 0,2% ukupne površine, minski sumnjivih prostora, što je i jedan od ograničavajućih faktora razvoja, prvenstveno poljoprivrede i turizma. Kontinuiranim nastavkom razminiranja stvaraju se preduvjeti za socijalni i ekonomski razvoj područja od posebne državne skrbi na području Grada Karlovca.

2. Razvoj informacijskog društva

Informacijsko društvo se pokazuje kao imperativ sveukupnog razvoja u svijetu pa tako i u Gradu Karlovcu. Potencijal informacijskog društva prožima sve aspekte Strategije. Specifičnost ovog horizontalnog cilja je povećanje uporabe informacijske i komunikacijske tehnologije u svim poslovnim i socijalnim grupama u Gradu. Ovaj cilj podrazumijeva: proširenje uporabe informacijske tehnologije i interneta na svim razinama društva, povećanu konkurentnost poduzetnika radi upotrebe ICT³⁸ aplikacija, poboljšanu javnu svjesnost o mogućnostima koje nudi informacijsko društvo, povećano društveno uključivanje putem e-uprave te povećan broj osoba osposobljenih u ICT vještinama.

3. Promocija jednakih mogućnosti i ljudskih prava

Za razvoj Grada Karlovca nužno je promicanje jednakih mogućnosti pristupa obrazovanju, zapošljavanju i podizanje ukupne kvalitete života svih stanovnika, neovisno o njihovom spolu, dobi, etničkoj pripadnosti i invaliditetu. Naglasak je na novim inicijativama i aktivnostima zajednice s ciljem promicanja socijalne integracije, uključenosti i suživota, i to posebno pružanje podrške kod pristupa obrazovanju skupinama s posebnim potrebama, pružanje podrške kod pristupa zapošljavanju skupinama osoba u nepovoljnom položaju te podrška razvoju socijalnih usluga i sposobnosti pružatelja tih usluga u borbi protiv socijalne isključenosti i siromaštva. Ovaj prioritet je, kao horizontalni prioritet, uključen u sve prioritete i mjere kako bi se, sukladno razvoju Grada Karlovca, razvijao i položaj ugroženih skupina u društvu.

4. Održivi razvoj

Koncept održivog razvoja podrazumijeva korištenje resursa kako bi se zadovoljile potrebe ljudi istovremeno čuvajući okoliš. Održivim razvojem čuvamo resurse za buduće generacije. Koncept obuhvaća tri uzajamno povezana dijela: održivi okoliš, ekonomsku održivost i društveno-političku održivost. Ova načela moraju biti čvrsto integrirana u svim projektima kako bi održivi razvoj uistinu zaživio. Dobri primjeri su razvoj *zelenog* poduzetništva, očuvanje i održivo korištenje okoliša, krajolika i prirodne baštine, ulaganje u obnovljive izvore energije, ali i projekti usmjereni na jačanje i umrežavanje civilnog društva te jačanje koordinacije tijela lokalne samouprave i njihovu suradnju s građanima.

5. Partnerstvo i učinkovita demokracija

Partnerstva između javnog sektora, privatnog sektora i civilnog društva na lokalnoj i/ili regionalnoj razini prepoznata su u EU-u kao jedan od nužnih preduvjeta i/ili instrumenata uspješnog održivog razvoja. Iskustveno, partnerstvo se pokazalo ključnim čimbenikom kako u postizanju maksimalne mobilizacije resursa, tako i prilikom pronalaženja rješenja za krizne razvojne situacije. Cilj Grada Karlovca je kontinuiran razvoj partnerskih odnosa i međusektorska suradnja na svim razinama. Sama izrada strategije je korak naprijed u „Razvoju partnerstva i učinkovite demokracije“, a u strategiju su ugrađene mjere kojima javni sektor podupire svoje partnere u razvoju (privatni sektor i civilno društvo), a time automatski jača i partnerstvo. Gradu Karlovcu je, također, cilj i suradnja s institucijama iz drugih zemalja, poglavito na raznim projektima međunarodne suradnje. Uz partnerstvo i učinkovitu demokraciju, važan je razvoj volonterstva kao stupa civilnog društva te vrlo važnog ljudskog resursa u mnogim sektorima.

³⁸ Op.a. ICT je skraćenica engleskog izraza *information and communication technology* (informacijske i komunikacijske tehnologije)

5. USKLAĐENOST STRATEŠKIH CILJEVA GRADA KARLOVCA S CILJEVIMA EU, NACIONALNIM I REGIONALNIM STRATEŠKIM CILJEVIMA

Strategija razvoja Grada Karlovca 2013.-2020. je razvojni dokument koji se priprema dijelom i kao podloga za korištenje fondova Europske unije. Pri pripremi dokumenta posebna pozornost je posvećena usklađenosti s ciljevima EU iznesenima u ratificiranom Lisabonskom ugovoru³⁹. Lisabonski ugovor jasno navodi ciljeve Europske unije i vrijednosti mira, demokracije, poštivanja ljudskih prava, pravde, vladavine prava i održivosti. Strateški ciljevi razvoja Grada Karlovca u skladu su s gore navedenim ciljevima Europske unije, a treba naglasiti i da su prvenstveno **usklađeni s prioritetima i ciljevima definiranim novom post-lisabonskom desetogodišnjom gospodarskom strategijom EU, pod nazivom „EUROPA 2020 – strategija za pametan, održiv i uključiv rast“**⁴⁰. Ova je strategija, kao nasljednica Lisabonske strategije, usvojena slijedom potreba da se politike preusmjere s upravljanja krizom na uvođenje srednjoročnih i dugoročnih reformi koje bi trebale promicati rast i zapošljavanje, a istodobno osiguravati održivost javnih financija. Prioriteti strategije su:

- Pametan rast - razvoj gospodarstva zasnovanog na znanju i inovacijama
- Održiv rast - poticanje gospodarstva koje je resursno učinkovitije, ekološki osvještenije i konkurentnije
- Uključiv rast - gospodarstvo zasnovano na visokoj zaposlenosti koje treba doprinijeti društvenoj i teritorijalnoj koheziji

Strateški okvir za razvoj predstavlja krovni strateški razvojni dokument koji definira okvir za razvoj sektorskih strategija i javnih politika Republike Hrvatske. Dokument definira glavni strateški cilj za razdoblje 2012. - 2013., kao *rast i zapošljavanje u konkurentnom tržišnom gospodarstvu koje djeluje u Europskoj socijalnoj državi XXI. stoljeća*⁴¹. Strateški ciljevi Nacionalnog strateškog referentnog okvira 2012.-2013. S kojima je usklađena Strategija razvoja Grada Karlovca su:

- Brži gospodarski rast zasnovan na integraciji tržišta i institucionalnim reformama
- Veća zaposlenost – brže otvaranje radnih mjesta
- Promicanje održivog razvoja

Strateški ciljevi Strategije razvoja Grada Karlovca ujedno su sukladni s krovnim strateškim dokumentom regionalnog razvoja Republike Hrvatske, Strategijom regionalnog razvoja RH 2011. – 2013.:

- Razvoj županija i statističkih regija
- Razvoj potpomognutih područja
- Razvoj pograničnih područja

Strateški ciljevi Strategije razvoja Grada Karlovca detaljno su usklađeni i sa strateškim ciljevima nadređenog strateškog razvojnog dokumenta regionalne razine, Županijskom razvojnom strategijom Karlovačke županije za razdoblje 2011.-2013.

- Konkurentno gospodarstvo bazirano na ino i domaćim ulaganjima u turizmu i pratećim uslugama, tradicionalnoj poljoprivredi i industriji temeljenoj na inovacijama i naprednim tehnologijama u gospodarstvu
- Brži razvoj potpomognutih područja
- Razvoj komunalne i javne infrastrukture za uravnotežen gospodarski razvoj te očuvanje i zaštita okoliša za podizanje kvalitete života
- Razvoj kompetentnih i zapošljivih ljudskih resursa te jačanje socijalne uključenosti

³⁹ http://Europa.eu/lisbon_treaty/full_text/index_en.htm

⁴⁰ http://ec.Europa.eu/europa2020/index_en.htm

⁴¹ NSRO 2012. – 2013. strateška razvojna vizija

Kako je već u uvodnom tekstu istaknuto, Hrvatska je na razvojnoj prekretnici i procesu detaljnog definiranja nacionalnih prioriteta za sedmogodišnje razdoblje nakon 2014.-te godine. Europska komisija, u siječnju 2013. predstavila je dokument u kojem je iznijela svoje poglede o tome na što bi se Hrvatska trebala usmjeriti u privlačenju sredstava iz EU fondova u proračunskom razdoblju 2014.-2020.⁴², a koji je osnova za početak dijaloga s Vladom koja, do kraja 2013., treba pripremiti okvirni dokument za provedbu operativnih programa koji će se sufinancirati EU novcem. Takav dokument izrađuje se za svaku zemlju članicu i predstavlja početak pregovora za operativno djelovanje u narednom razdoblju. Rezultat tih pregovora je sporazum o partnerstvu, okvirni dokument koji priprema svaka Vlada u kojem se utvrđuju glavna područja koja je potrebno financirati iz Kohezijskog i Strukturnih fondova Eurospke Unije.

Važno je napomenuti kako je već sada, temeljem objektivnih statističkih pokazatelja i dosadašnjih izvješća o napretku Republike Hrvatske, **Komisija izdvojila 4 tematske cjeline na koje bi Hrvatska trebala usmjeriti glavnu EU sredstava koja će joj biti dostupna unutar slijedećeg proračunskog razdoblja:**

1. **Jačanje konkurentnosti gospodarstva**
2. **Poticanje zapošljavanja, poboljšanje obrazovnog sustava i smanjenje siromaštva**
3. **Očuvanje okoliša i prirodnih resursa**
4. **Jačanje administrativnih kapaciteta i veća uključenost civilnog sektora**

Komisija je svoje stajalište za svaku pojedinu članicu radila imajući u vidu europsku strategiju za poticanje pametnog, održivog i inkluzivnog rasta - Europa 2020. EU je u toj strategiji zacrtala ciljeve koji trebaju biti ostvareni do 2020. u pet glavnih područja. Prvi cilj EU-a je dostići stopu zaposlenosti od 75 posto za populaciju u dobi od 20 do 64 godine, zatim izdvajanje za istraživanje i razvoj treba dosegnuti 3 posto BDP-a, ispuniti energetske ciljeve u sklopu borbe protiv klimatskih promjena, to jest, smanjiti emisiju stakleničkih plinova za 20 posto u odnosu na razinu iz 1990., podići udio energije iz obnovljivih izvora na 20 posto i za 20 posto povećati energetske efikasnost, četvrti cilj je smanjiti broj onih koji prerano napuštaju školovanje ispod 10 posto te osigurati da najmanje 40 posto populacije u dobi između 30 i 34 godine ima visoko obrazovanje te kao peti cilj smanjiti siromaštvo s ciljem da se najmanje 20 milijuna ljudi izvuče iz opasnosti siromaštva i socijalne isključenosti.

Komisija je identificirala glavne izazove s kojima je Hrvatska suočena uspoređujući kako ona danas stoji u odnosu na ciljeve iz strategije Europa 2020. Hrvatska daleko zaostaje iza europskog prosjeka po ulaganju u istraživanje i razvoj, samo 0,7 posto BDP-a, od čega 50 posto dolazi iz javnih sredstava, udio obnovljivih izvora energije je na 14,6 posto ukupno potrošene energije, stopa zaposlenosti populacije u dobi od 20 do 64 godine je 57 posto, a udio stanovnika u dobi između 30-34 godine s visokoškolskom diplomom je 24,5 posto. Komisija, kao prepreke za razvoj malih i srednjih poduzeća, navodi glomaznu administraciju. Također se ističe niska produktivnost poljoprivrede, koja u ukupnom broju sudjeluje s 15 posto, a BDP-u pridonosi samo 5,5 posto, strukturne probleme u ribarstvu, koje ima priliku rast zbog rasta potražnje, kako na domaćem tržištu tijekom turističke sezone, tako i vanjske potražnje.

U području prometa navodi se da je pozornost u posljednjih 15 godina bila usmjerena na izgradnju auto-cesta te da svi drugi oblici prijevoza trebaju kvalitetna poboljšanja, posebice željeznica. Željeznice nisu usklađene s europskim sustavom upravljanja kako bi se osigurala njihova interoperabilnost sa susjednim zemljama, a plovost Dunava i Save ne zadovoljava međunarodne standarde. Jedan od izazova je i daljnji razvoj informacijske i komunikacijske tehnologije, dostupnost interneta za kućanstva je ispod europskog prosjeka, posebice u ruralnim područjima, a poboljšanja su potrebna i u strategiji za razvoj širokopojasnog interneta.

U Europskoj uniji u tijeku je velika reforma regionalne politike, a glavni cilj je dobiti što veću dodanu vrijednost za novac koji se ulaže iz europskih fondova. Komisija želi da se europski novac ne troši na međusobno nepovezane projekte, koji daju slab multiplikatorni učinak, nego da se sredstva usmjere upravo na ona područja koja će najviše pridonijeti zajedničkim nacionalnim i europskim ciljevima. Stoga će jedan od glavnih kriterija za odobravanje projekata biti mjerljivost rezultata - Komisija će tražiti da se unaprijed kaže što se želi postići s određenom investicijom kako bi se na kraju mogli usporediti željeni i postignuti rezultati i o tome će zemlje članice morati voditi računa pri izradi sporazuma o partnerstvu, na temelju kojeg će se izrađivati operativni

⁴² "Position of the Commission Services on the development of Partnership Agreement and programmes in the Republic of CROATIA for the period 2014-2020", <http://www.mrrfeu.hr/UserDocImages/Vijesti/Position%20Paper%20Croatia%202014-20.pdf>

programi za zaštitu okoliša, promet i ostala područja za koja se želi koristiti novac iz europskih strukturnih fondova. Preduvjet za korištenje sredstava iz Europskog regionalnog fonda za razvoj (ERDF) za investicije u istraživanje i inovacije bit će izrada "pametne specijalizacije". Pod pametnom specijalizacijom misli se na identificiranje jedinstvenih karakteristika i komparativnih prednosti svake zemlje i regije, kako bi se to kroz ulaganja u istraživanje i razvoj što bolje iskoristile.

Zaključno, **ovaj strateški plan, nakon objave nacionalnih strateških ciljeva, prioriteta i mjera, biti će revidiran i potpuno usklađen kako razvojnim potrebama lokalne zajednice, tako i izvorima financiranja razvojnih programa i projekata koji mu budu na raspolaganju.** Strateški plan je dinamičan dokument, usklađen s razvojnim potrebama i uvjetima okruženja, što je i razlog njegova stalnog ažuriranja i praćenja u skladu s time. **Već u trećem kvartalu 2013-te, potrebno je pokrenuti postupak ažuriranja Strategije razvoja Grada Karlovca 2013.-2020., kako bi ona bila usklađena s nacionalnim prioritetima Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2020., te provesti i njezino usklađenje sa nadređenim regionalnim razvojnim strateškim dokumentom, Županijskom razvojnom strategijom do 2020-te godine, kada bude donesena.**

6. BAZA PROJEKTNIH IDEJA/PRIORITETNI PROJEKTI

Baza projektnih ideja predstavlja službeni registar projektnih ideja s područja Grada Karlovca. U Bazu se unose podaci o razvojnim projektima kojih su korisnici i/ili nositelji i/ili predlagatelji javno-pravne, privatne i civilne organizacije. Baza je, na jednom mjestu, objedinjeni pregled projektnih ideja i/ili pripremljenih prijedloga projekata s područja Grada koja omogućuje uvid u razvojni smjer za sljedeće programsko razdoblje. Zaključci analize baze projektnih ideja pomažu odrediti zajedničke potrebe predlagatelja, što je osnova za ažuriranje Strategije razvoja Grada Karlovca.

Sve ideje i pripremljeni projekti, iz Baze, razvrstavaju se prema definiranim prioritetima i ciljevima koje je usuglasilo Partnersko vijeće, čime se dobiva pregled važnosti projekata u odnosu na definirane prioritete. Cilj i svrha Baze projektnih ideja je učinkovito planiranje i praćenje provedbe razvojne politike Grada Karlovca.

6.1 Baza projektnih ideja

Formiranje baze razvojnih projektnih ideja u Gradu Karlovcu, započelo je primjenom metodologije koju je pokrenulo još MRRŠVG, tijekom izrade Županijskih razvojnih strategija za razdoblje 2011.-2013. Razvojna agencija Karlovačke županije, sukladno smjernicama nadležnog Ministarstva, sustavom javnog poziva, prikupljala je projektne ideje koje su bile i ulazna smjernica za izradu Županijske strategije razvoja do 2013. Tada je i Grad Karlovac, sa svojim dionicima, dostavio projektne ideje u Bazu nadređene razine. Projektne ideje bile su prikupljane u svrhu nominiranja za Strukturne fondove EU, odnosno kreiranje prioriteta razvojnih potreba Republike Hrvatske. Međutim, prikupljane su i projektne ideje manjih vrijednosti, u svrhu formiranja središnje nacionalne baze projektnih ideja. Baza je izravno poslužila za određivanje alokacije sredstava po operativnim programima RH za korištenje sredstava do 2013. te programiranja za razdoblje 2014.-2020.

Grad Karlovac nastavio je s primjenom iste metodologije prilikom pripreme implementacijskog plana Strategije integralnog razvoja ruralnih područja 2011.-2015. te prilikom izrade i ove razvojne strategije. U sljedećem razdoblju implementacije Strategije razvoja Grad će nastaviti prikupljati projektne ideje sa svog područja, a Baza koja će se formirati, biti će kontinuirano nadopunjavana, usuglašena s županijskom te centralnom bazom u Ministarstvu regionalnog razvoja i fondova EU. Uz realizaciju prioriteta projekata Grada, javno formiranje i izrada Baze, te njezino punjenje projektnim idejama, biti će jedna od prvih implementacijskih zadaća Strategije, kao i osnova za njezino prvo ažuriranje.

6.1.1 Struktura i sadržaj Baze projektnih ideja

U svrhu formiranja Baze projektnih ideja, potrebno je izraditi posebno strukturirane obrasce putem kojih se projektne ideje identificiraju, određuje im se sadržaj, iznos, stupnjevi pripremljenosti i drugi pokazatelji. To je prvi

korak u selekciji projektnih ideja prema ključnim parametrima odabiranim na način osiguranja da projektne ideje, odnosno, prijedlozi, prilikom kandidiranja, mogu zadovoljiti uvjete i kriterije raznih izvora financiranja.

Projektne ideje su onaj dio cjeline Strategije kojim se, njime definirani, vizija, ciljevi i prioriteti postupno ostvaruju. U Bazu ulaze sve projektne ideje/prijedlozi koji zadovoljavaju osnovni kriterij odabira: usklađenost sa Strategijom određenim ciljevima, prioritetima i mjerama, za što je implicitno utvrđena i usklađenost s regionalnim, državnim i programima EU-a. Također i brojni drugi kriteriji koji su uzeti u obzir pri formuliranju Strategije razvoja Grada. Prednost će imati projektne ideje/prijedlozi koji pridonose ostvarenju većeg broja, Strategijom utvrđenih, prioriteta i ciljeva.

Projektne ideje, razvrstane prema prioritetima i ciljevima, potom prolaze klasifikaciju prema razini spremnosti za provedbu. Projektne ideje koje su spremne za provedbu odvajaju se od projektnih ideja koje su niže razine pripremljenosti te se dalje ocjenjuju prema definiranim kriterijima.

U vezi s takvim pristupom očekivano je da će znatan broj projektnih ideja biti formiran u svoj konačni oblik kroz konstruktivni dijalog predlagatelja i „recenzenata“ projektnih prijedloga, s ciljem da konačni projektni prijedlog bude što kvalitetniji i što privlačniji za financiranje, te što učinkovitiji u provedbi. Isto tako, ne znači da su najspremnije projektne ideje ujedno i „prioritetne“, zbog čega će određene projektne ideje „niže pripremljenosti“ biti više rangirane upravo radi svog doprinosa zadanim prioritetima. Na taj način strategija pruža opciju, tj. željeni razvojni smjer.

Važno je naglasiti kako Baza projektnih ideja nikada nije konačno definirana, već je živ i promjenjiv sustav koji ovisi o promjenama u projektnim idejama (ishodovanje dokumentacije, promjene uvjeta itd.) i njihovu ažuriranju. Baza projektnih ideja ažurirat će se najmanje 2 puta godišnje, a, uz primjenu novog sustava elektroničke baze, ažuriranje će se provoditi kontinuirano.

U svrhu implemetacije Strategije i njezina praćenja, Baza projektnih ideja formirati će se u elektroničkom obliku kao središnja baza projekata na razini Grada Karlovca. Ona će, sukladno smjernicama središnje baze projekata na regionalnoj (u KARLA d.o.o.) i nacionalnoj razini (MRRFEU), sadržavati podatke o razvojnim projektima čiji su korisnici i/ili nositelji i/ili predlagatelji javno-pravna tijela te koji se financiraju iz proračuna Republike Hrvatske i/ili Europske unije. Pravilnikom⁴³ je definirano što se podrazumijeva pod razvojnim projektima: „Razvojni projekti su projekti izgradnje i/ili obnove komunalne, gospodarske, socijalne, okolišne i energetske te druge potporne infrastrukture za razvoj, izgradnju i/ili jačanje obrazovnih, kulturnih, znanstvenih i drugih kapaciteta, jačanja i izgradnje društvenog kapitala te drugi projekti kojima se pridonosi regionalnom razvoju.“ Baza, prvenstveno, projekte dijeli na lokalne, županijske, regionalne, nacionalne i međunarodne, dok se podaci u Bazi svrstavaju u 5 slijedećih grupa: identifikacija projekta, sadržaj projekta, financiranje, realizacija i pokazatelji projekta.

Ovlašteni unositelji podataka u Bazu na razini Grada definiraju se akcijskim planom provedbe Strategije, dok je ovlašten unositelj podataka u Bazu nadređenih razina Razvojna agencija Karlovačke županije – KARLA d.o.o. Svi podaci unose se elektronički, dok je pristup bazama odobren jedinstvenim identifikacijskim brojem i lozinkom kojom se prijavljuje u Bazu.

Praćenje baze projektnih ideja usko je povezano s formiranjem elektroničke Baze projekata i koordinacijom nadležnog Ministarstva, regionalne i lokalne razine. Svrha i cilj formiranja Baze je, na razini Ministarstva osigurati sustav za učinkovito strateško upravljanje regionalnim razvojem, omogućiti definiranje nacionalnih indikatora uspješnosti i njihovo praćenje te omogućiti kontinuitet praćenja indeksa razvijenosti. Na razini JLS (i županije), svrha Baze je ujednačiti lokalni i regionalni razvoj suradnjom svih sektorskih dionika (vertikalna i horizontalna povezanost), te, na razini koordinatora provedbe (KARLA d.o.o.): omogućiti aktivno sudjelovanje u definiranju prioriteta i mjera te provedbi razvojnih projekata kao i pružiti integrirano okruženje za dugoročan lokalni razvoj. U tom smislu, Regionalna razvojna agencija Karlovačke županije će pratiti i, prema potrebi, davati tehničku pomoć navedenim projektnim idejama iz Baze. Baza će služiti i za ažuriranje postojeće strategije i definiranje nove, posebno kod određivanja novih mjera, prioriteta i ciljeva.

⁴³ Pravilnik o ustrojanju i vođenju središnje elektroničke baze razvojnih projekata (NN 66/10)

6.1.2 Odabir projektnih ideja

Proces odabira projektnih ideja iznimno je važan. Evaluirane projekte odabire Partnersko vijeće, dok konačnu odluku donosi Gradsko Vijeće Grada Karlovca. Projektna ideja, odabrana za provedbu, mora biti u skladu sa Strategijom razvoja Grada Karlovca 2013.-2020., kao i s drugim županijskim i nacionalnim strategijama i razvojnim planovima. Nužno je da projektne ideje budu izvedive i odabrane na transparentan način.

Dostavljene projektne ideje prolaze nekoliko faza vrednovanja putem kojih se odabiru prioritetne projektne ideje za sljedeće programsko razdoblje. U Tablici 26. predstavljen je način vrednovanja projektnih ideja iz Baze. Pri tome je važno istaknuti kako projektne ideje koje ne uključuju teške radove i infrastrukturu, tzv. soft projekti, mogu biti ocijenjene višim stupnjem pripremljenosti, upravo zato što takvi projekti mogu nesmetano početi s provedbom kada se otvore natječaji za njihovo financiranje. Iako se takvim projektnim idejama često dalje manji razvojni značaj, one su iznimno važan razvojni čimbenik budući jačaju kapacitete, uspostavljaju suradnju i služe kao promotor društvenih vrijednosti.

Slika 14. Proces selekcije projektnih ideja za provedbu Strategije razvoja Grada Karlovca 2013.-2020.

6.1.3 Kriteriji za odabir razvojnih projekata⁴⁴

Članovi Radne skupine i Partnerskog odbora usuglasili su se o procesu odabira projekata i kriterijima odabira. Proces evaluacije provodi koordinatore provedbe Strategije u suradnji s članovima Jedinice za provedbu projekata Grada Karlovca. Partnersko vijeće predlaže, dok konačnu odluku donosi Gradsko Vijeće Grada Karlovca.

Tablica 26. Faze odabira projekata, te kriteriji za njihov odabir, odnosno rangiranje.

Stupanj	Kriteriji	Ishodi
I IDENTIFIKACIJA	Zaprimanje projektnih ideja, dodjela broja i naziva te njihova pohrana.	
II VREDNOVANJE	Projektima idejama dodjeljuje se cilj, prioritet i mjera kojima doprinose. Mogu biti u bilo kojoj fazi razvoja projekta, od početne zamisli do detaljnog plana, ali minimalno moraju: • Odražavati Strategiju, tj. pozivati se na pitanja iz osnovne i SWOT analize i proizlaziti iz prioriteta i mjera. • Podudarati se sa ostalim odobrenim planovima (tj. postojećim i odobrenim nacionalnim/ županijskim/ prostornim planovima) Projekti bi trebali: ○ Pridonijeti razvoju konkurentnog gospodarstva ○ Pridonijeti jačanju ljudskog potencijala ○ Pridonijeti očuvanju okoliša ○ Biti usklađeni s relevantnim programima EU-a za razdoblje 2007.-2013. / 2014.-2020.	Proces identifikacije treba rezultirati dugačkim popisom projekata s pravom prvenstva koji zadovoljavaju kriterije, podijeljene po sektorima. Karakteristični sektori bi bili: - Razvoj poduzetništva - Poljoprivredna potpora i ruralni razvoj - Infrastruktura (kanalizacija, odlagališta otpada i sl.) - Obrazovanje i razvoj ljudskih resursa - Zdravstvo i socijalna skrb - Kulturna baština, okoliš i turizam

⁴⁴ Kriteriji za odabir projekata preuzeti su iz Smjernica za izradu strateških dokumenata regionalnog razvoja MRRSVG (danas MRRFEU), 2010.

	Općenito biti usklađeni s horizontalnim ciljevima Strategije (ujedno i EU)	
III RANGIRANJE (kriteriji)	Sve projektne ideje, prvenstveno su rangirane prema stupnju pripremljenosti. Zatim su rangirane ideje višeg stupnja pripremljenosti prema ostalim navedenim kriterijima. Kod primjene ovih kriterija potrebni su neki preliminarni podaci o projektima kao što su opcije, opseg, troškovi i dobrobiti.	BROJ BODOVA 10 MAX
III A) Pripremljenost	Obavezni kriteriji u rangu pripremljenosti: - Mora biti označen kao projekt sa pravom prvenstva od strane Partnerskog vijeća - Može se brzo razviti u potpuno izvediv i ponuditi detaljni plan izvedbe (bez značajnijih tehničkih, ekoloških, financijskih, privrednih ili socijalnih pitanja) - Može se brzo realizirati npr. nabavka zemljišta ne predstavlja problem, postojeća lokacijska /građevinska dozvola, postojeća projektna dokumentacija - Raspoloživa sredstva sufinanciranja (s jasno prikazanim izvorima sufinanciranja do 20% troškova projekta, no ovisno o potencijalnom izvoru i uvjetima) - Početna procjena optimizira dobrobit prema troškovima - Odgovorna institucija ima kapacitet za upravljanje i održavanje projekta Projektne ideje ulaze u jednu od četiri kategorije pripremljenosti: - Projekt na razini samo ideje (tek se treba razraditi) - Projektne ideje za koje tek treba izraditi studije predizvodivosti i početne procjene učinka te ishodi dokumentaciju - Projektne ideje koje imaju riješene imovinsko-pravne odnose (građevinska, lokacijska i ostala potrebna dokumentacija) - Projektne ideje spremne za provedbu (posjeduju sve potrebne dozvole, potvrdu glavnog projekta itd.) <i>Napomena: projektne ideje za koje nije potrebna prethodna dokumentacija za početak provedbe – soft projekti- rangirani su po ostalim kriterijima</i>	4
III B) Relevantnost projektne ideje na strategiju	- Važnost projektnih ideja po prioritetima i ciljevima (ukoliko projektna ideja doprinosi ostvarenju više prioriteta njezin doprinos je veći). - Važnost projektne ideje prema rangu prioriteta – viši rang prioriteta znači veći doprinos projekta (prema rang skali inteziteta prioriteta prema ciljevima). - Doprinos horizontalnim prioritetima –	4

	jednake mogućnosti, partnerstvo, održivi razvoj, nove tehnologije, razminiranje. Svi prioritetizirani projekti trebali bi uključivati: - Predmet, prioritet i mjeru za koju se veže prijedlog projekta - Kratki opis stanja u području i/ili sektoru - Kratki opis prijedloga rješenja koji sadržava mogućnosti, ciljne korisnike, dopunske projekte i - operativne odgovornosti - Trenutni status pripreme - Sva ključna pitanja u vezano uz zaštitu okoliša i/ili imovinsko-pravne odnose - Uključenje u prostorni plan	
III C) Financijski kapacitet podnositelja za provedbu Projekta	• Dosadašnja ulaganja u projektnu ideju • Mogućnost sufinanciranja projektne ideje u slučaju realizacije • Kapacitet predlagatelja za su i/ili financiranje više od jedne projektne ideje tijekom predloženog razdoblja provedbe	2
IV Visoko Prioritetne projektne ideje/prijedlozi, spremni za aplikaciju	Navedene 3 faze osmišljene su kako bi se isprofilirale projektne ideje koje su spremne za provedbu te usklađene s prioritetima i ciljevima. Usklađivanje prioriteta lokalne razine s prioritetima vlade i međunarodnih izvora financiranja optimizira pristup sredstvima financiranja. Zadnja faza rangiranja pruža uvid u visoko prioritetne projektne ideje koje će se realizirati u programskom razdoblju. Izlazni rezultat ove faze obuhvaća Popis visoko prioritetnih projekata u svakom od sektora koji uglavnom zadovoljavaju preliminarnu procjenu (pre-feasibility). Visokoprioritetizirani projekti moraju sadržavati: • Troškove provedbe cjelokupnog projekta uz dozvoljeno odstupanje do 25% • Predstudiju održivosti, odnosno troškova i koristi • Definirane nositelje odnosno organizacije koje sufinanciraju projekt • Kratak pregled plana primjene sa pripremljenim vremenskim tijekom i sustavom upravljanja	

6.1.4 Preliminarni prijedlog strateških razvojnih projekata (Sažetak)

Strategija razvoja Grada Karlovca 2013.-2020. programski je dokument koji nastoji postići ravnotežu između želja i mogućnosti, između optimizma i realnosti. Ona je više od obične prognostičke vizije i, od samog početka 2010-te, osmišljena je i rađena kao dobro promišljen, sveobuhvatan i, iznad svega, izvediv strateški dokument Grada u bliskoj budućnosti. To je razvojni program koji smo svi spremni prihvatiti i provesti zajedničkim naporima. Strategija je svim razvojnim dionicima postavila razvojne ciljeve Grada i načela za njihovu provedbu. Ona donosi i niz ključnih zadaća, prvenstveno za početno provedbeno razdoblje, do prvog ciklusa ažuriranja, krajem 2013-te, kada će biti dodatno usuglašena s aktualnim nacionalnim prioritetima, odnosno za prvo razdoblje provedbe 2014.-2016./2017.

Skup ključnih zadaća (aktivnosti - projekti/programi) ne predstavlja iscrpan popis aktivnosti u navedenom razdoblju, već skup najvažnijih aktivnosti koje će najviše doprinijeti postizanju dugoročnih ciljeva razvojne strategije. To je i razlog zašto su neke posebno istaknute i zašto pozornost treba biti usmjerena na njihovu provedbu u programskom razdoblju. Ključne, prioritetne zadaće (aktivnosti - projekti ili programi) Grada moraju imati oblik:

- velikih investicija
- pilot projekata

- i/ili biti skup projekata odnosno aktivnosti koje imaju sličan fokus i karakter (ili se nalaze unutar zajedničkih strateških programa)

Svaku od ključnih zadaća, odnosno aktivnosti, koje predstavljaju prioritetne razvojne projekte/programme Grada, dodatno karakteriziraju definirane značajke:

- nositelj projekta je Grad ili neka od njegovih uprava i/ili ključni dionici javnog i/ili privatnog sektora, ali je osigurana posvećenost gradske uprave njihovoj realizaciji
- postoji procjena okvirnih financijskih troškova provedbe i očekivani izvori financiranja (gruba procjena financijskih troškova u radoblju 2014.-2016./2017. s očekivanim izvorima sukladno trenutnim informacijama dostupnim u nadležnim nacionalnim tijelima)
- definirane su faze provedbe s realnim mogućnostima izvedbe, učincima i indikatorima

Ključne zadaće (aktivnosti – projekti/programi) odnose se na direktnu realizaciju ciljeva Strategije razvoja Grada i značajno pridonose njezinoj provedbi. Ključne investicije i aktivnosti, istaknuti ovom strategijom, većinom su u izvedbi Grada, ali su istaknuti i oni projekti kojima su nositelji drugi razvojni dionici, u kojima je Grad samo potpora realizaciji.

Važno je napomenuti kako postoji iznimna volja gradske uprave i ključnih razvojnih dionika u provedbi prioritetnih razvojnih projekata/programa, ali, najvažnija je dostatnost financijskih sredstava ključnih za provedbu. To je i razlog zašto je, pri ovom popisu istaknut samo opći, sažeti, okvir razvojnih projekata/programa, posebno u dijelu troškova i mogućih izvora financiranja, budući navedene aktivnosti uključuju i regionalnu i nacionalnu uključenost, odnosno, potencijalnu potporu fondova Europske unije, ali i privatnog sektora. Istaknuti projekti imaju obvezujuću značajku u narednom programskom razdoblju, ali se mora uzeti u obzir i utjecaj financijske krize i gospodarske recesije u globalnom okruženju, u godinama koje dolaze, kao i činjenica preraspodjele nacionalnih i regionalnih financijskih planova i alokacija, sukladno smjernicama 2014.-2020.

Primjer tabelarnog prikaza prijedloga strateških razvojnih projekata Grada Karlovca (tablica je u izradi i postavljena je isključivo u svrhu pružanja smjernica za projekat projekata/programa)

<i>Šifra implementacije</i>	C1-P1-M2
<i>Program/projekt Kratki opis/ciljevi/status</i>	Uređenje poduzetničke zone „Gornje Mekuše“ Program uređenja poduzetničke zone „Gornje Mekuše“ obuhvaća uređenje prostora na kojem je bila smještena bivša vojarna i privođenje istoga gospodarskoj svrsi, na ukupnom prostoru od 104.6016 m ² . Projekt je u pripremljnoj fazi izrade dokumentacije.
<i>Ključne zadaće/aktivnosti</i>	uređenje zemljišta, rušenje i uklanjanje objekata bivše vojarnje, izgradnja potrebne infrastrukture, marketing poslovne zone
<i>Predviđeno trajanje</i>	5 godina/2013.-2017.
<i>Nositelj projekta</i>	Grad Karlovac/UO za poduzetništvo i poljoprivredu, UO za komunalno gospodarstvo, prostorno uređenje i zaštitu okoliša
<i>Financijska procjena</i>	12,5 mil. Kn/1,65 mil. Eura
<i>Izvori financiranja</i>	Grad Karlovac, MRRFEU/MG, ERDF
<i>Šifra implementacije</i>	C1-P1-M2/M3
<i>Program/projekt Kratki opis/ciljevi/status</i>	UPU poduzetničkih zona „Jug-Mala Švarča“ i „Mrzlo polje“ Osiguranje pretpostavki za obnovu prostora u skladu s planskim ciljevima, mjerama i uvjetima, te za izradu projektne dokumentacije pojedinačnih zahvata u prostoru gospodarske zone.
<i>Ključne zadaće/aktivnosti</i>	Ključne aktivnosti su: izrada stručne podloge i analiza post. stanja uključujući katastarsko-topografsku podlogu; prikupljanje prijedloga, zahtjeva, podataka, planskih smjernica za izradu UPU-a; izrada stručnog rješenja; uključivanje dionika u postupak izrade UPU-a kroz provođenje više prethodnih rasprava i/ili radionica; izrada prijedloga UPU-a; uključivanje dionika u izradu UPU-a kroz zakonom predviđenu javnu raspravu o prijedlogu UPU-u; izrada konačnog prijedloga UPU-a u skladu s rezultatima javne rasprave i suglasnostima/mišljenjima nadležnih tijela

<i>Predviđeno trajanje</i>	2 godine/2013.-2014.
<i>Nositelj projekta</i>	Grad Karlovac/ UO za komunalno gospodarstvo, prostorno uređenje i zaštitu okoliša
<i>Financijska procjena</i>	1,2 mil. Kn/692.640,00 Eura
<i>Izvori financiranja</i>	Grad Karlovac
<i>Šifra implementacije</i>	C1-P1-M3/M4, C1-P2-M3/M4, C1-P3-M1/M2, C2-P1-M4, C2-P3-M2, C2-P4-M3
<i>Program/projekt</i> <i>Kratki opis/ciljevi/status</i>	Centar inovativnosti „Nikola Tesla“ Program „Nikola Tesla u Karlovcu“ transformirat će gradski prostor između Ulice Rakovac i Tuškanove ulice u jedinstven edukacijsko-turistički kompleks koji: promovira obnovljive izvore energije, potiče racionalno korištenje energije, povezuje znanost, kulturu, umjetnost i tehnologiju naglašavajući značaj cjeloživotnog učenja. Centar inovativnosti „Nikola Tesla“ nalazit će se u obnovljenoj zgradi na adresi Rakovac 6, pored karlovačke Gimnazije. Zgrada je stara dvjestotinjak godina i bila je svjedokom Teslinih mladenačkih dana provedenih u Karlovcu. Sada će postati mjesto susreta znanosti i umjetnosti, učenika i znanstvenika, mjesto promocije najnovijih tehnologija za korištenje obnovljivih izvora energije, mjesto rađanja novih ideja i inovacija i nova nacionalna turistička atrakcija. Prostor je namijenjen prvenstveno mladima Karlovca, ali i posjetiteljima svih dobni skupina spremnih na cjeloživotno učenje i istraživanje. Idejno rješenje izrađeno (80.000,00 kn), geodetske podloge, 3D vizualizacija, u tijeku je priprema daljnje projektne dokumentacije.
<i>Ključne zadaće/aktivnosti</i>	Projekt je koncipiran kao <i>edukacijsko - turistička atrakcija</i> koja promovira spoj starog (kulturne baštine- objekata i učila koje je koristio Nikola Tesla) i novog (energetska učinkovitost, obnovljivi izvori i inovativne tehnologije 21. stoljeća), a sve objedinjeno idejama i djelom Nikole Tesle. Programom „Nikola Tesla u Karlovcu“ se, od građevinskih radova i opremanja, planira: ambijentalna rekonstrukcija i proširenje postojećeg objekta Rakovac 6, rekonstrukcija postojeće zgrade Gimnazije, rekonstrukcija i redizajn postojećeg objekta dvonamjenskog skloništa, izgradnja objekta za podzemno garažiranje vozila kapaciteta 90 parkirnih mjesta, izgradnja športskih terena i tribina sa sustavima za pretvorbu mehaničke energije u električnu, izgradnja dvoetažnog objekta dječjeg vrtića i jaslica, zajedno s dječjim igralištem, uređenje pješačkih i zelenih površina i prilagodba postojećeg arboretuma. Planirane aktivnosti Centra inovativnosti „Nikola Tesla“ su i formalna i neformalna edukacija za mlade grada Karlovca, građane i turiste; promocija energetski učinkovite gradnje i racionalnog korištenja energije u cilju smanjenja CO₂ otiska, sukladno potpisanim međunarodnim sporazumima; promocija značaja i utjecaja Nikole Tesle na znanost, tehnologiju i današnje društvo u cjelini; poticanje interesa za znanost, tehnologiju i umjetnost kod djece, mladih i odraslih; poticanje mladih inovatora i općenito inovatorstva te potpora gospodarskom korištenju inovacija.
<i>Predviđeno trajanje</i>	3 godine/2013.-2016.
<i>Nositelj projekta</i>	Grad Karlovac/ KARLA d.o.o., Karlovačka županija, Gimnazija Karlovac
<i>Financijska procjena</i>	I faza - 86,25 mil. kn/11,5 mil. Eura
<i>Izvori financiranja</i>	Grad Karlovac, MRRFEU/MZOS, ERDF/ESF/Kohezijski fondovi
<i>Šifra implementacije</i>	C1-P2-M3/M4, C2-P3-M2
<i>Program/projekt</i> <i>Kratki opis/ciljevi/status</i>	Turističko-športsko-rekreacijski centar „Slatkovodni akvarij – KAquarium“ Opći cilj projekta „KAquarium“ je razvoj gospodarstva obogaćivanjem i razvojem turističke ponude kroz stvaranje turističke atrakcije temeljene na prirodnim potencijalima šire regije. Specifični cilj projekta je prenamjena i uređenje postojećeg objekta na obali rijeke Korane kao slatkovodnog akvarija za prezentaciju riječne

	flore i faune u Hrvatskoj. Hrvatska je evropska zemlja koja ima najveći broj vrsta slatkovodnih riba u Evropi, a četiri rijeke koje se susreću u Karlovcu, Kupa, Korana, Mrežnica i Dobra imaju obilježja svih hrvatskih rijeka, različit režim i svojstva od izvora do ušća. Izrađena studija opravdanosti i studija troškova/koristi (150.000,00 kn) te tehnička dokumentacija (1.500.000,00 kn).
<i>Ključne zadaće/aktivnosti</i>	Ideja slatkovodnog akvarija je prezentirati različitost ekosustava tih rijeka, raznolikost krajolika kroz koje protječu, različitost tradicijske kulture i povijesti njihovih porječja odnosno prezentirati raznolikost doživljaja koji očekuju posjetitelja Hrvatske. Akvarij će približiti posjetiteljima različitost ekosustava tih rijeka, raznolikost krajolika kroz koje protječu, različitost tradicijske kulture i povijesti njihovih porječja odnosno prezentirati raznolikost doživljaja koji očekuju posjetitelja Hrvatske. Građevina će biti i energetska učinkovita te ujedno iskoristiti obnovljive izvore energije i oborinsku vodu.
<i>Predviđeno trajanje</i>	2 godine/2014.-2016.
<i>Nositelj projekta</i>	Grad Karlovac/ KARLA d.o.o.
<i>Financijska procjena</i>	25 mil. kn/3.3 mil Eura
<i>Izvori financiranja</i>	Grad Karlovac, MRRFEU/MP/MT, ERDF/EMFF
<i>Šifra implementacije</i>	C1-P2-M4/M5
<i>Program/projekt</i>	Tematski put riječne plovidbe "Žitni put: Kupa - Sava"
<i>Kratki opis/ciljevi/status</i>	Program obuhvaća turističku valorizaciju karlovačkog Pokuplja kroz organizaciju turističke plovidbe na replici povijesne žitne lađe prilagođene za plovidbu 50 turista Kupom. Program je podijeljen na niz projekata od kojih su neki u realizaciji i financirani iz fondova EU. Za provedbu programa izrađena su idejna rješenja za turistička pristaništa na Kupi (28.000,00 kn), idejni projekt uređenja turističke infrastrukture – biciklistička odmorišta, na području Grada Karlovca (12.000,00 kn), tehnička dokumentacija i troškovnici za izgradnju replike Žitne lađe (50.000,00 kn), te projekt označavanja (turističke signalizacije) plovnog puta na Kupi (150.000,00 kn). Projekti u okviru provedbe programa, ugovoren i u provedbi: Suradnja unutrašnjosti sjeverozapadne BiH i Hrvatske za razvoj zajedničke turističke destinacije: "Žitni put, Kupa – Sava" ili engl. Grain Trade Route, financiran iz programa IPA CBC Hrvatska-BiH, dok je u završnoj fazi evaluacije projekt: „Zajednička uspostava regionalne turističke destinacije na području rijeke Kupe, od izvora do ušća: Kurs Colapis II", programa IPA CBC Hrvatska-Slovenija.
<i>Ključne zadaće/aktivnosti</i>	Izgradnja kapaciteta tematske rute obuhvaća izgradnju javne turističke infrastrukture za riječnu plovidbu i pristup turističkim atrakcijama na ruti. Javna turistička infrastruktura obuhvaća izgradnju 5 pristaništa za rekreacijsku turističku plovidbu rijekom te osiguravanje pristupa pristaništima i ostalim turističkim atrakcijama (prilazni putevi, stajalište za autobus, odmorišta, vidikovci, prostor za prodaju suvenira i poljoprivrednih proizvoda, označavanje turističkih znamenitosti).
<i>Predviđeno trajanje</i>	2 godine/2014.-2016.
<i>Nositelj projekta</i>	Grad Karlovac (nositelj programa)/ IPA CBC Hr-BiH, Općina Pokupsko/Grad Karlovac, udruga ZUK, TZ Sisačko-moslavačke županije, TZ Brodsko-posavske županije; BiH: Republička agencija za MSP RS/ TZ općine Banjaluka; IPA CBC Hr-Slo, Općina Pokupsko/Grad Karlovac, Grad Čabar, udruga ZUK, Poduzetnički centar Velika Gorica; Slo: Općine Kočevje, Kostel i Osilnica, RIC Bela Krajina.
<i>Financijska procjena</i>	22,73 mil. kn/3 mil Eura (ukupan program); IPA CBC Hrvatska-BiH, ukupna vrijednost projekta: 650.000,00 Eura (Hrvatska-350.000,00 Eura); IPA CBC Hrvatska Slovenija, ukupna vrijednost projekta: 750.000,00 Eura (Hrvatska-187.000,00 Eura)
<i>Izvori financiranja</i>	Grad Karlovac, MRRFEU/MP/MPPI/MT, IPA/ERDF/EAFRD

<i>Šifra implementacije</i>	C1-P2-M4/M5
<i>Program/projekt Kratki opis/ciljevi/status</i>	Stari grad „Dubovac“, razvoj destinacije Gradina (stari grad) Dubovac i okolno područje zaštićeni su u kategoriji zaštićene povijesne cjeline. Programom je važno osigurati njegovu potpunu revitalizaciju te održivo korištenje. Za samu gradinu Dubovac i područje postoje sve potrebne snimke, dokumentacija i studije nadležnih tijela Ministarstva kulture.
<i>Ključne zadaće/aktivnosti</i>	Za provedbu programa izrađena je Studija turističkog razvoja destinacije Dubovac. Izraditi Studiju isplativosti i C/B za odabrane namjene gradine Dubovac kako bi se ova atrakcija što prije stavila u funkciju i omogućila razvoj ostalih sadržaja u destinaciji. Ključne aktivnosti obuhvaćaju kontinuiranu obnovu gradine Dubovac, gospodarsko korištenje te razvoj destinacije kao prostora za javna događanja (event management) te tematskog izložbenog prostora. Pored korištenja gradine Dubovac kao turističkog resursa planira se uređenje ostalih sadržaja na lokaciji: šetnice, tematski putevi, pivnica.
<i>Predviđeno trajanje</i>	5 godina/2013.-2017.
<i>Nositelj projekta</i>	Grad Karlovac/KARLA d.o.o.
<i>Financijska procjena</i>	151,57 mil. kn/20 mil. Eura
<i>Izvori financiranja</i>	Grad Karlovac, MRRFEUI/MT/MK, IPA/ERDF
<i>Šifra implementacije</i>	C1-P2-M5
<i>Program/projekt Kratki opis/ciljevi/status</i>	Galerija „Vjekoslav Karas“, modernizacija i dogradnja Galerija „Vjekoslav Karas“ je sagrađena 1976. godine. U njoj je pohranjena zbirka galerijskog odjela GMK (cca. 1000 umjetnina-uglavnom slike na platnu i papiru), uredski prostori za kustose muzeja, muzejskog pedagoga i muzejska biblioteka; te na katu izložbeni prostor za povremene muzejske i galerijske izložbe. Gradski muzej Karlovac nema prikladnih uvjeta za izlaganje odabranih djela karlovačkog slikarstva (19., 20., 21. st.) iz vrlo vrijedne zbirke galerijskog odjela u vidu stalne izložbe. Gradski muzej Karlovac planira izložbenu suradnju sa muzejima iz Hrvatske (Split, Osijek), iz okruženja (Italija, Slovenija, Mađarska, Bosna i Hercegovina) i šire, a kvalitetni prostorni resursi su pretpostavka takvog angažmana. Realizacijom ovog projekta stvorila bi se osnovna infrastruktura za daljnji razvitak muzejsko-galerijske djelatnosti u Gradu i Županiji. Gradski muzej Karlovac bi, ostvarenjem ovog projekta, bio u mogućnosti afirmirati se na nacionalnoj razini i u široj regiji. Otvorila bi se nova radna mjesta za djelatnike visoke, više i srednje stručne spreme. Osnovni cilj projekta je unapređenje kvalitete života, s naglaskom na podizanje kvalitete kulturnih aktivnosti u Gradu i Županiji. U tijeku je realizacija izrade Idejnog i izvedbenog rješenja preuređenja i sanacija dijela postojeće zgrade: adaptacija i preuređenje izložbenog prostora Galerije, redizajn ulaznog prostora i vjetrobrana te vanjskog ulaznog dijela sa pristupima (prilagodba zgrade za pristup osobama sa smanjenom pokretljivošću) i panoima za oglašavanje izložbi (58.282,50 kn).
<i>Ključne zadaće/aktivnosti</i>	Ključne aktivnosti programa podijeljene su u dvije faze: 1. faza obuhvaća preuređenje i sanaciju dijela postojeće zgrade: adaptacija i preuređenje izložbenog prostora Galerije, redizajn ulaznog prostora i vjetrobrana te vanjskog ulaznog dijela sa pristupima (prilagodba zgrade za pristup osobama sa smanjenom pokretljivošću) i panoima za oglašavanje izložbi; 2. faza obuhvaća izradu idejnog, glavnog i izvedbenog projekta dogradnje zgrade; izradu projekta unutarnjeg uređenja zgrade; izradu projekta uređenja okoliša; izradu muzeološke koncepcije stalne izložbe galerijskog odjela; izradu projekta stalne izložbe galerijskog odjela; dogradnju zgrade i opremanje te postav stalne izložbe galerijskog dijela.
<i>Predviđeno trajanje</i>	5 godina/2013.-2017.

Nositelj projekta Izvori financiranja Šifra implementacije	Gradski muzej Karlovac/Grad Karlovac, Ministarstvo kulture Grad Karlovac, MRRFEUI/MK, ERDF C1-P2-M4/M5
Program/projekt	Rekonstrukcija zgrade Californie i uređenje pripadajućeg okoliša unutar bivšeg Vojnog kompleksa Turanj
Kratki opis/ciljevi/status	Vojni kompleks Turanj Gradsko je poglavarstvo još 1999. godine odredilo kao lokaciju na kojoj će Gradski muzej Karlovac prezentirati Domovinski rat i civilni život grada u vrijeme Domovinskog rata. Kompleks je smješten na južnim prilazima gradu Karlovcu, između državne ceste Karlovac-Slunj-Plitvice i rijeke Korane, u prigradskom naselju Turanj, 4 km udaljen od središta grada. Čitav je kompleks površine 12.981m ² , a na njemu se nalazi nekoliko ruševnih ili potpuno uništenih zgrada od kojih su neke vrijedni primjer austrijskog vojnog graditeljstva 18. stoljeća. Rješenjem Ministarstva kulture RH kompleks Turanj stavljen je pod preventivnu zaštitu. Ovim projektom Gradski muzej Karlovac želi riješiti nekoliko pitanja: adekvatno smjestiti i prezentirati impozantne zbirke naoružanja i vojne opreme, prezentirati Domovinski rat na karlovačkom području, zadovoljiti potrebe velikog broja posjetitelja (u ljetnim mjesecima preko 50.000 uglavnom stranih turista) koji posjećuju lokaciju koja trenutačno ne zadovoljava ni muzeološke ni sigurnosne uvjete. Za provedbu programa izrađena je iscrpna dokumentacija i studije: Arhitektonski snimci, elaborat statičke sanacije, projektni zadatak, idejni i glavni projekt, izvedbeni projekt, nadzor projekta, idejno rješenje izložbe, studija isplativosti te projekt unutarnjeg uređenja (617.217,80 kn); ishodena lokacijska dozvola i potvrda glavnog projekta.
Ključne zadaće/aktivnosti	Rekonstrukcija zgrade Californie; unutarnje uređenje i opremanje zgrade Californie; uređenje okoliša, parkirališta i pristupne ceste; postavljenje stalne izložbe Karlovac 1991.-1995.
Predviđeno trajanje	3 godine/2013.-2016.
Nositelj projekta	Gradski muzej Karlovac/Grad Karlovac, KARLA d.o.o., Karlovačka županija, MK, MT, TZ Grada Karlovca
Financijska procjena	26,87 mil. kn/3,54 mil Eura
Izvori financiranja	Grad Karlovac, Karlovačka županija, MRRFEUI/MK/MT, ERDF
Šifra implementacije	C1-P2-M3, C2-P1-M1/M3/M4
Program/projekt	Turističko-energetski kompleks „Panonsko more“
Kratki opis/ciljevi/status	Prema prethodnim studijama vode se mogu koristiti i u balneološke svrhe te se dio projekta odnosi na izgradnju javne turističke infrastrukture kao što je wellness i sportsko-rekreacijski centar. Predviđeno je umrežavanje s već postojećim balneološkim kapacitetima u kontinentalnoj Hrvatskoj, stvaranje zajedničke ponude te zajednička priprema projektnih aktivnosti s jedinicama lokalne samouprave koje raspolažu sličnim resursima. Voda iz geotermalnih izvora značajna je i za razvoj poljoprivrede (grijanje plastenika i staklenika) u cilju smanjenja utjecaja klimatskih promjena. Izrađena preliminarna analiza nalazišta geotermalne vode Rečica I i Rečica II.
Ključne zadaće/aktivnosti	Projektom se planira eksploatacija geotermalne vode na izvoru Rečica u Karlovcu za proizvodnju energije, korištenje u poljoprivredi i turizmu. Primarne ključne zadaće su: opremanje bušotina i hidrodinamička ispitivanja geotermalnih izvora na području Grada Karlovca (Rečica) te izrada studije o gospodarskoj uporabi geotermalnih izvora.
Predviđeno trajanje	7 godina/2014.-2020.
Nositelj projekta	Grad Karlovac/KARLA d.o.o.
Financijska procjena	150 mil. kn/20 mil Eura
Izvori financiranja	Grad Karlovac, MRRFEUI/MT, ERDF

Šifra implementacije	C2-P1-M4
Program/projekt	Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije i poticanje energetske učinkovitosti u Gradu Karlovcu
Kratki opis/ciljevi/status	Svrha ovog programa je sustavna provedba mjera Akcijskog plana energetske održivog razvitka Grada Karlovca, odnosno, povećanje uvođenja sustava obnovljivih izvora energije (solarni kolektori/biomasa) i energetske učinkovite gradnje čime se smanjuje potrošnja energenata i emisija CO ₂ . Provedbom programa Grad potiče lokalno stanovništvo i gospodarski sektor na primjenu mjera energetske učinkovitosti čime direktno doprinosi smanjenju potrošnje energije, smanjenju onečišćenja okoliša i troškova grijanja te direktno utječe na povećanje kvalitete života stanovnika odnosno omogućuje transformaciju urbanih u ekološki održiva područja. Program je u provedbi sustavom javnih natječaja.
Ključne zadaće/aktivnosti	Poticanje povećanja energetske učinkovitosti u obiteljskim kućanstvima, poticanje povećanja korištenja obnovljivih izvora energije kod fizičkih osoba te poticanje ugradnje razdjelnika topline i termostatskih ventila u sustavu centralnog grijanja u Gradu Karlovcu
Predviđeno trajanje	8 godina/2013.-2020.
Nositelj projekta	Grad Karlovac
Financijska procjena	71,2 mil. kn/9,4 mil Eura
Izvori financiranja	Grad Karlovac, FZOEU, privatni investitori
Šifra implementacije	C2-P1-M3
Program/projekt	Kogeneracijsko postrojenje na biomasu
Kratki opis/ciljevi/status	Svrha projekta je povećanje energetske učinkovitosti i smanjenja energetske troškova u javnom i privatnom sektoru korištenjem obnovljivih izvora (biomase). Provedba omogućuje uvođenje sustava racionalnog gospodarenja resursima i energijom uz smanjenje troškova i emisija onečišćujućih tvari što direktno utječe na povećanje kvalitete života na području Grada Karlovca.
Ključne zadaće/aktivnosti	Izgradnja kogeneracijskog postrojenja na biomasu i opskrba Toplane toplinskom energijom
Predviđeno trajanje	3 godin3/2013.-2016.
Nositelj projekta	Grad Karlovac/Toplana d.o.o., privatni investitori
Financijska procjena	227,4 mil. kn/30 mil Eura
Izvori financiranja	Grad Karlovac, privatni investitori
Šifra implementacije	C3
Program/projekt	Karlovačka Zvijezda
Kratki opis/ciljevi/status	Karlovačka Zvijezda je zaštićena kulturno povijesna cjelina koja obuhvaća pravilan raster ulica i trgova, građevine u Zvijezdi, fortifikacijski sustav renesanse te parkove i perivoje kulturnog krajolika. Karlovačka Zvijezda je prvi izgrađeni idealni utvrđeni grad u svijetu i ima izniman kulturni i povijesni značaj. Zvijezda se prostire na površini od oko 34 ha. Cilj programa je obnova i gospodarsko korištenje Zvijezde. Destinacija Zvijezda je okosnica razvoja kulturnog i zdravstvenog turizma (šetnice oko fortifikacijskog sustava, staze prikladne za nordic walking, urbani turizam). Grad je započeo izradu potrebnih pripremnih dokumenata za urbanistički plan uređenja koji je preduvjet razvoja destinacije. Izrađen je "Geodetski elaborat digitalizacije karlovačke Zvijezde – noveliranje prema geodetskom sustavu Hrvatske" (560.000,00 kn). Za turistički razvoj destinacije postoji nekoliko studija, a

	studiju „Renesansa karlovačke Zvijezde“ (350.000,00 kn) financirala je neposredno Europska komisija prepoznavši ovaj lokalitet kao polugu za gospodarski razvoj grada. Provodi se projekt „Podizanja razine svijesti o kulturno povijesnom značenju Zvijezde“. Izrađen je i idejni projekt obnove oružane i glavnog trga.
<i>Ključne zadaće/aktivnosti</i>	Ključne aktivnosti programa obuhvaćaju izradu UPU Zvijezda (C3-P1-M1), izradu Plana upravljanja povijesnom cjelinom (C1-P1-M2), rekonstrukciju Oružane s podzemnom garažom (C1-P1-M2), uređenje Trga Bana Josipa Jelačića s podzemnom garažom (C1-P1-M2) i dr.
<i>Predviđeno trajanje</i>	5 godina/2013.-2017.
<i>Nositelj projekta</i>	Grad Karlovac/ /KARLA d.o.o., Ministarstvo kulture, privatni investitori
<i>Financijska procjena</i>	242,7 mil. kn/32,2 mil Eura
<i>Izvori financiranja</i>	Grad Karlovac, MRRFEUI/MK, ERDF, gospodarski sektor

7. PROVEDBENI MEHANIZMI

Strategija grada sastoji se od razrađene hijerarhije razvojnih ciljeva - od vizije, preko strateških ciljeva, do prioriteta i mjera - s jedne strane, te od skupa više manje razrađenih projekata, svaki sa svojim željenim/namjeranim razvojnim učincima s druge. I dok konačna uspješnost i vrijednost strategije uvelike ovisi o tome koliko su dobro „pogođeni“ ti osnovni sastavni dijelovi strategija - koliko dobro hijerarhija ciljeva strateški usmjerava razvoj na način koji iskorištava snage i prednosti te prevladava i zaobilazi slabosti i prepreke; u kojoj mjeri predlagani projekti doista pridonose ostvarivanju određenih prioriteta i mjera - ona znatno ovisi i o kvaliteti provedbe i upravljanja projektima jer i najkvalitetniji prijedlozi projekata mogu doživjeti neuspjeh ako izostane kvalitetna provedba.

Kako bi se Strategija razvoja Grada Karlovca 2013.-2020. mogla provoditi odnosno da bi se operacionalizirao ovaj strateški dokument, potrebno je odrediti određene mehanizme njegove provedbe.

Pri tome se prvenstveno misli na definiranje pokazatelja provedbe koji moraju biti jasni i kvantitativno određeni, te povezani s tijelima/institucijama koje su zadužene za razvoj te koordiniraju, odnosno imaju utjecaj na provedbu mjera i aktivnosti, poštujući, pri tome, načelo transparentnosti.

Drugim riječima, potrebno je odrediti odgovornost provedbe, način vrednovanja kroz definirane pokazatelje, kao i tijelo koje prati i izvješćuje o provedbi. Također, jedan od izrazito važnih mehanizama predstavlja informiranje i uključivanje javnosti/građana u provedbeni proces. Obzirom da se provedba temelji na projektima i programima, iznimno je važno utvrditi kriterije prema kojima će oni biti usvojeni u Strategiji i prioritetni u realizaciji.

Uspješna provedba znači učinkovito upravljanje koje treba biti zasnovano na dobro osmišljenom i detaljnom, te realnom i provedivom planu provedbe. Plan treba sadržavati podjelu odgovornosti, strategiju financiranja i financijske alokacije, vremenski plan te konkretne aktivnosti, kako za provedbu, tako i za praćenje i vrednovanje provedbe. Da bi proces provedbe bio učinkovit i uspješan, njime se moraju osmisliti i osigurati i važni elementi uključujući:

- a) provedbene institucije i mehanizme
- b) financiranja
- c) postupke za praćenje i vrednovanje programa i projekta

Strategija će pridonijeti i uspješnijem privlačenju i natjecanju za financijska sredstva iz raznih potencijalnih izvora za financiranje razvoja i to od nacionalnih programa i institucija RH, onih u EU, zatim mnogih bilateralnih i multilateralnih, vlastitih izvora do privatnih ulagatelja. Strategijom se dobiva dobro strukturiran razvojni plan, dobra podloga za utvrđivanje i određivanje prioritetnih razvojnih projekata i za njihovo primjereno predstavljanje i kandidiranje za financiranje.

Strategija razvoja je razvojni plan koji je podložan promjenama i kojeg je potrebno vrednovati, mijenjati i poboljšavati nakon određenog razdoblja, odnosno kad god to okolnosti nalažu. Radna skupina je zadužena za revidiranje Strategije, izvješća. Revidiran dokument usvaja Partnersko vijeće koje usvojen dokument izlaže i predlaže Gradskom vijeću. Za koordinaciju procesa provedbe zadužen je tajnik Partnerskog vijeća, odnosno Razvojna agencija Karlovačke županije – KARLA d.o.o.

7.1 Institucionalni okvir za provedbu

7.1.1 Ključni sektorski dionici provedbe

Grad Karlovac

Ključnu ulogu u provedbi Strategije ima Grad, odnosno njegova upravna tijela. Gradsko vijeće usvaja Strategiju, te nakon usvajanja, redovito, razmatrajući godišnja i druga izvješća, prati njezinu provedbu. Planskim dokumentima koje donosi osigurava njezinu provedbu te poduzima mjere iz svoje nadležnosti usmjerene poboljšanju provedbe. Gradonačelnik usklađuje aktivnosti svih gradskih tijela i drugih dionika provedbe Strategije donošenjem provedbenih akata, predlaganjem mjera njezine provedbe, nadzorom nad provedbom tih mjera, sudjelovanjem u postupku odabira razvojnih projekata te izvješćivanjem Vijeća o provedbi i rezultatima provedbe. U okviru svog djelokruga, upravna tijela Grada prate provedbu, pripremaju i provode razvojne projekte te obavljaju i druge poslove od važnosti za provedbu Strategije koji su im propisima ili aktima povjereni, putem koordinacijskog tijela, odnosno Jedinice za provedbu projekata.

Partnersko vijeće

Partnersko vijeće na gradskoj razini je savjetodavno tijelo putem kojega se ostvaruje partnerstvo u fazi izrade i provedbe Strategije. Partnersko vijeće djeluje kao forum za dijalog i postizanje konsenzusa između različitih skupina multisektorskih dionika i ima savjetodavnu ulogu, kako u izradi, tako i u provedbi planskih dokumenata politike razvoja. Partnersko vijeće imat će ključnu ulogu koja se neće očitovati samo u koordinaciji, već bi trebala pridonijeti i jačoj prepoznatljivosti Strategije kao referentnog dokumenta u planiranju aktivnosti na razini grada među svim dionicima.

Razvojna agencija Karlovačke županije KARLA d.o.o.

Razvojna agencija Karlovačke županije KARLA d.o.o. kao regionalni koordinatorski za područje Karlovačke županije, sukladno Članku 4. Pravilnika o upisniku upravnih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, agencija i drugih pravnih osoba osnovanih s ciljem učinkovite koordinacije i poticanja regionalnog razvoja, osim koordiniranja izrade i pripreme Strategije, u procesu provedbe KARLA obavlja sljedeće poslove: praćenje provedbe, koordinacija i administrativna podrška Partnerskom vijeću; poticanje zajedničkih razvojnih projekata s drugim jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave te kroz međuregionalnu i prekograničnu suradnju; sudjelovanje u izradi razvojnih projekata. Uz aktivnosti povezane sa Strategijom, KARLA provodi i niz drugih aktivnosti u području promicanja ulaganja, podrške poduzetništvu i poticanja ruralnog razvoja.

Javni sektor

Javni sektor, u ovom kontekstu, uključuje institucije i organizacija iz javnog sektora (osnovne i srednje škole, Veleučilište u Karlovcu, Zavod za prostorno uređenje, Hrvatske vode, Županijska uprava za ceste, Hrvatske šume, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Turističke zajednice, JU za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima i ostale javne institucije i gradske tvrtke) s područja Grada Karlovca. Dionici iz javnog sektora imaju ključnu ulogu u pripremi i provedbi projekata iz područja svojeg djelovanja. Jačanje i uloga javnog sektora ključni su u narednom proračunskom razdoblju 2014.-2020.

Civilno društvo

Organizacije civilnog društva (OCD) pokazale su se kao značajan sudionik u izradi razvojne strategije zbog iskustva koje imaju u radu unutar okruženja koje se temelji na projektima. OCD imaju posebno značajnu ulogu u područjima zaštite prirodne i kulturne baštine te razvoja ljudskih resursa. OCD ujedno mogu aktivno utjecati na dotok dodatnih sredstava iz nacionalnih i EU fondova za financiranje inicijativa koje ne pokrivaju ostali dionici u regionalnom razvoju. Uloga OCD-a, razvoj participacijskih procesa kao i partnerskih odnosa s javnim i gospodarskim sektorom, jedna su od ključnih razvojnih smjernica za naredno razdoblje.

Privatni sektor

Privatni, gospodarski, sektor je glavni pokretač gospodarstva, stvaranja blagostanja i radnih mjesta. Svrha Strategije je, između ostalog, stvoriti preduvjete za što kvalitetnije djelovanje privatnog sektora. Ona će se, prije svega, ostvarivati razvojem suradnje i dijaloga gospodarskog i javnog sektora (obrazovnog sustava, sustava

tržišta rada, podršku kroz razne programe edukacije i poticaja, osiguravanje infrastrukture itd.). Iz tog razloga, sudjelovanje dionika iz privatnog sektora u pripremi i provedbi Strategije, od izrazite je važnosti. Na taj način, djelovanje javnog sektora kontinuirano se usklađuje s potrebama privatnog sektora, naravno, vodeći računa o poštivanju načela održivog razvoja.

7.1.2 Odgovornosti za provedbu

U nastavku su prikazane uloge i odgovornosti pojedinih organizacija i skupina u provedbi razvojne strategije. Uloge su podijeljene u četiri skupine: donošenje odluka, nadzor, praćenje i izvješćivanje, te provođenje aktivnosti unutar mjera.

Ključni sektorski dionici provedbe - Organizacija/Skupina	Uloga u provedbi	Odgovornost
Gradsko Vijeće	Donošenje odluka	Usvajanje prijedloga <i>Strategije razvoja Grada Karlovca</i> ; Godišnja odluka o uspješnosti provedbe temeljem izvješća koordinatora i gradonačelnika.
Partnersko vijeće	Nadzor provedbe	Pruža potporu nositeljima provedbe aktivnosti/projekata unutar mjera. U suradnji s koordinatorom, kontinuirano nadzire uspješnost provedbe.
Gradonačelnik	Nadzor provedbe	Pruža potporu nositeljima provedbe aktivnosti/projekata unutar mjera. U suradnji s koordinatorom, kontinuirano nadzire uspješnost provedbe.
	Provedba aktivnosti unutar mjera	Provodi aktivnosti i projekte iz svog djelokruga rada, a unutar mjera u kojima je Grad glavni nositelj aktivnosti, posebno onih projekata kojima je Grad Karlovac nositelj i glavni partner.
Razvojna agencija Karlovačke županije - KARLA d.o.o.	Praćenje i izvješćivanje	Zadužena za koordinaciju i praćenje provedbe (prikupljanje informacija o pokazateljima, u skladu s mjerama, od nositelja provedbe) te redovito izvješćivanje o rezultatima.
	Provedba aktivnosti unutar mjera	Provodi aktivnosti i projekte iz svog djelokruga rada, a unutar mjera u kojima je određena nositeljem ili regionalnim koordinatorom s nacionalne razine. Izrada izvješća i dostava koordinatoru Strategije, odnosno tajniku Partnerskog vijeća.
Iavne institucije/organizacije	Provedba aktivnosti unutar mjera	Provode aktivnosti i projekte iz svog djelokruga rada, a unutar mjera u kojima su određene nositeljem. Izrada izvješća i dostava koordinatoru Strategije.
Civilni sektor	Provedba aktivnosti unutar mjera	Provode aktivnosti i projekte iz svog djelokruga rada, a unutar mjera u kojima su određene nositeljem. Izrada izvješća i dostava koordinatoru Strategije.
Privatni sektor	Provedba aktivnosti unutar mjera	Provode aktivnosti i projekte iz svog djelokruga rada, a unutar mjera u kojima su određene nositeljem. Izrada izvješća i dostava koordinatoru Strategije.

Radi što boljeg planiranja provedbe Strategije razvoja, predviđena je priprema akcijskih planova na godišnjoj razini gdje su detaljno prikazane aktivnosti odnosno zadaće, njihovi nositelji, rokovi i pokazatelji provedbe. Godišnji akcijski planovi trebali bi imati direktne poveznice s proračunom Grada za predviđeno vremensko razdoblje trajanja akcijskog plana.

Razvojna strategija određuje viziju Grada Karlovca te predstavlja dokument od ključne važnosti za razvoj, stoga je, za uspješnost provedbe, iznimno važno da s njome bude upoznat što širi krug dionika.

Provedbu Strategije može se podijeliti u dvije osnovne faze. U prvoj fazi, gdje najveću odgovornost ima sam Grad Karlovac, potrebno je pripremiti sve dionike za provedbu i uvesti praksu partnerstva i zajedničkog donošenja odluka. Potrebno je jačati partnerstva i izgraditi konsenzus iz više razloga. Ciljeve Strategije nije moguće (niti je planirano) ostvariti isključivo gradskim sredstvima, te će Akcijski plan sadržavati financijske obveze više izvora.

Strategija je multisektorske naravi što nameće potrebu ujednačenog i zajedničkog djelovanja velikog broja dionika. Ovu aktivnost treba potaknuti gradska administracija i Partnersko vijeće, uključujući aktivnosti izgradnje mehanizama suradnje između različitih razina uprave (unutarnja, horizontalna i vertikalna koordinacija), te između uprave i civilnog odnosno privatnog sektora (vanjska koordinacija). Jednako je važno posvetiti se informiranju i promociji Strategije i njenih ciljeva radi senzibilizacije javnosti. Komunikacija s širom javnosti je od iznimne važnosti zbog čega je prvi korak i implementaciji izrada Komunikacijske strategije.

Uz jačanje partnerstva potrebno je, u prvoj fazi provedbe, izgraditi kapacitete i provesti organizacijske prilagodbe koje će Strategiju učiniti operativnom, što uključuje osposobljavanje službenika za upravljanje projektnim ciklusom, strani jezici, natječajne procedure i dokumentacije i sl. Organizacijska prilagodba odnosi se na kanale komunikacije i koordinacije koje je potrebno unaprijediti, te s tim u vezi, utemeljiti jedinstvenu bazu projekata (standardiziranje procedura i dokumenata, izvještavanja, pohrana i sl.).

U prvoj, „pripremnoj“, fazi provedbe potrebno je i izraditi bazu projekata, sukladno metodologiji i modelu primjenjenom na razini Županije. Ona predstavlja službeni registar svih razvojnih inicijativa i projekata. Obzirom da se pokreću i realiziraju mnoge ideje, inicijative i projekti, i to s različitim razvojnim učincima, različitim prioritetima, sadržaja, dinamike, veličine i dr. Različiti su i predlagatelji tih ideja i projekata, a mnogo je raznovrsnih natječaja za njihovo financiranje. Drugim riječima, svaki projekt za koji se traži, bilo suglasnost, potpora ili sufinanciranje, mora biti uveden u Bazu projekata.

Druga faza provedbe Strategije odnosi se na provedbu projekata i aktivnosti praćenja i evaluacije. Ovdje odgovornost provedbe, kao i financijski teret, imaju svi dionici uključeni u proces razvoja što mora biti uključeno u Akcijski plan provedbe s pratećim financijskim planom.

7.1.3 Financiranje

Provedivost Razvojne strategije Grada Karlovca promarno se osigurava privlačenjem sredstava potrebnih za provedbu mjera. Financijski plan sadrži prikaz potrebnih sredstava, razrađen po mjerama i izvorima financiranja. Okvirni financijski plan izrađen je na temelju podataka akcijskog plana i iz proračuna Grada Karlovca te procjene mogućnosti privlačenja sredstava iz državnog proračuna i fondova nacionalne razine, odnosno na temelju procjene mogućnosti privlačenja sredstava iz pretpriklupnih i Strukturnih fondova tj. Kohezijskog fonda (pod pretpostavkom članstva RH u EU 2013. godine). Kao mogućnosti financiranja uzeti su u obzir i drugi međunarodni izvori, privatni sektor i ostali izvori (lokalni izvori, nevladine organizacije, donatori i i sl.).

Akcijskim planom predviđaju se potrebna sredstva za svaku godinu pojedinačno, počevši s 2013. godinom. Osiguranje i pribavljanje financijskih sredstava, kao i upravljanje tim sredstvima i praćenje njihova korištenja, važan su aspekt provedbe Strategije. Obzirom da se radi o planovima do 2020., umjesto ukupnog financijskog okvira, Strategija će, na godišnjoj razini, a kroz Akcijski plan, definirati godišnje potrebna (indikativna) financijska sredstva.

Provedba Strategije financirati će se iz sljedećih izvora:

- Proračun Grada Karlovca - planiran za kapitalna ulaganja, poticanje održivog gospodarskog razvoja, projekte u obrazovanju, programe zapošljavanja, unaprjeđenje zdravstvene zaštite, socijalnu infrastrukturu, jačanje civilnog društva, za potrebe u kulturi, zaštitu prirode i gospodarenje otpadom, infrastrukturu (vode, promet), energetska učinkovitost i upravljanje regionalnim razvojem. Iz proračuna su, u manjem dijelu planirana i sredstva za provedbu ostalih mjera, ali i za sufinanciranje projekata financiranih iz EU fondova i ostalih izvora financiranja.

- Proračun Karlovačke županije - udio županijskog proračuna u provedbi gradske strategije predviđen je za provedbu zajedničkih projekata tj. planiran je za zajedničke projekte od regionalnog značaja.
- Sredstva državnog proračuna tj. proračuna resornih ministarstava pojavljuju se u obliku decentraliziranih sredstava i planirana su u proračunu Grada, ali su procijenjena i temeljem planiranih ili projekata koji su odobreni, ili su već u provedbi, (za gospodarske zone, tehnološku infrastrukturu, obrazovanje i zdravstvo, socijalnu infrastrukturu, kulturu, značajnija sredstva za zaštitu vodenih resursa nešto manja sredstva za zaštitu prirode i regionalni razvoj).
- Fondovi Europske unije – kao izvor značajnih sredstava za provedbu projekata planirani su i fondovi EU, kako pretpripravnih IPA sredstava, Kohezijskog i Strukturnih fondova, tako i ostalih programa u kojima su prihvatljivi prijavitelji i korisnici iz Hrvatske. Osim EU fondova, planirana su sredstva i iz ostalih međunarodnih izvora (Svjetska banka, UNDP, Zaklade i Fondacije i sl.)
- Od ostalih izvora predviđaju se i privatni (koji uključuju tvrtke, ali i fizičke osobe kao financijere i donatore) te, u vrlo malom obimu, i ostali izvori sredstava (nevladine, lokalne organizacije i sl.).

8. PRAĆENJE I VREDNOVANJE

Kako bi se osigurala operativnost i provedba Strategije iznimno je važno pratiti i vrednovati njezinu provedbu. To, ujedno, predstavlja osnovu za izradu godišnjih izvješća, a osnovni preduvjet je da su utvrđeni pokazatelji/indikator ostvarenja pojedinih ciljeva, prioriteta i mjera.

Uspostavom sustava praćenja i vrednovanja Strategije, omogućuje se efikasna i transparentna provedba. Glavni cilj ovakvog sustava je mogućnost provjere postoji li potreba za određenim programom i stvaranje sigurnosti da su dostupni resursi optimalno iskorišteni. Uz to, praćenje i vrednovanje Strategije daje razinu odgovornosti koja potvrđuje do koje mjere su ciljevi određenog programa ostvareni te se stvara novo znanje, odnosno povećava razumijevanje o tome što funkcionira i kako poboljšati učinke različitih mjera i programa.

Globalno, pratiti će se sljedeće skupine pokazatelja:

- stupanj ostvarenja utvrđenih ciljeva prioriteta i mjera,
- ostvarene rezultate i učinke na razvoj,
- učinkovitost i uspješnost u korištenju financijskih sredstava.

Za učinkovitu provedbu praćenja i vrednovanja te korištenje rezultata vrednovanja potrebno je organizirati primjeren informatički sustav upravljanja i pohrane relevantnih podataka. Pokazatelji predstavljaju osnovicu za vrednovanje koja omogućuje mjerenje uspješnosti projekata. Takav sustav treba osigurati pravodobne informacije o različitim projektima, njihovim sudionicima i rezultatima. Osnovu sustava činila bi baza (Baza podataka) koja bi morala sadržavati:

- Osnovne podatke o svakom projektu (nositelji, vrijeme trajanja, iznos financiranja itd.);
- Dodatne podatke o sadržaju projekta (mjera i prioritet unutar kojih se projekt realizira, sažetak projekta);
- Ključne pokazatelje rezultata svakog projekta.

Za vođenje baze podataka potrebno je imati odgovarajući softverski alat koji se temelji na internetskoj tehnologiji što bi omogućilo unos podataka, kao i pregled sadržaja putem Interneta, čime bi cijeli proces dobio na učinkovitosti i transparentnosti. Podaci potrebni za vrednovanje prikupljaju se, u pravilu, na projektnoj razini koja omogućuje individualno praćenje svakog projekta. S druge strane, agregirani podaci za sve projekte trebaju pružiti mogućnost praćenja provedbe strateških ciljeva.

Temeljem tih podataka izrađuje se izvješće o provedbi, na godišnjoj razini, kojeg Partnersko vijeće predaje Gradskom vijeću na usvajanje. Praćenje napretka i vrednovanje utjecaja osigurat će informacije u svrhu javne debate i reprogramiranje, ažuriranje, strateškog dokumenta.

Postoji nekoliko tipologija pokazatelja od kojih je, za socio-ekonomske projekte najkorisnija ona koja se sastoji od: ulaznih i izlaznih pokazatelja, pokazatelja rezultata i pokazatelja dugoročnih učinaka. Ulazni pokazatelji pružaju informacije o financijskim, ljudskim, materijalnim, organizacijskim i drugim resursima korištenim za

provedbu projekta. Primjeri ulaznih pokazatelja su: ukupan proračun za provedbu projekta, broj organizacija uključenih u provedbu projekta, itd. Izlazni pokazatelji odnose se na izravne rezultate projektnih aktivnosti. Primjeri izlaznih pokazatelja su: kilometri izgrađenih cesta, broj usavršenih polaznika tečaja itd.

Pokazatelji rezultata izravno su povezani s ciljevima projekta. Oni pokazuju izravan učinak na korisnike projekta, a mogu se mjeriti fizičkim ili drugim jedinicama. Rezultati, također, omogućuju utvrđivanje učinkovitosti pojedinih projekata. Npr. ciljevi projekta izgradnje i/ili dogradnje vodoopskrbnog sustava mogu biti, na primjer: a) povećanje kapaciteta sustava, b) povećanje kvalitete sustava (smanjenje redukcije, smanjeni kvarovi, kvalitetnija voda) ili c) povećana teritorijalna pokrivenost sustavom i sl. Svaki od tih ciljeva izravno je povezan s jednim od rezultata projekta: povećanim kapacitetom, povećanom kvalitetom ili povećanom pokrivenošću.

Pokazatelji dugoročnih učinaka ukazuju na posljedice koje će projekt imati u dugom roku. Oni pokazuju posredne utjecaje projekata na veći dio stanovništva i na šire aspekte društvenog i gospodarskog razvoja (povećanje investicija, uvođenje novih usluga, promjene ponašanja pojedinaca ili tvrtki, povećanje zapošljavanja). Dugoročni učinci su povezani sa svrhom projekata, tj. s krajnjom namjenom pokretanja projekata. Svaki od tih učinaka može se kategorizirati prema pojedinim skupinama korisnika projekta koje se u pravilu dijele na: lokalno stanovništvo, lokalno gospodarstvo i lokalne, nevladine i druge, organizacije. Cilj takve podjele je procijeniti učinke projekata na ključne nositelje razvoja, a to su upravo stanovništvo, poduzetnici, jedinicu lokalne samouprave te lokalne nevladine i druge organizacije.

Kvaliteti ocjenjivanja pridonosi veći broj izvora prikupljanja podataka. Tako se smanjuje rizik gubitka na kvaliteti podataka kao posljedica postojanja jednog izvora podataka. Zbog toga je poželjno, za svaki projekt zasebno, razmotriti sve mogućnosti prikupljanja podataka. Moguće metode prikupljanja podataka uključuju podatke iz zahtjeva za dodjelu sredstava, izvješća o završetku projekta, poštansku/internetsku anketu, osobni intervju, službenu statistiku, fokus-grupe koje okupljaju sve relevantne sudionike projekta itd.

Po završetku i prihvaćanju vrednovanja razvojnih učinaka strategije potrebno je, s glavnim rezultatima, upoznati ključne lokalne i regionalne dionike. Lokalni i regionalni dionici mogu biti upoznati s rezultatima vrednovanja neposredno ili posredno, preko medija, ili njihovom kombinacijom. Pri tome je posebno važno rezultate vrednovanja iskazati na razumljiv, i što objektivniji, način.

Tijekom provedbe Razvojne strategije Grada Karlovca nužno je osigurati potpunu informiranost svih dionika te promidžbu rezultata strategije jer je to preduvjet učinkovitosti i optimalnosti. S tim ciljem, potrebno je prvenstveno izraditi Komunikacijsku strategiju. Ciljevi Komunikacijske strategije su:

- Informirati širu javnost o ulozi Strategije razvoja Grada Karlovca u ostvarivanju ciljeva ravnomjernog lokalnog razvoja Republike Hrvatske i podizanja konkurentnosti hrvatskih Gradova;
- Informirati širu javnost o Strateškim ciljevima, prioritetima i mjerama Strategije razvoja Grada Karlovca 2013.-2020.;
- Informirati dionike i potencijalne korisnike, na lokalnoj razini, o dostupnim mogućnostima financiranja razvojnih projekata;
- Osigurati transparentnost i provedbe;
- Osigurati pozitivno medijsko pokrivanje aktivnosti koje se provode u cilju ostvarenja ciljeva Županijske razvojne strategije kroz aktivan pristup predstavnicima medija.

Strategija razvoja grada Karlovca odnosi se na razdoblje do 2020. godine te je predviđeno da se u tom razdoblju izvrši najmanje dvije revizije dokumenta i unesu moguće promjene i potrebe koje vremenom i stjecajem okolnosti mogu nastati. Prva revizija treba biti započeta krajem 2013., radi njezina usklađivanja s definiranim nacionalnim prioritetima, strateškim ciljevima i mjerama, odnosno izvorima financiranja razvojnih programa i projekata iz nacionalnih i EU fondova, za razdoblje 2014.-2020. Isto tako, ona mora biti usuglašena s nadređenom strategijom razvoja Županije, za isto proračunsko razdoblje. Drugu strukturnu reviziju potrebno je provesti nakon polovice trajanja, odnosno, provedbe Strategije, tijekom 2017.-te godine.

Vanjsko vrednovanje pokazatelja provedbe i samog dokumenta (*Ex ante evaluacija*) iznimno je važna i trebala bi biti provedena nakon izrade oba nacrti ažurirane Strategije. Vanjsko vrednovanje jedan je od glavnih alata

efikasnog upravljanja kao i njegov formalni preduvjet⁴⁵. Osnovna svrha vanjskog vrednovanja je poboljšanje operativnosti Strategije razvoja Grada Karlovca za razdoblje 2014.-2020., a time i cjelokupnog procesa programiranja. Cilj vanjskog vrednovanja je i optimizacija alokacije sredstava te poboljšanje kvalitete razvojnog programiranja. Ono definira procjenu: srednjeročnih i dugoročnih potreba; ciljeva koje treba postići; kvalitetu indikatora i očekivanih rezultata; ciljeva, u smislu utjecaja, u odnosu na osnovu analizu stanja; dodanu vrijednost zajednici, odnosno, usklađenost prioriteta zajednice i sektora s planiranim prioritetima i mjerama, te analizu iskustava iz prethodnog programiranja s preporukama za poboljšanja.

Uloga vanjskog procjenitelja je nezavisna procjena i preporuke za izmjene tehničke provedbe ili politika vezanih uz postupak izrade strategije, u smislu poboljšanja i jačanja njezine kvalitete. Ona predstavlja polaznu točku za monitoring (nadzor) i daljnju evaluaciju provedbe razvojne strategije, osiguravanjem jasnih i kvantificiranih ciljeva, te odgovarajućih indikatora koji odražavaju strateške i operativne ciljeve strategije.

Vanjsko vrednovanje treba doprinijeti postizanju nužne povezanosti Strategije razvoja Grada, prvenstveno, sa Županijskom razvojnom strategijom 2014.-2020., te njezine usklađenosti s drugim, nadređenim, nacionalnim strateškim razvojnim dokumentima, kao i onima na razini Europske unije. Ona mora biti sastavni dio ukupnog procesa lokalnog i regionalnog razvoja utvrđenog Strateškim razvojnim okvirom Republike Hrvatske 2014.-2020., kao osnovnim planskim dokumentom središnje razine kojim se utvrđuju ciljevi politike regionalnog i lokalnog razvoja, te, na taj način, i s ciljevima i prioritetima svih drugih strateških dokumenata i programa.

⁴⁵ EU Commission's Communication, SEC 2001, 1197/6&7

9. DODACI

Odluka Gradonačelnika o izradi Strategije razvoja Grada Karlovca 2012-2020

REPUBLIKA HRVATSKA

KARLOVAČKA ŽUPANIJA

GRAD KARLOVAC

GRADONAČELNIK

Klasa: 020-04/10-01

Urbroj: 2133/01-03/2-10-1

Karlovac, 22. prosinca 2010.

Na temelju članka 44. Statuta Grada Karlovca (Glasnik Grada Karlovca br.07/09) Gradonačelnik Grada Karlovca dana 22. prosinca 2010. godine donio je sljedeći:

ZAKLJUČAK
o pristupanju izradi
Strategije razvoja Grada Karlovca za razdoblje
od 2011. do 2020. godine

1. Pristupa se izradi Strategije razvoja Grada Karlovca za razdoblje od 2011. do 2020. godine.
2. Za koordinatora operativne pripreme i provođenja radnji vezanih za izradu i realizaciju Strategije iz točke 1. ovog Zaključka ovlašćuje se Razvojna agencije Karlovačke županije d.o.o. Karlovac
3. Gradonačelnik Grada Karlovca posebnim će aktom osnovati radna tijela za pripremu i izradu Strategije iz toke 1. ovog Zaključka.
4. Ovaj Zaključak stupa na snagu danom donošenja.

GRADONAČELNIK
Damir Jelić, prof.

Dostaviti:

1. Razvojne agencije Karlovačke županije d.o.o.
2. UO za opće i imovinsko pravne poslove
3. Pismohrana gradonačelnika
4. Pismohrana

REPUBLIKA HRVATSKA
KARLOVAČKA ŽUPANIJA

GRAD KARLOVAC

GRADONAČELNIK

Klasa: 020-04/10-01
Urbroj: 2133/01-03/2-10-2
Karlovac, 22.prosinca 2010.

Na temelju članka 44. Statuta Grada Karlovca (Glasnik Grada Karlovca br.07/09) Gradonačelnik Grada Karlovca dana 22. prosinca 2010. godine donio je sljedeće:

RJEŠENJE
o osnivanju radne grupe za izradu
Strategije razvoja Grada Karlovca za razdoblje
od 2011. do 2020. godine

I

Osniva se radna grupa za izradu Strategije razvoja Grada Karlovca za razdoblje od 2011. do 2020. godine.

II

U radnu grupu iz točke I ovog Rješenja imenuju se za članove:

1. IVAN UDBINAC, struč. spec. oec., pročelnik Upravnog odjela za poslove gradonačelnika
2. LIDIJA MALOVIĆ, dipl.oec., pročelnica Upravnog odjela za proračun i financije
3. NIKOLA ROGOZ, dipl. Ing., pročelnik Upravnog odjela za komunalno gospodarstvo, prostorno uređenje i zaštitu okoliša
4. LJUBICA TRŽOK, dipl.oec., pročelnica Upravnog odjela za poduzetništvo i poljoprivredu
5. ANDREJA NAVIJALIĆ, prof., pročelnica Upravnog odjela za društvene djelatnosti
6. MARIJA JELKOVAC, dipl.iur., pročelnica Upravnog odjela za opće i imovinsko pravne poslove
7. STJEPAN MREŽAR, dipl.oec., pomoćnik pročelnice Upravnog odjela za proračun i financije
8. VESNA RIBAR, dipl.ing.građ., pomoćnica pročelnika Upravnog odjela za komunalno gospodarstvo, prostorno uređenje i zaštitu okoliša

9. MARTINA FURDEK-HAJDIN, dipl.ing.arh., pomoćnica pročelnika Upravnog odjela za komunalno gospodarstvo, prostorno uređenje i zaštitu okoliša
10. BORIS NAGLIĆ, dipl.ing.građ., pomoćnik pročelnika Upravnog odjela za komunalno gospodarstvo, prostorno uređenje i zaštitu okoliša
11. GORAN JAKŠIĆ, prof., pomoćnik pročelnice Upravnog odjela za društvene djelatnosti
12. ANDREA VRBANEK, dipl.ing. agr., pomoćnica pročelnice Upravnog odjela za poduzetništvo i poljoprivredu
13. ŽELJKO PAKŠEC, dipl.iur., pomoćnik pročelnice Upravnog odjela za opće i imovinsko pravne poslove
14. MARINA GRČIĆ, mr.sc.dipl.ing., stručni savjetnik za euopske integracije
15. VIKTOR ŠEGRT, dipl.ing., direktor Razvojne agencije Karlovačke županije d.o.o.
16. TIHANA BAKARIĆ, dipl.oec., direktorica Turističke zajednice Grada Karlovca

III

Zadaci članova radne grupe osnovane ovim Rješenjem su:

- obavezno sudjelovati na sastancima radne grupe,
- predlagati, planirati i koordinirati aktivnosti na izradi Strategije,
- pravovremeno izvršavati obaveze dogovorene na sastancima radne grupe,
- sudjelovati u implementaciji izrađenog i usvojenog rješenja.

IV

Za koordinatora aktivnosti radne grupe određuje se Stjepan Mrežar.

V

Koordinator i članovi radne grupe odgovorni su za provedbu projekta i izvršavanje zadataka neposredno Gradonačelniku Grada Karlovca.

VI

Ovo Rješenje stupa na snagu danom donošenja.

GRADONAČELNIK

Damir Jelić, prof.

Dostaviti:

1. Članovima radne grupe od 1. do 16.
2. UO za opće i imovinsko pravne poslove
3. Pismohrana gradonačelnika
4. Pismohrana

Odluka o imenovanju Partnerskog vijeća Grada Karlovca

REPUBLIKA HRVATSKA
KARLOVAČKA ŽUPANIJA

GRAD KARLOVAC

GRADONAČELNIK

Klasa: 020-04/12-01/289

Ur.broj: 2133/01-03/2-12-4

Karlovac, 30. svibnja 2012. godine

Na temelju članka 6. Stavak 2. Zakona o regionalnom razvoju (Narodne novine br. 153/09) te članka 44. Statuta Grada Karlovca (Glasnik Grada Karlovca br. 7/09) Gradonačelnik Grada Karlovca dana 30.5.2012. donosi

ODLUKU

o osnivanju Partnerskog vijeća Grada Karlovca.

Članak 1.

Ovom odlukom osniva se Partnersko vijeće Grada Karlovca (u daljnjem tekstu Partnersko vijeće) njegov sastav, djelokrug i način rada.

Članak 2.

U skladu s načelom partnerstva i suradnje za područje Grada Karlovca osniva se Partnersko vijeće.

Partnersko vijeće osniva se kao savjetodavno tijelo Grada Karlovca s ciljem definiranja prioriteta na području Grada Karlovca te predlaganja razvojnih projekata na razini Grada.

Članak 3.

Partnersko vijeće u skladu s člankom 2. stavak 2. ove odluke obavljat će sljedeće poslove:

- definirati razvojne prioritete na području Grada Karlovca
- predlagati Razvojnoj agenciji Karlovačke županije Karla d.o.o. razvojne projekte na razini Grada Karlovca
- sudjelovati u izradi i praćenju učinaka programskih dokumenata namijenjenih razvoju Grada Karlovca
- davati smjernice pri izradi gradskih razvojnih strategija

Članak 4.

Partnersko vijeće će se u svom radu posebno zalagati za:

- stvaranje kapaciteta i mogućnosti za poticanje i ubrzavanje društvenog i gospodarskog razvoja na razini Grada Karlovca
- uspostavu integriranog lokalnog razvoja i kompatibilnog pristupa, kombiniranjem prednosti i perspektiva različitih dionika,
- pomoć fizičkim i pravnim osobama na lokalnoj razini kako bi postali nositelji razvoja regije u budućnosti.

Članak 5.

Partnersko vijeće će se u svom radu voditi načelom:

- koncenzusa: poticanjem napretka u postizanju sporazuma putem pregovaračkog dijaloga
- jednakosti: tako da ni jednoj instituciji ne bude omogućen dominantan utjecaj nad radom Partnerskog vijeća,
- transparentnosti: tako da sve zainteresirane strane za rad Partnerskog vijeća budu potpuno informirane i upoznate s aktivnostima koje vijeće poduzima u svom radu.

Članak 6.

U partnersko vijeće imenuju se:

Red.br.	Ime i prezime	Institucija
Za predsjednika		
1.	Damir Jelić	Grad Karlovac
Za članove:		
2.	Marko Vuković	HS Produkt
3.	Branko Waserbauer	Veleučilište u Karlovcu
4.	Zlatko Kuzman	Hrvatska gospodarska komora Karlovac
5.	Milan Kruhek	Hrvatski institut za povijest
6.	Boris Morsan	Arhitektonski fakultet u Zagrebu
7.	Ana Stavljenić-Rukavina	Grad Karlovac
8.	Nedjeljko Strikić	Opća bolnica Karlovac
9.	Ivan Mrzljak	Vodovod i kanalizacija d.o.o.

10.	Stjepan Turković	Zelenilo d.o.o.
11.	Vlatko Ivka	Inkasator d.o.o.
12.	Nada Štefanac	Vodoprivreda Karlovac d.d.
13.	Ivan Polović	Čistoća d.o.o.
14.	Davor Petračić	DAGG
15.	Alen Katić	HEP
16.	Krešo Veble	Vodovod i kanalizacija d.o.o.
17.	Saša Svilar	Montcogim d.o.o.
18.	Inoslav Latković	Toplana d.o.o.
19.	Aleksandra Slaćanin	ZOAKD Karlovac
20.	Frida Bišćan	Gradska knjižnica
21.	Hrvojka Božić	Gradski muzej
22.	Domagoj Šavor	Udruga mladih
23.	Marijana Pavičić	Predstavnih osnovnih škola
24.	Mile Lulić	Predstavnih strukovnih škola
25.	Marina Gojak	Dječji vrtić Karlovac
26.	Biserka Hranilović	Zavod za javno zdravstvo
27.	Blaženka Presečan	Savez osoba s invaliditetom
28.	Denis Mikšić	Udruga Domaći
29.	Miroslav Rade	Javna vatrogasna postrojba
30.	Željko Trezner	UHPA
31.	Boris Ožanić	HEP
32.	Robert Babić	Hrvatski zavod za zapošljavanje
33.	Davor Vinski	Karlovačko udruženje obrtnika
34.	Božidar Cvitković	Alstom Power
35.	Željko Capan	Udruga ribolovaca
36.	Darka Spudić	Javna ustanova „Natura Viva“
37.	Stanko Čosić	DAGG
38.	Igor Horvat	Čistoća d.o.o.
39.	Sanja Zanki	Savjet mladih Grada Karlovca
40.	Milan Medić	Centar za civilne inicijative
41.	Zdravko Marčetić	Karlovačka športska zajednica
42.	Miloš Đanković	Škola rukometa Karlovac
43.	Denis Francisković	EKO PAN
44.	Zvonimir Ilijić	Gradsko kazalište Zorin dom
45.	Zvonimir Gerber	Udruga za zaštitu i razvoj kulturne i prirodne baštine Karlovca
46.	Krešimir Raguž	Udruga za zaštitu i razvoj kulturne i prirodne baštine Karlovca
47.	Josip Žunić	Udruga za zaštitu i razvoj kulturne i prirodne baštine Karlovca
48.	Marina Majoli	Udruga za zaštitu i razvoj kulturne i prirodne baštine Karlovca
49.	Aleksandra Podrebarac	Centar za mlade Grabrik
50.	Mirjana Pogačić	Centar za socijalnu skrb Karlovac
51.	Jadranka Šutić	Dom zdravlja Karlovac
52.	Robert Gorišek	Lovački savez Karlovačke županije

Članak 7.

Administrativne i stručne poslove za potrebe rada Partnerskog vijeća obavljat će Razvojna agencija Karlovačke županije Karla d.o.o. te u skladu s navedenim organizirati sastanke vijeća, osiguravati transparentnost rada vijeća te obavljati druge administrativno tehničke poslove radi nesmetanog i pravodobnog rada vijeća.

Članak 8.

Partnersko vijeće donosi Poslovnik o radu partnerskog vijeća Grada Karlovca kojim će se urediti način njegovog rada u dijelu koji nije propisan ovom odlukom.

Sjednice Partnerskog vijeća održavati će se najmanje tri puta godišnje, a saziva ih predsjednik vijeća.

Članak 9.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u Glasniku Grada Karlovca.

Gradonačelnik :

Damir Jelić, prof.

Dostaviti:

1. Članovima Partnerskog vijeća,
2. Upravni odjel za poslove gradonačelnika,
3. Razvojna agencija Karlovačke županije Karla d.o.o.,
4. Upravni odjel za opće i imovinsko pravne poslove,
5. Glasnik Grada Karlovca,
6. Pismohrana Gradonačelnika,
7. Pismohrana.